

B/16704

A KÚRIA ELNÖKE

2021. El. II. A. 37. szám

A Kúria elnökének
országgyűlési beszámolója
a Kúria 2020. évi tevékenységéről
a jogegység biztosítása és
az önkormányzati normakontroll körében

TARTALOMJEGYZÉK

1. Bevezetés	4
1.1. A Kúria feladatai.....	4
1.2. A Kúria 2020. évi szakmai célkitűzései és megvalósulásuk.....	6
1.2.1. Az egységes és magas színvonalú ítélkezési gyakorlat biztosítása az új jogegységi eszközökben rejlő lehetőségek kiaknázásával.....	6
1.2.2. A Kúria jogegységi aktusainak felülvizsgálata	7
1.2.3. Az új Polgári perrendtartás alkalmazása során felmerülő jogértelmezési kérdések vizsgálata.....	7
1.2.4. Az új Polgári Törvénykönyv alkalmazásában felmerülő jogértelmezési kérdések feltárása	7
1.2.5. A gyakornoki program folytatása.....	8
1.2.6. Főtanácsadói rendszer kiépítése	8
1.2.7. Visszatérés a régi Igazságügyi Palotába.....	8
2. A bírósági jogalkalmazás egysége érdekében kifejtett tevékenység a 2020. évben	9
2.1. A Kúria Teljes Ülése	9
2.2. Kollégiumi ülések és szakmai tanácskozások	10
2.2.1. A Büntető Kollégium kollégiumi ülései és szakmai tanácskozásai	10
2.2.2. A Közigazgatási-Munkaügyi Kollégium kollégiumi ülései és szakmai tanácskozásai	10
2.2.3. A Polgári Kollégium kollégiumi ülései és szakmai tanácskozásai	11
2.3. A jogegységi tanácsok tevékenysége	12
2.3.1. A büntető jogegységi tanács tevékenysége	12
2.3.2. A közigazgatási-munkaügyi jogegységi tanács tevékenysége	15
2.3.3. A polgári-gazdasági jogegységi tanács tevékenysége.....	21
2.4. A kollégiumok előtt a 2020. évben felmerült szakmai problémák és az azok megoldása érdekében tett intézkedések.....	22
2.4.1. A Büntető Kollégium kollégiumi véleményei	22
2.4.2. A Közigazgatási Kollégium kollégiumi véleményei.....	22
2.4.3. A Polgári Kollégium kollégiumi véleményei.....	25
2.5. A joggyakorlat-elemző csoportok tevékenysége	27
2.5.1. A büntető joggyakorlat-elemző csoportok tevékenysége.....	27

2.5.2. A közigazgatási és munkaügyi joggyakorlat-elemző csoportok tevékenysége.....	28
2.5.3. A polgári és gazdasági joggyakorlat-elemző csoportok tevékenysége	28
2.6. A Kúria által 2020. március 31-ig közzétett elvi bírósági határozatok és elvi bírósági döntések.....	32
2.6.1. A büntető elvi közzétételi tanács tevékenysége	32
2.6.2. A közigazgatási és munkaügyi elvi közzétételi tanácsok tevékenysége	32
2.6.3. A polgári és gazdasági elvi közzétételi tanácsok tevékenysége.....	33
2.7. Új jogorvoslat: a jogegységi panasz intézménye.....	34
3. A Kúria Önkormányzati Tanácsának 2020. évi tevékenysége.....	35
3.1. Az Önkormányzati Tanács működése a számok tükrében	35
3.2. Egyes tartalmi kérdésekről.....	37
3.2.1. Helyi adók, hozzájárulás a közösségi terhekhez: telekadó, építményadó.....	37
3.2.2. Szabályozási hatáskör terjedelme: közösségi együttélés szabályai.....	40
3.2.3. A hatáskör-gyakorlás rendje.....	41
3.2.4. Helyi építési szabályzat.....	42
3.2.5. Az Önkormányzati Tanács döntései a jogalkotás alapvető követelményeinek tiszteletben tartásával kapcsolatosan.....	43
3.3. Eljárási kérdések– Általános és egyedi alkalmazási tilalom	45
4. A Kúria 2021. évi szakmai célkitűzései	45

Mellékletek :

1. sz. melléklet: A Kúria 2020. évi jogegységi határozatai
2. sz. melléklet: A Kúria 2020. évben elfogadott kollégiumi véleményei
3. sz. melléklet: A Kúria 2020. évi ügyforgalmi adatai

Tisztelt Országgyűlés!

A bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény (a továbbiakban: Bszi.) 117. § (1) bekezdésének b) és c) pontjaiban foglaltak szerint a Kúria

- bírósági jogalkalmazás egységének biztosítása érdekében kifejtett tevékenységéről, valamint
- az önkormányzati rendelet más jogszabályba ütközésének és megsemmisítésének, továbbá a helyi önkormányzat törvényen alapuló jogalkotási kötelezettsége elmulasztásának vizsgálata során szerzett tapasztalatairól

az alábbi beszámolót nyújtom be:

1. Bevezetés

1.1. A Kúria feladatai

Magyarország Alaptörvénye, a Bszi., továbbá a vonatkozó eljárási törvények rendelkezései értelmében a Kúria elbírálja a törvényben meghatározott ügyekben a törvényszék, továbbá az ítéltábla határozatai ellen előterjesztett jogorvoslatokat, valamint a felülvizsgálati kérelmeket, emellett

- a bíróságokra kötelező jogegységi határozatot hoz,
- elbírálja a jogegységi panaszokat,
- dönt az önkormányzati rendelet Alaptörvényen kívüli más, magasabb szintű jogszabályba ütközéséről és megsemmisítéséről,
- dönt a helyi önkormányzat törvényen alapuló jogalkotási kötelezettsége elmulasztásának megállapításáról,
- elbírálja a népszavazással kapcsolatos jogorvoslatokat,
- polgári és közigazgatási ügyekben a bírósági határozat ellen irányuló, ún. valódi alkotmányjogi panasz sikeressége esetén dönt a követendő eljárásról, azaz a konkrét jogvitában meghatározza az alkotmányellenes helyzet megszüntetésének eljárási eszközét,
- joggyakorlat-elemzést folytat a jogerősen befejezett ügyekben, ennek keretében feltárja és vizsgálja a bíróságok ítélkezési gyakorlatát (Bszi. 24. § (1) bekezdés)
- törvényben meghatározott egyéb ügyekben elsőfokon jár el.

A Bszi. 117. § (1) bekezdésének o) pontja szerint a Kúria elnöke évente egyszer tájékoztatja az Országos Bírósági Hivatal elnökét, valamint a Kúria teljes ülését és a Kúria más dolgozóit feladatai ellátásáról, a Kúria működéséről, ügyforgalmi és gazdálkodási helyzetéről, a Kúria hatékony és időszerű működtetése érdekében a következő naptári évre kitűzött célokról és azok megvalósítását szolgáló igazgatási intézkedésekről, valamint a megelőző naptári évben a kitűzött célok és intézkedések végrehajtásáról és eredményéről.

A 2020. évről szóló beszámoló két szempontból is sajátos, az előző években elfogadottakhoz képest. Egyrészt számos és jelentős jogszabályi változás érintette a Kúria működését, másrészt – akárcsak minden más intézmény esetében – a Kúriára is közvetlen hatást gyakorolt a COVID-19 járvány, mely új kihívásokat és megoldásokat hozott a működésben.

A rendszerváltozást követően a Kúria feladatai egyre inkább a – rendes vagy rendkívüli jogorvoslatok keretei között értett – harmadfokú, végső (büntetőügyben harmadfokú vagy felülvizsgálati, más ügyszakokban felülvizsgálati) eljárásokra és a jogegység biztosítására koncentrálnak. Minden más eljárás kivételesnek volt tekinthető, annál is inkább, mert a Kúria másodfokú eljárások alóli mentesítése érdekében állította fel az Országgyűlés az ítéletábrákat. Azonban az egyes törvényeknek az egyfokú járási hivatali eljárások megteremtésével összefüggő módosításáról szóló 2019. évi CXXVII. törvény (a továbbiakban: Efjtv.) 2020. április 1-jei hatállyal több változást is hozott, mely kihatott a Kúria feladataira, működésére. Ezek közül kiemelendő a közigazgatási bíráskodás rendszerének átalakítása. Az akkor hatályba lépő szabályok szerint közigazgatási (és közszolgálati) ügyekben megszűnt a törvényszékek és ítéletábrák másodfokú hatásköre, és a Kúria vált általános másodfokú bírósággá. Szintén megszűnt a törvényszékek elsőfokú hatásköre a gyülekezési jog gyakorlásával kapcsolatos bírósági eljárásokban, és ezekben – a felosztás kivételével – immár első és végső fokon a Kúria jár el. Míg tehát korábban a Kúria csak időszakosan jelentkező, avagy közvetlen alkotmányjogi anyagi jogi alappal rendelkező eljárásokban járt el első fokon, az új szabályok ezt a kivételességet jelentősen kitágították.

A változások eredményeként a Kúria olyan felsőbírósággá vált, ahol a klasszikus felülvizsgálati jogkör gyakorlásán túl első-, másod- és harmadfokú eljárások is folynak. Mivel az új szabályozás a közigazgatási bíráskodás valamennyi jogorvoslatának elbírálását a Kúriára telepítette, a létrejövő komplexitás jelentős kihívások elé állította magát az intézményt, illetve azon belül is a Közigazgatási Kollégiumot, melynek számos esetben rendkívül rövid, 3, illetve 8 napos határidők mellett kell döntés hoznia, ráadásul folyamatosan növekvő ügyérkezés mellett. Mindez bővítést és szervezeti változtatást is szükségessé tett: a korábbi Közigazgatási-Munkaügyi Kollégiumból a Munkaügyi Szakág kivált és a Polgári Kollégiumhoz csatlakozott, és ennek nyomán az előbbi testület 2020. április 1. napjától Közigazgatási Kollégium néven működik.

A jogszabályi változások további eredménye egy, a jogegységet biztosító új eljárás, a jogegységi panasz eljárás bevezetése is. Ezen új eszköz a peres felek indítványára, rájuk kiható módon járul hozzá a jogegység biztosításához. A Kúria legfontosabb feladata a bíróságok egységes ítélezési gyakorlatának biztosítása, melyhez eddig is rendelkezésre állt a jogegységi eljárás, azonban annak eredménye a felekre csak akkor hat ki, ha azt a Kúria eljáró tanácsa a saját eljárását felfüggesztve indítványozza. Az Efjtv. indokolása hivatkozza a Velencei Bizottság töretlen gyakorlatát, mely szerint a jogegységet a peres felek indítványára, rájuk kihatóan, jogorvoslati eszközökkel kell biztosítani, nem pedig informális, igazgatási jellegű módszerekkel, amelyekből a döntések következményét viselő peres felek ki vannak zárva. A jogegységi panasz mint jogorvoslati eszköz bevezetése e követelménynek kíván megfelelni. A szabályozás változása csak a Kúria által feloldható precedens-hatást társít a Kúria döntéseihez, ezáltal biztosítva a stabilitást, kiszámíthatóságot és a jog egységét, csökkentve egyszersmind az önkényes döntéshozatal lehetőségét.

További jelentős változás, hogy a felek közreműködése nélküli jogegységesítő módszerek visszaszorítása érdekében 2020. április 1-jével megszűnt az elvi bírósági határozatok (EBH) és az elvi bírósági döntések (EBD) rendszere. Kizárt továbbá az is, hogy bírói testület, bírósági vezetők, illetve bírák tanácskozása nevében közzétehető legyen olyan jogértelmezési célú állásfoglalás, amelynek meghozatalára törvény nem ad felhatalmazást.

A változások átalakították a Kúria ügyterhelését is: míg korábban a Kúriára érkezett perek nagyjából polgári, gazdasági vagy harmadfokú büntetőperek voltak, immár közigazgatási perből érkezik a legtöbb, megjelentek továbbá a jogegységi panaszok és az új jogintézmény közvetett hatásaként nőtt a jogegységi eljárások száma is.

Mindezekon túl jelentős mértékben érintette a Kúria működését a kialakult járványhelyzet. A Kormány az élet- és vagyonbiztonságot veszélyeztető tömeges megbetegedést okozó humánjárvány következményeinek elhárítása, a magyar állampolgárok egészségének és életének megóvása érdekében Magyarország egész területére veszélyhelyzetet és 2020. március 15-től március 29-ig rendkívüli ítélkezési szünetet, majd járványügyi készültséget és 2020. november 4-től ismételten veszélyhelyzetet hirdetett ki. Ez alatt az idő alatt a Kúria teljes bezárására nem került sor. A rendkívüli ítélkezési szünetet követően jogszabály rögzítette, hogy mely eljárási cselekményeket folytathatják a bíróságok elektronikus hírközlő hálózat vagy más elektronikus kép- és hang továbbítására alkalmas eszköz útján, továbbá szélesebb körben vált lehetővé a tárgyaláson kívül elbíráható ügyek köre. Sor került elnöki intézkedés kiadására is, mely többek között pontosan meghatározta a bírák, igazságügyi alkalmazottak és az ügyfelek egészségügyi állapotának megóvása érdekében az egyes szervezeti egységek feladatait, az értekezletek, képzések, rendezvények megtartásának rendjét, az épületbe történő belépés és benntartózkodás szabályait, a bíróságon kívüli munkavégzés és az ahhoz szükséges eszközigénylés rendjét, a higiéniai intézkedéseket. Mindezek eredményeként a felmerülő feladatoknak a Kúria maradéktalanul eleget tett, az átállás zökkenőmentesen zajlott.

A 2020. év végének további eseménye a Kúria új elnökének megválasztása volt. Dr. Varga Zs. András 2021. január 2-i hivatalba lépéssel a Kúria elnökévé választotta az Országgyűlés 2020. október 19-én. Dr. Varga Zs. András Dr. Darák Pétert váltotta.

Jelen beszámoló még a Kúria jelenlegi elnöke hivatali elődje, Dr. Darák Péter elnök úr által vezetett Kúria tevékenységét mutatja be, annak hű tükröként.

1.2. A Kúria 2020. évi szakmai célkitűzései és megvalósulásuk

1.2.1. Az egységes és magas színvonalú ítélkezési gyakorlat biztosítása az új jogegységi eszközökben rejlő lehetőségek kiaknázásával

A Kúria 2020-ban is folytatta az ítélkezési gyakorlat aktuális kérdéseinek vizsgálatát a kúriai joggyakorlat-elemző csoportok keretein belül. A társadalom széles körét érintő, illetve a joggyakorlat egysége szempontjából kiemelkedő fontosságú jogalkalmazási problémák feltárása érdekében 2019. november 25-én megtartott tanácskozáson a Kúria vezetői mellett az alsóbb szintű bíróságok, továbbá az igazságügyi tárca, az Országos Bírósági Hivatal, más állami szervek (pl. Magyar Nemzeti Bank, Állami Számvevőszék) képviselői, a Magyar Ügyvédi Kamara elnöke és több jogi kar képviselői is részt vettek, és javaslatot tettek a 2020-as évben vizsgálandó kérdésekre.

E javaslatokat is figyelembe véve, a Kúria kollégiumai véleménye alapján 2020. évre az alábbi öt vizsgálati tárgykörben kerül sor joggyakorlat-elemző csoportok felállítására:

1. A kártalanítás és a feltételes szabadságra bocsátás feltételei a büntetés-végrehajtási bírói gyakorlatban
2. Az emberkereskedelem értelmezésével kapcsolatos bírói gyakorlat
3. A nemzetközi magánjogról szóló 2017. évi XXVIII. törvény bírói gyakorlata
4. Az építésügyi hatósági eljárások gyakorlata
5. Az atipikus foglalkoztatási formák bírói gyakorlata.

1.2.2. A Kúria jogegységi aktusainak felülvizsgálata

A jogbiztonság szempontjából elengedhetetlen, hogy a Kúria a jogszabályi változásokra, továbbá az Alkotmánybíróság Alaptörvény-értelmező tevékenységére figyelemmel időről-időre felülvizsgálja jogegységi aktusait.

A 2020-as évben felülvizsgált jogegységi aktusokról a beszámoló 2.3. pontjában olvasható részletes tájékoztatás.

1.2.3. Az új Polgári perrendtartás alkalmazása során felmerülő jogértelmezési kérdések vizsgálata

Az új Pp. jogértelmezéseivel foglalkozó konzultációs testület a 2020-as évben is – a veszélyhelyzetre tekintettel a korábbiaknál kisebb aktivitással – folytatta a tevékenységét, emellett a testület három tagja vett részt az Igazságügyi Minisztériumnak az új Pp. hatályosulását vizsgáló munkacsoportjában és a 2020. évi Pp. novella előkészítésében.

A Testület 2020-ban – a teljesség igénye nélkül – az alábbi kérdésekkel foglalkozott:

1. A konzultáció vitaanyagainak és állásfoglalásainak helye és szerepe a Bszi. 27/A. §-ának hatálybalépését követően.
2. Amennyiben a fél jogi képviselője a perfelvételi tárgyalást elmulasztotta, azonban a jelen lévő ellenérdekű fél kérte a tárgyalás megtartását, úgy a tárgyaláson a jogi képviselője nélkül megjelent fél tehet-e a tényállításra, a bizonyítékokra nyilatkozatokat, előterjeszthet-e indítványokat?
3. A Pp. nyelvhasználatra vonatkozó szabályainak jogalkalmazási kérdései.
4. A felülvizsgálat engedélyezése iránti kérelem elbírálása során milyen szempontok alapján állapítható meg, hogy a felülvizsgálattal élő félnek azért kell engedélyezés iránti kérelmet előterjesztenie, mert a másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét azonos jogszabályi rendelkezésre és jogi indokolásra utalással hagyta helyben?
5. A vagyoni jogi per fogalmával kapcsolatos értelmezési kérdések.
6. Az új Pp. novella hatálybalépésével kapcsolatos kérdések.

A Bszi. 2020. április 1-jétől hatályos 27/A.§-a értelmében bírói testület, bírósági vezetők, illetve bírók tanácskozása nevében nem tehető közzé olyan jogértelmezési célú állásfoglalás, amelynek meghozatalára törvény nem ad felhatalmazást. E rendelkezésre figyelemmel a testület állásfoglalásait 2020. április 1-jét követően nem teszi közzé; szükség esetén az állásfoglalást a Kúria Polgári Kollégiuma elé terjeszti. Így például a testület 2020. december 4-én elfogadott, az új Pp. módosításáról szóló 2020. évi CXIX. törvény hatálybalépésével kapcsolatos állásfoglalását a Polgári Kollégium a 2020. december 9-i kollégiumi ülésén vitatta meg; az abban foglaltakkal – némi pontosítással – egyetértett.

1.2.4. Az új Polgári Törvénykönyv alkalmazásában felmerülő jogértelmezési kérdések feltárása

A Ptk. gyakorlati alkalmazásában felmerülő jogértelmezési kérdéseket vizsgáló, 2014-ben felállított Tanácsadó Testület 2020-ban is számos – a Testület tagjai által felvetett, illetve a bíróságoktól érkezett – jogértelmezési kérdéssel foglalkozott (pl. szülői felügyelet visszaállítása iránti per megindítása, az orvosi rezidensképzés megítélése a tartási kötelezettség szempontjából, vállalkozások közötti szerződésben alkalmazott általános szerződési feltételek tisztességtelenségének megállapítása iránti közérdekű kereset előterjesztése, az örökhatályos halála esetén a vagyoni hasznosítás tárgyát képezhető személyiségjegyeknek hasznosítási joga tárgyában).

A Bszi. 2020. április 1-jétől hatályos 27/A. §-ában foglaltakra figyelemmel az új Ptk. Tanácsadó Testület állásfoglalásai 2020. április 1-jét követően a Kúria honlapján nem jelennek meg; azokat a Testület megfontolás céljából megküldi a Kúria részére.

1.2.5. A gyakornoki program folytatása

A jogi karok állam-és jogtudományi doktori iskoláival, továbbá a Nemzeti Közszerződési Egyetem Közigazgatás-tudományi Doktori Iskolájával együttműködésben megvalósuló gyakornoki program 2020-ban is eredményesen folytatódott.

1.2.6. Főtanácsadói rendszer kiépítése

A Kúria és az Országos Bírósági Hivatal stratégiájával összhangban 2014-ben indult el az a folyamat, amelynek eredményeként a Kúrián a tartós titkári foglalkoztatást felváltja a főtanácsadói rendszer. Tekintettel arra, hogy a Kúrián nincsenek olyan feladatok, amelyeket a titkárok önálló hatáskörben végezhetnének, ennek a foglalkoztatási formának a hosszabb időtartamon keresztüli fenntartása indokolatlan. Ezzel egyidejűleg lehetővé vált egy olyan főtanácsadói rendszer kialakítása, amely hatékonyan képes segíteni a bírók érdemi munkáját.

A Kúria főtanácsadói rendszere a kölcsönös tanulás elvén nyugszik; egymástól tanulni viszont csak bizalmi légkörben lehetséges. A legtöbb esetben a tudomány világából érkező főtanácsadók eltérő szemléletük, bizonyos jogterületeken meglévő elmélyültebb szaktudásuk révén érdemben tudják segíteni a Kúria bírónak munkáját. Működésük azonban csak akkor lehet eredményes, amennyiben megismerik az ügyek végső fokon történő elbírálásához és az ítélezési gyakorlat egységének biztosításához szükséges felsőbbírói szemléletmódot. A bírói szervezetrendszer csúcán elhelyezkedő Kúria biztosítja a lehetőséget, hogy a főtanácsadók ráláthassanak a bírói joggyakorlat alakulására, megismerkedhessenek a napi jogértelmezési kihívásokkal, belülről lássanak rá az ítélezési tevékenységre. E folyamatos tapasztalatszerzést a főtanácsadók is nélkülözhetetlennek tartják.

1.2.7. Visszatérés a régi Igazságügyi Palotába

A Kúria szakmai és erkölcsi tekintélyének megőrzése elképzelhetetlen történelmi elődeink tisztelete, az általuk megfogalmazott szakmai-etikai értékek követése nélkül. A hagyománytisztelőnek egyúttal a Kúria külső megjelenésében is meg kell mutatkoznia, így különösen a legfelső bírói fórumnak otthont adó épületnek kell mind külső, mind belső kialakításában tükröznie az intézmény közel ezer évre visszatekintő múltját és a bírói hatalmi ágban betöltött vezető szerepét. 2012. évben nyilvánvalóvá vált az a kormányzati szándék, hogy a Kúria idővel visszatérjen a Hauszmann Alajos által tervezett, 1896-ban elkészült és átadott Igazságügyi Palotába.

A régi Igazságügyi Palota felújítására, a visszatérés feltételeinek megteremtésére a Steindl Imre Program keretében kerül sor. Az állami tulajdonú Steindl Imre Program Nonprofit Zrt. feladata többek között a tervezési program több változatban való elkészítése, figyelemmel az Igazságügyi Palota épületében történetileg helyet kapó igazságügyi szervezetek jelenlegi elhelyezési igényeire, az épület műszaki állapotára, a műemléki védettségéből fakadó korlátokra és a kiemelt nemzeti emlékhely sajátosságaira. A beruházással és tervezéssel kapcsolatos egyes kérdések tekintetében felmerülő döntések meghozatala érdekében hat fős Projektirányító Bizottság (PIB) felállítására került sor, amely 2020-ban is folyamatosan működött.

2. A bírósági jogalkalmazás egysége érdekében kifejtett tevékenység a 2020. évben

2.1. A Kúria Teljes Ülése

A Kúria Teljes Ülésének tagjai a kúriai bírók. Részvételük a Teljes Ülésen kötelező. A Teljes Ülést a munkatervben előzetesen meghatározott időpontban, évente legalább egy alkalommal hívja össze a Kúria elnöke. A Teljes Ülés napirendjéről és időpontjáról a bírókat lehetőleg az ülés kitűzött időpontja előtt legkésőbb 15 nappal írásban kell értesíteni. A Teljes Ülés előkészítése a Kúria főtitkárának irányításával a Személyzeti, Munkaügyi és Oktatási Osztály feladata.

A Teljes Ülés állandó meghívottjai az Országos Bírósági Hivatal elnöke és a legfőbb ügyész. A Teljes Ülésre meg kell hívni a Kúriára beosztott és kirendelt bírókat. Az ülésen eseti jelleggel más személyek is részt vehetnek. A meghívottakat szavazati jog nem illeti meg.

A 2020-as évben négy alkalommal került sor a Teljes Ülés összehívására.

A 2020. február 10-ére összehívott Teljes Ülés első napirendi pontja a bírói hatalom gyakorlásáról szóló 1869. évi IV. törvény megalkotásának 150. évfordulója alkalmából az Országházban megrendezett ünnepi teljes ülésnek és konferenciának emléket állító konferenciakötet bemutatása volt. Második, egyben utolsó napirendi pontként a Teljes Ülés titkos szavazással megválasztotta az Országos Bírói Tanács póttagjait megválasztó küldöttértekezletre a Kúria öt küldöttjét.

A 2020. március 23-ára tervezett Teljes Ülés az új koronavírus járvány miatt elrendelt veszélyhelyzeti korlátozások okán elmaradt.

A 2020. május 25-ére összehívott, Skype-értekezlet formájában megtartott Teljes Ülés első napirendi pontja a Kúria 2019. évi tevékenységéről szóló beszámoló megtartása volt. A második napirendi pont keretében „A Kúria bírása 2019” és „A Kúria tisztviselője” emlékérmek és emléklapok virtuális átadása történt meg. „A Kúria bírása 2019” emlékérmeket dr. Kónya István elnökhelyettes úr kapta, míg „A Kúria tisztviselője 2019” emlékérmeket Sáránszki Mihályné és Szmolár Tiborné kúriai tisztviselők kapták. A harmadik napirendi pont keretében dr. Kónya István elnökhelyettes úr, a járványügyi helyzetben felállított válságstáb elnöke számolt be a testület tevékenységéről. A Teljes Ülés negyedik napirendi pontja a Bírói Tanács elnökének beszámolója volt. Az ötödik napirendi pont keretében Prof. Dr. Patyi András tanácselnök úr (2021. április 1-jétől a Kúria jogegységi feladatokért felelős elnökhelyettese) beszámolt a Teljes Ülésnek a jogegységi panasz tanács működésének modellezése során szerzett tapasztalatokról. Hatodik napirendi pontként dr. Suba Ildikó főtitkár-helyettes asszony tájékoztatót tartott a 2020-as évben kiírásra került és kerülő bírói, valamint bírósági vezetői pályázatokról. A hetedik napirendi pont keretében a Teljes Ülés elektronikus úton, titkos szavazással véleményt nyilvánított Böszörményiné dr. Kovács Katalin tanácselnök asszony (2020. július 1-jétől a Kúria elnökhelyettese) elnökhelyettesi pályázatáról.

A 2020. július 13-ára összehívott Teljes Ülésen köszöntötték Böszörményiné dr. Kovács Katalint, a Kúria hivatalba lépett új elnökhelyettesét. A Teljes Ülés egyetlen napirendi pontja a Kúria büntető elnökhelyettesi tisztségére érkezett pályázatok véleményezése volt. A kiírásra egyetlen pályázat érkezett, dr. Székely Ákos tanácselnök úrtól (2020. szeptember 1-jétől a Kúria elnökhelyettese); a Teljes Ülés szavazólapok útján, titkos szavazással nyilvánított véleményt a pályázatról.

A 2020. december 14-ére összehívott Teljes Ülésen került sor dr. Székely Ákos, a Kúria hivatalba lépett elnökhelyettesének, valamint az utolsó teljes ülés óta kinevezett, illetve

áthelyezett bírók bemutatására. Első napirendi pontként a Kúria korábbi elnöke, Dr. Darák Péter hivatali idejének lejártára figyelemmel megköszönte a Kúria valamennyi bírójának a kilencévi közös munkát. A második napirendi pont keretében átadták az „Amicus Curiae” emlékérmét, amelyet Dr. Kemenes István úr, a Szegedi Ítéltábla ny. polgári kollégiumvezetője kapott, majd köszöntötték a Kúria új elnökét, Dr. Varga Zs. András. A Teljes Ülészárásaként Dr. Polt Péter legfőbb ügyész, Dr. Senyei György, az Országos Bírósági Hivatal elnöke, valamint Dr. Székely Ákos, a Kúria elnökhelyettese méltatták Dr. Darák Péter elnök úr munkáját, és sok sikert kívántak a hivatalba lépő új elnöknek.

2.2. Kollégiumi ülések és szakmai tanácskozások

2.2.1. A Büntető Kollégium kollégiumi ülései és szakmai tanácskozásai

2020. február 10.

1. Kitüntetésekkel, címadományozásokkal kapcsolatos kérdések
2. Egyebek

2020. február 17.

1. „Ténybeli javítás jogerő után – a perújítás a büntető eljárásban” joggyakorlatalemző csoport összefoglaló véleményének megtárgyalása és elfogadása
2. „Az országos büntetéskiszabási gyakorlat vizsgálata” joggyakorlatalemző csoport összefoglaló véleményének megtárgyalása és elfogadása

2020. november 2.

- A bírói álláshelyre jelentkező pályázók meghallgatása, véleménynyilvánítás

2020. november 17.

1. A Kúria Büntető Kollégium szervezeti rendjének és ügyelosztási rendjének megszavazása
2. Egyebek

2020. november 30.

- Tanácselnöki álláshelyre jelentkező pályázó meghallgatása, véleménynyilvánítás

A korábban évenként kétszer megrendezett Országos Kollégiumvezetői Értekezletre a pandémiás helyzetre tekintettel nem került sor. Ugyanakkor online módon megtartották a regionális és helyi kollégiumi üléseket, melyeken a Kúria Büntető Kollégiumának tagja több esetben is részt vett.

2.2.2. A Közigazgatási-Munkaügyi Kollégium kollégiumi ülései és szakmai tanácskozásai

A Közigazgatási Kollégium 2020. évben hat kollégiumi ülést tartott. A szervezeti változások előtti, 2020. március 31-ig tartott ülések a munkaügyi szakággal együtt, a Közigazgatási-Munkaügyi Kollégium keretei között zajlottak.

A kollégium 2020-ban első, január 20-i ülését a Polgári Kollégiummal együtt tartotta meg. Megvitatták és egyhangúlag elfogadták „A földforgalmi törvénnyel kapcsolatos perek gyakorlata” tárgykörében működött joggyakorlat-elemző csoport összefoglaló véleményét.

A kollégium 2020. február 10-én tartott ülésén kitüntető címek és kitüntetések 2020. évi adományozását vitatta meg és döntött azokról. Az ügyelosztási rend módosítására vonatkozó, a Munkaügyi Szakág részéről érkezett előterjesztés szerint az M.III. tanács kiegészül a közszolgálati ügyekkel, a többi ügy pedig az M.I. és M.II. tanács között oszlik meg az automatikus szignálás elve szerint. A módosítás célja az volt, hogy 2020. április 1-jéig ne

érkezzenek közszolgálati ügyek olyan tanácsokhoz, amelyek érdemben már nem fogják elbírálni azokat. Az előterjesztést a kollégium egyhangúlag támogatta.

A Közigazgatási-Munkaügyi Kollégium utolsó, 2020. március 16-ára meghirdetett ülése a vészhelyzet kihirdetésére tekintettel elmaradt. Az április 1. napjától irányadó ügyelosztási rend véleményezése és az arról való szavazás 2020. március 20-24. között írásban zajlott.

A kollégium 2020. május 20-án skype értekezleten tartott ülésén a Közigazgatási Kollégiumba kiírt tanácselnöki pályázatokat vitatta meg. A kollégium az 5 pályázó meghallgatása után titkosan, elektronikus úton szavazott az egyes tanácselnöki álláshelyekre benyújtott pályázatokról. A szavazás eredménye alapján az ügyrend értelmében a kollégium valamennyi pályázót támogatta.

A kollégium 2020. július 7-én tartott ülésén a Közigazgatási Kollégiumba kiírt bírói pályázatokat véleményezte és szavazott azokról. Második napirendi pontként a kollégiumvezető ismertette az elmúlt évről szóló beszámolóját. Kiemelte, hogy 2019-ben a közigazgatási szakágba minden idők legtöbb ügye érkezett és a befejezett ügyek száma miatt csökkent az év végén folyamatban lévő ügyek száma.

A kollégium 2020. november 9-én, skype-on tartott ülésén megtárgyalta és egyhangúlag elfogadta a 2/2020. (XI.9.) KK véleményt a haszonbérleti díj megállapításáról a földforgalmi ügyekben, a 3/2020. (XI.9.) KK véleményt a megelőző eljárásban kirendelt szakértő alkalmazásáról, valamint a 4/2020. (XI.9.) KK véleményt a közigazgatási peres eljárás felfüggesztéséről a büntető eljárás befejezéséig tárgyában. Ezt követően a kollégium 2021. évi ügyelosztási rendjét véleményezte a testület. A kollégium 1 fő „nem” szavazatával és 2 fő tartózkodása mellett az ügyelosztási rend tervezetét támogatta.

2.2.3. A Polgári Kollégium kollégiumi ülései és szakmai tanácskozásai

2020. évben a Polgári Kollégium – nem számítva a csak személyi kérdésekben (pályázatok véleményezése, kiténtetési javaslatok megtétele, ügyelosztási rend véleményezése) döntő üléseket – 4 alkalommal tartott szakmai kollégiumi ülést.

A Polgári Kollégium 2020. január 20-i, a Közigazgatási és Munkaügyi Kollégiummal (2020. április 1-től Közigazgatási Kollégium) együttes ülése „A Földforgalmi törvénnyel kapcsolatos perek gyakorlata” tárgykörében felállított joggyakorlat-elemző csoport összefoglaló véleményét vitatta meg.

A Polgári Kollégium 2020. február 24-ei ülésén megvitatta és elfogadta „A keresetlevél visszautasításának vizsgálata” tárgykörében felállított joggyakorlat-elemző csoport összefoglaló véleményét.

A Polgári Kollégium 2020. november 18-ai szakmai ülésén megvitatta és elfogadta „A sürgősségi pszichiátriai intézeti gyógykezelés elrendelésével kapcsolatos bírósági gyakorlat” vizsgálatára létrehozott joggyakorlat-elemző csoport összefoglaló véleményét, továbbá megvitatta a felülvizsgálat engedélyezésével kapcsolatos egyes kérdésekről szóló vélemény tervezetét.

A Polgári Kollégium 2020. december 9-ei szakmai ülésén megvitatta és elfogadta az „Érvénytelenség a munkaviszonyban” munkaügyi joggyakorlat-elemző csoport összefoglaló véleményét, valamint megvitatta a 2021. január 1-jén hatályba lépő új perrendi szabályok alkalmazhatóságának kérdését.

A Polgári Kollégium tanácselnöki értekezlete 2020 folyamán 3 ülést tartott, 2020. szeptember 21-ei ülésén a jogegységi panasz eljárásban hozható határozatokkal összefüggő kérdésekről,

2020. november 5-ei ülésén a felülvizsgálat engedélyezésével kapcsolatos egyes kérdésekről szóló vélemény tervezetéről, 2020. november 12-ei ülésén az ügyelosztási rend tervezetéről egyeztetett.

A kollégium jogegység biztosítása érdekében kifejtett tevékenységének hatékonyságát nagymértékben fokozta, hogy 2020-ban is 2 főállású és 5 részfoglalkoztatású főtanácsadó dolgozott a Polgári Kollégiumban. A főtanácsadók részt vettek a joggyakorlat-elemző csoportok tevékenységében, valamint jogszabály-tervezeteket és kollégiumi anyagokat véleményeztek, szakmai anyagokat készítettek, különböző szakmai kérdésekben segítették a kollégiumvezetés munkáját.

A kollégiumvezető tagja a Ptk. gyakorlati alkalmazásában felmerülő jogértelmezési kérdéseket vizsgáló – a Kúria Elnöke által 2014-ben felállított – Tanácsadó Testületnek. Az új Ptk. Tanácsadó Testület 2020. évben is több ülést tartott, és számos kérdést (eltiltás hatálya alatt álló személy lehet-e gazdasági társaság korlátozottan felelős tagja; a Ptk. 4:193. § (2) bekezdésének értelmezése a büntetőeljárásban megszüntetett szülői felügyelet esetén; a Ptk. 4:220. § (2) bekezdése értelmezése orvosi rezidensképzés tekintetében; a dolog kiadásának megtagadása; társasházi közgyűlés megtámadhatósága a Ptk. 5:79. §-a alapján; közérdekű kereset előterjesztésének határideje vállalkozások egymás közti szerződesei tekintetében; vagyoni hasznosítás tárgyát képezhető személyiségjegyek hasznosítási joga az örökhatályos halála esetén) vitatott meg.

A konzultációs testületek állásfoglalásai közzétételének lehetősége 2020. április 1-jével megszűnt.

2.3. A jogegységi tanácsok tevékenysége

2.3.1. A büntető jogegységi tanács tevékenysége

2020-ban a Büntető Kollégium öt esetben hozott büntető jogegységi határozatot.

1/2020. számú BJE határozat

A büntető jogegységi határozat tárgya: felülvizsgálati eljárásban elrendelt hatályon kívül helyezés esetén az elévülés vizsgálata.

A jogerős ügydöntő határozat meghozatalát követően felülvizsgálati eljárásban elrendelt hatályon kívül helyezés esetén az elévülést vizsgálni kell, és a büntethetőség elévülésének megállapíthatósága esetén annak jogkövetkezményét le kell vonni.

A határozat kimondja: a büntethetőséget megszüntető elévülési idő számítása során a jogerős marasztaló határozat kihirdetése után felülvizsgálati eljárásban észlelt feltétlen hatályon kívül helyezéssel járó eljárási szabálysértés esetén a felülvizsgálati indítvánnyal megtámadott határozat jogereje és a hatályon kívül helyezés között eltelt időszak jelentőséggel bír. A határozat jogerőre emelkedésekor újra elkezdődött elévülést semmilyen eljárási cselekmény nem szakította félbe, így a büntethetőség elévülése bekövetkezett. A felülvizsgálati indítvány elbírálása során ezért az abszolút hatályon kívül helyezési ok miatt a megtámadott ítélet hatályon kívül helyezésének és az elévülésre tekintettel az eljárás megszüntetésének van helye.

2/2020. számú BJE határozat

A büntető jogegységi határozat tárgya: büntetőeljárás során vagyonek Kobzás elrendelése.

A vagyonekobbzás mértékének meghatározásánál abban az esetben, ha az eltulajdonított dolgot az elkövető továbbértékesíti, majd azt a büntetőeljárás során lefoglalják és a sértettnek kiadják, így az okozott kár megtérül: nem lehet vagyonekobbzást elrendelni arra a vagyonra (vagyontárgyra), amelyet a sértettnek kell kiadni vagy visszaadni, vagy amely a sértetthez már visszajutott; viszont arra a vagyonra, amellyel az elkövető az ilyen vagyontárgy kapcsán ténylegesen gazdagodott, a vagyonekobbzás elrendelésének nincs akadálya.

A jogegységi határozat szerint a hatályos jogi szabályozásban a vagyonekobbzásnál a hangsúly a bűncselekménnyel ténylegesen elért jogellenes vagyonszerzés, jogellenes bevétel elvonásán van. A 69. számú BK véleményből is már egyértelműen kitűnt a sértett érdekeinek védelme; vagyis az, hogy a sértett kárának jóvátételéhez nagyobb érdek fűződik, mint a vagyonekobbzás elrendeléséhez.

Abban az esetben, ha az elkövető által eltulajdonított vagyon (vagyontárgy) akár lefoglalás és kiadás útján visszakerült a sértetthez, akár az elkövető vagyonában megvan, akár más személyhez került, de onnan a sértett részére visszajutott, az érintett vagyontárgyra vagyonekobbzást nem lehet kimondani. Ugyanakkor, mivel ilyen esetben a vagyonekobbzás alá eső vagyon fellelhető, ezért nincs helye pénzösszegben kifejezett vagyonekobbzás elrendelésének; a kár természetben történő megtérülése esetén nincs helye vagyonekobbzásnak, ez kettős szankcionálása lenne az elkövetett cselekménynek.

Maradékaltanul érvényesül ugyanakkor a bűncselekmény elkövetése során vagy azzal összefüggésben megszerzett vagyonnövekmény erejéig a vagyonekobbzás kimondása abban az esetben, ha az elkövető által eltulajdonított vagyont (vagyontárgyat) a sértettnek visszaadják, azáltal a kár megtérült. Vagyis azzal a vagyonnal, amivel az elkövető a sértettnek visszaadott vagyontárgy révén a bűncselekménnyel összefüggésben - például értékesítés - gazdagodott, ez a vagyonnövekmény ennek az összegnek az erejéig vagyonekobbzás alá esik.

Végül következetes az ítélkezési gyakorlat abban, hogy a bűncselekmény elkövetése során szerzett vagyon értéke a megszerzés kori érték, amely lopás esetén az eltulajdonított tárgy értéke, nem pedig az az összeg, amennyiért az elkövető a lopott dolgot - akár értékénél alacsonyabb, akár értékénél magasabb áron - értékesítette, ahogy nem kerülhet sor a bűncselekmény elkövetéséből eredő vagyon, valamint az ennek helyébe lépett vagyon együttes elvonására sem.

3/2020. számú BJE határozat

A büntető jogegységi határozat tárgya: életfogytig tartó szabadságvesztés kiszabása esetén kizárás a feltételes szabadságra bocsátásból.

Életfogytig tartó szabadságvesztés kiszabása esetén a feltételes szabadságra bocsátásból kizárásnak csak a Btk. 44. § (1) bekezdésében felsorolt bűncselekmények miatt van helye.

A jogegységi határozat kimondja: minden bűncselekmény esetében, amelynél a Btk. Különös Része életfogytig tartó szabadságvesztés kiszabását teszi lehetővé, elvileg feltételes szabadságra bocsátásnak is van helye.

A Btk. 44. § (1) bekezdése életfogytig tartó szabadságvesztés büntetés kiszabása esetén a bíró számára a feltételes szabadságra bocsátásból való kizárás lehetőségét teremti meg, taxatíve felsorolva mindazon bűncselekményeket, amelyek esetében az eljáró bíró mérlegelésére bízta, hogy adott esetben él-e ezzel a lehetőséggel. Ehhez képest a Btk. 44. § (2) bekezdés *a)* és *b)* pontjában két olyan esetkört határoz meg, amikor - az előző lehetőséghez képest - kötelező a feltételes szabadságra bocsátás kizárása: akkor, ha az elkövető erőszakos többszörös visszaeső, illetve, ha a felsorolt cselekményeket bünszervezetben követte el. Ezáltal a (2) bekezdés révén

a törvény nem a kizárás lehetőségét teremti meg, hanem a kizárás lehetőségén belüli, kötelező eset alkalmazását írja elő.

A Btk. 44. § (1) és (2) bekezdésének egymást kiegészítő értelme az, hogy a feltételes szabadságra bocsátás kizárását megengedő (1) bekezdésben felsorolt bűncselekmények elkövetőjét akkor kell - mérlegelést nem tűrően - kizárni a feltételes szabadságra bocsátásból, ha e bűncselekmények valamelyikét erőszakos többszörös visszaesőként (alanyi meghatározottság) vagy bünszervezetben (tárgyi meghatározottság) követte el. A Btk. 44. § (1) bekezdése tehát kifejezetten és kimerítően meghatározza, azon bűncselekmények körét, amikor van lehetőség a kizárás mérlegelésére. A (2) bekezdés pedig ezt a mérlegelést zárja ki, de csak ezen bűncselekmények esetében.

4/2020. számú BJE határozat

A büntető jogegységi határozat tárgya: a tanúzási figyelmeztetés.

A Be. hatálybalépését követően történő tanúkihallgatás során a tanúzási figyelmeztetést a Be. szerint kell közölni, ezért nincs helye a korábbi Be. szerinti figyelmeztetésnek. Ha a tanút a korábbi Be. szabályai szerint korábban tanúként már kihallgatták, a Be. hatálybalépését követő ismételt kihallgatásakor a tanúzási figyelmeztetést az új törvény szerint kell közölni.

Az a vallomástétel megtagadására jogosult tanú, aki a korábbi Be. szabályai alapján a vallomástételt nem tagadta meg, majd a Be. hatálybalépését követően az újabb kihallgatása során e jogosultságával élni kíván, és nem tesz vallomást, a korábban tett vallomása a Be. hatálybalépését követően sem használható fel.

A jogegységi határozat szerint a hatályos, a büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvény (Be.) megszüntette a korábbi tanúvallomással való utólagos rendelkezés lehetőségét, azaz az ügyben korábban vagy más ügyben tett tanúvallomás akkor is felhasználható bizonyítási eszközként, ha a tanú a vallomástételt utóbb megtagadja, feltéve, hogy megtörtént a tanúzási figyelmeztetés közlése és az arra adott válaszadás [Be. 177. § (4) bekezdés]. A tanúzási figyelmeztetés erre vonatkozó lényeges új eleme a Be. 176. § (1) bekezdés *d*) pontjában írt figyelmeztetés, mely szerint, aki vallomást tesz, vallomása az adott vagy más ügyben bizonyítási eszközként akkor is felhasználható, ha a vallomástételt a későbbiekben megtagadja.

Ezzel szemben a korábbi Be. 296. § (3) bekezdése szerint, ha a tanú a tárgyaláson a mentességével élt, a korábban tett vallomása nem volt ismertethető és nem volt felolvasható. Az átmeneti rendelkezés az új szabályozás miatt indokolt, ugyanis az el nem hangzott figyelmeztetés jogkövetkezményét számonkérni nem lehet. A Be. 871. § (2) bekezdése ezért rögzíti, hogy a korábbi tanúvallomás felhasználására vonatkozó szabályait e törvénynek azon tanúvallomások vonatkozásában lehet alkalmazni, amelyeknél a tanúzási figyelmeztetésre az új törvény rendelkezései szerint került sor.

Az a vallomástétel megtagadására jogosult tanú, aki a korábbi Be. szabályai alapján a vallomástételt nem tagadta meg, majd a Be. hatálybalépését követően az újabb kihallgatása során e jogosultságával élni kíván, és nem tesz vallomást, a korábban tett vallomása a Be. hatálybalépését követően sem használható fel. Másként fogalmazva, ahhoz, hogy egy törvényi figyelmeztetés jogkövetkezménye alkalmazható legyen, e törvényi figyelmeztetést kell közölni, és az arra adott válaszadásnak is meg kell történnie. Ez egyben azt is jelenti, hogy ha a tanút a korábbi Be. szabályai szerint tanúként már kihallgatták, a Be. hatálybalépését követő ismételt kihallgatásakor a tanúzási figyelmeztetést az új törvény szerint kell közölni.

5/2020. számú BJE határozat

A büntető jogegységi határozat tárgya: az összbüntetési ítéletben törvénysértően megállapított feltételes szabadságra bocsátás kiküszöbölése.

Amennyiben a bíróság az összbüntetési ítéletben a feltételes szabadságra bocsátásról - az alapítételek helyes rendelkezései ellenére - törvénysértően rendelkezett, annak kiküszöbölése érdekében nem egyszerűsített felülvizsgálatnak, hanem összbüntetési eljárás ismételt lefolytatásának van helye.

A jogegységi határozat kimondja: a Be. 671. §-a szerint egyszerűsített felülvizsgálati eljárás lefolytatásának akkor van helye, ha a bíróság az alapügyben a törvény kötelező rendelkezése ellenére nem rendelkezett, vagy nem a törvénynek megfelelően rendelkezett az ott meghatározott kérdésekben. A törvény tehát az egyszerűsített felülvizsgálatot csak a jogerős, ügydöntő határozatok bizonyos járulékos kérdései tekintetében teszi lehetővé.

Következetes a Kúria gyakorlata abban, hogy az összbüntetési ítélet nem ügydöntő határozat. A Be. 456. § (1) bekezdése ugyanis kimondja, hogy a bíróság jogerős ügydöntő határozata végleges, mindenkire kötelező döntést tartalmaz a vádról, illetve a terhelt büntetőjogi felelősségéről, a büntetőjogi következményekről vagy ezek hiányáról. Ügydöntőnek tehát azok a határozatok tekintendők, amelyekben a bíróság a Be. vonatkozó szabályai szerint lefolytatott bírósági eljárást követően a vádról határoz, az ügy érdemében hoz mindenkivel szemben kötelező érvényű, a terhelt büntetőjogi felelősségét megállapító vagy őt felmentő ítéletet, illetve eljárást megszüntető végzést. A Be. 839. §-ában szabályozott összbüntetési eljárás különleges eljárás, annak során a bíróság nem a vádról, nem a terhelt büntetőjogi felelősségéről, nem a büntetőjogi következményekről vagy ezek hiányáról, azaz nem a büntetőjogi főkérdésekről dönt.

Ekként tehát az összbüntetési ítélet nem ügydöntő határozat. Az összbüntetésbe foglalás során ugyanis a bíróság nem a vádról határoz, hanem az alapügyekben hozott ügydöntő határozatokkal kiszabott szabadságvesztéseket egységesíti.

Az ügydöntő jelleg hiánya azt eredményezi, hogy az összbüntetési ítélet törvénysértő rendelkezése ellen egyszerűsített felülvizsgálat nem vehető igénybe, arra csak abban az esetben van lehetőség, amikor az összbüntetésbe foglalt alapítélet tartalmaz törvénysértő rendelkezést.

Más a helyzet azonban akkor, amikor a törvényes alapítéleteket összbüntetésbe foglaló ítélet tartalmaz törvénysértő rendelkezést. A Be. 840. §-ában írt hiányos vagy törvénysértő „összbüntetésbe foglalás” alatt mindazt érteni kell, amit az összbüntetési ítélet rendelkező része tartalmazhat: így az összbüntetésbe foglalható ügydöntő határozatok körét, az összbüntetés tartamát, a végrehajtási fokozatot, a feltételes szabadságra bocsáthatóság legkorábbi időpontját, végül a visszaesői minőséget. A megszorító értelmezésnek nincs törvényi alapja, ekként a Be. 840. §-a alapján megismételt, a Be. 839. §-a szerinti különleges eljárásban lehet törvényesen rendelkezni mind arról, amivel kapcsolatban az összbüntetési ítélet törvénysértő rendelkezést tartalmaz.

2.3.2. A közigazgatási-munkaügyi jogegységi tanács tevékenysége

A Közigazgatási Kollégium a jogegység követelményének biztosítása érdekében 2020. évben a Polgári Kollégiummal két közös, ezen kívül négy önálló jogegységi határozatot hozott.

1/2020. számú KPJE határozat

A Kúria Közigazgatási-Polgári Jogegységi Tanácsa a Kúria Közigazgatási Kollégiumának vezetője által indítványozott, a 2018. január 1. napja előtt előterjesztett keresetlevéllel indult, közszolgálati jogviszonyból származó perek elbírálásának egyes kérdéseiről szóló 1/2020. KPJE jogegységi határozata alapján a 2018. január 1. előtt előterjesztett keresetlevéllel indult,

a keresetlevél benyújtásakor a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény 349. § (1) bekezdés c)-d) pontjai szerint munkaügyi pernek minősülő közszolgálati jogviszonyból származó perek első fokon történő elbírálására 2020. április 1-jétől kezdődően a 2020. március 31-én megszűnt közigazgatási és munkaügyi bíróságok székhelye szerinti törvényszékek – mint a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény 20. § (2) bekezdése szerinti munkaügyi bíróságok – rendelkeznek hatáskörrel. A 2018. január 1. napja előtt előterjesztett keresetlevéllel indult, a keresetlevél benyújtásakor a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény 349. § (1) bekezdés c)-d) pontjai szerint munkaügyi pernek minősülő közszolgálati jogviszonyból származó perek másodfokon történő elbírálása 2020. április 1-jétől kezdődően az első fokon eljáró közigazgatási és munkaügyi bíróság vagy törvényszék illetékességi területe szerinti ítéletábra hatáskörébe tartozik.

2/2020. számú KPJE határozat

A Fővárosi Ítéletábra elnöke által indítványozott jogegységi eljárás az ingatlan-nyilvántartásról szóló 1997. évi CXLI. törvény (a továbbiakban: Inytv.) 64. § (1) bekezdés b) pontja szerinti „ingatlan tulajdonjoga iránti per” értelmezése tárgyában zajlott. Az indítvány szerint a bírói gyakorlat ebben a kérdésben nem egységes. Az egyik álláspont szerint ingatlan tulajdonjoga iránti pernek csak az a per minősül, amelynek a tárgya az ingatlan-nyilvántartáson kívül már megszerzett tulajdonjognak az ingatlan-nyilvántartásban való feltüntetése. Tulajdonjog megszerzése iránti kötelmi igény esetén a félnek csak „várományi” joga van, amely nem minősül olyan védendő érdeknek, mint a már megszerzett tulajdonjog. A másik álláspont szerint a perindítás tényét akkor is fel kell jegyezni az ingatlan-nyilvántartásban, ha a per kötelmi igényen alapuló tulajdonszerzésre irányul, mert kötelmi igény esetén is megvan a perfeljegyzéssel védendő érdek, ugyanis, ha a kereset alapos, a jogerős ítélet alapján szintén helye van a tulajdonváltozás ingatlan-nyilvántartásba való bejegyzésének és a perindítás tényének feljegyzése nélkül ez a védendő érdek szenvedhet sérelmet.

A Legfőbb Ügyész nyilatkozatában az első értelmezési lehetőség mellett foglalt állást. Kifejtette, hogy a Legfelsőbb Bíróság „az ingatlan tulajdonjogát érintő per” kifejezést korábban tágan értelmezte, valamint az Inytv. 64. § (1) bekezdés b) pontját módosító, az egyes törvényeknek agrár- és környezetügyi tárgyban történő módosításáról szóló 2013. évi CCL. törvény (a továbbiakban: Módtv.) 47. §-ának indokolása értelmében „az ingatlan tulajdonjogát érintő per” fogalma pontatlan és túl tág értelmezésre ad lehetőséget. A perfeljegyzés célja ugyanis az, hogy a perbeli ingatlan tulajdonjoga a per feljegyzését követően keletkezett tulajdonváltozástól függetlenül, az ezt követően bejegyzett terhektől mentesen a pernyertes félperes számára megszerezhető legyen. A jogalkotói szándék tehát egyértelműen a feljegyezhető perek körének szűkítésére irányult, azonban az indokolásból nem állapítható meg az, hogy az új definíció kizárja-e a tágabb értelmezést. Erre a kérdésre a nyelvtani és a rendszertani értelmezés sem ad egyértelmű választ. A szabályozás a perfeljegyzésben a bejegyzés deklaratív vagy konstitutív jogi jellegére visszavezethető indokolatlan megkülönböztetést eredményez.

A jogegységi tanács – az Inytv. 64. § (1) bekezdésének szövege és a kapcsolódó törvényalkotói indokolás alapján – úgy ítélte meg, hogy az Inytv. módosítása koncepcionálisan nem változtatott azoknak a pereknek a körén, amelyek esetében a perindítás ténye az ingatlan-nyilvántartásban feljegyezhető. A perindítás ténye feljegyzéséhez fűződő joghatások vizsgálata alapján is megállapítható, hogy nincs olyan dogmatikai indok, vagy más törvényes védelemben részesíthető vagyoni érdek tehát, amely alapot adna az Inytv. 64. § (1) bekezdés b) pontjában foglalt ingatlan tulajdonjoga iránti perek körének megszorító értelmezésére, mivel az azzal járna, hogy a tulajdonjog megszerzése iránti kötelmi igény nem részesülne védelemben. Ezért a jogegységi tanács arra a következtetésre jutott, hogy az Inytv. 64. § (1) bekezdés b) pontjának

helyes értelmezése szerint, azok a perek is ingatlan tulajdonjog iránti pernek minősülnek, amelyekben az érvényesíteni kívánt jog kötelmi jogviszonyból ered, és a per eredményessége esetén a jogváltozást az ingatlan-nyilvántartásba be kell jegyezni. Mindez nem vonatkozik arra az esetre, ha a kereset nem következetes, mert a fél tényelődása nincs összhangban az érvényesíteni kívánt joggal és az általa előterjesztett kereseti kérelemmel. Ilyen esetben a perindítás ténye az ingatlan-nyilvántartásba nem jegyezhető fel.

A Közigazgatási Kollégiumhoz 2020-ban négy jogegységi eljárás lefolytatása iránti kérelem és indítvány közül egy a Kúria elnökétől, egy a Kúria ítélkező tanácsától, kettő pedig a Kúria kollégiumvezetőjétől érkezett.

1/2020. számú KJE határozat

A jogegységi indítvány szerint a Kúria a Kfv.II.37.894/2014/13. számú ítéletében, amely BH.2015/7/K.27. szám alatt elvi határozatként is közzétételre került (a továbbiakban: határozat) azt mondta ki, hogy az Unió polgárainak és családtagjaiknak a tagállamok területén történő szabad mozgáshoz és tartózkodáshoz való jogáról szóló 2004/38/EK Európai Parlamenti és Tanácsi irányelv (a továbbiakban: Irányelv) 37. cikke folytán a hazai szabályozás alapján a közjegyző – mint hatóság – által a felek nyilatkozata szerint nyilvántartott élettársi kapcsolat a szabad mozgás és tartózkodás jogával rendelkező személyek beutazásáról és tartózkodásáról szóló 2007. évi I. törvény (a továbbiakban: Szmtv.) 2. § b) pont bj) alpontja szerinti hatóság előtt regisztrált élettársi kapcsolattal azonos. Rögzítette továbbá, hogy az Szmtv. hatályának elismerése nem zárja ki, hogy a hatóság az élettársi kapcsolat valós tartalmát érdemben vizsgálja. E döntés meghozatalakor az eljáró tanács arra jutott, hogy az Szmtv. családtag fogalma által megkívánt azon feltétel, hogy családtag a magyar állampolgár azon élettársa, aki a magyar hatóság előtt regisztrált élettársi kapcsolatot létesít, teljesül azzal, ha az ilyen élettársi kapcsolatot az Élettársi Nyilatkozatok Nyilvántartásában (a továbbiakban: Nyilvántartás) regisztrálják, függetlenül attól, hogy ez a regisztráció elkülönül a bejegyzett élettársi kapcsolatról, az ezzel összefüggő, valamint az élettársi viszony igazolásának megkönnyítéséhez szükséges egyes törvények módosításáról szóló 2009. évi XXIX. törvény (Bét.) hatálya alá tartozó élettársi kapcsolattól. Ezt a jogértelmezést erősítette meg a Kúria a Kfv.II.37.607/2015/5. számú ítéletében. A Kfv.II.37.117/2019. számú ügyben ismét felmerült a kérdés, hogy a Nyilvántartásba bejegyzett élettársi kapcsolatban élő felperesnek kell-e többletfeltételeket [lásd: Szmtv. 8. § (1) bekezdés a) pont] igazolnia ahhoz, hogy családtagként történő tartózkodását az idegenrendészeti hatóság elfogadja vagy elegendő a Nyilvántartásba való regisztráció és az egy évnél rövidebb együttélés ahhoz, hogy családtagnak minősüljön. A kezdeményezett jogegységi eljárásban a Kúria Közigazgatási Jogegységi Tanácsa az alábbi álláspontra helyezkedett. A Bszi. 32. § (1) bekezdés b) pontja szerinti indítvány esetében a jogegységi tanácsnak a korábbi határozattól való eltérés lehetőségét és a határozat kötőerejének kérdését kell elsődlegesen vizsgálat tárgyává tenni. A jogegységi döntés ebben az esetben az eltérés lehetőségére, indokoltságára vonatkozik, ugyanakkor az eltéréssel érintett ügyben az alapul vett jog értelmezését a közigazgatási per eldöntésére nézve az indítványozó tanácsnak kell elvégeznie. A Kúria Jogegységi Tanácsa rámutatott, hogy a határozat alapjául szolgáló jogszabályi környezet 2016. július 1-jét követően az Szmtv. 2. § b) pont bj) alpontjának és a Vhr. 27. § (3) bekezdésének beiktatásával megváltozott, amelyre tekintettel a Kfv.II.37.894/2014. számú ügy és a Kfv.II.37.117/2019. számú ügy jogi helyzete eltér egymástól. Az alapul vett, alkalmazandó közigazgatási anyagi jogszabály lényeges változása a Kúria ítélkező tanácsa számára lehetőséget teremtett a korábban közzétett határozattól való eltérésre, a jogszabály módosulása a közzétett kúriai határozat kötőerejét megszüntette.

2/2020. számú KJE határozat

A Kúria Közigazgatási Kollégiumának Kollégiumvezetője által benyújtott jogegységi indítvány szerint a Kúria Kpkf.VI.39.105/2020/3., Kpkf.VI.39.148/2020/3., Kpkf.VI.39.167/2020/3., Kpkf.VI.39.168/2020/3., Kpkf.VI.39.169/2020/3. és Kpkf.VI.39.138/2020/2. számú végzéseiben kifejtett álláspontjai nem egységesek a tekintetben, hogy a másodfokon eljáró, országos illetékességű közigazgatási szerv döntésének felülvizsgálatakor a közigazgatási bíróság illetékességét a Kp. 13. § (1) bekezdés c) pontja alapján a felperes lakóhelye, tartózkodási helye, székhelye, avagy a Kp. 13. § (1) bekezdés e) pontja szerint az elsőfokú közigazgatási cselekmény megvalósulásának helye alapozza-e meg – és míg a végzések egységesek számos illetékességre vonatkozó rendelkezés tekintetében, abban a kérdésben, hogy amennyiben a másodfokon eljáró közigazgatási szerv országos illetékességű, akkor az megfeleltethető-e a Kp. 13. § (1) bekezdés c) pontjában meghatározott, több mint egy megyére kiterjedő illetékességgel eljáró közigazgatási szervnek, és ez alapján a közigazgatási bíróság illetékességét a Kp. 13. § (1) bekezdés c) vagy e) pontjai alapján kell-e megállapítani, a végzések ellentétes következtetésre jutottak. A Kp. illetékességi szabályait tartalmazó 13. §-ának rendelkezéseit a 2020. április 1. napjával hatályba lépett, az egyes törvényeknek az egyfokú járási hivatali eljárások megteremtésével összefüggő módosításáról szóló 2019. évi CXXVII. törvény 206. §-a állapította meg, amely módosítás indoka a közigazgatási eljárások egyfokúvá tétele volt. A jogegységi indítvány a körben látta szükségesnek az ítélkezési gyakorlat egységesítését, hogy a másodfokon eljáró, országos illetékességű közigazgatási szerv döntésének felülvizsgálatakor a közigazgatási bíróság illetékességét a felperes lakóhelye, tartózkodási helye, székhelye, avagy az elsőfokú közigazgatási cselekmény megvalósulásának helye alapján kell-e megállapítani. A Jogegységi Tanács úgy látta, hogy sem jogszabályi rendelkezés, sem zárt logikai érvelés nem támasztja alá, hogy a több mint egy megyére kiterjedő illetékességgel rendelkező közigazgatási szervek fogalma esetén – a Kp. utaló rendelkezésének hiányában – a központi és területi jelleghez igazodó, kormányzati igazgatási szabályozás legyen figyelembe veendő, arra is figyelemmel, hogy az illetékességi szabályok meghatározásakor a jogalkotó akarata nem lehet más, mint hogy egyszerűen és világosan értelmezhető szabályokat állapítson meg, elősegítve ezzel is az egységes jogalkalmazást. Mindez pedig a nyelvtani értelmezés szerinti jogalkalmazást erősíti. A több mint egy megyére kiterjedő és az országos illetékességgel eljáró közigazgatási szerv fogalmának illetékességi szempontú vizsgálata során nem lehet különbséget tenni az egyfokú és a többfokú közigazgatási eljárásokat követő esetleges közigazgatási perekben alkalmazandó illetékességi szabályok között, a Kp. 13. §-ában található illetékességi szabályokat ugyanis egységesen kell értelmezni. Amennyiben az egyfokú közigazgatási eljárásban országos illetékességgel eljáró közigazgatási szervet úgy tekintjük, mint amelynek az illetékessége több mint egy megyére terjed ki, a közigazgatási bíróság illetékességét (egyéb különös vagy kizárólagos illetékesség hiányában) a Kp. 13. § (1) bekezdés c) pontja fogja megalapítani. Amennyiben azonban az egyfokú eljárásban országos illetékességgel eljáró közigazgatási szervet nem tekintjük úgy, mint amelynek illetékessége több mint egy megyére terjed ki, a közigazgatási perben az illetékességet (egyéb különös vagy kizárólagos illetékesség hiányában) a Kp. 13. § (1) bekezdés e) pontja fogja megalapítani. Tekintettel arra, hogy az országos illetékességgel eljáró közigazgatási szervek döntő többségének székhelye Budapesten található, mindez azt eredményezné, hogy a Kp. 13. § (3) és (4) bekezdései alapján amúgy is több kizárólagos illetékességgel rendelkező Fővárosi Törvényszék ügyterhe a többi közigazgatási kollégiummal rendelkező törvényszék ügyterhéhez képest aránytalanul megnövekedne, ami egyértelműen ellentétes az egyenletes ügyterhet megvalósítani kívánó jogalkotói céllal. Márpedig az Alaptörvény 28. cikkének első fordulata értelmében a bíróságok a jogalkalmazás során a jogszabályok szövegét elsősorban azok céljával és az Alaptörvénnyel összhangban

értelmezik. A jogszabályok céljának megállapítása során elsősorban a jogszabály preambuláját, illetve a jogszabály megalkotására vagy módosítására irányuló javaslat indokolását kell figyelembe venni. A fentiekre figyelemmel a Kúria Jogegységi Tanácsa a jogegységi indítvány alapján eljárva kimondta, hogy az országos illetékességgel eljáró közigazgatási szerv közigazgatási tevékenységének felülvizsgálata során a közigazgatási bíróság illetékességét (egyéb különös vagy kizárólagos illetékesség hiányában) a felperes lakóhelye, tartózkodási helye, székhelye alapítja meg.

3/2020. számú KJE határozat

A Kúria elnöke által kezdeményezett jogegységi eljárást az indokolta, hogy a Kúria gyakorlata nem egységes abban a tekintetben, hogy a kisajátítási kártalanítás az érintett ingatlan haszonbérletét közvetlenül megilleti-e. Az indítványozó szerint abban nem mutatkozik eltérés a fenti jogkérdést tárgyaló tanácsok ítéletei között, hogy az ingatlant érintő haszonbérlet esetén a haszonbérlet a kisajátítás következtében keletkezett kárai miatt „kompenzáció” illeti meg, az ítélkezési gyakorlat a vonatkozásban mutat eltérést, hogy a kisajátítási kártalanítás a haszonbérletet közvetlenül, vagy a haszonbérlettel érintett ingatlan tulajdonosán keresztül, vele szemben érvényesíthető, a szerződéses viszonyból adódó elszámolás körébe tartozó jogosultságként illeti-e meg. A Kfv.VI. tanács szerint az ingatlanon fennálló jogok alatt az ingatlan-nyilvántartásba bejegyzett jogokat kell érteni, és a kisajátításról szóló 2007. évi CXXIII. törvény (a továbbiakban: Kstv.) szóhasználatát alapján a tulajdonjog elvonásán kívül az ingatlanon fennálló jog megszűnéséért jár kártalanítás. Mivel az ingatlan tulajdoni lapja nem tartalmazza a haszonbérletet, ezért a Kstv. fogalomrendszerében az nem minősül az ingatlanon fennálló jognak. A Kfv.IV. tanács álláspontja alapján azonban az ingatlanon fennálló jog jogosultja nem azonos az ingatlan-nyilvántartásba bejegyzett jogosulttal. A vonatkozó jogszabályhelyek összevetése és értelmezése alapján a tanács arra a következtetésre jutott, hogy a termőföldre vonatkozó haszonbérlet, amelyet a földhasználati nyilvántartásba bejegyeztek, a dologi jogokkal egy tekintet alá eső, az ingatlanon fennálló olyan jognak minősül, amelynek megszűnése esetén kártalanítás jár. A Kfv.IV. és a Kfv.VI. tanács a Kstv. indokolása alapján is eltérő következtetésre jutott. A Kfv.IV. tanács álláspontja szerint a törvényi indokolás egyértelműen azt a jogalkotói szándékot juttatja kifejezésre – sőt „expressis verbis” ki is mondja –, hogy a haszonbérleti jog megszűnése esetén kártalanítás jár, a Kfv.VI. tanács szerint azonban a Kstv. 9-21. §-ához fűzött, az indokolásnak a jogkérdés szempontjából releváns bekezdése arra az esetre vonatkozik, amikor a tulajdonos kártalanítására csereingatlannal kerül sor. Mindkét eljáró tanács a jogértelmezése során figyelemmel volt a 15/2014. (V.13.) AB határozatra, amelyből a Kfv.IV. tanács azt hangsúlyozta, hogy az Alkotmánybíróság gyakorlatában a tulajdonhoz való alkotmányos alapjog kiterjed nemcsak a polgári jogi értelemben vett tulajdonosok, hanem a vagyoni értékű jogok jogosultjainak védelmére is, míg a Kfv.VI. tanács azt emelte ki, hogy a haszonbérlet nem tulajdoni várományos, nem viseli egyedül a kárveszélyt, ezért jogi helyzete nem azonosítható a pénzügyi lízingbe vevővel. A Jogegységi Tanács szerint a hivatkozott jogszabályok alapján a kisajátított ingatlan tulajdonosát a tulajdonjoga elvonásáért, az ingatlanon fennálló jog jogosultját pedig a joga megszűnéséért – a zálogjog és a végrehajtási jog jogosultja kivételével – teljes, azonnali és feltétlen kártalanítás illeti meg, a Kstv. 9. § (2) bekezdése alapján pedig a megszűnt jogokért járó kártalanítást az ingatlan tulajdonjoga elvonásáért járó kártalanításnál figyelembe kell venni. A Jogegységi Tanács rögzítette, hogy az ingatlan kisajátítása miatt kárt nem csak a tulajdonos és az ingatlanon fennálló jog jogosultja szenvedhet el, kára lehet a haszonbérletnek is. Az ő kára azonban a kisajátításhoz áttételesen, a tulajdonoson keresztül kapcsolódik. A haszonbérlet a tulajdonossal kötelmi jellegű jogviszonyban áll, s személyében nem a törvény által is elismert önállósult tulajdonosi részjogosítvány jogosultja. Mindezek alapján a Jogegységi Tanács arra a következtetésre jutott, hogy a haszonbérlet az ingatlan kisajátítása esetén, a kisajátítási

eljárásban a jogviszony kötelmi jellege, relatív szerkezete miatt közvetlen kártalanítás nem illeti meg, az őt ért kár esetén a kötelmi jog szabályai szerint a tulajdonossal való elszámolásnak van helye.

4/2020. számú KJE határozat

A Kúria a Közigazgatási Kollégium vezetője által indítványozott jogegységi eljárásban az építményadó tárgyának meghatározásánál releváns jogszabályi rendelkezések meghatározásának, továbbá az ingatlan-nyilvántartási bejegyzéssel utóbb önállóvá vált ingatlan helyi adókötelezettsége alapjának tárgyában hozott határozatot. Az indítvány szerint a Kúria gyakorlata nem egységes a fenti kérdésekben, ebből adódóan hasonló tényállás és azonos jogkérdés mellett az eljáró kúriai ítélkező tanácsok eltérően foglaltak állást arról, hogy az ingatlan-nyilvántartásban „egyéb helyiség” megnevezéssel nyilvántartott ingatlanok a helyi adók vonatkozásában adótárgynak minősülnek-e. Az eljáró tanácsok döntései közti ellentét kiindulópontja az építmény és az épület fogalmainak eltérő értelmezése, illetve annak meghatározása, hogy más jogágba tartozó fogalom meghatározást figyelembe lehet-e venni a fogalmak értelmezésekor. Az adótárgy meghatározása céljából alkalmazandó jogszabályi rendelkezések körét illetően az egyik álláspont szerint az építményadó tárgya a Helyi adó tv. szerinti lakás vagy nem lakás (funkciót betöltő) célját szolgáló épület. Tehát az építészetileg és a szó hétköznapi értelmében is használatos építmények közül – a Helyi adó tv. 11. § (1) bekezdése alapján – csak azok minősülnek adótárgynak, amelyek a Helyi adó tv. szerinti lakás vagy nem lakás funkciót töltik be, a törvény szóhasználatával élve ezek közül valamelyik „célát szolgálják”. Ezen álláspont szerint, ha az adójogi jogszabályok valamely fogalom meghatározásáról nem rendelkeznek, akkor a más jogágba tartozó fogalommeghatározást figyelembe kell venni. Ugyan az álláspontot tükröző ítélet *expressis verbis* nem tartalmaz az épített környezet alakításáról és védelméről szóló 1997. évi LXXVIII. törvény (a továbbiakban: Étv.) és az országos településrendezési és építési követelményekről szóló 253/1997. (XII. 20.) Korm. rendelet (a továbbiakban: OTÉK) rendelkezéseire való utalást az építmény, épület, helyiség fogalmakat illetően, ugyanakkor burkoltan elismeri azok alkalmazhatóságát. Az álláspont szerint az építésügyi fogalommeghatározások mellőzésének abban az esetben van helye építményadó-ügyben, amennyiben az adójogi jogszabályok meghatározzák az adott fogalom tartalmát. Amennyiben azonban azt az adójogi rendelkezések nem rendezik, a más jogágba tartozó fogalommeghatározás nem maradhat figyelmen kívül. Ezt az álláspontot tükrözi a Kfv.I.35.395/2019/13. számú ítélet. A másik álláspont szerint az adózási jogviszonyokban az adott adókötelezettséget előíró jogszabályban meghatározott fogalmak az irányadók. Más jogszabályban definiált fogalmak csak abban az esetben vehetők figyelembe, amennyiben erre az adónemet szabályozó jogszabály rendelkezést nem tartalmaz, és más jogszabály alkalmazására e jogszabály lehetőséget biztosít. Az álláspont szerint továbbá az ingatlant az adótárgynak minősüléshez nem kell besorolni a lakás vagy nem lakás céljára szolgáló épületek körébe. A Helyi adó tv. rendelkezéseiből ez a következtetés ugyanis nem vonható le, ezt csak akkor kell vizsgálni, ha az adóalany vitatja, hogy az épület lakás vagy nem lakáscélú ingatlan. A Helyi adó tv. szabályozási logikájából az következik, hogy e két kategóriába a Helyi adó tv. szabályozási tárgya alá tartozó mindenfajta építmény besorolható. Ez az okfejtés jelenik meg a Kfv.I.35.252/2020/5. számú, a Kfv.I.35.234/2020/5. számú és a Kfv.I.35.256/2020/5. számú végzésekben. Az eljáró tanácsok abban is eltérő következtetésre jutottak, hogy az ingatlan-nyilvántartási bejegyzéssel utóbb önállóvá vált ingatlanok mi alapján válhatnak építményadó-kötelessé, az adókötelezettség keletkezésére a Helyi adó tv. 14. §-ának rendelkezéseit hogyan kell alkalmazni. A Jogegységi Tanács az alábbiak szerint foglalt állást.

Annak a kérdésnek az eldöntésénél, hogy az ingatlan-nyilvántartásban „egyéb helyiség” megnevezéssel nyilvántartott ingatlanok a helyi adók vonatkozásában adótárgynak

minősülnek-e, vagyis az építményadó tárgyának meghatározásánál, a releváns jogszabályi rendelkezések azonosítása alapvető jelentőségű. Az adózási jogviszonyokban az adott adókötelezettséget előíró jogszabályban meghatározott fogalmak az irányadók. A helyi adók esetében a sajátos szabályozás abban mutatkozik meg, hogy a Helyi adó tv. általános rendelkezései kötelező (normatív) jellegűek, ezzel szemben az egyes adókra vonatkozó különös szabályokat az önkormányzati képviselőtestület a helyi sajátosságok figyelembevételével alkothatja meg, de a törvény által taxatív módon behatárolt körben. A helyi adóra vonatkozó jogi szabályozás tehát sajátos, alapvetően a Helyi adó tv. rendelkezéseire épül, de a Helyi adó tv. utalása alapján az adózás rendjéről szóló 2017. évi CL. törvény (a továbbiakban: Art.) és az adóigazgatási rendtartásról szóló 2017. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Air.) rendelkezésein is alapul, a helyi szempontokat érvényesítő taxatív körben meghatározott önkormányzati rendeletek szabályaival kiegészülve. Az építményadó tárgyat a helyi adókról szóló 1990. évi C. törvény (a továbbiakban: Helyi adó tv.) alapján kell meghatározni, arra más jogszabály rendelkezései abban az esetben alkalmazandók, ha azt a Helyi adó tv. elrendeli.

Amennyiben a már fennálló építményben ingatlan-nyilvántartási bejegyzéssel új önálló ingatlan keletkezik, akkor az építményadó kötelezettség szempontjából annak van jelentősége, hogy az önállóvá vált építmény tekintetében fennállnak-e az adótárgy Helyi adó tv. 11. § (1) bekezdésében foglalt ismérvei. Az építményadó tárgyának való minősülés körében ugyanis nem bír relevanciával az épület „lakás” vagy „nem lakás céljára szolgáló” minősége. Főszabály szerint minden, a Helyi adó tv. 11. § (1) bekezdésében említett „építmény” adóköteles, függetlenül attól, hogy azt az adóhatóságnak külön valamely kategóriába be kellene sorolnia. Az épület, épületrész akkor tárgya az építményadónak, ha teljesülnek a Helyi adó tv. 11. § (1) bekezdésében és 14. § (1) bekezdésében foglalt feltételek. Az épületrész nem az önálló ingatlanként történő ingatlan-nyilvántartási bejegyzéssel válik az építményadó tárgyává.

Abban az esetben, ha megvalósulnak a Helyi adó tv. 11. § (1) bekezdésében foglalt feltételek [a Helyi adó tv. 14. § (1) bekezdése szerinti időponttól] és a jelen jogegységi eljárással érintett döntések tényállásában szereplő épületrészek (padlások, tetőterek, amelyek az ingatlannyilvántartásban „egyéb helyiség” megnevezéssel vannak nyilvántartva) tárgyai az építményadónak, akkor további kérdésként merül fel a gyakorlatban, hogy azok után milyen feltételek bekövetkezése esetén (tehát mikortól) terheli az adóalanyokat adófizetési kötelezettség. Az épületrész önálló épületté alakítását követően az adó alapját annak ismeretében kell meghatározni, hogy megszűnt-e a kiegészítő helyiség jelleg.

2.3.3. A polgári-gazdasági jogegységi tanács tevékenysége

A kollégiumhoz 2020-ban 14 jogegységi eljárás lefolytatása iránti kérelem érkezett, 3 esetben ügyvédtől, 4 esetben magánszemélytől, 3 esetben ítéltábláról, 4 eset pedig kúriai kezdeményezés volt.

2020. évben a polgári-gazdasági szakágú jogegységi tanács 3 jogegységi határozatot hozott.

1/2020. számú PJE határozat

Az 1/2020. PJE határozat kimondta, hogy a mező- és erdőgazdasági földek forgalmáról szóló 2013. évi CXXII. törvény hatálya alá tartozó föld tulajdonjoga átruházásáról szóló, hatósági jóváhagyáshoz nem kötött adásvételi szerződést elfogadó elővásárlásra jogosult az elővásárlási joga megsértéséből fakadó igényét a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény 6:223. § (2) bekezdése alapján érvényesítheti; keresetében annak megállapítását kell kérnie, hogy az adásvételi szerződés vele szemben hatálytalan és a szerződés – a mező- és erdőgazdasági földek forgalmáról szóló 2013. évi CXXII. törvény által szabályozott

kifüggesztési eljárásban megtett elfogadó nyilatkozata folytán – közte és az eladó között jött létre.

2/2020. számú PJE határozat

A 2/2020. PJE határozat szerint gépjármű vásárlásának finanszírozására kötött kölcsönszerződés atipikus biztosítékeként is érvényesen kiköthető a hitelező javára a törzskönyv birtokban tartásának joga a teljes kölcsöntartozás visszafizetéséig, amennyiben a felek kölcsönszerződéséből, illetve a részévé vált általános szerződési feltételekből egyértelműen kitűnik, hogy a törzskönyv birtokban tartásának joga a kölcsönszerződés önálló biztosítékaul szolgál.

3/2020. PJE határozat

A 3/2020. PJE határozat értelmében a közjegyző a Vht. 23/C. §-a szerinti jogkörében eljárva nem vizsgálhatja a záradékolni kért, alakilag szabályszerűnek látszó közjegyzői okiratba foglalt kötelezettség létrejöttét, érvényességét és fennállását; nem akadályozza a végrehajtási záradék Vht. 23/C. §-a alapján történő kiállításának, és nem ad okot a kiállított végrehajtási záradék törlésére sem, ha a záradékolni kért okiratba foglalt kötelezettség jogcímét adó jogviszony egyoldalú jognyilatkozat folytán korábban már megszűnt; a végrehajtást kérő a végrehajtási záradék Vht. 23/C. §-a szerinti kiállítása során a közjegyzőkről szóló 1991. évi XLI. törvény 136. § (1) bekezdés e) vagy g) pontjának megfelelően kiállított közjegyzői tanúsítvánnyal is igazolhatja, hogy a záradékolni kívánt okiratba foglalt kötelezettséget egyoldalú nyilatkozatával lejárttá tette.

Ezen felül 2 további jogegységi határozatot (1/2020. számú KPJE határozat, 2/2020. számú KPJE határozat) a fentiekben bemutatottak szerint a Kúria Közigazgatási-Polgári Jogegységi Tanácsa fogadott el.

2.4. A kollégiumok előtt a 2020. évben felmerült szakmai problémák és az azok megoldása érdekében tett intézkedések

2.4.1. A Büntető Kollégium kollégiumi véleményei

A Büntető Kollégium 2020. évben nem alkotott kollégiumi véleményt.

2.4.2. A Közigazgatási Kollégium kollégiumi véleményei

2020. évben a Közigazgatási Kollégium a Bszi. 27. § (1) bekezdése alapján négy kollégiumi véleményt fogadott el az egységes jogalkalmazás biztosítása érdekében. A vélemények elfogadását a kapcsolódó ítélkezési gyakorlat, valamint a tervezetek kollégiumi ülésen való előzetes megvitatása előzte meg.

1/2020. KK vélemény

A közigazgatási perekben veszélyhelyzetben érvényesülő határidők számításáról szóló 1/2020.(IV.23.) KK véleményében a Kúria Közigazgatási Kollégiuma a veszélyhelyzet ideje alatt érvényesülő egyes eljárásjogi kérdésekről szóló 74/2020. (III.31.) Korm. rendeletben a veszélyhelyzet idejére meghatározott, a közigazgatási perekre vonatkozó határidő számítás egyes kérdéseiről az egységes ítélkezési gyakorlat előmozdítása érdekében megállapította, hogy a 2020. március 15. és április 15. napja között lejárató eljárási határidők 2020. április 30. napjáig meghosszabbodnak. Az eljárás félbeszakadása esetén a határidő számítására eltérő szabályok vonatkoznak. A keresetindítási határidő a veszélyhelyzet miatt nem hosszabbodik meg. Ha az eljárási cselekmény lefolytatása olyan személyes közreműködést igényel, amely a veszélyhelyzet miatt nem foganatosítható, az eljárási cselekmény akadályának elhárultáig vagy a veszélyhelyzet megszűnéséig tartó időszak a határidőkbe nem számít bele. A 2020. március

11. napjának 15 órájától 2020. március 15. napjának 15 órájáig lejárt határidők esetében az általánostól eltérő határidő számításra kerülhet sor.

2/2020. KK vélemény

A Kúria Közigazgatási Kollégiuma a „haszonbérleti díj megállapításáról a földforgalmi hatósági ügyekben” tárgyú 2/2020. (XI.9.) KK véleményében a mező- és erdőgazdasági földek forgalmáról szóló 2013. évi CXXII. törvény 53. § (2) bekezdés a) pontjának értelmezésével foglalkozott. Megállapította, hogy a haszonbérleti díj aránytalansága az ügyek tényállása alapján ítéltető meg. Az aránytalanság kérdésében való döntés nem azonos az adott területen tevékenykedő gazdák hétköznapi ismeretei szerint adott nyilatkozataival, s azok hatóság általi elfogadásával. A bizonyítás a mezőgazdasági igazgatási szerv feladata. A kikötött haszonbérleti díj abban az esetben nem tekinthető aránytalannak, ha az érintett ingatlan olyan pozitív tulajdonságokkal bír, amely az átlagos díjhoz képesti eltérést indokolja. Ennek vizsgálata során csak az objektív tényeket lehet figyelembe venni, mint például a területek fekvése, a földek minősége (AK értéke), öntözhetősége, művelhetősége, közútról való megközelíthetősége.

3/2020. KK vélemény

A közigazgatási perrendtartásról szóló 2017. évi I. törvény (a továbbiakban: Kp.) 80. §-a rendelkezik a megelőző eljárásban kirendelt igazságügyi szakértő alkalmazásáról, amely alapján a perben ugyanazon szakkérdés tárgyában szakértőként elsősorban a megelőző eljárásban kirendelt szakértőt kell alkalmazni. A polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) és a Kp. szabályainak együttes alkalmazása értelmében az aggályos szakvélemény esetében, ha annak oka a szakértő által adott felvilágosítás után sem volt megszüntethető, a felek a perben új szakértő kirendelését indítványozhatják. A bírói gyakorlatot megosztja a Kp. fenti rendelkezéseinek értelmezése. A gyakorlat elsősorban azokban a közigazgatási jogvitákban veti fel a megelőző eljárásban beszerzett szakvélemény kérdését, ahol a közigazgatási szerv részéről kötelező a szakértő igénybevétele. A Kp. új szabályozása alapján a bíróságnak – a jogszabály megfogalmazása szerint – „elsősorban” a megelőző eljárásban eljáró szakértőt kell alkalmaznia. Ugyanakkor a jogszabályi terminológia eltérésre is elvi lehetőséget ad, mivel a megelőző eljárásban részt vett szakértő alkalmazása nem kizárólagos. A gyakorlat azt mutatja, hogy a közigazgatási jogvita a Kp. szerinti perekben is a megelőző eljárásban beszerzett szakértői vélemény érdemi vitatását jelenti. Ezért ha a felperes a bíróság megítélése szerint alappal hivatkozik a közigazgatási jogvitában arra, hogy a hatósági eljárásban eljáró szakértő szakvéleménye aggályos, új szakértő kirendelésére kerülhet sor. Erre a perben többféle eljárési lehetőség áll rendelkezésre. Általában a megelőző eljárásban kirendelt szakértő véleményének vizsgálatára kerülhet sor a felperes által előterjesztett bizonyítékok alapján a Pp. 316. §-a szerint, figyelemmel a 317. § rendelkezéseire is. Ennek eredményeképpen dönthet a bíróság újabb szakértő alkalmazásának szükségességéről. Kivételesen azonban a megelőző eljárásban beszerzett szakértői véleménnyel kapcsolatos eljárás mellőzhető, ha a felperes által szolgáltatott bizonyítékok alapján a szakértői vélemény aggályos volta egyértelműen megállapítható. A bíróság tehát felperesi valószínűsítés esetén a közigazgatási eljárásban kirendelt szakértőtől eltérő igazságügyi szakértőt rendelhet ki, és a közigazgatási eljárás során vizsgált szakkérdést a perben egy új, a felektől és a megelőző eljárástól független igazságügyi szakértő kirendelése útján vizsgálhatja. A bizonyító fél tehát a Kp. hivatkozott szabálya alapján nincs elzárva attól, hogy vitassa a megelőző eljárásban kirendelt szakvélemény tartalmát, a Pp. 317. § (1) bekezdés d) pontja alapján pedig a bírónak a pervezetés keretében fel kell hívnia a fél figyelmét, ha a kirendelt szakvélemény aggályosságát (Pp. 316. § (1) bekezdés) észleli. Amennyiben pedig az aggályossági okot nem sikerül kiküszöbölni, a mögöttesen alkalmazandó Pp. szabályai alapján a bíróság eleget tesz a bizonyító fél új szakértő kirendelésére irányuló indítványának. A Kp. 80. § (1) bekezdés második mondatának

„elsősorban” kitétele a bírói mérlegelés körébe utalja a megelőző eljárásban kirendelt szakértő által adott szakvélemény aggályosságának megítélését. A mérlegelés feltétele az, hogy a szakkérdésben a felperes a korábbi szakértői álláspont helyességét kellő mélységben és megalapozottsággal aggályossá tudja tenni, s az ehhez szükséges bizonyítékokat is előterjeszti. Más megfogalmazásban ez azt jelenti, hogy a felperesnek kell olyan peranyagot szolgáltatnia, amely megalapozza új szakértő kirendelését. Nem tekinthető ugyanakkor a felperes részéről a megelőző eljárásban beszerzett szakvélemény aggályossá tételének a szakvélemény szakmai adatok és bizonyítékok nélküli kritikája vagy a szakértő személyére, illetve a szakértői kompetencia hiányára vonatkozó – alá nem támasztott – eljárásjogi hivatkozás. Amennyiben pedig a felperes kellő hivatkozással a megelőző eljárásban beszerzett szakvélemény megalapozottságát nem tudja megkérdőjelezni, az azt alátámasztó peranyagot nem szolgáltatja, úgy a bíróság még a felperes ezt ellenző indítványa ellenére sem tekinthet el a megelőző eljárásban kirendelt szakértő alkalmazásától. A fentiek alapján a Kúria Közigazgatási Kollégiuma a 3/2020. (XI.9.) KK véleményében rögzítette, hogy a bíróság a közigazgatási perben a megelőző eljárásban kirendelt igazságügyi szakértő alkalmazásától akkor tekinthet el, ha a felperes az igazságügyi szakértő szakvéleményének aggályosságát sikerrel valószínűsíti.

4/2020. KK vélemény

A közigazgatási perek gyakorlatában rendszeresen felmerülő kérdés az ugyanabból vagy – ténybeli és jogi alapon – összefüggő jogviszonyból indult büntetőeljárás során beszerzett bizonyítékok felhasználása és ezzel összefüggésben az eljárás felfüggesztése. A bírói gyakorlat e kérdésekben nem egységes. A közigazgatási peres eljárás és a büntetőeljárás – akár azonos történeti tényállás esetén is – eltérést mutatnak az alkalmazandó jog dogmatikája, az eljárás célja, alanya, tárgya, és az elbírálandó tényállási elemek tekintetében. Az ugyanabból vagy – ténybeli és jogi alapon – összefüggő jogviszonyból fakadóan indult párhuzamos eljárásokban is a közigazgatási ügyekben eljáró bíróság eltérő jogi keretek között vizsgálja ugyanazon cselekménysorozatot és a közigazgatási jogi tényállási elemek bizonyítottsága esetén tesz megállapítást a közigazgatási felelősség kérdésében. E lényeges jogi eltérésekre való tekintettel a bizonyítékok azonossága esetén is a közigazgatási, illetve büntetőjogi felelősség kérdésében a közigazgatási-, illetve büntetőeljárások eltérő megállapításokat eredményezhetnek, ezért főszabály szerint nem szükséges a közigazgatási ügyekben eljáró bíróságoknak bevárni a büntetőeljárás lezárását. A közigazgatási bíróságok a büntetőeljárásban beszerzett bizonyítékokat a közigazgatási határozat bírói felülvizsgálata körében kizárólag jogi/tartalmi megfelelőségi szempontból vizsgálják, hogy azok okszerűen alkalmasak-e az alperesi határozat jogszerűségének megalapozására. Attól függetlenül, hogy ezek a bizonyítékok mely eljárásban lettek beszerezve – a párhuzamosan folyó büntetőeljárásban, avagy a közigazgatási perben –, azok önálló értékelésre alkalmasak lehetnek, így nem szükséges a közigazgatási eljárásnak a büntetőeljárás lezárásáig történő felfüggesztése. Mindezen okokból kifolyólag a közigazgatási perben is felhasználható, de a büntetőeljárásban beszerzett bizonyítékok felhasználása önmagában nem ad alapot a közigazgatási per felfüggesztésére. Amennyiben mégis elengedhetetlen a büntető eljárás bizonyítékainak felhasználása, de a bizonyítékok beszerzésének jogszerűsége kapcsán további eljárásjogi aggályok merülnek fel, kivételesen sor kerülhet a per tárgyalásának felfüggesztésére abban az esetben, ha a közigazgatási bíróság úgy ítéli meg, hogy a bizonyíték beszerzésének jogi minősítéséhez szükséges a büntetőeljárás jogerős befejezése. A fentiek értelmében a Kúria Közigazgatási Kollégiuma a 4/2020. (XI.9.) KK véleményében rögzítette, hogy a közigazgatási jogvitákban az eljárás felfüggesztésének az ugyanabból vagy – ténybeli és jogi okból – összefüggő jogviszonyból indult büntetőeljárás jogerős befejezéséig általában nincs helye. Kivételesen kerülhet sor az eljárás felfüggesztésére, amennyiben a közigazgatási ügyben eljáró bíróság az ügy összes körülményének figyelembevételére alapján úgy ítéli meg, hogy az ugyanabból vagy – ténybeli és jogi okból –

összefüggő jogviszonyból indult büntetőeljárásban beszerzett bizonyítékok felhasználása a közigazgatási jogvitában szükséges és a közigazgatási ügyben eljáró bíróság kizárólag a büntető ügyben eljáró bíróság döntése alapján győződhet meg a bizonyítékok beszerzésének jogszerűségéről.

2.4.3. A Polgári Kollégium kollégiumi véleményei

2020-ben 3 kollégiumi vélemény elfogadására került sor.

1/2020. (IV. 30.) PK vélemény

A másodfokú eljárásra irányadó szabályoknak a veszélyhelyzet ideje alatt történő alkalmazásáról szóló 1/2020. (IV. 30.) PK vélemény az alábbi álláspontokat fogalmazta meg:

1. A Veir. alkalmazásában a perorvoslati bíróságnak a veszélyhelyzet idejére főszabályként hivatalból mellőznie kell a tárgyalás kitűzését. Ez az értelmezés – az alábbi kivételekkel – irányadó azokra az esetekre is, amelyekben a felek a Veir. hatálybalépése előtt kérték a tárgyalás tartását, a tárgyalás kitűzésére azonban még nem került sor.
2. Az 1952-es Pp. hatálya alá tartozó ügyekben a tárgyaláson kívüli elbírálás lehetőségét a 256/A. § (1) bekezdés f) pontja is lehetővé teszi a bíróság számára. Ha a felek az 1952-es Pp. 256/A. § (1) bekezdés e) pontja alapján maguk is kérték a tárgyaláson kívüli elbírálást, az a bíróság számára is kötelező, kivéve az 1952-es Pp. 256/A. § (5) bekezdésében foglaltakat.
3. A Pp. hatálya alá tartozó ügyekben is dönthet úgy a másodfokú bíróság – a Pp. 376. § (1) bekezdés c) pontjába foglalt esetben –, hogy tárgyalást tart az ügyben, illetve ez okból a tárgyaláson kívüli elbírálás során is áttérhet a tárgyalás tartására.
4. A Veir. 29. § (2) bekezdése magában foglalja azt az esetkört is, amikor a másodfokú bíróság a felek ez irányú kérelme nélkül maga rendelkezett úgy, hogy az ügyben tárgyalást tart.
5. Ha a másodfokú bíróság a már tárgyalásra kitűzött ügyben a tárgyaláson kívüli elbírálásról dönt, a feleket az erről szóló értesítéssel egyidejűleg tájékoztatni kell a tárgyalás tartására irányadó kérelem lehetőségéről és a Veir 21. § (3)-(4) bekezdésében írtakról.
6. Az elsőfokú ítélet perorvoslati részének tartalmaznia kell azt a tájékoztatást, hogy a felek a veszélyhelyzet ideje alatt tárgyalás tartását nem kérhetik.

2/2020. (IV. 30.) PK vélemény

A veszélyhelyzet ideje alatt az elektronikus kép és hang továbbítására alkalmas eszköz útján megtartott tárgyalás feltételeiről szóló 2/2020. (IV. 30.) PK vélemény az alábbiakat mondta ki:

1. A Veir. alkalmazásában a civilisztikai ügyekben a más elektronikus kép és hang továbbítására alkalmas eszköz útján csak akkor tartható tárgyalás (a továbbiakban: e-tárgyalás), ha az ehhez szükséges technikai feltétel a bíróság tagjain kívül minden – a tárgyalásra idézendő – személynek rendelkezésére áll. A bíróságnak hivatalból kell vizsgálnia ezeket a feltételeket, és ha minden érintettnek rendelkezésére áll, az e-tárgyalás kitűzhető. A felek, közreműködők és más személyek részvételének az e-tárgyaláson az a feltétele, hogy a bíróság felhívására előzetesen bejelentsék az e-mail címüket, és az, hogy rendelkezzenek internet-kapcsolattal és olyan eszközzel, amely alkalmas a kép és hang egyidejű továbbítására.
2. Az e-tárgyalás megtartása akkor mellőzhető, ha az ehhez szükséges technikai feltételek nem biztosítottak, vagy ha a tárgyaláson olyan eljárási cselekmény foganatosítása szükséges, amely az e-tárgyaláson nem biztosítható személyes közreműködést igényel.

3. Az e-tárgyalások során továbbra is alkalmazni kell – a Veir.-ből fakadó eltérésekkel – a tárgyalásra szóló idézésnek az 1952-es Pp.-ben és a Pp.-ben írt szabályait.
4. Az e-tárgyalásra is megfelelően alkalmazható a Pp. 624. § (2) bekezdése, amely szerint az elektronikus hírközlő hálózat útján történő meghallgatás esetén a tárgyalás nyilvánosságára vonatkozó rendelkezéseket kell alkalmazni azzal, hogy a nyilvánosságot a tárgyalás „kitűzött helyszínén” kell biztosítani, ami a bíró jelenléti helyét jelenti. Zárt tárgyalás tartásának akkor állnak fenn a feltételei, ha a bíróság felhívására az eljárás résztvevői (felek, tanú) úgy nyilatkoznak, hogy náluk is fennállnak a nyilvánosság kizárásának a feltételei.
5. A bíróság az e-tárgyalásról is köteles jegyzőkönyvet készíteni.
6. Az e-tárgyaláson is lehetséges a felek és a tanú (tanúk) szembesítése.
7. A bíró az e-tárgyaláson – ha ennek fennállnak a feltételei – a tárgyalást berekeszti, az ítélet kihirdetésére viszont a tárgyaláson már nem kerül sor, a bíróság az ítéletet tárgyaláson kívül hozza meg.

3/2020. (IV.30.) PK vélemény

A hozzátartozók közötti erőszak miatt alkalmazható megelőző távoltartás elrendelésére irányuló polgári nemperes eljárásra irányadó szabályoknak a veszélyhelyzet ideje alatt történő alkalmazásáról szóló 3/2020. (IV. 30.) PK vélemény az alábbi álláspontokat rögzítette:

1. A Veir. 21. § (3) és (7) bekezdését a Hktv. 15. § (1)-(3) bekezdéseire is alkalmazni kell.
2. A Veir. 21. § (3) bekezdése, illetve a Veir. 21. (7) bekezdése szerint akkor tekinthető elektronikus hírközlő hálózat vagy más elektronikus kép és hang továbbítására alkalmas eszköznek a viber, skype vagy egyéb informatikai alkalmazás számítástechnikai eszközön való felhasználása, ha az a meghallgatott személy képmását és hangját egyidejűleg továbbító videóhívás mellett kerül alkalmazásra.
3. A Veir. 21. § (3) bekezdése, illetve a Veir. 21. § (7) bekezdése szerinti írásbeli nyilatkozatok beszerzése kizárólag akkor lehetséges, ha mindkét fél rendelkezik elektronikus levelezési címmel, illetve a kérelmező az elektronikus kapcsolattartást választotta vagy elektronikus kapcsolattartásra köteles. A bíróság köteles előírni a bántalmazó számára az elektronikus kép és hang továbbítására alkalmas eszköz alkalmazását a bíróság által meghatározott időpontban, ha annak feltételei a bántalmazó számára adottak, illetve annak feltételeit a bántalmazó biztosítani tudja.
4. A Veir. 21. § (3) és (7) bekezdése alkalmazhatóságának hiányában kerülhet sor a Hktv. 15. § (1) bekezdése szerint a rendőrség megkeresésére az idézés és a kérelem kézbesítése iránt.
5. A bíróság mellőzheti a Hktv. 15. § (7) bekezdése szerint a felek egymás jelenlétében történő meghallgatását akkor is, ha azt az igénybe venni kívánt elektronikus kép és hang továbbítására alkalmas eszköz alkalmazása teszi szükségessé.
6. A felek személyes megjelenésre idézése csak akkor szükséges, ha a meghallgatás másként nem fogantatható a Veir. rendelkezései szerint.
7. Javasolt a rendőrség közreműködését kérni a bántalmazót távoltartás hatálya alá helyező határozat kézbesítéséhez. Ennek előrelátható – vagy tényleges – sikertelensége esetén a bíróság köteles az ilyen határozatot a postai szolgáltató útján, a hivatalos iratok kézbesítésére vonatkozó jogszabályok szerint a címzettek részére történő kézbesítés mellett a címzettek elektronikus levélcímének elérhetősége esetén elektronikus levélben,

ennek hiányában, a telefonszámuk ismerete esetén a telefonos rövid üzenetszolgáltatás keretében küldött üzenethez (sms) elektronikusan mellékelve is megküldeni.

2.4.3.1. Munkaügyi Részkollégium

2020. március 31-ével jogszabályi változás folytán megszűntek a közigazgatási és munkaügyi bíróságok és ezzel együtt átalakult a Kúria Közigazgatási-Munkaügyi Kollégiuma. A Kollégium Munkaügyi Szakága a Kúria Polgári Kollégiumának szervezeti keretei között Munkaügyi Részkollégiumként működik tovább, a korábbiakhoz képest szűkebb hatáskörrel, mivel a közszolgálati jogviszonnyal kapcsolatos felülvizsgálati ügyeket és a társadalombiztosítási felülvizsgálati ügyeket a Kúria ezen időponttal létrehozott Közigazgatási Kollégiumának a hivatkozott ügyekre létrehozott szaktanácsai intézik.

A Munkaügyi Részkollégium beilleszkedett a Polgári Kollégium szervezetébe, a jó szakmai kapcsolat a korábban is fennállt együttműködésen alapul.

A Kúria Közigazgatási-Munkaügyi Kollégiumában tevékenykedő Munkaügyi Szakág az elmúlt években végzett több joggyakorlat-elemzésébe bevont a Polgári Kollégium vezetése által kijelölt polgári bírót és a munkaügyi jogvitákban felmerült egyes jogkérdések értelmezésénél figyelemmel volt a Kúria Polgári Kollégiumának hasonló jogkérdésben folytatott gyakorlatára, a munkaügyi jogviszonyok sajátosságainak alapulvételével.

2.5. A joggyakorlat-elemző csoportok tevékenysége

2.5.1. A büntető joggyakorlat-elemző csoportok tevékenysége

2020-ban zárult le az összefoglaló jelentés elfogadásával két korábbi joggyakorlat-elemzés.

Az országos büntetékiszabási gyakorlat vizsgálata

„Az országos büntetékiszabási gyakorlat vizsgálata” elnevezésű, többéves vizsgálódás eredményeként a Kúria megállapította: a vizsgált bűncselekmények kapcsán kiszabott joghátrányok esetében lényeges különbségek országos viszonylatban nem mutathatók ki. Javasolta egyben – és ez az év végére meg is valósult – egy olyan, könnyen kezelhető adatbázis létrehozását, kiépítését, amely tartalmazza, hogy egy adott bűncselekmény-kategóriára nézve milyen joghátrány: büntetés vagy intézkedés a tipikus; ezzel orientálva az ilyen ügyet tárgyaló bírót. Az orientáció magától értetődően csak tájékoztató és ajánlás jellegű lehet; a bírót az előtte levő ügy körülményeire nézve természetesen egyéniesít. A vonatkozó számítógépes program még 2020-ban elkészült és a Kúria intranetes honlapján az ország bírói számára elérhető módon közzétételre került.

Ténybeli javítás jogerő után – perújítás a büntetőeljárásban

Ugyancsak az év elején került elfogadásra a „Ténybeli javítás a jogerő után – perújítás a büntetőeljárásban” tárgyú joggyakorlat-elemzés összefoglaló jelentése, amely megállapította: a garanciális okból törvény erejénél fogva kötelezően elrendelt, illetőleg a jogosultak indítványa alapján lefolytatott perújítási eljárásokban rendkívül ritkán kerül sor a korábbi alapeljárásban meghozott jogerős érdemi ügydöntő határozatok megváltoztatására.

2020-ban két büntetőtárgyú joggyakorlat-elemzés indult a Kúria Büntető Kollégiumában. Egyrészt – a nemzetközi elvárásoknak megfelelően megváltozott jogi szabályozásra is tekintettel – „Az emberkereskedelem értelmezésével kapcsolatos bírói gyakorlat”; másrészt „A kártalanítás és a feltételes szabadságra bocsátás feltételei a büntetés-végrehajtási bírói gyakorlatban” tárgykörben. A járványhelyzet okozta nehézségek okán az összegző jelentések elfogadása 2021 első félévében várható.

2.5.2. A közigazgatási és munkaügyi joggyakorlat-elemző csoportok tevékenysége

A Kúria elnöke döntésében a közigazgatási ítélezési tevékenység vizsgálata keretében 2020. évre „Az építésügyi hatósági eljárások gyakorlata” vizsgálati tárgykörben joggyakorlat-elemző csoport felállítását rendelte el. Az építésügyi hatósági eljárások szabályozásában a közelmúltban jelentős változások következtek be, amelyek eredményeként az előzetes építésügyi hatósági engedélyt igénylő építési tevékenységek köre lényegesen csökkent, ezzel párhuzamosan a bejelentéshez kötött építési munkák száma nőtt és kiemelt fontosságúvá váltak az építésfelügyeleti és építésrendészeti eljárások. A joggyakorlat-elemző csoport célul tűzte ki a korábbi jogszabályi rendelkezéseken nyugvó döntések elemzése mellett egyrészt az új szabályozáson alapuló ítéletek ismertetését és elemzését, másrészt az eltérésekre történő figyelemfelhívást, továbbá a hatósági jogalkalmazás problémájának bemutatását. Harmadrészt kiemelten foglalkozott a szabályozási modellváltás hatásaival az építésügyi hatósági eljárásokra és a településtervezésre. A 2020. március 9-én megtartott alakuló ülésen meghatározásra került az elemzés terjedelme és módszere, továbbá a vizsgálandó területek és azok csoporttagok közötti felosztása. A tagok a részanyaguk vázlatát 2020. május 30-ig elkészítették, ezeket a csoport a 2020. július 6-i ülésén megvitatta és elfogadta. A részanyag tervezeteket a csoport tagjai 2020. szeptember 30-ig megküldték a csoport vezetőjének, aki azokat eljuttatta a tagoknak az írásbeli észrevételezés lehetőségével. A joggyakorlat-elemző csoport a harmadik csoportülést 2020. november 30-án tartotta meg, ahol a benyújtott észrevételek mentén tárgyalta és elemezte az egyes részanyagokat, valamint állást foglalt több vitás kérdésben. A véglegesített részanyagok alapján a csoport vezetője összeállította az összefoglaló vélemény tervezetét, amelyet megküldött a tagoknak. A csoport az összefoglaló véleményt várhatóan 2021 első felében fogja elfogadni.

2.5.3. A polgári és gazdasági joggyakorlat-elemző csoportok tevékenysége

2020. évben a Kúria elnöke a polgári ítélezési tevékenység vizsgálata keretében 1 joggyakorlat-elemző csoport felállításáról rendelkezett („A nemzetközi magánjogról szóló 2017. évi XXVIII. törvény bírói gyakorlata”).

2020. évben 4 joggyakorlat-elemző csoport fejezte be a munkáját:

- „A Földforgalmi törvénnyel kapcsolatos perek gyakorlata” tárgykörében felállított – a Közigazgatási és Munkaügyi Kollégiummal (2020. április 1-től Közigazgatási Kollégium) közös – joggyakorlat-elemző csoport összefoglaló véleménye 2020. január 20-án,
- „A keresetlevél visszautasításának vizsgálata” tárgykörében felállított joggyakorlat elemző csoport összefoglaló véleménye 2020. február 24-én,
- „A sürgősségi pszichiátriai intézeti gyógykezelés elrendelésével kapcsolatos bírósági gyakorlat” vizsgálatára létrehozott joggyakorlat-elemző csoport összefoglaló véleménye 2020. november 18-án,
- az „Érvénytelenség a munkaviszonyban” munkaügyi joggyakorlat-elemző csoport összefoglaló véleménye 2020. december 9-én

nyert kollégiumi elfogadást.

„A földforgalmi törvénnyel kapcsolatos perek gyakorlata” és „A keresetlevél visszautasításának vizsgálata” tárgykörökben felállított joggyakorlat-elemző csoportok összefoglalói véleményei ismertetésére a 2019. évi beszámolóban került sor.

2020-ban folytatta munkáját két további – még 2019-ben elrendelt – joggyakorlat-elemző csoport („A gondnokság alá helyezési perek bírósági gyakorlata”; „A gyógyulási (túlélési) esély csökkenésével (elvesztésével) kapcsolatos ítélezési gyakorlat vizsgálata”).

A sürgősségi pszichiátriai intézeti gyógykezelés elrendelésével kapcsolatos bírósági gyakorlat

Az Alapvető Jogok Biztosa az AJB-305/2017 és az AJB 344/2018. sz. jelentéseiben foglalkozott a sürgősségi beszállítás alá vont személyek alapvető jogainak érvényesülésével. Vizsgálata során nem minősítette, és nem is minősíthette a bíróságok eljárását, tevékenységét, illetve döntéseit. Ugyanakkor a jelentések kapcsán a biztos felkérte a Kúriát a sürgősségi gyógykezelés bírósági eljárásának országos gyakorlata megvizsgálására.

A vizsgált kérdéskör több szempontból történő megvizsgálása érdekében a csoport munkájában a kúriai bírók mellett első- és másodfokon ítélkező bírók, gyakorló ügyvéd, valamint a jogalkotás és a tudományos élet képviselője egyaránt részt vettek. A vizsgálat során a joggyakorlat-elemző csoport bírósági szervezetrendszerbe tartozó tagjai – meghatározott szempontrendszer alapján – törvényszékenként 10-10, illetve a Fővárosi Törvényszék területéről 20 ügy iratait vizsgálták. A vizsgálat részét képezte a hazai és nemzetközi jogszabályi környezet összefoglalása a Kúria egyik főtanácsadója által, továbbá pszichiátriai intézeti felvétel és gyógykezelés elrendelésére irányuló nemperes eljárásban végzett igazságügyi pszichiáter szakértői tevékenységről szóló szakmai módszertani levél áttekintése.

A vizsgálati szempontok az anyagi jog, illetve az eljárásjog szabályainak, a szigorú garanciális előírások érvényesülésére fókuszáltak, és a gyógykezelés elrendelésére irányuló eljárás valamennyi szakaszát és szereplőjét érintették [értesítés (kérelem) tartalma, az ügygondnok és a szakértő eljárása, meghallgatás, a bíróság határozata, fellebbezés].

Az egészségügyről szóló 1997. évi CLIV. törvény (a továbbiakban: Eütv.) rendelkezései értelmében a pszichiátriai betegek intézeti gyógykezelésbe vétele három módon történhet: önkéntes gyógykezelés [Eütv. 197.§], sürgősségi gyógykezelés [Eütv. 199.§] és kötelező gyógykezelés [Eütv. 200.§]. Míg az önkéntes gyógykezelés a beteg (vagy törvényes képviselőjének) előzetes beleegyezése és hozzájárulása mellett valósul meg, a sürgősségi gyógykezelés elrendelésére a közvetlen veszélyeztető magatartás esetén kerülhet sor – akár a beteg akarata ellenére. A kötelező gyógykezelésnél a beteg a veszélyeztető magatartása miatt pszichiátriai intézeti gyógykezelésre szorul, azonban a sürgősségi beszállítás feltételei nem állnak fenn, így akarata ellenére történő intézetbe szállítása nem indokolt.

A joggyakorlat-elemző csoport a fentiek közül kizárólag a sürgősségi gyógykezelés miatt elrendelt eljárásokat vizsgálta (összesen 190 ügyet). Az elemzés további kiindulópontjaként szolgált a Kúria korábbi, EBH2012.P.1. számon közzétett határozata, amely szerint a sürgősségi gyógykezelés elrendelésére mint a személyes szabadságot és önrendelkezési jogot jelentősen korlátozó intézkedésre irányuló eljárásban a bíróságnak az anyagi jog alapján vizsgálnia kell a sürgősségi beszállítás indokoltságát, a pszichiátriai betegség fennállását, a közvetlen veszélyeztető magatartás megvalósulását, illetve a beteg aktuális állapota alapján a közvetlen veszélyeztető vagy a veszélyeztető magatartás fogalmának kimerítését.

A joggyakorlat-elemző csoport a vizsgálat alapján – a teljesség igénye nélkül – az alábbi megállapításokra jutott:

Az eljárást megindító értesítések (kérelmek) döntő többsége nem felelt meg a minimális tartalmi követelményeknek. Így például a kérelem nem tért ki mindkét elbírálendő kérdésre (beszállítás indokoltságának megállapítása, kötelező gyógykezelés elrendelése), nem tartalmazott jogszabályhelyet (vagy ellenkezőleg, az összeset felsorolta), sok esetben a tényállás is hiányos volt.

Néhány esetet leszámítva az ügygondnok előzetes kapcsolatfelvételéről nincs adat; általánosságban megállapítható, hogy tájékoztatása tényleges tartalom nélküli.

A bíróságok egy ügy kivételével a szakvélemény ismeretében határoztak. A szakvélemények személyes vizsgálat alapján készültek, több esetben pótolták a kérelem hiányosságait, ugyanakkor a szakértők általában nem különítették el a két kérdésre adott válaszaikat és azok indokolását.

A meghallgatások során többnyire bírósági titkár járt el, a meghallgatás helyszíne mindig a kórház helyisége volt. Több vizsgált ügyben a kérelmező távolmaradása volt megállapítható. A szóban előterjesztett szakvélemények jellemzően lakonikus rövidegűek. A kérelmezettnek elsősorban a válaszait, kisebb arányban a személyes előadását rögzítették, de előfordult a kérelmezett előadásának precíz rögzítése is.

A határozatok tartalmát tekintve megállapítható, hogy az ország járásbíróságainak egy része konkrét, egyediesített tényállást tartalmazó és a közvetlen veszélyeztető magatartás megnyilvánulásának módjára és minősítésére is kitérő határozatot hozott. A határozatok nagyobb része azonban a fenti elvárásoknak nem felelt meg: az indokolás nem tartalmazott konkrét tényállást, a közvetlen veszélyeztető magatartás megnyilvánulásának módját és minősítését, hiányzott a bírósági értékelés, a jogi következtetés levonása és a minősítés. Jellemzően összemósódott a sürgősségi beszállítás indokoltsága megállapításának és a kötelező gyógykezelés elrendelésének a jogi indokolása, egy ügyben a sürgősségi beszállítás indokoltságáról nem döntöttek.

A vizsgált ügyekben az elsőfokú határozat meghozatala jellemzően a sürgősségi pszichiátriai intézeti gyógykezelésre beszállítástól számított 24+72 órán belül történik.

A fenti megállapításokat egybevetve a joggyakorlat-elemző csoport többek között az alábbi következtetésekre jutott:

A bizonyítékok mérlegelésénél értékelni kell, hogy kétséget kizáróan bizonyítást nyert-e a pszichés állapot akut zavara, valamint ezzel összefüggésben a beszállítás indokoltsága, valamint a kötelező intézeti gyógykezelést megalapozó, konkrétan indokolt veszélyhelyzet. Önmagában, konkrét indokolás nélkül a pszichés betegség ténye közvetlen veszélyeztető vagy veszélyeztető magatartást megállapítását nem alapozza meg.

Eljárásjogi szempontból nem megfelelő a konkrét tényállást és annak értékelését, a jogi következtetések levonását nélkülöző határozat, így különösen a formanyomtatványok alkalmazása.

Az orvos gyógyító tevékenységének elfogadása és értékelése nem vezethet az eljárási szabályok tág értelmezése következményeként a kérelmezett alapjoga sérüléséhez: az eljárás alapját képező magatartása megnyilvánulása ténybeli bizonyítottságának elmaradásához. Az anyagi jogi feltételeket, az eljárásjogi alapelvek, az eljárásra alkalmazandó szabályok betartását, az eljárásjogi jogkövetkezmények levonását még a kérelmezett orvosilag indokolt érdeke sem írhatja felül. A bíróság az alapjogvédelmi kontrollszerepének csak ebben az esetben tud maradéktalanul megfelelni.

Az érvénytelenség a munkaviszonyban

A Kúria Polgári Kollégiumának Munkaügyi Rész-kollégiuma 2020. II. félévében befejezte a munkajogi érvénytelenséggel kapcsolatos ítélezési gyakorlat vizsgálatát. A munkaügyi tárgyú joggyakorlat-elemzést a Kúria még a Közigazgatási-Munkaügyi Kollégium keretében kezdte meg, az összefoglaló véleményt már a Kúria Polgári Kollégiuma fogadta el. Az összefoglaló vélemény tartalmazza a munkajogi érvénytelenséggel kapcsolatos jogszabályok értelmezésére vonatkozó elvi jellegű kérdéseket, és elemzi ezekkel összefüggésben a bírói gyakorlatot.

A joggyakorlat-elemzést végző munkacsoport rámutatott, hogy az érvénytelenség következménye, miszerint az adott jognyilatkozat, vagy megállapodás a munkajogviszonyokban sem alkalmas a kívánt joghatás kiváltására, vagy ezt bírói úton nem lehet kikényszeríteni. A munkajogi érvénytelenség rendszere a polgári jogra épül, de alapul veszi a munkajog több vonatkozásban eltérő jellegét, amelynek sajátossága, hogy a felek nem egyenlő helyzetét és a munkajogviszony jellemzően tartós és bizalmi helyzetét kell szabályoznia.

A joggyakorlat-elemzés kapcsán a Kúria rámutatott arra, hogy a munkaviszony tekintetében tett semmis jognyilatkozatok minden további nélkül érvénytelenek. Amennyiben azonban megállapítható a felek függő munkavégzésre vonatkozó akarata, azonban nem, vagy hibásan egyeznek meg a munkaszerződés kötelező tartalmi elemeiről, úgy a szerződés, vagy annak hibás része érvénytelen.

A Kúria joggyakorlat-elemző csoportja elvi érveléssel rámutatott, hogy önmagában egy megállapodásnak, vagy jognyilatkozatnak a munkaviszonyra vonatkozó szabályba ütközése még nem eredményezi annak jóerkölcsebe ütközését is, ahhoz ugyanis többlettényállási elem szükséges. A jóerkölcsebe ütközés tágabb, míg a jogszabályba ütközés szűkebb fogalom. Amennyiben a munkaügyi perben a felperes több okból is panaszolja az adott intézkedés jogellenességét, a bíróságnak vizsgálati sorrendet kell tartania: először a konkrét jogszabályba ütközést, utána az általános magatartási követelmények megsértését, végül a jóerkölcsebe ütközést kell vizsgálnia.

A hosszabb ideje fennálló munkaviszonynak a munkáltató általi egyoldalú megszüntetéséhez a munkajogban különböző juttatások fűződnek, kivéve az indokolt azonnali hatályú felmondás esetét, amelyre a másik fél súlyosan jogsértő magatartása következtében kerülhet sor. Ebből következően a munkavállaló munkaszerződésében foglalt azon kikötés, mely szerint őt a munkaviszonyának rendkívüli felmondással történő megszüntetése estére is kártalanítás illeti meg, jóerkölcsebe ütközik és semmis.

Külön elemzést igényelt a munkaviszonyban a pszichikai kényszer kérdése, ami különösen a munkaviszony megszüntetésének körében merülhet fel. A joggyakorlat-elemző csoport rámutatott, hogy a jogellenes fenyegetés esetén a munkaviszony tekintetében a kényszerhelyzet megszűnésekor kezdődik a megtámadási határidő, azonban az a körülmény, hogy az adott esetben mi hatott kényszerítőleg a munkavállalóra és mi az, ami megfélemlítette, az adott tényállástól függ, de a munkavállalónak a munkaviszony megszüntetésével kapcsolatos azonnali döntésére való felszólítása önmagában nem minősül ilyennek. A pszichikai kényszer megállapításánál az egyéb körülmények – mint például alacsony iskolai végzettség, több vezető fenyegető fellépése – fennálltának vizsgálata nem mellőzhető.

Vita tárgyát képezte, hogy miként kell értelmezni az Mt. 28. §-át abból a szempontból, hogy nem ír elő indokolási kötelezettséget arra, hogy a megállapodást, illetve jognyilatkozatot megtámadó fél megjelölje az okokat, illetve körülményeket, amire állítását alapozza. A joggyakorlat-elemző csoport úgy foglalt állást, hogy a jogbiztonság követelményének alapulvételével a megtámadás akkor felel meg az általános magatartási követelményeknek, ha abból megállapítható, hogy a nyilatkozatot tevő mire alapítja az érvénytelenségre vonatkozó állítását. A megtámadást tartalmazó jognyilatkozat érvényességi kelléke, hogy abból a címzett az adott körülményekre figyelemmel következtetni tudjon a megtámadás okára.

A joggyakorlat-elemzés alapján az ítélkezési gyakorlatot vizsgáló munkacsoport észlelte, hogy a bírói gyakorlat nem egységes abban a kérdésben, hogy a megtámadás közvetlenül benyújtható-e a munkaügyi per elbírálására hatáskörrel rendelkező bírósághoz. A hatályos Mt. egyértelműen arról rendelkezik, hogy a megtámadó nyilatkozatot a másik féllel kell közölni,

ilyen előzetes eljárás hiányában az igény közvetlenül a bíróságon nem érvényesíthető, ebből következően e körben a korábbi Mt. alapján kialakított joggyakorlat a továbbiakban nem alkalmazható.

Az atipikus foglalkoztatási formák bírói gyakorlata

A Munkaügyi Részkollégium 2020. II. félévében újabb joggyakorlat-elemzést indított, amelynek tárgya az atipikus munkaviszonyokkal kapcsolatos gyakorlat. Ezek a speciális foglalkoztatási formák az elmúlt években bekövetkezett és gyorsan változó társadalmi és gazdasági hatásoknak a gyakorlat által létrehozott új formái, amelyeknek vizsgálata – különös tekintettel a pandémiás helyzetre – kiemelt fontossággal bír.

2.6. A Kúria által 2020. március 31-ig közzétett elvi bírósági határozatok és elvi bírósági döntések

2.6.1. A büntető elvi közzétételi tanács tevékenysége

A Bszi. módosítása következtében a Kúria 2020-ban büntető elvi határozatot (EBH) és büntető elvi döntést (EBD) nem tett közzé. Ugyanakkor a Kúriai döntések kiadványban több érdeklődésre számot tartó egyedi ügyben hozott határozat közzétételére is sor került.

2.6.2. A közigazgatási és munkaügyi elvi közzétételi tanácsok tevékenysége

A Kúria jogegységet biztosító tevékenységét érintően lényeges változást hozott a Bszi. 24. §-át módosító, az Eftv. 65. §-a, amely 2020. április 1-ei hatállyal megszüntette az elvi bírósági döntés és az elvi bírósági határozat kiadásának lehetőségét, és ezzel együtt az elvi közzétételi tanácsok működését. A (korábbi) Közigazgatási-Munkaügyi Kollégium közigazgatási szakága 2020. április 1-jéig 3 elvi határozatot és 1 elvi bírósági döntést tett közzé.

Közigazgatási elvi határozatok:

1/2020. számú közigazgatási elvi határozat

Az ingatlanügyi hatóság, mint hatósági nyilvántartást vezető regisztratív szerv eljárására elsődlegesen az ingatlan-nyilvántartási törvény speciális rendelkezései irányadóak, a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény (Ket.) csak mögöttes szabályként alkalmazható. Az ingatlan-nyilvántartásba történő bejegyzésre, feljegyzésre irányuló kérelem az okiratnak az iktatásakor fennálló tartalma alapján bírálható el. (Kfv.III.37.203/2018/9.)

2/2020. számú közigazgatási elvi határozat

Megtévesztő és ezáltal tisztességtelen az a kereskedelmi gyakorlat, ami a fogyasztót olyan ügyleti döntés meghozatalára készteti, amelyet egyébként nem hozott volna meg. Az ügyleti döntés egy folyamat, több döntési elemből állhat, a kereskedelmi gyakorlat jogszerűségének a részdöntések, mozzanatok esetén is fenn kell állnia. (Kf.III.38.283/2018/12.)

3/2020. számú közigazgatási elvi határozat

Önkormányzati hatósági ügyben a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény (Ket.) 115. § (1) bekezdése szerinti jogosítványok az önkormányzat felett törvényességi felügyeleti jogkört gyakorló kormányhivatalt nem illetik meg. Ebben az értelemben az önkormányzatnak a Ket. 116. §-a által meghatározott felügyeleti szerve nincs, ezért – a Ket. 43. § (8) bekezdésére figyelemmel – a Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény (Mötv.) 49. § (1) bekezdése alapján a képviselő-testület a közvetlen érintettsége okán felmerült kizárási okról maga dönt. Felügyeleti

szerv hiányában a Ket. 43. § (6) bekezdése kizárt szervként is eljárhat, amelyről értesíteni köteles az érintettet. (Kfv.IV.38.232/2018/4.)

Közigazgatási elvi döntések:

4/2020. számú közigazgatási elvi döntés

Nem tekinthető a gyülekezési jog korlátozását magalapozó körülménynek, ha a rendezvény helyszínén vagy környékén a közlekedés lelassul, leáll vagy terelést szenved. A gyülekezési jogról szóló 2018. évi LV. törvény (Gytv.) 13. § (3) bekezdés c) pontja sem arra ad felhatalmazást a gyülekezési hatóság számára, hogy bármilyen forgalmi zavar kilátásba helyezése esetére megakadályozhassa a gyűlések megtartását. A gyülekezési hatóságnak le kell folytatni a Gytv. szerinti érdemi egyeztetési eljárást, és külön kell indokolni a zavarás körében a Gytv.-ben írt szabályozási mérce alkalmazását. (Fővárosi Törvényszék 105.K.700.291/2019.)

Munkaügyi elvi határozatok:

2020. évben 3 elvi határozat közzétételére került sor, a Munkaügyi Elvi Közzétételi Tanács 2020. évben nem tett közzé elvi bírósági döntést.

EBH2020. M.1.

A munkáltatónak figyelmeztető sztrájk esetében is olyan megfelelő időben kell értesülnie a tervezett sztrájkáról, hogy a vagyonának megóvására, az üzemelés megállásával keletkező kárainak megelőzésére irányuló jogait, az élet- és vagyonvédelemre irányuló kötelességeit teljesíteni legyen képes, illetve az ezzel kapcsolatos munkaszervezési teendőit képes legyen elvégezni. Ennek hiányában a megtartott sztrájk jogellenes [1989. évi VII. törvény 3. § (1) bekezdés a) pont].

EBH2020. M.2.

Az Mt. 95. § (4) bekezdésének tényleges tartalmát megvizsgálva megállapítható, hogy az Mt. az itt taxatíve felsorolt esetekben csak a tényleges munkavállalói teljesítésnek megfelelő díjazást biztosít és a feleknek nem csak elszámolási kötelezettségük van [az Mt. 95. § (1) bekezdése szerint], hanem az előlegnyújtásból eredő szabályokat is megfelelően alkalmazni kell, azaz a munkáltató a követelését a munkabérből levonhatja. Ezért az a körülmény, hogy a felek a munkaviszonyt közös megegyezéssel szüntették meg, még nem zárja ki az Mt. 95. § (1) bekezdése szerinti általános elszámolási szabály alkalmazását. Az elszámolásra a felek megállapodása az irányadó [2012. évi I. törvény 95. §].

EBH2020. M.3.

Textiliparban végzett munka alapján korkedvezményre a Tnyvhr. 1. számú melléklet 7. pontjában felsorolt munkakörökben dolgozó, a „Munkakör”, és a „Munkakör leírása” cím alatt felsorolt munkatevékenységeket végző személyek válhatnak jogosulttá (a korkedvezmény hatályára előírt feltétel teljesülése esetén). A Tnyvhr. 2. § (5) bekezdése a korkedvezményre jogosító munkakörök (munkahelyek) jegyzékében felsorolt munkaköri meghatározások kiterjesztő értelmezését tiltja, a rendelkezés alapján a jegyzékben szereplő munkakörök között elnevezésük szerint a jogosultság szempontjából nem lehet különbséget tenni [168/1997. (X. 6.) Korm. rendelet].

2.6.3. A polgári és gazdasági elvi közzétételi tanácsok tevékenysége

Az elvi határozatok közzétételének lehetősége 2020. április 1-jével megszűnt. Ezt megelőzően a Polgári Elvi Közzétételi Tanács 2020. évben a kollégium ítélkező tanácsai által hozott határozatok közül egyet választott ki elvi határozatként való közzétételre.

EBH 2020.P.1.

A baleseti járadék alapja munkavégzésből származó nem adózott jövedelem is lehet.

2.7. Új jogorvoslat: a jogegységi panasz intézménye

A jogegységi panasz intézményét az Efjtv. vezette be a magyar jogrendszerbe, a Bszi. rendelkezései közé emelve az eljárás legfontosabb szabályait. A jogegységi panasz az általános értelmezés alapján 2020. július 1. után nyújtható be. A teljesen új jogorvoslati eljárásrendre való felkészülés érdekében a Kúria elnöke 2020. március és május között módszertani (ügynevezett eljárás-modellezési) feladatok végrehajtását rendelte el. A modellezés során az abba bevont bírók és tanácsadók az elkészült fiktív beadványokat megtárgyalták és meghozták a szükséges döntéseket. Modellezték az ügyviteli és iratkezelési munkafolyamatokat is. A modellezési eljárásban 14 ügyet vittek végig, 5 „visszautasítás” mellett 9 „érdemi” döntés született.

A tapasztalatokat a Kúria elnöke módszertani útmutatóban foglalta össze a bírók számára, segítve a felkészülést az újfajta eljárásra. Emellett az egyik kiemelkedően fontos szabálynak (amely azt rögzítette, hogy milyen időpont után hozott határozat támadható panasszal) a jogbiztonságot sértő értelmezési bizonytalansága miatt az Alkotmánybíróságnál indítványozta az adott szabály (a *ratione temporis*) alaptörvényellenességének megállapítását és részbeni megsemmisítését. Javaslatozt tett továbbá az eljárási szabályok kiegészítésére, melyek jelentős részét a jogalkotó elfogadta és a Bszi.-t kiegészítette. A 2020. évi CLXV. törvény általi módosításból kiemelendő, hogy az pontosította a panasz visszautasításának egyes eseteit (kiküszöbölve az egyes okok körüli értelmezési bizonytalanságot), szélesítette a jogegységi panasszal támadható határozatok körét, orvoslta a *ratione temporis* körében kialakult alaptörvényellenességet (a 2020. július 1. napja után hozott határozat támadható), erősítette a felek rendelkezési jogát az eljárásban (visszavonhatóvá tette a panaszt), lehetővé tette az eljárás felfüggesztését és ezzel az Európai Unió Bíróságához előzetes döntéshozatali kérelemmel való fordulást, további részletszabályok megalkotásával pontosabbá tette a szabályozást. A törvény – az ügyek várható bonyolultságára is figyelemmel – lehetővé teszi, hogy a minimális 9 főnél nagyobb létszámú panasz tanács járjon el.

A módosító törvény érintette a Bírósági Határozatok Gyűjteményében való közzététel kérdését is. A Gyűjtemény országos, ingyenesen hozzáférhető, anonimizált ítéleti adatbázis, melyben meghatározott döntések elhelyezése (feltöltése) kötelező, a Kúria is itt teszi közzé a határozatait. A törvény a jogegységi panaszra figyelemmel bővítette a kötelezően közzéteendő határozatok körét és előírta, hogy a határozat mellett annak elvi (rövid) összefoglalóját is fel kell tölteni.

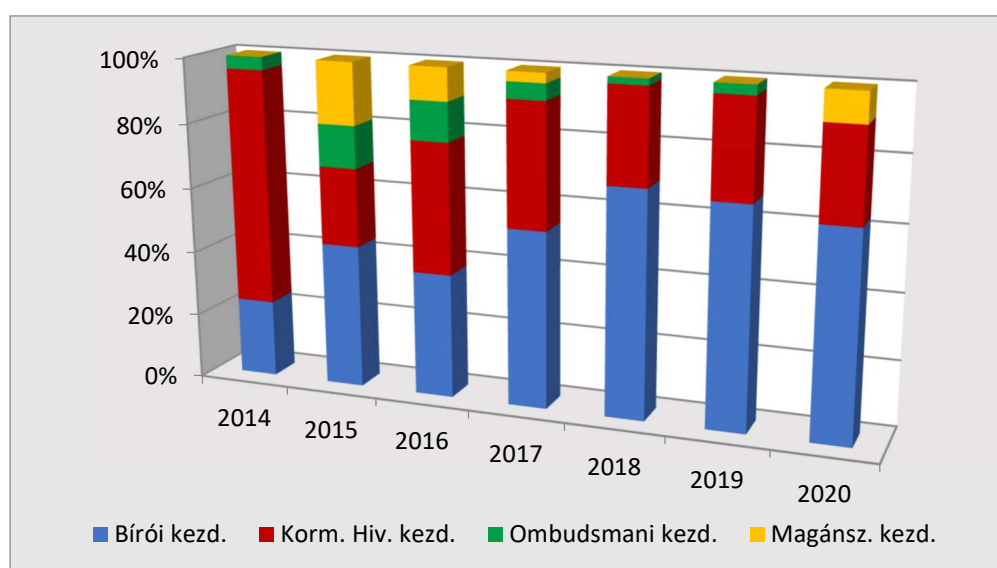
A 2020-as évben összesen hat jogegységi panaszt nyújtottak be, ebből ötöt 2020-ban utasított vissza a panasz tanács.

3. A Kúria Önkormányzati Tanácsának 2020. évi tevékenysége

3.1. Az Önkormányzati Tanács működése a számok tükrében

2020-ban a Kúriára önkormányzati normakontroll eljárás keretében 32 ügy érkezett,¹ amelyek közül 20 bírói kezdeményezés, 9 kormányhivatali kezdeményezés, 3 pedig előterjesztésre nem jogosult magánszemély(ek) indítványa volt. Az Alapvető Jogok Biztosától ebben az évben nem érkezett indítvány. Hasonlóan a 2015-ös, 2017-es, 2018-as és 2019-es évekhez, a bírói kezdeményezések száma a legmagasabb. Az összes, adott évben érkezett ügy számához viszonyítva pedig – 2014–2020 évek statisztikái alapján – az elmúlt három évben volt a legnagyobb a bírói kezdeményezések aránya (2018-ban 69 %, 2019-ben 67%, 2020-ban 63%).

Bírói kezdeményezések aránya az Önkormányzati Tanácshoz érkezett, összes normakontroll-kezdeményezésen belül (2014–2020)

Az Önkormányzati Tanács 2020-ban 29 ügyet fejezett be, amelyből 4 darab 2019-as, 25 darab 2020-as érkezésű ügy volt. A 29 befejezésből 22-ben érdemi döntés született, a többi 7 esetből 4² alkalommal az eljárás megszüntetésére, kétszer az indítvány visszautasítására, egy esetben pedig érdemi intézkedés nélküli (egyéb) befejezésre került sor. Az érkezett ügyek száma csökkent a megelőző évekhez viszonyítva, a befejezett ügyeken belül pedig valamivel magasabb a nem érdemi döntések aránya az elmúlt három évhez (2017–2019) képest.

Érkezett és befejezett ügyek száma 2012 és 2020 között

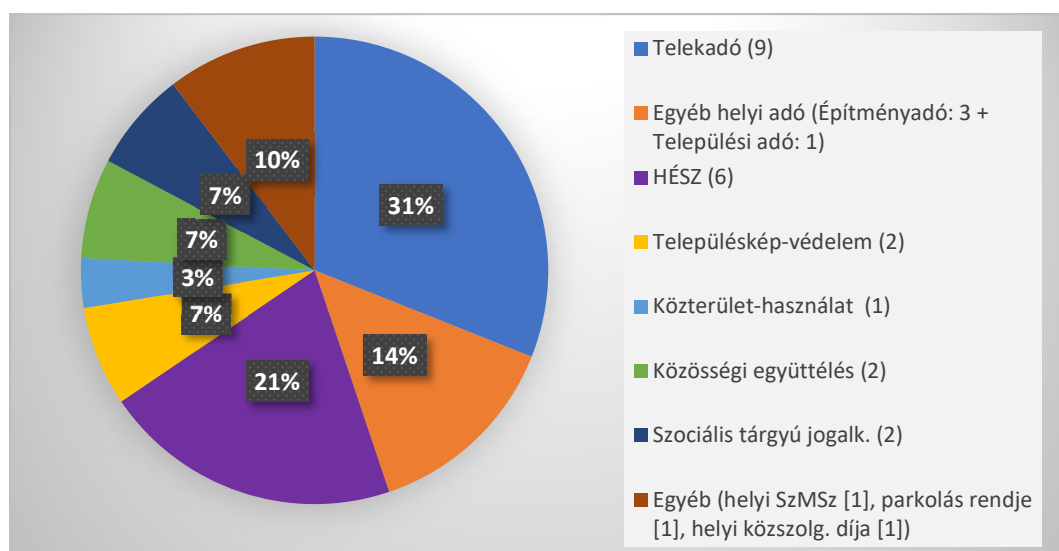
¹ A Kúria Önkormányzati Tanácsa az eredetileg Köf.5.014/2020., Köf.5.015/2020. és Köf.5.016/2020. ügyszámon lajstromozott indítványokat a Köf.5.014/2020. számú ügyben, a Köf.5.021/2020., Köf.5.022/2020. és Köf.5.023/2020. ügyszámon lajstromozott indítványokat a Köf.5.021/2020. számú ügyben a közigazgatási perrendtartásról szóló 2017. évi I. törvény (Kp.) 139. §-a alapján alkalmazandó Kp. 31. § (1) bekezdése alapján egyesítette, tekintettel arra, hogy a perek tárgya megegyezett és az indítványok ugyanazon önkormányzati rendelet ugyanazon rendelkezése törvényességének egyező indokoláson nyugvó felülvizsgálatára irányultak. A fenti statisztika a 2020-ban érkezett ügyek körében ezen indítványokat egyesített ügyenként egy (és nem három) bírói indítványnak tekinti.

² A Kúria Önkormányzati Tanácsának Köf.5.014/2020/9. számú határozatának rendelkező része részint elutasítja a bírói indítványt, részint pedig az önkormányzati rendeleti rendelkezés más jogszabályba ütközésének vizsgálatára, megsemmisítésére és az alkalmazási tilalom elrendelésére vonatkozó eljárást megszünteti.

	Érkezett ügyek	Befejezett ügyek	ebből érdemi döntések aránya
2012	86 (40+46)	n. a.	n. a.
2013	76	n. a.	n. a.
2014	66	68	68%
2015	70	63	70%
2016	60	56	70%
2017	37	45	87%
2018	42	40	88%
2019	39	45	91%
2020	32	29	79%

A 22 érdemi ügy megoszlása: 12 határozat megsemmisítő vagy törvényellenességet megállapító (egy esetben – Köf.5.009/2020. sz. ügyben – még hatályba nem lépett rendelet vonatkozásában), 7 elutasító tartalmú; 1 pedig részben törvényellenességet megállapító, részben elutasító tartalmú. Törvényen alapuló jogalkotói kötelezettség elmulasztásának megállapítására 2 esetben került sor.

Az ügyek tematikus eloszlása 2020-ban (befejezett ügyek)

2020. évben a helyi adó (telekadó, építményadó, illetve települési adó) szabályozás törvényességének megítélése körében született döntések aránya – hasonlóan a korábbi évek gyakorlatához – a legmagasabb (13 ügy a 29 befejezett ügyből). A 2018-as csökkentést követően a 2019-es emelkedéshez képest is tovább nőtt a helyi építési szabályzat (HÉSZ) törvényességi vizsgálatának tárgyában született döntések száma [2020-ban 6 ügy a 29 befejezett ügyből, az ügycsoport relatíve magas arányát (21%) eredményezve]. Számában csökkent, de relatíve hasonló maradt a településkép védelmének szabályozása, valamint a közösségi együttélés szabályozása tárgyában született döntések aránya a tavalyi évhez képest. Eltérően a korábbi évek gyakorlatától, költségvetési, illetve zárszámadási rendelet megalkotásának elmulasztása tárgykörben 2020-ban a Kúria Önkormányzati Tanácsa nem hozott határozatot.

3.2. Egyes tartalmi kérdésekről

3.2.1. Helyi adók, hozzájárulás a közösségi terhekhez: telekadó, építményadó

A Kúria Önkormányzati Tanácsa 2020. évben a helyi adó szabályozás törvényességének megítélése körében a telekadó (9 döntés) és építményadó (3 döntés) adónemben vizsgált felül önkormányzati rendeleteket, valamint települési adó törvényességi vizsgálata tárgykörben született egy nem érdemi döntés. A helyi adóztatást érintő döntések aránya (az összes befejezett ügy számához viszonyítva) kicsit magasabb, mint a tavalyi év statisztikája által mutatott arány (azaz 41% 2019-ben és 45% 2020-ban). Az indítványok jelentős része – hasonlóképpen a tavalyi évhez – (12 indítvány a 13-ból) konkrét normakontroll eljárás keretében, azaz bíróságoktól érkezett az Önkormányzati Tanácshoz, míg egy esetben arra nem jogosult magánszemély indította az eljárást.

A Kúria Önkormányzati Tanácsa 2020-ban – hasonlóan a korábbi évek gyakorlatához – többnyire elutasította, illetve érdemben nem tudta vizsgálni a telekadó-, illetve építményadó-rendeletek törvényellenességének megállapítására vonatkozó indítványokat; csak 4³ telek- illetve építményadó-rendeletet talált törvénytörőnek.

3.2.1.1. Releváns szabályozási környezet

Az utóbbi évek joggyakorlatában a helyi adóval kapcsolatos ügyeket érintően lényeges változást jelentett a helyi adókról szóló 1990. évi C. törvény (a továbbiakban: Htv.) 6. § c) pontjának módosítása, aminek következtében a Kúria Önkormányzati Tanácsának – a 2017. és azt követő adóévek vonatkozásában – újra kellett értelmeznie a vagyoni típusú adók (elsősorban telekadók) arányosságára vonatkozó, korábbi döntéseiben kimunkált elveket. E jogszabályi változás a *2020-ban érkezett ügyek tekintetében is* meghatározó jelentőséggel bírt, ami az alábbiak szerint foglalható össze.

Az egyes adótörvények és más kapcsolódó törvények, valamint a Nemzeti Adó- és Vámhivatalról szóló 2010. évi CXXII. törvény módosításáról szóló 2016. évi LXVI. törvény 2017. január 1. napjától hatályon kívül helyezte a Htv. 6. § c) pontjában foglalt azon hármas követelményt,⁴ amely szerint az adó mértékét a helyi sajátosságokhoz, az önkormányzat gazdálkodási követelményeihez és az *adóalanyok teherviselő képességéhez* igazodóan kell megállapítani. A Kúria Önkormányzati Tanácsának korábbi gyakorlata szerint az e rendelkezésben „*az adóalanyok teherviselői képességéhez igazodó*” fordulat arra utal, hogy az önkormányzati jogalkotó minden adóalany esetében a teherbíró képességhez igazítottan köteles az adófizetés mértékét megállapítani (Köf.5.017/2012/8. sz. határozat). A Kúria Önkormányzati Tanácsa azonban a Köf.5.012/2020/6. számú határozatában hangsúlyozta, hogy az adómérték konfiskáló jellegének megállapítására csak kivételesen és szélsőséges esetben kerülhet sor az adóalanyok teherviselő képességéhez igazodóan. Az adóalanyok teherviselő képessége azonban nem ingatlanonként külön-külön vizsgálandó: nem elégséges csak az ingatlanok forgalmi értékéhez viszonyítani az adóterhet, hanem az adó vagyont elvonó jellege

³ A Kúria Önkormányzati Tanácsa a Köf.5003/2020/3. sz. határozatában részint elutasította a bírói indítványt, részint pedig az építményadójáról szóló önkormányzati rendelkezést más jogszabályba ütközőnek találta.

⁴ A Htv. fent részletezett módosítása eredményeként tehát a jelenleg hatályos Htv. 6. § c) pontja az adóalanyok teherviselő képessége figyelembevételének követelményét már nem tartalmazza. A Htv. jelenlegi 6. § c) pontja szerint az önkormányzat adómegállapítási joga 2017. január 1-től arra terjed ki, hogy az adó mértékét – a Htv.-ben meghatározott felső határokra, illetőleg az építményadó tekintetében a Htv. 16. § a) pontjában meghatározott m²-alapú felső határnak 2005. évre a KSH által 2003. évre vonatkozóan közzétett fogyasztói árszínvonal-változással, 2006. évtől pedig a 2003. évre és az adóévet megelőző második évig eltelt évek fogyasztói árszínvonal változásai szorzatával növelt összegére (a felső határ és a felső határ növelt összege együtt: adómaximum) figyelemmel – megállapítsa.

meghatározásakor az adóalany teherviselő képességét az adóalany által tulajdonolt vagyontömeghez mérten kell figyelembe venni (Köf.5.012/2020/6. számú határozat [30] pont).

A Htv. 2017. január 1. napjától hatályos 7. § g) pontja újradefiniálja a helyi szabályozás e korlátját az adóalanyok terhelése tekintetében, aminek a révén 2017. január 1-jei hatállyal az adóalap fajtája, az adó mértéke, a rendeleti adómentesség és adókedvezmény úgy állapítható meg, hogy azok összességükben egyaránt megfeleljenek a helyi sajátosságoknak, az önkormányzat gazdálkodási követelményeinek és az *adóalanyok* széles körét érintően az *adóalanyok teherviselő képességének*. Az új szabályokat a 2017. adóévtől kell alkalmazni, a 2020-ban érkezett indítványok egy része azonban még az ezt megelőző adóévekre vonatkozott.

3.2.1.2. A szabályozás normativitásának értelmezése

A Kúria Önkormányzati Tanácsának 2018-ban és 2019-ben meghozott döntései (Köf.5.010/2018/3., Köf.5.022/2018/4., Köf.5.008/2019/4., Köf.5.018/2019/4., Köf.5.016/2019/6., Köf.5.028/2019/5., Köf.5.033/2019/4. sz. határozatok) által kialakított gyakorlatot a 2020-as határozatok (Köf.5.037/2019/4., Köf.5.041/2019/4., Köf.5.002/2020/4., Köf.5.003/2020/3., Köf.5.021/2020/6., Köf.5.025/2020/3. sz. határozatok) is megerősítették. Eszerint a szabályozás módosításából az következik, hogy a Htv. csak 2016. december 31-ig teszi lehetővé az adóalany egyéni teherviselő képességének mérlegelését a vonatkozó szabályozás vizsgálata összefüggésében. Azt követően viszont ez a mérce az adóalanyok szélesebb köréhez igazodik, aminek terjedelmét az adóterhelés alapja oldaláról vett azonosság, az alkotmányosan védhető indok, továbbá ezen ok és az érintett kör lehatárolása közötti okszerű, nem önkényesen meghatározott kapcsolat által jellemezhető helyzet határolhatja be. Az adott adóalanyra szóló kötelezés ily módon immár csak a *normativitás szempontját* sértheti (Köf.5.002/2020/4. sz. határozat [24] pont).

1) A *Köf.5.002/2020* számú ügyben, 2017. adóév vonatkozásában vitatott Budafok-Tétény Budapest XXII. Kerület Önkormányzatának önkormányzati rendelete belterületi telekre vonatkozóan egységesen 287 Ft/m²/év, külterületi telekre vonatkozóan egységesen 200 Ft/m²/év telekadó-fizetési kötelezettséget határozott meg. Ez alól egyes övezetek, illetve telekkategóriák képeztek kivételt, amelyekre a rendelet az előbbinél alacsonyabb, kedvezményes adómértéket állapított meg, meghatározott telkek, illetve adóalanyok mentességben részesültek a telekadó-fizetési kötelezettség alól. Az indítványozó bíróság álláspontja szerint a rendelet azáltal, hogy differenciálás nélkül egységes adómértéket határoz meg, ellentétes a 2017. január 1. napjától hatályos Htv. 7. § g) pontjával, mivel figyelmen kívül hagyja a helyi sajátosságokra és az adóalanyok teherbíró képességére (korlátozottan hasznosítható terület, csekély jövedelemtermelő képesség) vonatkozó differenciálási kötelezettséget. A Kúria Önkormányzati Tanácsa – megerősítve, hogy a Htv. csak 2016. december 31-ig teszi lehetővé az adóalany egyéni teherviselő képességének mérlegelését – a normativitás fent vázolt követelményével összefüggésben megállapította, hogy 2017. január 1-jét követően „az adóalanyok szélesebb köréhez” igazodó adótevénytörvényi megállapítás adott esetben az önkényességet zárja ki, akár akként valósul meg a szabályozás, hogy az jogszerű indok nélkül kifejezetten egyénre szóló; akár úgy, hogy homogénnek tekinthető társadalmi csoportba tartozó jogalanyok jogszerű indok nélküli megkülönböztetését valósítja meg. A településpolitikai mérlegelésen alapuló szabályozás okszerűsége ezen korlátokba ütközés hiányában általában nem vizsgálható felül. A vizsgált rendelet szabályai alapján nem keletkezik olyan jogellenes helyzet, ami alapján az adófizetési kötelezettség a rendelet által képzett homogén csoporton belül, azaz a külterületi telek tulajdonosai körében közteherviselési szempontból indokolhatatlanul és egy alanyra kiterjedően megkülönböztetően differenciálna.

2) A *Köf.5.041/2019* számú ügyben vitatott önkormányzati rendelet Újszentiván Község meghatározott körzetében a telekadó-fizetési kötelezettséget 2019. január 1-jétől 240 Ft/m²-re emelte. Az indítványozó bíróság szerint e rendelkezés eredményeképpen az önkormányzati jogalkotó a külterületi ingatlanokra úgy alkalmazott dupla akkora mértékű telekadót a belterületi ingatlanokhoz képest, hogy a külterületi ingatlanok fajlagos értéke több mint négyszer kevesebb a belterületi ingatlanok fajlagos értékéhez képest – a szabályozás tehát diszkriminatív. A Kúria Önkormányzati Tanácsa az indítványt nem találta megalapozottnak. Hangsúlyozta, hogy az indítványozó bíróság csak általánosságban, nem az egyedi ügyre vonatkoztatva utalt a diszkrimináció megvalósulására, indítványában éppen azokat az ésszerű, legitim célt szolgáló szabályozási kritériumokat hagyta figyelmen kívül, melyek a szóban forgó területek övezeti besorolásából, azok hasznosíthatóságából és az ezekkel összefüggő önkormányzati gazdálkodási érdekekből fakadnak, melyek figyelembevételét a Htv. 7. § g) pontja írja elő. A Kúria rögzítette, hogy a belterületi ingatlanokra kiszabott telekadóhoz képest a külterületi ingatlanokra vonatkozóan magasabb adómértéket megállapító szabályozás diszkriminatív jellegét önmagában a bel- és külterületi ingatlanok fajlagos értékének összehasonlítása nem alapozza meg. E tekintetben azt is értékelni kell, hogy a hasonló helyzetben lévő – homogén csoportba tartozó – adózókat (ipari-gazdasági övezetben működő vállalkozásokat) a közteher egyenlően terheli-e, továbbá azon legitim, ésszerű indokok vizsgálata sem mellőzhető, hogy az önkormányzatoknak a szabályozás megalkotásakor a helyi sajátosságokra, a telkek rendeltetésére (hasznosíthatóságára) és saját gazdálkodási követelményeikre is figyelemmel kell lenniük.

3.2.1.3. Korábbi (azonos) ügyben hozott döntés joghatása a szabályozási környezet változására tekintettel

A Kúria Önkormányzati Tanácsa gyakorlatában már többször felmerült az a kérdés, hogy egy adott önkormányzati rendeleti rendelkezés törvényessége tárgyában hozott döntés milyen joghatással bír, ha egy később benyújtott indítvány ugyanezen rendelkezés törvényellenességének megállapítására irányul.

1. A fent már említett, *Köf.5.002/2020/4.* számú ügy tárgyát képező önkormányzati rendeleti rendelkezést a Kúria Önkormányzati Tanácsa már vizsgálta *Köf.5.021/2017/4.* számú döntésében és e rendelkezés törvényellenességének megállapítására irányuló indítványt elutasította. Ugyanakkor a *Köf.5.021/2017/4.* döntés e rendelkezésnek nem a 2017-ben, hanem a 2013. évben hatályos változatának törvényességét vizsgálta, és bár az akkori Ör. rendelkezés a külterületi telekre vonatkozóan ugyanúgy 200 Ft/m²/év telekadó-fizetési kötelezettséget írt elő, az adómentességek és kedvezmények rendszere (azaz a telekadó-fizetési kötelezettség differenciáltsága) eltérő volt a 2017-ben hatályos rendelet szerinti rendszertől. Emellett a *Köf. 5.021/2017/4. sz. döntés* a 2016. december 31-ig hatályos Htv. 6. § c.) pont és nem a 2017. január 1-től hatályos 7. § g.) pont alapján vizsgálta a vitatott rendelkezés törvényességét. Mindezekre tekintettel a Kúria Önkormányzati Tanácsa – a *Köf. 5.021/2017/4. számú döntés* eredménye ellenére – a *Köf.5.002/2020/4. ügyben* is szükségesnek találta a vitatott rendeleti rendelkezés érdemi vizsgálatát. Megítélése szerint „[j]elen normakontroll eljárásban tehát figyelembe kellett venni, hogy az Ör. 8. § b) pontja azonos nyelvtani jogszabálysöveg mellett is értelmezésében lényegesen változott a jogi környezet alakulása miatt. Más lett a törvényi felhatalmazás szabályozási kerete, mások az Ör. kapcsolódó rendelkezései és mindezek folytán az Ör. vizsgált szakaszaira vonatkozó több kúriai döntés értelmezési tartománya is behatárolódott” (*Köf.5.002/2020/4. számú határozat* [21] pont).

2. A *Köf.5.014/2020* ügyben az eljárást kezdeményező bírói indítvány ugyanazon önkormányzati rendeleti rendelkezés törvényességének vizsgálatát kezdeményezte, amelynek más jogszabályba ütközését a Kúria Önkormányzati Tanácsa a (fent ismertetett)

Köf.5.041/2019/4. számú határozatában már megvizsgálta és a bírói indítványt elutasította. Az indítványozó álláspontja szerint az Önkormányzati Tanács korábbi határozatában a rendelet vitatott rendelkezését nem a konfiskáló jelleggel kapcsolatban, hanem a szabályozás differenciáltsága és a helyi adó diszkriminatív adóztatása vonatkozásában vizsgálta, így ez nem minősül ítélt dolognak, a res iudicata nem áll fenn. Az indítványban hivatkozott jogalap ugyanakkor mindkét esetben a 2017. január 1-től hatályos Htv.) 7. § g) pont volt. A Kúria Önkormányzati Tanácsa a Köf.5.014/2020/9. határozatában megállapította, hogy a vitatott rendelkezés más jogszabályba – a Htv. 7. § g) pontjába – ütközését az Önkormányzati Tanács korábbi határozatában már átfogóan, valamennyi összefüggés – így az adóalanyok széles körét érintően az adóalanyok teherviselő képességére is figyelemmel – érdemben már megvizsgálta és megállapította, hogy az önkormányzati rendeleti rendelkezés nem jogszabálysértő, nem ellentétes a Htv. 7. § g) pontjával. Nincs helye az önkormányzati rendelet vagy annak rendelkezése ismételt vizsgálatának, ha az indítvány a Kúria Önkormányzati Tanácsa által érdemben már elbírált önkormányzati rendelet vagy annak rendelkezésének vizsgálatára irányul és az indítványozó változatlan szabályozási környezet mellett ugyanarra a más jogszabályba ütközésre hivatkozva kéri a jogszabályellenesség megállapítását. Ebben az esetben az indítványban feltett kérdés már eldöntött dolog (res iudicata), a korábbi döntéstől pedig sem az érintett önkormányzat, sem az Önkormányzati Tanács nem térhet el.

3.2.1.4. Diszkrimináció tilalma a helyi adóztatás terén

2020-ban több olyan indítvány is került a Kúria Önkormányzati Tanácsa elé, ahol az indítványozó a vitatott, a vagyoni típusú adó mértékét meghatározó önkormányzati rendeleti rendelkezés az Alaptörvény XV. cikk (1) bekezdésébe, a XXX. cikk (1) bekezdésébe, a 32. cikk (3) bekezdésébe, illetve az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról szóló 2003. évi CXXV. törvény (Ebktv.) 8. § t) pontja, illetve 9. §-a alapján az Ebktv. 1. §-ába ütközését állította. Az Önkormányzati Tanács egyrészt megerősítette a korábbi joggyakorlatban már rögzített korlátot, mely szerint a helyi norma más jogszabály közbejötté nélküli, közvetlenül Alaptörvénybe ütközését állító indítványt az Önkormányzati Tanácsnak nincs hatásköre vizsgálni. Másrészt az Ebktv.-re vonatkozóan az Önkormányzati Tanács kiemelte, hogy az egyenlő bánásmód követelményének sérelme kapcsán felmerült igények az Ebktv. II. fejezetében, valamint külön jogszabályokban meghatározott eljárások során – így különösen személyiségi jog érvényesítése iránti per, munkaügyi per, közszolgálati jogviszonnyal kapcsolatos per, valamint fogyasztóvédelmi, munkaügyi vagy szabálysértési hatóságok eljárása során – érvényesíthetőek (Ebktv. 12. §). E rendelkezés alapján az egyenlő bánásmód követelményének megsértése miatti igényeket az adózó tudja érvényesíteni (Köf. 5.021/2020/6.; Köf.5.025/2020/3. sz., Köf.5.029/2020/6. sz. határozatok).

3.2.2. Szabályozási hatáskör terjedelme: közösségi együttélés szabályai

A közösségi együttélés szabályait meghatározó önkormányzati rendeletek törvényességi felülvizsgálatának tárgyában 2020-ban két döntés született.

1. A Köf.50.24/2020. számú ügyben a kormányhivatal indítványozó az eredménytelen törvényességi felhívást követően kezdeményezte a Kúria Önkormányzati Tanácsának eljárását. A vitatott rendeleti rendelkezés a közösségi együttélés alapvető szabályaiba ütköző magatartásnak minősíti, ha valaki nem gondoskodik arról, hogy az ingatlanán, valamint az ingatlana telekhatárától az úttestig terjedő közterületen telepített fás szárú növény (a fák kivételével) magassága az útkeresztezésektől, illetve a gyalogátkelőhelyektől számított 7 méteren belül ne haladja meg a 80 centiméteres magasságot. Az indítványozó álláspontja szerint e rendelkezéssel az önkormányzat túllépte a rendeletalkotási felhatalmazás – közterületek tisztán tartásával kapcsolatos rendelkezések előírására vonatkozó – keretét; az

önkormányzat a szóban forgó rendelkezést a biztonságos közlekedés érdekében hozta meg. Az Önkormányzati Tanács a vitatott rendelkezést megsemmisítette. Indokolása szerint a közúti közlekedésről szóló 1988. évi I. törvény a közlekedés biztonságát veszélyeztető növényzettel kapcsolatos szabályozást kiemelte a helyi közügyek köréből, ami az önkormányzati rendeletalkotást a növényzet közlekedésbiztonsági szempontú eltávolítása tekintetében kizárja. A közlekedés biztonságát veszélyeztető növényzettel kapcsolatos hatáskört szintén e törvényben kapott felhatalmazás alapján kijelölt közlekedési hatóság gyakorolja. Mindezekből következően a rendelet szerinti közösségi magatartási szabály előírása a közlekedési hatóság hatáskörébe tartozik. (Köf.50.24/2020/4. sz. határozat)

2. A közösségi együttélés szabályainak meghatározásával összefüggő másik, *Köf.5011/2020.* számú ügy – hasonlóan a fent már bemutatott, telekadó megállapításával kapcsolatos ügyekhez – szintén a res iudicata kérdését vetette fel. Az önkormányzati rendelet vitatott rendelkezése szerint, aki zöldterületre vagy közterületen található zöldfelületre - az arra kijelölt földrészletet kivéve - gépjárművel behajt, vagy ott várakozik, megsérti a közösségi együttélés alapvető szabályait. A Kúria Önkormányzati Tanácsa rámutatott, hogy az önkormányzat e támadott rendelkezéshez hasonló szabályt már korábban is alkotott, amelynek törvényellenességét – a jogalkotásról szóló 2010. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Jat.) 3. §-ába való ütközés okán – az Önkormányzati Tanács Köf.5.002/2019/5. számú határozatában már megállapította. Az indítványban feltett kérdés tehát a változatlan szabályozási környezetre tekintettel eldöntött dolog (res iudicata), mely korábbi döntéstől sem az önkormányzat, sem a Kúria Önkormányzati Tanácsa nem térhet el. Mindezekre tekintettel az Önkormányzati Tanács megsemmisítette az indítvánnyal támadott rendelkezést, mivel az a közúti közlekedési szabályok kisebb fokú megsértésére vonatkozó szabálysértési tényállásba (a szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről szóló 2012. évi II. törvény 224. §) illetve az indokolatlanul párhuzamos vagy többszintű szabályozás tilalmába (Jat. 3. §-ába) ütközik. A Kúria Önkormányzati Tanácsa továbbá e határozatában elvi érveléssel kimondta azt, hogy „[h]a a Kúria Önkormányzati Tanácsa egy önkormányzati rendelkezés más jogszabályba ütközését megállapította, akkor nem lehetséges azonos jogszabályi környezet esetén az érintett önkormányzat által másik önkormányzati rendeletben e jogszabálysértő rendelkezés ismételt megalkotása, ellenben az önkormányzat a jogbiztonságra is különösen veszélyes jogalkotói joggal való visszaélést valósít meg.”

3.2.3. A hatáskör-gyakorlás rendje

3.2.3.1. Felülvizsgálati hatáskör átruházása a képviselő-testület bizottságára

A *Köf.5.039/2019.* ügyben vitatott rendeletben (a képviselő-testület szervezeti és működési szabályzata, SzMSz) a kedvtelésből tartott állatok tartásának engedélyezése hatáskört a képviselő-testület a polgármesterre ruházta át. Továbbá, az SzMSz értelmében az önkormányzati hatósági ügyekben történő fellebbezés elbírálása az Ügyrendi, Sport és Közbiztonsági Bizottság feladatkörébe tartozik. A Kúria Önkormányzati Tanácsa megállapította, hogy amennyiben a képviselő-testület önkormányzati hatósági ügyben a hatáskörét a Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény (Mötv.) alapján rendeletben átruházta a polgármesterre, az átruházott hatáskör gyakorlója által meghozott döntés felülvizsgálata, az ellene benyújtott fellebbezés elbírálása kizárólag a képviselő-testület feladat- és hatáskörébe tartozik. A képviselő-testület a már átruházott hatáskörben hozott határozatok ellen benyújtott fellebbezések elbírálását nem ruházhatta volna át bizottságára, így az Ügyrendi, Sport és Közbiztonsági Bizottságra sem. Erre sem a Mötv. 41. § (4) bekezdése, sem a 142/A. § (1) bekezdése nem ad hatáskört a képviselő-testület számára, sőt az ilyenfajta hatáskör-delegálás egyértelműen ellentétes a Mötv. 142/A. § (2) bekezdésével,

amely szerint, ha átruházza a képviselő-testület önkormányzati hatósági hatáskörét, akkor a képviselő-testület lesz az a szerv, amely a fellebbezést elbírálja.

3.2.3.2. Településkép védelméről szóló rendeletek megalkotása

A mulasztásos jogsértések körében a korábbi évek gyakorlatához képest „új ügycsoportként” már 2019-ben is kerültek a Kúria Önkormányzati Tanácsa elé olyan indítványok, amelyek értelmében az önkormányzat elmulasztotta a településképi rendeletek megalkotására vonatkozó kötelezettségét. 2020-ban jogalkotói kötelezettség elmulasztásának megállapítására kizárólag e tárgykörben került sor, két esetben.

1. A *Köm. 5.006/2020.* számú ügyben Zsebeháza önkormányzatának képviselő-testülete megalkotta ugyan a településkép védelméről szóló rendeletét, ennek során azonban nem alkalmazta a rendelet készítésére vonatkozó szakmai előírásokat és nem fogadta el a rendelet alapját képező Településképi Arculati Kézikönyvet sem, ezért a Képviselő-testület a rendeletet a következő testületi ülésen hatályon kívül helyezte. Az Önkormányzati Tanács határidő tűzésével elrendelte, hogy az önkormányzat a jogalkotási kötelezettségének tegyen eleget és alkossa meg a településképi rendeletét, megállapítva, hogy a helyi önkormányzat képviselő-testülete a településképi törvényben előírt szabályozandó tárgykörökben a település teljes közigazgatási területére kiterjedő településképi rendelet megalkotására köteles. A képviselő-testület nem teljesíti e kötelezettségét, ha a településképi rendeletet az annak megalkotására irányadó eljárási és anyagi jogi szabályok mellőzésével fogadja el (*Köm. 5.006/2020/3. sz. határozat [17] pont*).

2. A *Köm. 5.008/2020.* számú ügy tárgyát Töltéstava önkormányzatának mulasztása képezte. A Képviselő-testület a jogalkotási folyamatban addig jutott el, hogy testületi ülésén hozott határozatával a településképi arculati kézikönyv és a településképi rendelet elkészítésére megbízást adott egy gazdasági társaság részére. Az Önkormányzati Tanács határidő tűzésével elrendelte, hogy az önkormányzat a jogalkotási kötelezettségének tegyen eleget és alkossa meg a településképi rendeletét, megállapítva, hogy a helyi önkormányzat képviselő-testülete a településképi rendelet megalkotására vonatkozó kötelezettségét nem teljesíti azzal, hogy a településképi arculati kézikönyv és a településképi rendelet elkészítésére megbízást ad (*Köm. 5.008/2020/3 sz. határozat [17] pont*).

3.2.4. Helyi építési szabályzat

A helyi építési szabályzatról (HÉSZ) szóló önkormányzati rendeletek törvényességi felülvizsgálatának tárgyában 2020-ban hat döntés született. Ezek közül az alábbi esetet szükséges kiemelni, amely a szabályozási hatáskör terjedelmét érintette.

A *Köf.5.017/2020/4.* számú határozat tárgyát képező ügyben a vitatott önkormányzati rendelet a beépítésre szánt lakóövezeten belül elhelyezkedő ingatlan felosztását követően elkülönített, nem közterületi ingatlanrészt sorolta „nagyvárosias közpark” alövezetbe. Az eljárást kezdeményező indítvány szerint a rendeleti szabályozás azzal, hogy az önkormányzat nem közterületi ingatlanon kíván közparkot létesíteni ellentmond az épített környezetről szóló 1997. évi LXXVIII. törvény (Étv.), valamint az országos településrendezési és építési követelményekről szóló 253/1997. (XII. 20.) Kormányrendelet (OTÉK) fogalomrendszerének, besorolása sérti az OTÉK 6. § (1) (2) és (3) bekezdés b) pontját. Az Önkormányzati Tanács, korábbi vonatkozó gyakorlatát megerősítve, megállapította, hogy az OTÉK rendszerével ellentétes az olyan helyi alövezeti besorolás, mely alövezeti kategória egy beépítésre szánt építési övezetet egyesít egy beépítésre nem szánt övezettel. Az Étv. és az OTÉK rendszerében az övezetek alapvetően elkülönülnek aszerint, hogy azokat a helyi építési szabályzat beépítésre szánja-e. Ezen övezetek között az átjárás, az egyes kategóriák keresztezése nem lehetséges. a

szabályozással elérni kívánt cél a beépítésre szánt területen településrendezési eszközökkel (pl. építési tilalom elrendelésével) az ahhoz kapcsolódó garanciák betartása mellett jogszerűen is megvalósítható. Az indítvánnyal érintett rendeleti rendelkezések tehát ellentétesek az Étv. és az OTÉK vonatkozó rendelkezéseivel.

3.2.5. Az Önkormányzati Tanács döntései a jogalkotás alapvető követelményeinek tiszteletben tartásával kapcsolatban

2020. évben a Kúria Önkormányzati Tanácsa több alkalommal is vizsgálta az indítványok alapján azt, hogy az egyes önkormányzati rendelkezések megfelelnek-e a jogalkotás alapvető követelményeinek.

A jogszabályok előkészítésére vonatkozó szabályok sérelmének megvalósulását átfogó jelleggel vizsgálta a Kúria Önkormányzati Tanácsa a *Köf.5.025/2020. sz.* ügyben, amelyben az indítványozó szerint egyrészt a telekadó mértékét megállapító önkormányzati rendelkezés Htv. 2016. december 31. napjáig hatályos 6. § c) pontjába, illetve a 2017. január 1. napjától hatályos 7. § g) pontjába ütközik, illetve az önkormányzati rendeletben található adómentességi szabály sérti a diszkrimináció tilalmát, másrészt az indítványozó kérte a telekadót szabályozó önkormányzati rendelet egészének más jogszabályba ütközésének megállapítását arra hivatkozva, hogy a Jat. IV. fejezete szerinti, a jogszabályok előkészítésére vonatkozó szabályok sérültek az önkormányzati rendelet megalkotása során. Így az előzetes hatásvizsgálat elvégzésére vonatkozó kötelezettség, amelyet csak több mint egy év elteltével, az önkormányzati rendeletet módosító rendelet meghozatalával összefüggésben végzett el a képviselő-testület. Az indítványozó szerint az önkormányzati rendelet bevezetésével a képviselő-testület megsértette a Jat. 2. § (3) bekezdésében foglalt kötelezettségét, vagyis azt, hogy a jogalkalmazók számára kellő időt kell biztosítani a jogszabály alkalmazására való felkészülésre. Az indítványozó kiemelte, hogy a képviselő-testület az indokolási kötelezettségét is megsértette. Mindezeket túl elmaradt a jogszabálytervezet az önkormányzat illetékességi területén működő kamara általi véleményeztetése is, amely a gazdasági kamaráról szóló 1999. évi CXXI. törvény 37. § (4) bekezdésébe ütközik. Ezek a jogszabály előkészítés és megalkotás során megvalósult hiányosságok önmagukban is jogsérelmet okoztak és bár egyes hiányosságokat utóbb – törvényességi felhívások folytán – pótoltak, azonban összességükben az indítványozó álláspontja szerint jelentős sérelmet okoztak az indítványozó előtt folyó per felperesének és jogszabálysértővé tették az Ör. egészét. Az Önkormányzati Tanács egyesével vizsgálta az indítványozó által felhívott követelményeket és megállapította, hogy ezek nem minősülnek a jogalkotási eljárás garanciális rendelkezéseinek, így megsértésük nem vezethet a norma megsemmisítéséhez. Az Önkormányzati Tanács e döntésében elvi élel mondta ki, hogy „[k]izárólag a jogalkotási eljárás garanciális szabályainak be nem tartása vonja maga után az önkormányzati rendelet megsemmisítését.” (*Köf.5.025/2020/3. sz. határozat 24. pont*)

A *Köf.5.009/2020. sz.* ügyben az Önkormányzati Tanács normakontroll-eljárás vizsgálatának tárgya a járművel várakozás rendjének egységes kialakításáról, a várakozás díjáról és az üzemképtelen járművek tárolásának szabályozására vonatkozó fővárosi önkormányzati rendelet 2020. július 1-jei hatállyal való kiegészítése volt, amely szerint „[a] parkolásüzemeltetési rendszerben a parkolási közszolgáltatás igénybevétele jogszerűségének ellenőrzését csak a Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX törvény 16/A. §-a szerinti jogi személy láthatja el. Az e rendelkezésbe ütköző szerződés semmis” (a továbbiakban: Ör. módosítás). Az indítványozó kormányhivatal álláspontja az volt, hogy a parkolási közszolgáltatás ellátásának lehetséges formáit a jogalkotó magasabb szintű jogszabályokban [Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény (Mötv.) 16/A. §, a közúti közlekedésről szóló 1988. évi I. törvény (Kkt.) 9/D.§, 15/E. § (3) bekezdése] szabályozta és a közszolgáltatás ellátására vonatkozó feltételeket e törvényi

rendeletek töltik ki tartalommal. Így a fővárosi közgyűlésnek nincs szabályozási lehetősége az önkormányzati rendelet fent ismertetett kiegészítésére. Az Önkormányzati Tanács megállapította, hogy Budapest Főváros Közgyűlése az Alaptörvény 32. § (2) bekezdése alapján az Mötv. 23. § (4) bekezdés 10. pontja szerinti feladatkörében a Kkt. 48. § (5) bekezdésében kapott felhatalmazás által meghatározott keretek között szabályozhatja a parkolás feltételrendszerét. Az Önkormányzati Tanács szerint a Kkt. 48. § (5) bekezdése pontosan meghatározza azt, hogy mely tárgykörök vonatkozásában alkothat a fővárosi közgyűlés önkormányzati rendeletet. A fővárosi közgyűlésnek a Kkt. 48. § (5) bekezdésben meghatározott tárgykörökben van lehetősége rendeletet alkotni, az indítvánnyal érintett Ör. módosítás pedig nem tartozik e tárgykörök közé. Az Ör. módosítása a jogszabályszerkesztésről szóló 61/2009. (XII. 14.) IRM rendelet 100. § (2) bekezdés c) pontja szerint az Ör. kiegészítésének tekinthető, amely azonban törvényben (a Kkt.-ben) szabályozott tárgykör önkormányzati rendeletben való leszűkítéseként azonosítható tekintettel arra, hogy az Ör. módosítás központi eleme az, hogy az ellenőrzést kizárólag a Mötv. 16/A. §-ában meghatározott jogi személy végezhesse – a védiratban megjelölt szabályozási célból kiolvashatóan – e feladat vállalkozásba adásának lehetősége nélkül, hisz az Ör. módosítás tartalmazza azt is, hogy „e rendelkezésbe ütköző szerződés semmis”. Ezáltal a fővárosi közgyűlés önkormányzati rendeletben olyan kérdéskört szabályozott, amelyről már törvény rendelkezett. Nem minősül az országos szintű szabályozást kiegészítő helyi jogalkotásnak az az önkormányzati rendeleti rendelkezés, amely a kifejezett rendeletalkotási felhatalmazás keretein kívül esik és a törvényben rögzített egyértelmű normatartalmat szűkíti, így az Önkormányzati Tanács megállapította azt, hogy az Ör. módosítás más jogszabályba ütközik.

A Köf.5.019/2020. számú ügyben az indítványozó szerint az önkormányzati rendelet 63. § (7) bekezdése és a 4. számú mellékletének 6. pontjában meghatározott átalánymérték a víz- és csatornadíjnak a lakások és a nem lakás céljára szolgáló helyiségek bérlőre való áthárításáról szóló 18/1990. (I. 31.) MT rendelet (a továbbiakban: MT rendelet) 2. § (2) bekezdés b) pontjának első francia bekezdésébe ütközik, mert az önkormányzati rendeletben a víz- és csatornadíj áthárítására vonatkozó éves norma nem került meghatározásra. Az indítványozó előadta, hogy az önkormányzati rendelet 63. § (4) bekezdése esetén – amely a 4. számú mellékletre utal – az átalány felszámítása havi norma alapján történik, míg társasházak esetében a víz- és csatornadíj felszámítására nem az önkormányzat rendeletében meghatározott éves normák alapján kerül sor, hanem a társasházközösség által elfogadott mértéknek megfelelően. Az érintett önkormányzat a védiratában hangsúlyozta, hogy a víz- és csatornadíj áthárítására vonatkozó éves norma mértékének rendeleti szintű szabályozása jelen esetben mindössze az önkormányzati rendelet technikai jellegű módosítását igényelné. A Kúria Önkormányzati Tanácsa megállapította, hogy az önkormányzati rendelet 4. számú melléklet 6. pontjában található átalányérték havi meghatározása jogszabálysértő, sérti az MT rendelet 2. § (2) bekezdés b) pontjában előírt éves norma meghatározására vonatkozó kötelezettséget. Az Önkormányzati Tanács továbbá hangsúlyozta, hogy a társasház közössége által elfogadott megállapodás nem helyettesíti az önkormányzati rendeleti szabályozást, emiatt az önkormányzati rendelet e vitatott rendelkezése is jogszabálysértő. Jelen ügy kapcsán az Önkormányzati Tanács elvi érveléssel kimondta, hogy „[a]z önkormányzat nem hagyhatja figyelmen kívül a jogforrási hierarchiában magasabb szinten elhelyezkedő jogforrásban előírt jogalkotási kötelezettségének módját. Ebből következően az önkormányzat a tulajdonában álló, vízmérő órával nem rendelkező társasházi lakás esetében rendeletben – és nem a társasház közgyűlése által meghatározottak szerint – köteles megállapítani a víz- és csatornadíj áthárítására vonatkozó éves normákat, amely nem helyettesíthető havi szintű meghatározással” (Köf. 5.019/2020./6. sz. határozat [21] pont).

3.3. Eljárási kérdések– Általános és egyedi alkalmazási tilalom

A Kp. 147. § (1) bekezdése szerint, ha az önkormányzati rendelet vagy rendelkezésének megsemmisítésére, illetve más jogszabályba ütközésének megállapítására bírói indítvány alapján került sor, a megsemmisített önkormányzati rendelet, illetve annak rendelkezése nem alkalmazható a bíróság előtt folyamatban lévő egyedi ügyben, valamint valamennyi, a megsemmisítés időpontjában valamely bíróság előtt folyamatban lévő egyedi ügyben. Ugyanezen rendelkezés (2) bekezdése azonban lehetőséget ad az általános alkalmazási tilalom mellőzésére, ha azt a közérdek védelme, a jogbiztonság vagy a rendelet hatálya alá tartozó jogalanyok alapvető jogainak védelme indokolja.

A Kúria Önkormányzati Tanácsa 2020-as gyakorlatában az általános alkalmazási tilalom kimondására nyolc alkalommal, egyedi alkalmazási tilalom kimondására három alkalommal került sor, ez utóbbira minden esetben vagyoni típusú adó mértékét meghatározó rendelet törvényességi vizsgálatával összefüggésben (Köf. 5.037/2019/4., Köf. 5.003/2020/3., Köf.5018/2020/5. sz. határozatok). Ebben az évben az egyedi alkalmazási tilalmat kimondó döntések aránya tehát magasabb, mint 2018-ban és 2019-ben (e két korábbi évben csak egy-egy ilyen ügy volt).

A Köf.5037/2019/4. számú ügyben előterjesztett indítvány részben olyan önkormányzati rendeleti rendelkezések törvényellenességének megállapítására irányult, amelyek törvényellenességét Kúria Önkormányzati Tanácsa a Köf.5012/2019/3. számú határozatában absztrakt normakontroll eljárásban már megállapította. E korábbi eljárásban azonban – az indítványozó (kormányhivatal) kérésére és az abból következő eljárási sajátosságokra tekintettel – nem kerülhetett sor alkalmazási tilalom kimondására. A Kp. 147. § rendelkezései szerint bírói indítvány alapján az alkalmazási tilalom külön is elrendelhető. A Köf.5037/2019/4. számú határozatában az Önkormányzati Tanács utalt az előzményi Köf.5012/2019/3. határozat indokolására, mely szerint jogbizonytalansághoz vezetne, ha a vitatott rendelkezések Kúria által történő megsemmisítése és az új rendelkezések Közgyűlés általi megalkotása között semmilyen adómérték nem vonatkozna azon érintett telkekre, amelyek vonatkozásában jogszerű lehet az adómérték, így az ex nunc hatályú megsemmisítés a jogbiztonságot veszélyeztetné, ezért az Ör. vitatott rendelkezéseit pro futuro, ex tunc hatállyal semmisítette meg. Ezt az álláspontot a Köf.5037/2019/4. számú határozat is irányadónak tartotta, attól eltérni nem kívánt, ezért a Kp. 147. § (2) bekezdése szerint a jogbiztonság védelme érdekében a más jogszabályba ütköző jogszabályi rendelkezések általános alkalmazási tilalmának mellőzésével csak az indítvánnyal érintett ügyre vonatkozó alkalmazási tilalmat rendelt el.

4. A Kúria 2021. évi szakmai célkitűzései

A 2021. évi célokat a Kúria hivatalba lépő elnöke, Dr. Varga Zs. András jelölte ki a 2021. január 11-én tartott Teljes ülésen.

Általános célkitűzésként erősíteni szükséges azt a szerepet, amelyet a Kúria önkényuralom által megszakított ítélkezése újra-indulása óta eltelt 160, a fővárosi letelepítése, állandó főbíróságként megalapítása óta eltelt közel 300 év során ellátott Magyarország alkotmányos működésének biztosításában. A Kúria működését meghatározó két jellemző a *mérték és az egyensúly*, amelyeket a bírák, ítélkező tanácsok és más működési formák közötti *állandó, érdemi és valódi együttműködéssel* lehet fenntartani.

Ezt az általános célt három eszköz alkalmazása teszi megvalósíthatóvá. Az első eszköz az állandó konzultáció, a bírák véleményének rendszerszintű figyelembevétele. A második eszköz a szakágak közötti együttműködés megerősítése. Ennek érdekében az egyes kollégiumok vezetői is állandó meghívottként vesznek részt egymás ülésein. A harmadik eszköz pedig az

ítélkezéssel kapcsolatos, az elnöki igazgatási és a Kúria külső képviselével kapcsolatos feladatok szétválasztása. Az ítélkezéssel kapcsolatos feladatok tekintetében szem előtt kell tartani, hogy a Kúria bíróság, az Alaptörvény szerint az ítélkezést ellátó általános hatáskörű bíróságok egyike. Ugyanakkor *a Kúria más, mint a többi bíróság*. Mindenekelőtt azért más, mert csak rá jellemző, hogy a saját ítélkező szintjén egyedülként működünk. Ezt pedig a sajátos, a bíróságok jogalkalmazásának egységét biztosító alkotmányos feladatai követelik meg. A Kúria ilyenként különleges felsőbbbíróság, egyike a bíróságok működését meghatározó négy felsőbbbíróságnak. Ráadásul e vonatkozásban is sajátos a helyzete, mivel kizárólagos közvetítő szerepe van egyfelől a másik három felsőbbbíróság, az Alkotmánybíróság, az Európai Unió Bírósága és az Emberi Jogok Európai Bírósága, másfelől az általános hatáskörű bíróságok között. Ebben a szerepben kell kiegyensúlyoznia a külső bírósági hatásokat, egyszersmind belső mértékül kell szolgálnia a többi bíróság számára. A Kúriának ezért szilárdnak, magabiztosnak és megbízhatónak kell lennie.

A közvetítő és kiegyensúlyozó szerephez rendelt eszköz az Alaptörvényen alapuló formális, normatív jogegységesítő feladat. Az a feladat, amelyet a Kúria nem tud átruházni, megosztani, szétteríteni. Viszont a vele járó felelősséget sem. Ezt a felelősséget hordozza immár minden egyedi döntése. A megkülönböztetett döntések, a jogegységi és jogegységi panasz határozatai pedig a törvény erejénél fogva megkerülhetetlenek. Utóbbit a 2020 decemberi törvénymódosítás – felismerhetően a Kúria elnökének alkotmánybírósági indítványára figyelemmel – pontosította. Így érdemi alkalmazásának észszerű jogértelmezés mellett már nem lehet akadály.

A jogegység biztosításának mégsem ezek a fő eszközei, hanem a felülvizsgálati és a rendes jogorvoslati eljárások. Elsősorban ezek útján kell biztosítani az egységes, ugyanakkor az Alaptörvénnyel összhangban álló jogértelmezést és jogalkalmazást. Minden kúriai döntés a felek jogvitáját dönti el, de egyetlen döntés hatása sem korlátozódik az éppen elbírált ügyre. Minden egyes ítéletnek és ügydöntő végzésnek a Kúria jogegységesítő feladatát kell teljesítenie, mert mindegyik a Kúria határozata. Szükséges ezért, hogy a sok tanács különböző eljárásjogok alapján hozott, megannyi anyagi jogi szabályt érvényre juttató döntése egymással összhangban álljon.

A kúriai gyakorlat összhangját biztosító igazgatási eszközt szintén a 2020 decemberi törvénymódosítás kínálja. Ez – összhangban a saját alkotmányos hagyományainkkal és más országok felsőbbbíróságainak szokásaival – lehetővé teszi az áttérést a nagyobb létszámú ítélkező tanácsokra. Ez azonban lassú, többlépcsős folyamat eredményeként valósítható meg. Első körben létre kell hozni a valódi nagytanácsokat, de a szervezeti átalakítást még nem követi a háromtagú ítélkező tanácsokra épülő ítélkezés megváltoztatása. Második körben – leghamarabb 2021 ősztől – kísérleti jelleggel megkezdhető egyes ügyszakokban és ügytípusokra szorítkozva az új összetételű működés. Ha pedig mindez sikeresnek bizonyul, akkor – leghamarabb a 2022. második felétől – megfontolható a teljes átállás. Ehhez kell igazítani a személyi döntéseket és az ügyelosztás rendjét.

Az ügyelosztás rendjét illetően figyelembe kell venni, hogy az elmúlt években ez a kérdés indokolatlanul és egyoldalúan hangsúlyossá vált. A túlhangsúlyozás nemkívánatos mellékhatásaként az a látszat alakulhat ki, hogy csak egyetlen ítélkező tanács teljesen törvényes, független és pártatlan, az összes többi, különösen pedig a tanácsokat kijelölő vezető nem az. Ez minden alapot nélkülöző, szélsőséges álláspont. Ennek ellenére nem tekinthetünk el attól, hogy az ügyelosztási rendről törvény rendelkezik. Ennek pedig a Kúria a jogorvoslati eljárásokban, de az Alkotmánybíróság és az európai felsőbbbíróságok is nagy jelentőséget tulajdonítanak. A mérték és az egyensúly akkor biztosítható, ha az ügyelosztás két alapvető elvre a *rögzített rendre és a szeniorátusra* épül. Ezek által a törvények és az Alkotmánybíróság értelmezésének

megfelelően a ténylegesen eljáró tanácsok összetétele és a bírák személye tekintetében biztosítható az előreláthatóság, a kiszámíthatóság és a nyilvánosság.

A fenti célkitűzések eredményeként biztosítható, hogy a Kúria olyan alkotmányos fórumként működjön, amelynek bírái Magyarország nagytekintélyű felsőbíróságának bíráiként össze tudják hangolni az egyes ügyek eldöntéséhez szükséges aprólékos dogmatikai megfontolásokat az Alaptörvény érvényesítésének általános követelményével.

Budapest, 2021. július 12 .

Dr. Varga Zs. András
Dr. Varga Zs. András

1. sz. melléklet

A Kúria 2020. évi jogegységi határozatai

1. Büntető jogegységi határozatok	2
1/2020. számú BJE határozat	2
2/2020. számú BJE határozat	8
3/2020. számú BJE határozat	14
4/2020. számú BJE határozat	21
5/2020. számú BJE határozat	27
2. Közigazgatási jogegységi határozatok	35
1/2020. számú KJE határozat	35
2/2020. számú KJE határozat	39
3/2020. számú KJE határozat	45
4/2020. számú KJE határozat	50
3. Polgári jogegységi határozatok	59
1/2020. számú PJE határozat.....	59
2/2020. számú PJE határozat.....	62
3/2020. számú PJE határozat.....	69
4. Több ügyszakot érintő jogegységi határozatok	76
1/2020. számú KPJE határozat.....	76
2/2020. számú KPJE határozat.....	82

1. Büntető jogegységi határozatok

1/2020. számú BJE határozat

A Kúria Büntető Jogegységi Tanácsa a legfőbb ügyész által benyújtott jogegységi indítvány alapján eljárva Budapesten, a 2020. február 12. napján megtartott ülésen meghozta a következő

jogegységi határozatot:

A jogerős ügydöntő határozat meghozatalát követően felülvizsgálati eljárásban elrendelt hatályon kívül helyezés esetén az elévülést vizsgálni kell, és a büntethetőség elévülésének megállapíthatósága esetén annak jogkövetkezményét le kell vonni.

Indokolás:

A legfőbb ügyész a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény (a továbbiakban: Bszi.) 33. § (1) bekezdés c) pontja szerinti jogkörében, a Bszi. 32. § (1) bekezdés a) pontjának második fordulata alapján BF.1603/2017/1. szám alatt jogegységi eljárás lefolytatását és jogegységi határozat meghozatalát indítványozta.

Az ítélkezési gyakorlatot megosztottnak látta abban a kérdésben, hogy a jogerős ügydöntő határozat hatályon kívül helyezését követően a büntethetőség elévülésének vizsgálata során miként vehető figyelembe a terhelt elítélése és az erről szóló ítélet hatályon kívül helyezése között eltelt idő.

I.

Az indítványozó az ítélkezési gyakorlat megosztottságának szemléltetésére a következő bírósági határozatokra hivatkozott:

1.)

A szolgálatban kötelességzegés vétsége és más bűncselekmény miatt a volt büntetés-végrehajtási őrmester terhelt ellen indult büntetőügyben a Fővárosi Törvényszék Katonai Tanácsa 42(II).Kb.680/2013/3. számú, 2013. április 5. napján kihirdetett és a kihirdetése napján jogerőre emelkedett ítéletével a terhelt bűnösségét szolgálatban kötelességzegés vétségében, valamint magánokirat-hamisítás vétségében megállapította, és ezért őt összesen 150.000 forint pénzbüntetésre ítélte.

A Fővárosi Fellebbviteli Főügyészség által előterjesztett felülvizsgálati indítvány elbírálása során a Kúria Bfv.I.1612/2016/7. számú, 2017. január 24. napján kelt végzésével – mivel az elsőfokú bíróság a tárgyalást olyan személy távollétében tartotta meg, akinek részvétele a törvény értelmében kötelező – feltétlen hatályon kívül helyezéssel járó eljárási szabálysértés miatt hatályon kívül helyezte és a terhelt ellen indult büntető eljárást – elévülés okán – megszüntette.

A határozat indokolása szerint az ügydöntő határozat jogerőre emelkedésével, 2013. április 5. napján az elévülés elkezdődött, amivel ezen időpontot követően – figyelemmel a 3/2010. BJE határozatra is – elévülést félbeszakító eljárási cselekményre nem került sor, az eljárás tárgyát képező bűncselekmények büntethetősége elévült.

2.)

A csődbűncselekmény büntette és más bűncselekmények miatt indult büntetőügyben a Debreceni Városi Bíróság 20.B.1655/2010/12. számú, 2010. november 3. napján kihirdetett ítéletével megállapította a terhelt bűnösségét csődbűncselekmény büntetében, valamint 2 rendbeli adócsalás büntetében, és ezért őt 1 év 5 hónap, végrehajtásában 2 év próbaidőre felfüggesztett szabadságvesztésre ítélte.

Az elsőfokú határozat a kihirdetése napján jogerőre emelkedett.

A terhelt védője által előterjesztett felülvizsgálati indítvány elbírálása során a Kúria Bfv.II.1762/2016/6. számú, 2017. május 24. napján kelt végzésével a jogerős ügydöntő határozatot – mivel az elsőfokú bíróság a tárgyalásról lemondás törvényi előfeltételeinek hiányában folytatta le a Be. XXVI. Fejezete szerinti külön eljárást – feltétlen hatályon kívül helyezéssel járó eljárási szabálysértés miatt hatályon kívül helyezte, ugyanakkor az elsőfokú bíróságot új eljárásra utasította

A határozat indokolásának [58] bekezdése szerint a jogerős ítélet meghozatala utáni időszak figyelembevételére alapján a büntethetőség elévülésére vonatkozó szabályok alkalmazása már fogalmilag kizárt. Így a felülvizsgálati eljárásban nem hozható olyan határozat, amely a hatályon kívül helyezésen túl a támadott ügydöntő határozat jogerőre emelkedése utáni időszak figyelembevételére alapján a büntethetőség elévülése miatt megszünteti az eljárást is.

II.

A legfőbb ügyész az 1.) pontban feltüntetett határozatban kifejtett értelmezéssel értett egyet, álláspontja szerint a megismételt eljárás elrendelésekor a hatályon kívül helyezésről döntő bíróságnak vizsgálnia kell az eljárási akadályokat, így a büntetőeljárás tárgyát képező bűncselekmény büntethetőségének elévülését is. Ennek során az alkalmazandó anyagi jogi törvényben meghatározott, az elévülés félbeszakítását vagy nyugvását eredményező körülmények vehetők figyelembe. A jogerős marasztaló határozathoz pedig sem a Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény (a továbbiakban: korábbi Btk.) 35. §-a, sem a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény (a továbbiakban: Btk.) 28. §-a ilyen joghatást nem fűz. Erre figyelemmel a büntethetőséget megszüntető elévülési idő számítása során a jogerős marasztaló határozat kihirdetése és utóbb történő hatályon kívül helyezése közötti időszak figyelmen kívül hagyására nincs törvényes lehetőség. Ezt az időszakot is tekintetbe véve kell vizsgálni azt, hogy a büntetőügyekben eljáróhatóságoknak az elkövető ellen a bűncselekmény miatt foganatosított legutóbbi büntetőeljárási cselekménye óta mennyi idő telt el.

A legfőbb ügyész átiratában indítványozta, hogy a Kúria Büntető Jogegységi Tanácsa a jogegységi indítványban kifejtetteknek megfelelően határozzon és állapítsa meg, hogy a Bfv.I.1612/2016/7. számú határozatban kifejtett álláspont a helyes.

A jogegységi ülésen az indítványozó képviselője az indítványt változatlan tartalommal tartotta fenn, és az abban foglaltaknak megfelelő határozat meghozatalát kérte.

III.

A Bszi. 32. § (1) bekezdés a) pontjának második fordulata szerint jogegységi eljárás lefolytatásának van helye, ha elvi kérdésben az egységes ítélkezési gyakorlat biztosítása érdekében jogegységi határozat meghozatalára van szükség.

A Bszi. 33. § (1) bekezdés c) pontja szerint pedig a jogegységi eljárást le kell folytatni, ha azt a legfőbb ügyész indítványozza.

Miután a legfőbb ügyész képviselője indítványát a jogegységi tanács ülésén is fenntartotta, a Kúria jogegységi tanácsa a jogegységi döntés meghozatalát az egységes ítélkezési gyakorlat biztosítása érdekében szükségesnek tartva az eljárást – a büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvény (a továbbiakban: Be.) 670. § (1) bekezdésére figyelemmel a Bszi. 34-41. §-ai alapján eljárva – lefolytatta.

IV.

Az indítvány által érintett törvényi rendelkezések a következők:

A korábbi Btk. 33. § (1) bekezdés

A büntethetőség elévül

a) olyan büntett esetén, amely életfogytig tartó szabadságvesztéssel is büntethető, húsz év;

b) egyéb bűncselekmény esetén a büntetési tétel felső határának megfelelő idő, de - ha e törvény másképp nem rendelkezik - legalább három év elteltével.

(1a) Az erős felindulásban elkövetett emberölés, a személyi szabadság megsértése, az emberrablás, az emberkereskedelem, a nemi erkölcs elleni bűncselekmények, valamint a három évnél súlyosabban büntetendő szándékos súlyos testi sértés esetében - ha a bűncselekmény elkövetésekor a sértett, az üzletszerű kéjteljesítést bordélyházban folytató személy vagy az üzletszerű kéjteljesítést folytató kitaró a tizennyolcadik életévét még nem töltötte be, és a bűncselekmény büntethetősége huszonharmadik életévének betöltése előtt elévülne - az elévülési idő meghosszabbodik a sértett, az üzletszerű kéjteljesítést bordélyházban folytató személy vagy az üzletszerű kéjteljesítést folytató kitaró huszonharmadik életévének betöltéséig, vagy addig az időpontig, amikor a huszonharmadik életévét betöltötte volna.

(2) Nem évül el

a) az 1945. évi VII. törvénnyel törvényerőre emelt és az 1440/1945. (V. 1.) ME rendelettel módosított és kiegészített 81/1945. (II. 5.) ME rendelet 11. és 13. §-ában meghatározott háborús bűntettek;

b) az emberiség elleni egyéb bűncselekmények (XI. fejezet);

c) az emberölés súlyosabban minősülő esetei [166. § (2) bekezdés a)-j) pontjai];

d) az emberrablás és az előljáró vagy szolgálati közeg elleni erőszak súlyosabban minősülő esetei [175/A. § (4) bekezdés, 355. § (5) bekezdés a) pont];

e) a terrorcselekmény, a légi jármű, vasúti, vízi, közúti tömegközlekedési vagy tömeges áruszállításra alkalmas jármű hatalomba kerítése és a zendülés súlyosabban minősülő esetei, ha

a halált szándékosan okozva követik el [261. § (1) bekezdés, 262. § (2) bekezdés, 352. § (3) bekezdés b) pont]

büntethetősége.

34. § Az elévülés határidejének kezdő napja

- a) befejezett bűncselekmény esetén az a nap, amikor a törvényi tényállás megvalósul,
- b) kísérlet és előkészület esetén az a nap, amikor az ezeket megvalósító cselekmény véget ér,
- c) olyan bűncselekmény esetén, amely kizárólag kötelesség teljesítésének elmulasztásával valósul meg, az a nap, amikor az elkövető még a büntető törvényben megállapított következmény nélkül eleget tehetne kötelességének,
- d) olyan bűncselekmény esetén, amely jogellenes állapot fenntartásában áll, az a nap, amikor ez az állapot megszűnik.

35. § (1) Az elévülést félbeszakítja a büntető ügyekben eljáró hatóságoknak az elkövető ellen a bűncselekmény miatt foganatosított büntetőeljárás cselekménye. A félbeszakítás napján az elévülés határideje ismét elkezdődik.

(2) Ha a büntetőeljárást felfüggesztik, a felfüggesztés tartama az elévülés határidejébe nem számít be. Ez a rendelkezés nem alkalmazható, ha a büntetőeljárást azért függesztik fel, mert az elkövető kiléte a nyomozásban nem volt megállapítható, ismeretlen helyen tartózkodik vagy elmebeteg lett.

(3) Az elévülés határidejébe nem számít be az a tartam sem, amely alatt személyes mentesség folytán a büntetőeljárás azért nem volt megindítható vagy folytatható, mert a törvényben biztosított mentelmi jogot a döntésre jogosult nem függesztette fel, illetőleg az eljárás megindításához vagy folytatásához a hozzájárulását nem adta meg. Ez a rendelkezés nem alkalmazható olyan magánindítványra büntethető bűncselekmény esetén, amely miatt a vádat a magánvádló képviseli.

(4) Próbára bocsátás (72. §) esetén a próbaidő tartama az elévülés határidejébe nem számít be.

(5) Ha az ügyész a vádemelést elhalasztja, ennek tartama az elévülés határidejébe nem számít be.

A Btk. 26. § (1) bekezdés

A büntethetőség – a (2)-(3) bekezdésben meghatározottak kivételével, illetve az egyes bűncselekmények elévülésének kizárásáról szóló törvény eltérő rendelkezése hiányában – elévül a büntetési tétel felső határának megfelelő idő, de legalább öt év elteltével.

(2) A XXVII. Fejezetben meghatározott bűncselekmények büntethetősége tizenkét év elteltével évül el.

(3) Nem évül el a büntethetősége

- a) a XIII. és XIV. Fejezetben meghatározott bűncselekményeknek,
- b) az életfogytig tartó szabadságvesztéssel is büntethető bűncselekményeknek, és

c) a XIX. Fejezetben meghatározott, ötévi szabadságvesztésnél súlyosabban büntetendő bűncselekményeknek, ha a bűncselekmény sértette a bűncselekmény elkövetésekor a tizennyolcadik életévét nem töltötte be.

28. § (1) bekezdés

Az elévülést félbeszakítja a bíróságnak, az ügyészségnek, a nyomozó hatóságnak, illetve nemzetközi vonatkozású ügyekben az igazságügyért felelős miniszternek vagy a külföldi hatóságnak az elkövető ellen a bűncselekmény miatt foganatosított büntetőeljárás cselekménye. A félbeszakítás napján az elévülés határideje ismét elkezdődik.

(1a) Ha az erős felindulásban elkövetett emberölés, a háromévi szabadságvesztésnél súlyosabban büntetendő szándékos súlyos testi sértés, az emberrablás, az emberkereskedelem, a személyi szabadság megsértése, illetve – a 26. § (3) bekezdés c) pontjában foglalt kivétellel – a nemi élet szabadsága és a nemi erkölcs elleni bűncselekmény sértette a bűncselekmény elkövetésekor a tizennyolcadik életévét még nem töltötte be, az elévülés határidejébe nem számít be az a tartam, amíg a tizennyolcadik életévét be nem tölti vagy be nem töltötte volna.

(2) Ha a büntetőeljárást felfüggesztik, a felfüggesztés tartama az elévülés határidejébe nem számít be. Ez a rendelkezés nem alkalmazható, ha a büntetőeljárást azért függesztik fel, mert az elkövető kiléte a nyomozásban nem volt megállapítható, ismeretlen helyen tartózkodik, vagy kóros elmeállapotú lett, továbbá ha a szabadlábban lévő terhelt külföldön ismert helyen tartózkodik és a büntetőeljárás a távollétében nem folytatható le.

(3) Az elévülés határidejébe nem számít be az a tartam, amely alatt a mentelmi jogon alapuló mentesség folytán a büntetőeljárás azért nem volt megindítható vagy folytatható, mert a törvényben biztosított mentelmi jogot a döntésre jogosult nem függesztette fel. Ez a rendelkezés nem alkalmazható olyan magánindítványra büntetendő bűncselekmény esetén, amely miatt a vádat a magánvádló képviseli.

(4) Próbára bocsátás esetén a próbaidő tartama és a jóvátételi munka tartama az elévülés határidejébe nem számít be.

A büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény (a továbbiakban: korábbi Be.)

6. § (3) bekezdés c) pont

Büntetőeljárást nem lehet indítani, a már megindult büntetőeljárást meg kell szüntetni, vagy felmentő ítéletet kell hozni, ha - az e törvényben meghatározott kivételekkel - büntethetőséget kizáró vagy megszüntető ok áll fenn.

332. § (1) a) pont

A bíróság az eljárást megszünteti a vádlott halála, elévülés vagy kegyelem miatt.

A Be. 567. § (1) bekezdés

a) pontja szerint a bíróság ügydöntő végzésével az eljárást megszünteti, ha halál, elévülés, kegyelem vagy törvényben meghatározott egyéb okból a vádlott büntethetősége megszűnt.

567. § (3) bekezdése értelmében a bíróság az (1)-(2) bekezdésben meghatározott ok észlelésekor nyomban megszünteti az eljárást.

A jogegységi eljárásban az elvi kérdés tehát az, hogy a büntethetőséget megszüntető elévülési idő számítása során a jogerős marasztaló határozat kihirdetése után felülvizsgálati eljárásban észlelt feltétlen hatályon kívül helyezéssel járó eljárási szabálysértés esetén a felülvizsgálati indítvánnyal megtámadott határozat jogereje és a hatályon kívül helyezés között eltelt időszak jelentőséggel bír-e, vagy azt figyelmen kívül kell hagyni. Ennek függvényében a hatályon kívül helyezés kapcsán az eljárás bíróság új eljárásra utasításának, vagy – az elévülési idő elteltére tekintettel – az eljárás megszüntetésének van-e helye.

Mindkét, a legfőbb ügyész indítványában hivatkozott ügyben a felülvizsgálat során eljárás bíróság vizsgálta az elévülés kérdését, azonban annak megítélése kérdésében eltérő álláspontra jutottak.

A Kúria Bfv.II.1762/2016/6. számú végzése indokolásában kifejtett álláspont szerint a jogerős ítélet meghozatala utáni időszak figyelembevétele alapján a büntethetőség elévülésére vonatkozó szabályok alkalmazása fogalmilag kizárt, s ez az időszak legfeljebb a büntetés elévülése szempontjából releváns. Így felülvizsgálati eljárásban nem hozható olyan határozat, amely a hatályon kívül helyezésen túl a megtámadott ügydöntő határozat jogerőre emelkedése utáni időszak figyelembevétele alapján a büntethetőség elévülése miatt megszünteti az eljárást. Következésképpen a felülvizsgálati eljárásban észlelt feltétlen hatályon kívül helyezést eredményező eljárási szabálysértés esetén a hatályon kívül helyezéssel a bíróságot új eljárás lefolytatására kell utasítani.

Ezzel szemben az indítványban hivatkozott Bfv.I.1612/2016/7. számú végzésében a Kúria a felülvizsgálati indítványt elbírálva – ugyancsak abszolút hatályon kívül helyezési ok miatt – a megtámadott ítéletet hatályon kívül helyezte és az elévülésre tekintettel az eljárást megszüntette. Döntését azzal indokolta, hogy mivel a határozat jogerőre emelkedésekor újra elkezdődött elévülést semmilyen eljárási cselekmény nem szakította félbe, így a büntethetőség elévülése bekövetkezett.

Ezzel egyező álláspontot foglalt el a Kúria a Bfv.III.1002/2009/16. számú, és a Bfv.III.208/2010/14. számú határozata is.

VI.

A kifejtettek alapján a Kúria jogegységi tanácsa arra a következtetésre jutott, hogy hatályon kívül helyezésnél fontos szempont az elévülés vizsgálata. A büntethetőséget megszüntető ok észlelése és bizonyítás felvétele nélküli megállapíthatósága esetén fennáll az eljárás megszüntetésének kötelezettsége.

A jogegységi tanács ezért a jogegységi indítvány alapján eljárva megállapította, hogy a jogerős ügydöntő határozat meghozatalát követően felülvizsgálati eljárásban elrendelt hatályon kívül helyezés esetén az elévülést vizsgálni kell, és a büntethetőség elévülésének megállapíthatósága esetén annak jogkövetkezményét le kell vonni.

Az egységes ítélkezési gyakorlat biztosítása érdekében a Bszi. 32. § (1) bekezdés a) pontjának második mondata szerinti okból a rendelkező rész szerint határozott.

A jogegységi tanács határozatát a Bszi. 42. § (1) bekezdésére figyelemmel Magyar Közlönyben, a központi honlapon és a Kúria honlapján közzéteszi.

Budapest, 2020. február 12.

Dr. Székely Ákos s.k.
a jogegységi tanács elnöke

Dr. Sebe Mária s.k.
előadó bíró

Dr. Katona Sándor s.k.
bíró

Dr. Márki Zoltán s.k.
bíró

Dr. Csák Zsolt s.k.
bíró

a jogegységi tanács tagjai

2/2020. számú BJE határozat

a vagyonekobbzás mértékének meghatározásáról abban az esetben, ha az eltulajdonított dolgot az elkövető továbbértékesíti, majd azt a büntetőeljárás során lefoglalják és a sértettnek kiadják, így az okozott kár megtérül

A Kúria Büntető Jogegységi Tanácsa a legfőbb ügyész által előterjesztett indítvány alapján lefolytatott jogegységi eljárásban Budapesten, a 2020. február 12. napján megtartott ülésen meghozta a következő

jogegységi határozatot:

Nem lehet vagyonekobbzást elrendelni arra a vagyonra (vagyontárgyra), amelyet a sértettnek kell kiadni, vagy visszaadni, vagy amely a sértetthez már visszajutott; viszont arra a vagyonra, amellyel az elkövető az ilyen vagyontárgy kapcsán ténylegesen gazdagodott, a vagyonekobbzás elrendelésének nincs akadálya.

Indokolás:

I.

A legfőbb ügyész BF.506/2018/1.I. számú átiratában a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény (a továbbiakban: Bszi.) 33.§ (1) bekezdés c) pontja alapján az egységes ítélkezési gyakorlat biztosítása érdekében, elvi kérdésben jogegységi eljárás lefolytatását és jogegységi határozat meghozatalát indítványozta.

A jogegységi indítvány szerint az ítélkezési gyakorlat megosztott azzal összefüggésben, hogy miként alakul a vagyonekobbzás mértéke abban az esetben, ha az eltulajdonított dolgot az elkövető továbbértékesíti, majd azt a büntetőeljárás során lefoglalják és a sértettnek kiadják, így az okozott kár megtérül.

Az indítványozó az ítélkezési gyakorlat megosztottságának szemléltetésére a következő bírósági határozatokra hivatkozott.

I.1.

A Gyöngyösi Járásbíróság a 2016. április 18. napján kelt és 2017. január 19. napján jogerős 9.Bpk.90/2016/3. számú – tárgyalás mellőzésével meghozott – végzésével a terhelttel szemben lopás vétsége [a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény (a továbbiakban: Btk. 370.§ (1) bekezdés, (2) bekezdés a) pont] miatt 80 napi tétel – 1000 forint/napi tétel összegű – , mindösszesen 80.000 forint pénzbüntetést szabott ki. A bíróság a terhelttel szemben 16.000 forint erejéig vagyonekobjást rendelt el.

A határozat indokolásában rögzített tényállás lényege szerint a terhelt eltulajdonított egy 140.000 forint értékű Ipad Apple készüléket töltővel és a benne lévő SIM kártyával, majd azt eladta egy ismerősének 16.000 forintért. Az eljárás során a készüléket lefoglalták és a sértettnek kiadták, így az okozott kár megtérült.

A Gyöngyösi Járási Ügyészség B.396/2016/8-I. szám alatt a terhelttel szemben a jogtalanul elvett mobiltelefon értékéig, 140.000 forint erejéig indítványozta a vagyonekobjás elrendelését a Btk. 75.§ (1) bekezdés a) pontjára figyelemmel.

A Gyöngyösi Járásbíróság az I.Beü.154/2017/2. számú végzésével az ügyészi indítványt elutasította. Az ügyész törvényi határidőn belül tárgyalás tartását kérte.

A Gyöngyösi Járásbíróság a 2017. december 7. napján tartott tárgyaláson meghozott és kihirdetett 4.Beü.197/2017/5. számú végzésével elutasította a terhelt vonatkozásában a Gyöngyösi Járási Ügyészség utólagos vagyonekobjásra irányuló indítványát.

A Gyöngyösi Járásbíróság határozata szerint a vagyonekobjásról szóló 69/2008. BK vélemény egyértelműsítette, hogy a vagyonekobjás célja a bűnös úton elért vagyongyarapodás elvonása. Azonban megállapítható az is, hogy nem lehet vagyonekobjást elrendelni arra a vagyonra (vagyontárgyra), amelyet a sértettnek kell kiadni vagy visszaadni, vagy amely a sértetthez már visszajutott. Az ügyben megállapított tényállás szerint az elkövetés tárgyát képező vagyontárgyat lefoglalták, és a sértettnek kiadták, így az okozott kár megtérült. Emiatt a terhelt vagyongyarapodása a végzésben megállapított 16.000 forint. Ezért a további vagyonekobjás törvényi feltételei nem állnak fenn.

Az ügyészi fellebbezés folytán másodfokon eljáró Egri Törvényszék a 2018. február 14. napján tartott tanácsülésen meghozott 4.Beüf.19/2018/5. számú végzésével az elsőfokú bíróság határozatát helybenhagyta. A másodfokú bíróság álláspontja szerint az ügyészi álláspont elfogadása esetén a 140.000 forint vagyonekobjás elrendelése a kétszeres büntetés tilalmába ütközne, mivel a sértett kára megtérült, a terhelt vagyonszaporulata jogerősen elvonásra került, az újabb 140.000 forint vagyonekobjás büntetesként jelenne meg, ami majdnem kétszerese a jogerősen kiszabott pénzbüntetésnek.

I.2.

A Szolnoki Járásbíróság a 2017. február 9. napján meghozott és kihirdetett 16.B.780/2016/14. számú ítéletével a terheltet bűnösnek mondta ki 3 rendbeli lopás vétségében [Btk. 370.§ (1) bekezdés, (2) bekezdés b) pont bb), bc), bf) alpont].

Ezért őt 1 év 4 hónap fogház fokozatú szabadságvesztésre ítélte azzal, hogy a szabadságvesztés végrehajtását 2 év próbaidőre felfüggesztette. Egyúttal a terhelttel szemben 30.000 Forint erejéig vagyonekobzást rendelt el.

A határozatban megállapított tényállás lényege szerint a terhelt három kerékpárt tulajdonított el, melyek együttes értéke 65.000 forint volt. A kerékpárok értékesítéséből a terhelt 30.000 forintra tett szert. A sértettek kára a kerékpárok lefoglalásával és részükre történő kiadásával megtérült.

Az elsőfokú ítélet ellen az ügyész által a terhelt terhére kizárólag a vagyonekobzás összegének felemelése érdekében bejelentett fellebbezés alapján másodfokon eljáró Szolnoki Törvényszék a 2017. november 17. napján tartott nyilvános ülésen meghozott és kihirdetett 2.Bf.506/2017/3. számú ítéletével az elsőfokú határozatot megváltoztatta, és a terhelttel szemben 65.600 forintra rendelt el vagyonekobzást.

A másodfokú bíróság határozatának indokolása szerint az a körülmény, hogy az orgazdának nem minősülő, vétlen harmadik személytől történő lefoglalás során a kár egészben vagy részben megtérül, a vagyonekobzás alkalmazása szempontjából közömbös, hiszen az elkövető oldalán a bűncselekménnyel eredetileg bekövetkezett vagyongyarapodást ezzel nem vonták el.

A Szolnoki Törvényszék álláspontja szerint az így megszerzett dolgok elkövetési értéke az irányadó a vagyonekobzás összegének meghatározásakor. E kérdésben álláspontja alátámasztásaként hivatkozott a Kúria Bfv.II.1924/2015. számú eseti döntésére is. [BH 3/2017.]

Erre figyelemmel a másodfokú bíróság az irányadó tényállásban meghatározott vagyontárgyak elkövetési értékének megfelelő összegű, összesen 65.600 forint vagyonekobzást rendelt el a terhelttel szemben.

II.

A legfőbb ügyész álláspontja szerint a Szolnoki Törvényszék 2.Bf.506/2017/3. számú végzésében kifejtett álláspont a helytálló.

A vagyonekobzást megalapozó általános törvényi előfeltételek megvalósításakor a vagyonekobzás alkalmazása kötelező, és annak nem akadály, hogy a bűncselekmény elkövetésével szerzett vagyon-növekmény már nincs meg teljes egészében, mert azt az elkövető felélte. A vagyonekobzás e törvényhely szerinti alkalmazásának kötelezettsége attól függetlenül fennáll, hogy az elkövetőnek egyáltalán van-e bármilyen vagyona. [BH2009.133.]

A vagyonekobzás szempontjából irreleváns tehát, hogy az elkövető a bűncselekményből eredő vagyonnal hogyan gazdálkodott, közömbös, hogy azt nyereséggel, vagy veszteséggel hasznosította. Ebből következően a vagyonekobzás szempontjából a lopás során eltulajdonított tárgy értéke az irányadó akkor is, ha azt az elkövető ennél alacsonyabb, vagy – netán – magasabb áron értékesíti.

A bűncselekmény elkövetéséből eredő vagyon, valamint az ennek helyébe lépett vagyon együttes elvonására nem kerülhet sor. Amikor a bűncselekmény elkövetéséből eredő vagyont az elkövető – jellemzően az eltulajdonított tárgyak értékénél kisebb összegért – értékesíti, akkor a bűnös eredetű gazdagodását csökkenti. A vagyonnak az elkövető általi megszerzését követő sorsa, mozgása, átruházása a vagyon bűnös eredetén nem változtat. [BH2010.173.]

A vagyonekobbzás összecszerúsége szempontjából így a bűncselekménnyel megszerzett vagyontárgyak elkövetéskori értéke az irányadó, hiszen ténylegesen ennyivel gazdagodott az elkövető, az intézkedés összegének megállapításakor a későbbi értékesítésből eredő bevétel már közömbös.

Az a körülmény, hogy az orgazdának nem minősülő vétlen harmadik személytől történő lefoglalás során a kár egészben, vagy részben megtérült, a vagyonekobbzás alkalmazása szempontjából szintén közömbös, hiszen az elkövető oldalán a bűncselekménnyel eredetileg bekövetkezett vagyongyarapodást ezzel nem vonták el. Erre figyelemmel ezekben az esetekben is a bűncselekménnyel megszerzett vagyontárgy elkövetéskori értéke az irányadó a vagyonekobbzás összegének megállapításakor, nem pedig az értékesítésükért kapott pénz.

A legfőbb ügyész képviselője az ülésen írásbeli nyilatkozatát fenntartotta kiemelte, hogy az ítélezési gyakorlat megosztottságát szemléltető két ügyben a lefoglalást szenvedő felek nem voltak orgazdák, a kérdéses vagyon (vagyontárgy) jóhiszemű harmadik személy(ek)től került visszaadásra a sértett(ek)nek, ilyen esetekben kérdéses a vagyonekobbzás mértéke.

Erre figyelemmel indítványozta, hogy a jogegységi tanács az egységes ítélezési gyakorlat biztosítása érdekében, elvi kérdésben hozzon jogegységi határozatot.

III.

A Bszi. 32. § (1) bekezdés a) pontja szerint jogegységi eljárás lefolytatásának van helye, ha elvi kérdésben az egységes ítélezési gyakorlat biztosítása érdekében jogegységi határozat meghozatalára van szükség.

A Bszi. 33. § (1) bekezdés c) pontja értelmében a jogegységi eljárást le kell folytatni, ha azt a legfőbb ügyész indítványozza.

Ezért a Kúria jogegységi tanácsa a legfőbb ügyész indítványa alapján a jogegységi döntés meghozatalát az egységes ítélezési gyakorlat biztosítása érdekében szükségesnek tartva, az eljárást – a büntetőeljárásról szóló 2017. év XC. törvény (a továbbiakban: Be.) 670. § (1) bekezdésére figyelemmel a Bszi. 34-41. §-ai alapján eljárva – lefolytatta.

IV.

A legfőbb ügyész jogegységi indítványa alapos, azonban álláspontját a Kúria a vizsgálandó kérdés tükrében nem osztotta.

A Btk. szerint a vagyonekobbzás olyan intézkedés, amelynek lényege a bűncselekmény elkövetéséből származó javak elvonása, azaz a bűncselekmény elkövetése előtti vagyoni helyzet visszaállítása. Célja a terhelt vagyongyarapodásának megakadályozása, tehát annak a tényleges vagyonnak az elvonása, amely bűncselekményből származik, azaz törvénytelen.

A vagyonekobbzásra vonatkozó rendelkezéseket a törvényalkotó a Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény (a továbbiakban: korábbi Btk.) szabályrendjét módosítva a 2001. évi CXXI. törvénnyel, 2002. április 1-jétől a mellékbüntetések köréből az intézkedések közé helyezte. Ezzel a vagyonekobbzás elvesztette represszív joghátrány jellegét, hiszen csak a bűncselekmény elkövetéséből származó javaknak az elvonását teszi lehetővé. A törvényalkotó ezt a változtatását már akkor azzal indokolta, hogy ezzel annak kívánta elejét venni, miszerint a bűnös úton szerzett vagyon, jövedelem a későbbiekben ne képezhesse újabb bűncselekmény elkövetésének anyagi bázisát (2001. évi CXXI. törvény Általános Miniszteri Indokolása).

A jelenlegi szabályozásban a vagyonekobbzásnál a hangsúly a bűncselekménnyel ténylegesen elért jogellenes vagyonszerzés, jogellenes bevétel elvonására helyeződik át.

A Btk. 74.§ (1) bekezdés a) pontja értelmében a vagyonekobbzást egyrészt arra a bűncselekmény elkövetéséből eredő vagyonra kell elrendelni, amelyet az elkövető a bűncselekmény elkövetése során vagy azzal összefüggésben szerzett.

A Btk. 74.§ (5) bekezdés a) pontja akként rendelkezik, hogy nem rendelhető el vagyonekobbzás arra a vagyonra, amely a büntetőeljárás során érvényesített polgári jogi igény fedezetül szolgál.

A Btk. 75.§ (1) bekezdése szerint a vagyonekobbzás alá esik az a vagyon, amely a bűncselekmény elkövetéséből eredő, a bűncselekmény elkövetése során, vagy azzal összefüggésben szerzett vagyon helyébe lépett (például a lopott vagyontárgy értékesítéséből befolyt összeg). Ha pl. felélte, elrejtette, megsemmisítette, vagyis ha a vagyon (vagyontárgy) már az elkövetőnél nincs meg, a vagyonekobbzást pénzüsszegeben kifejezve kell elrendelni.

A Be. 321.§ (1) bekezdése értelmében amennyiben büntetőeljárás tárgyát képező vagyontárgyat lefoglaltak, a lefoglalás megszüntetésekor a lefoglalt dolgot annak kell kiadni, aki bűncselekmény elkövetésekor annak tulajdonosa volt, és tulajdonjogával kapcsolatban ésszerű kétség nem merült fel.

A korábbi Btk. vagyonekobbzásról szóló rendelkezéséhez kapcsolódóan meghozott, azonban a jelenleg hatályos Btk. vagyonekobbzásról szóló rendelkezéséhez is változatlan jogszabály hellyel és tartalommal vonatkozó 69. számú BK vélemény már kimondta, hogy a hivatkozott törvényi rendelkezésekből egyértelműen kitűnik a sértett érdekeinek védelme; vagyis az, hogy a sértett kárának jóvátételéhez nagyobb érdek fűződik, mint a vagyonekobbzás elrendeléséhez. Ennek megfelelően a büntetőeljárás eredményeként – amennyire lehetséges – helyre kell állítani az elkövető és a sértett korábbi, a bűncselekmény elkövetése előtti vagyoni helyzetét.

A 69. számú BK vélemény II. pontja szerint nem lehet vagyonekobbzást elrendelni arra a vagyonra (vagyontárgyra), amelyet a sértettnek kell kiadni vagy visszaadni, vagy amely a sértetthez már visszajutott. A BK vélemény indokolásában kifejtette, hogy nem felel meg a jogállami követelményeknek a vagyonekobbzás elrendelése olyan vagyonra (vagyontárgyra), amelyet az elkövető a bűncselekmény útján szerzett meg, és ezért – jogellenesen és átmenetileg – a vagyonához tartozik, de igazoltan a sértettet, vagy más személyt illet.

Nem lehet tehát vagyonekobbzást elrendelni a bűncselekmény elkövetéséből eredő olyan vagyontárgyra, amely igazoltan a sértettet illeti, vagy mást. Ha a vagyontárgyat a büntetőeljárás során lefoglalták, a lefoglalás megszüntetésekor annak kell kiadni, aki a bűncselekmény elkövetésekor a dolog tulajdonosa volt. A le nem foglalt, de az elkövető birtokában lévő vagyontárgyra sem lehet vagyonekobbzást elrendelni, hanem az igazoltan arra jogosultnak kell visszaadni.

Ebből következik, hogy abban az esetben, ha az elkövető által eltulajdonított vagyon (vagyontárgy) akár lefoglalás és kiadás útján visszakerült a sértetthez, akár az elkövető vagyonában megvan, akár más személyhez került, de onnan a sértett részére visszajutott, az érintett vagyontárgyra vagyonekobbzást nem lehet kimondani. Ugyanakkor, mivel ilyen esetben a vagyonekobbzás alá eső vagyon fellelhető, ezért nincs helye pénzüsszegeben kifejezett vagyonekobbzás elrendelésének.

Vagyis a kár természetben történő megtérülése esetén nincs helye vagyonekobzásnak, ez kettős szankcionálása lenne az elkövetett cselekménynek.

Maradékalanul érvényesül ugyanakkor a bűncselekmény elkövetése során, vagy azzal összefüggésben megszerzett vagyonnövekmény erejéig a vagyonekobzás kimondása abban az esetben, ha az elkövető által eltulajdonított vagyont (vagyontárgyat) a sértettnek visszaadják, azáltal a kár megtérült.

Vagyis azzal a vagyonnal, amivel az elkövető a sértettnek visszaadott vagyontárgy révén a bűncselekménnyel összefüggésben – például értékesítés – gazdagodott, ez a vagyonnövekmény ennek az összegnek az erejéig vagyonekobzás alá esik.

A kifejtetteknek nem mond ellent az indítványozó által hivatkozott, a Kúria BH2010.173. számú jogesetben kifejtettek sem, miszerint a vagyonnak az elkövető általi megszerzése utáni további sorsa, mozgása, átruházása a vagyon bűnös eredetén nem változtat. Ez a döntés jelen jogegységi határozatban foglalt jogkérdéssel azért nem állítható párhuzamba, mert a hivatkozott jogesetben a vagyonekobzás tárgya az a jogtalanul megszerzett – elsikkasztott – pénzüsszeg volt, amely nem térült meg.

Következetes az ítélkezési gyakorlat abban, hogy a bűncselekmény elkövetése során szerzett vagyon értéke a megszerzési érték, amely lopás esetén az eltulajdonított tárgy értéke, nem pedig az az összeg amennyiért az elkövető a lopott dolgot – akár értékénél alacsonyabb, akár értékénél magasabb áron – értékesítette, ahogy nem kerülhet sor a bűncselekmény elkövetéséből eredő vagyon, valamint az ennek helyébe lépett vagyon együttes elvonására sem.

A Kúria utal rá, hogy a Btk. vonatkozó jogszabályi rendelkezésének helyes értelmezését mutatja a jogegységi határozatban foglaltakkal azonos indokolást tartalmazó EBD2019.B.13. számú eseti döntés.

V.

A fentiekre figyelemmel a Kúria az ítélkezési gyakorlat egységessége érdekében – a Bszi. 37.§ (1) bekezdése szerinti ülésen eljárva – meghozta a rendelkező részben foglalt jogegységi határozatot.

A jogegységi tanács a határozatát a Bszi. 42. § (1) bekezdésére figyelemmel a Magyar Közlönyben, a központi honlapon és a Kúria honlapján közzéteszi.

Budapest, 2020. február 12.

Dr. Székely Ákos s.k.
a jogegységi tanács elnöke

Dr. Krecsik Eldoróda s.k.
előadó bíró

Dr. Márki Zoltán s.k.
bíró

Dr. Katona Sándor s.k.
bíró

Dr. Csák Zsolt s.k.
bíró

a jogegységi tanács tagjai

3/2020. számú BJE határozat

A Kúria Büntető Jogegységi Tanácsa a legfőbb ügyész által indítványozott jogegységi eljárásban Budapesten, a 2020. április 15. napján megtartott ülésen meghozta a következő

jogegységi határozatot:

Életfogytig tartó szabadságvesztés kiszabása esetén a feltételes szabadságra bocsátásból kizárásnak csak a Btk. 44. § (1) bekezdésében felsorolt bűncselekmények miatt van helye.

I n d o k o l á s

I.

A legfőbb ügyész 2019. július 4. napján kelt jogegységi indítványában az egységes ítélkezési gyakorlat biztosítása érdekében, elvi kérdésekben a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény (a továbbiakban: Bszi.) 32. § (1) bekezdés a) pontjának második fordulatában meghatározott okból, a Bszi. 33. § (1) bekezdés a) pontjában megállapított jogkörénél fogva jogegységi eljárás lefolytatását és jogegységi határozat meghozatalát indítványozta.

A jogegységi indítványra okot adó döntések a következők:

1. A Szegedi Törvényszék 1.B.942/2016/26. számú, 2017. április 25. napján kelt ítéletével a terheltet bűnösnek mondta ki a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény (a továbbiakban: Btk.) 160. § (1) bekezdésébe ütköző és a (2) bekezdés d) pontja szerint minősülő különös kegyetlenséggel elkövetett emberölés büntettének kísérletében. A törvényszék ezért a terheltet mint erőszakos többszörös visszaesőt életfogytig tartó szabadságvesztés büntetésre és 10 év közügyektől eltiltásra ítélte azzal, hogy a terhelt feltételes szabadságra nem bocsátható.

A Szegedi Ítéltábla a Bf.II.490/2017/7. számú 2017. november 9. napján meghozott, ugyanazon a napon jogerős ítéletével megváltoztatta a Szegedi Törvényszék ítéletét és a terhelt cselekményét a Btk. 160. § (1) bekezdésébe ütköző emberölés büntettének kísérleteként minősítette. Az ítéltábla a feltételes szabadságra bocsátás kizárására vonatkozó rendelkezést mellőzte és a feltételes szabadságra bocsátás legkorábbi időpontját 25 évben állapította meg. Az ítéltábla döntését – a BH 2015.145. számú eseti döntésre is hivatkozva – azzal indokolta, hogy az emberölés büntette a Btk. 44. § (1) bekezdésében meghatározott taxatív felsorolásban nem szerepel, ezért a feltételes szabadságra bocsátás lehetősége nem zárható ki még akkor sem, ha az elkövető erőszakos többszörös visszaeső.

Ezt követően a Szegedi Törvényszék – a Csongrád Megyei Főügyészség indítványára – a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény 557. § (1) bekezdése alapján lefolytatott

különleges eljárás során meghozott, 1.B.942/2016/38. számú 2019. március 5. napján kelt végzésében megállapította, hogy a terhelt feltételes szabadságra nem bocsátható. A végzés indokolása szerint a Btk. 44. § (1) bekezdésével szemben a (2) bekezdés azon esetekről rendelkezik, amikor az életfogytig tartó szabadságvesztés büntetés kiszabása mellett a feltételes szabadságra bocsátás lehetősége kizárt, alkalmazása nem képezi mérlegelés tárgyát. A Btk. 44. § (2) bekezdése két esetkört határoz meg, amelyek közül csak a b) pont utal vissza az (1) bekezdésben meghatározott bűncselekményi körre, a (2) bekezdés a) pontja nem. Ebből az következik, hogy minden egyes esetben, amikor az elkövető erőszakos többszörös visszaesőnek minősül, és vele szemben életfogytig tartó szabadságvesztés kiszabására került sor, akkor kötelező jelleggel ki kell zárni a feltételes szabadságra bocsátás lehetőségéből olyan bűncselekmény esetén is, amely nem szerepel a Btk. 44. § (1) bekezdésében.

A Szegedi Ítéltábla Bpkf.II.185/2019/5. számú 2019. május 8. napján kelt végzésével megváltoztatta a Szegedi Törvényszék végzését és elutasította az ügyész feltételes szabadságra bocsátás kizárására vonatkozó indítványát. Megerősítette a Bf.II.490/2017/7. számú ítéletében képviselt érvelését, amely szerint az erőszakos többszörös visszaesővel szemben kiszabott életfogytig tartó szabadságvesztés büntetés esetén, a Btk. 44. § (2) bekezdés a) pontja alapján csak a Btk. 44. § (1) bekezdésében felsorolt bűncselekmények miatt van helye a feltételes szabadságra bocsátás lehetőségének kizárásának.

2. A Fővárosi Törvényszék 26.B.1391/2015/32. számú 2016. május 24. napján kelt ítéletével a terheltet bűnösnek mondta ki a Btk. 160. § (1) bekezdésébe ütköző emberölés büntetettének kísérletében, és ezért mint erőszakos többszörös visszaesőt életfogytig tartó szabadságvesztés büntetésre ítélte. A törvényszék megállapította, hogy a terhelt a Btk. 44. § (2) bekezdés a) pontjának kötelező rendelkezése alapján feltételes szabadságra nem bocsátható.

A Fővárosi Ítéltábla 1.Bf.265/2016/22. számú 2017. február 28. napján kelt végzésével a Fővárosi Törvényszék ítéletét helybenhagyta, így az 2017. február 28. napján jogerőre emelkedett. A Kúria a terhelt által az alapügyben hozott határozatokkal szemben bejelentett felülvizsgálati indítványt Bfv.I.217/2018/2. számú a 2018. március 7. napján meghozott végzésével – mint törvényben kizártat – elutasította.

II.

A legfőbb ügyész jogegységi eljárás lefolytatását kezdeményezte arra figyelemmel, hogy a Szegedi Törvényszék 1.B.942/2016/26. számú ítéletében, a 1.B.942/2016/38. számú végzésében, valamint a Szegedi Ítéltábla a Bf.II.490/2017/7. számú ítéletében és Bpkf.II.185/2019/5. számú végzésében ellentétes jogkövetkeztetésre jutott az életfogytig tartó szabadságvesztésre ítélt erőszakos többszörös visszaeső terhelt feltételes szabadságra bocsátásának lehetőségéről, míg a Fővárosi Törvényszék 26.B.1391/2015/32. számú ítéletében és a Fővárosi Ítéltábla 1.Bf.265/2016/22. számú végzésében a Szegedi Törvényszékkel egyező tartalmú döntést hozott.

A legfőbb ügyész indítványában a Fővárosi Törvényszék 26.B.1391/2015/32. számú ítéletében kifejtett álláspontot tartotta helyesnek. Indokai szerint a Btk. 44. § (1) és (2) bekezdésének egymáshoz való viszonyával összefüggésben felmerült elvi kérdést a (2) bekezdés a) és b) pontjának eltérő szövegezésére figyelemmel logikai, továbbá az erőszakos többszörös visszaesőkre vonatkozó Btk. általános részi rendelkezések alapján rendszertani és teleologikus jogértelmezéssel lehet megválaszolni.

A Btk. 44. § (1) bekezdése arról rendelkezik, hogy az életfogytig tartó szabadságvesztés kiszabásakor a feltételes szabadságra bocsátás lehetőségének kizárása mely bűncselekmények esetén képezheti mérlegelés tárgyát. A Btk. 44. § (2) bekezdése – az (1) bekezdés megengedő szabályozásával szemben – azt írja elő, hogy a feltételes szabadságra bocsátás lehetőségének kizárása mely két esetben kötelező. A Btk. 44. § (2) bekezdés a) pontja – a b) ponttól eltérően – nem utal az (1) bekezdésre, azaz a törvény eltérő feltételeket határoz meg az erőszakos többszörös visszaeső és a bünszervezetben való elkövetés esetére. A (2) bekezdés b) pontjának az (1) bekezdésre történő utalása szükségtelen lenne, ha a törvény a feltételes szabadságra bocsátás kizárását csak az (1) bekezdésben meghatározott bűncselekményekre kívánná korlátozni. A (2) bekezdés a) és b) pontjának eltérő feltételeiből egyértelműen következik, hogy az elkövető erőszakos többszörös visszaeső mivolta önmagában kizárja a feltételes szabadságra bocsátás lehetőségét, függetlenül attól, hogy az általa megvalósított bűncselekmény szerepel-e az (1) bekezdés felsorolásában.

Az erőszakos többszörös visszaesőkre vonatkozó rendelkezések bevezetésének jogalkotói célja a különös, illetve a többszörös visszaesői elkövetés esetén irányadóhoz képest is súlyosabb bünteteskiszabás lehetővé tétele, illetve – bizonyos körben – a bírói mérlegelés kizárása volt. Az erőszakos többszörös visszaesőkkel szembeni szigorúbb fellépést biztosító egyik ilyen törvényi rendelkezés a Btk. 44. § (2) bekezdés a) pontja, amely a Btk. 459. § (1) bekezdés 26. pontjában meghatározott személy elleni erőszakos bűncselekményeket többször megvalósító erőszakos többszörös visszaesővel szemben kiszabott életfogytig tartó szabadságvesztés esetére zárja ki a feltételes szabadságra bocsátás lehetőségét. Álláspontja szerint a törvény következetes, mert a Btk. 38. § (4) bekezdésének b) pontja alapján az erőszakos többszörös visszaeső a vele szemben kiszabott határozott ideig tartó szabadságvesztés esetén sem bocsátható feltételes szabadságra.

A legfőbb ügyész kifejtette, hogy a Szegedi Ítéltábla Bpkf.II.185/2019/5. számú végzésének érvelése további részeiben sem fogadható el. A BH 2015.145. számú eseti döntésre történő hivatkozás nem helytálló, mert az abban megjelenő elvi álláspontot a Kúria a Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény 47/A. §-ának értelmezésével összefüggésben, tehát eltérő anyagi jogszabályok alapján alakította ki. A kábítószer birtoklás büntettének és a rablás büntettének halmazataként kötelezően kiszabandó életfogytig tartó szabadságvesztés büntetést illetően kifejtett érvelés pedig a Btk. 90. § (2) bekezdésének téves értelmezésén alapul. Az életfogytig tartó szabadságvesztés kötelező kiszabására ugyanis csak akkor kerülhet sor, ha az erőszakos többszörös visszaesőként elkövetett cselekmény miatt kétszeresére emelt büntetési tétel haladja meg a húsz évet, nem pedig a halmazati büntetésnél irányadó felső határ. Végül, a feltételes szabadságra bocsátás lehetősége a Btk. 44. § (2) bekezdés a) pontjának helyes értelmezése mellett is csak azon, személy elleni erőszakos bűncselekmények esetében kizárt, amelyek az erőszakos visszaesői minőséget egyébként is megalapozzák. A személy elleni erőszakos bűncselekmények meghatározása a Btk. 459. § (1) bekezdés 26. pontja alapján ugyan szélesebb körű, mint a Btk. 44. § (1) bekezdésének felsorolása, de szintén taxatív jellegű így a Btk. 90. § (2) bekezdésével való együttes alkalmazása nem eredményez aránytalan és parttalan joghátrány-alkalmazást.

III.

A Bszi. 32. § (1) bekezdés a) pont második fordulata alapján jogegységi eljárásnak van helye, ha az egységes ítélkezési gyakorlat biztosítása érdekében elvi kérdésben jogegységi határozat meghozatala szükséges.

A Bszi. 33. § (1) bekezdés c) pontja szerint a jogegységi eljárást le kell folytatni, ha azt a legfőbb ügyész indítványozza.

A legfőbb ügyész indítványát BF.668/2019/4. számú átiratában változatlan tartalommal fenntartotta.

A Kúria Jogegységi Tanácsa a jogegységi döntés meghozatalát az egységes ítélkezési gyakorlat biztosítása érdekében szükségesnek tartva az eljárást – a Be. 670. §-ára figyelemmel a Bszi. 34-41. §-ai alapján eljárva – lefolytatta.

IV.

A jogegységi tanács az indítványozó jogi álláspontjával – a következők miatt – nem értett egyet.

1. Az indítvány alapján a jogegységi eljárás lefolytatásának minden törvényi feltétele adott. Az indítványban meghatározott elvi kérdés a Btk. 44. § (2) bekezdés a) pontjának értelmezését illetően az, hogy az erőszakos többszörös visszaesővel szemben kiszabott életfogytig tartó szabadságvesztés esetén a feltételes szabadságra bocsátás lehetőségének kötelező kizárását mely bűncselekmények alapozzák meg. A kérdés eldöntése jogegységi igény tárgyát képezi.

2. Az eldöntendő kérdés kapcsán a jogegységi tanács áttekintette az érintett jogintézményre vonatkozó jogi szabályozás alakulását. A tényleges életfogytig tartó szabadságvesztés kiszabására Magyarországon 1999. március 1-je óta van törvényi lehetőség. Ezt tartalmazza az Alaptörvény és a hatályos büntető törvénykönyv is.

Tényleges életfogytig tartó szabadságvesztés az, amikor az ítélembíró ítéletében életfogytig tartó szabadságvesztést szab ki, s egyidejűleg kizárja a feltételes szabadságra bocsátás lehetőségét. Az 1999. március 1-jén hatályba lépett 1978. évi IV. törvény 47/A. § (1) bekezdése szerint életfogytig tartó szabadságvesztés kiszabása esetén a bíróság az ítéletében meghatározza a feltételes szabadságra bocsátás legkorábbi időpontját, vagy a feltételes szabadságra bocsátás lehetőségét kizárja.

Az Alaptörvény IV. cikk (2) bekezdésének második mondata szerint tényleges életfogytig tartó szabadságvesztés csak szándékos, erőszakos bűncselekmény elkövetése miatt szabható ki. Az 1993. évi XVII. törvény 1993. május 15-étől hatályba lépő módosítása szerint a törvény erejénél fogva „nem bocsátható feltételes szabadságra az életfogytig tartó szabadságra ítélt, ha ismételten életfogytig tartó szabadságvesztésre ítélik”. Ezt követte az 1999. március 1-jén hatályba lépett módosítás, miáltal a perbíró törvényi lehetőséget kapott arra, hogy a bűnösség kimondásával és az életfogytig tartó szabadságvesztés kiszabásával egyidejűleg az ítéletében kizárja a feltételes szabadságra bocsátás lehetőségét. Ezt a lehetőséget a hatályos Btk. is tartalmazza, s akként szabályozza, hogy taxációt ad azokról a bűncselekményekről, amelyek miatt kiszabott életfogytig tartó szabadságvesztés esetén a feltételes szabadság – bírói mérlegelés alapján – kizárható. Emellett megállapít két olyan további feltételt, amelyek megvalósulásakor a kizárás kötelező. Mindez azt jelenti, hogy a tényleges életfogytig tartó szabadságvesztés szankciórendszeren

belüli súlya (rangja) a határozott tartamú szabadságvesztéshez képest megkülönböztetett jelentőséggel bír.

Az Alkotmánybíróság 23/2014. (VII. 15.) AB határozatának 1. pontja azt állapította meg, hogy a Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény (a továbbiakban: 1978. évi IV. törvény) 2010. július 23-tól 2013. június 30-ig hatályos 85. § (4) bekezdésének alkalmazása alaptörvényellenes.

Az 1978. évi IV. törvény 85. § – 2010. évi LVI. törvény 2. §-ával beiktatott – (4) bekezdése a következő rendelkezést tartalmazta:

„Ha a bűnhalmazatban levő bűncselekmények közül legalább három a 137. § 17. pontjában meghatározott személy elleni erőszakos bűncselekmény, a (2) bekezdés szerinti büntetési tétel felső határa a kétszeresére emelkedik. Ha a büntetési tétel így felemelt felső határa a húsz évet meghaladja, vagy a törvény szerint bármelyik bűncselekmény életfogytig tartó szabadságvesztéssel is büntethető, az elkövetővel szemben életfogytig tartó szabadságvesztést kell kiszabni.”

E törvényszöveget is módosította a 2010. évi CLXI. törvény 68. § (5) bekezdésének b) pontja, azonban csupán annyiban, hogy a második mondatban a „meghaladja” szót „meghaladná” szóra pontosította.

A büntetőtörvény e rendelkezése tehát a bűnhalmazatban elbírált legalább három személy elleni erőszakos bűncselekmény esetében rendelkezett a halmazati büntetés kiszabásának szabályáról. Ezzel szemben az 1978. évi IV. törvénynek a 2010. évi LVI. törvény 4. §-ával megállapított 97/A. § (1) bekezdése szerint:

„Az erőszakos többszörös visszaesővel szemben az erőszakos többszörös visszaesőkénti minősítést megalapozó, súlyosabban büntetendő személy elleni erőszakos bűncselekmény büntetési tételének felső határa szabadságvesztés esetén a kétszeresére emelkedik. Ha a büntetési tétel így felemelt felső határa a húsz évet meghaladja, vagy a törvény szerint a bűncselekmény életfogytig tartó szabadságvesztéssel is büntethető, az elkövetővel szemben életfogytig tartó szabadságvesztést kell kiszabni.”

Ez – szemben a 85. § (4) bekezdésével, amely a bűnhalmazatra vonatkozott – az erőszakos többszörös visszaesőkénti elkövetést megalapozó bűnisméltés esetére tartalmazott büntetés kiszabási szabályt.

Az Alkotmánybíróság az 1978. évi IV. törvény 47/A. § (1) bekezdés 2. fordulata és (3) bekezdése, valamint a Btk. 42. § 2. fordulata és 44. § (1) bekezdése nemzetközi szerződésbe ütközésének megállapítására irányuló bírói indítvány tárgyában a 2015. január 20. napján meghozott III/833/2014. számú határozatában az eljárást megszüntette.

3. Az indítvány elbírálásánál irányadó hatályos jogszabályok a következők:

A Btk. 44. §-a szerint: „(1) Életfogytig tartó szabadságvesztés kiszabása esetén a bíróság a feltételes szabadságra bocsátás lehetőségét csak az alábbi bűncselekmények miatt zárhatja ki:

- a) népirtás [142. § (1) bekezdés],
- b) emberiség elleni bűncselekmény [143. § (1) bekezdés],
- c) apartheid [144. § (1) és (3) bekezdés],
- d) hadikövet elleni erőszak súlyosabban minősülő esete [148. § (2) bekezdés],
- e) védett személyek elleni erőszak [149. § (1)-(2) bekezdés],
- f) nemzetközi szerződés által tiltott fegyver alkalmazása [155. § (1) bekezdés],
- g) egyéb háborús bűntett (158. §),

- h) emberölés súlyosabban minősülő esete [160. § (2) bekezdés],
- i) emberrablás súlyosabban minősülő esete [190. § (3)-(4) bekezdés],
- j) emberkereskedelem súlyosabban minősülő esete [192. § (6) bekezdés],
- k) alkotmányos rend erőszakos megváltoztatása [254. § (1) bekezdés],
- l) rombolás súlyosabban minősülő esete [257. § (2) bekezdés],
- m) fogolyzandulás súlyosabban minősülő esete [284. § (4) bekezdés],
- n) terrorcselekmény [314. § (1) bekezdés],
- o) jármű hatalomba kerítése súlyosabban minősülő esete [320. § (2) bekezdés],
- p) közveszély okozása súlyosabban minősülő esete [322. § (3) bekezdés],
- q) zandulás súlyosabban minősülő esete [442. § (4) bekezdés],
- r) előljáró vagy szolgálati közeg elleni erőszak súlyosabban minősülő esete [445. § (5) bekezdés],

ha azt személy elleni vagy dolog elleni erőszakkal követik el.

- (2) A feltételes szabadságra bocsátás lehetőségét ki kell zárni, ha az elkövető
- a) erőszakos többszörös visszaeső, vagy
 - b) az (1) bekezdésben meghatározott bűncselekményt bünszervezetben követte el.”

A Btk. 45. § (7) bekezdése alapján nem bocsátható feltételes szabadságra az elítélt, ha ismételten életfogytig tartó szabadságvesztésre ítélik. Ha a korábbi életfogytig tartó szabadságvesztést még nem hajtották végre, az ismételten kiszabott életfogytig tartó szabadságvesztés nem hajtható végre.

A Btk. 90. § (2) bekezdése szerint az erőszakos többszörös visszaesővel szemben az erőszakos többszörös visszaesőkénti minősítést megalapozó bűncselekmény büntetési tételének felső határa szabadságvesztés esetén a kétszeresére emelkedik. Ha a büntetési tétel így felemelt felső határa a húsz évet meghaladná, vagy a törvény szerint a bűncselekmény életfogytig tartó szabadságvesztéssel is büntethető, az elkövetővel szemben életfogytig tartó szabadságvesztést kell kiszabni.

Az eldöntendő kérdés megválaszolásának kiindulópontja az, hogy minden bűncselekmény esetében, amelynél a Btk. Különös Része életfogytig tartó szabadságvesztés kiszabását teszi lehetővé elvileg feltételes szabadságra bocsátásnak is van helye.

A Btk. 44. §-ához fűzött miniszteri indokolás szerint: a törvény rendelkezik a tényleges életfogytig tartó szabadságvesztésről is. Az Alaptörvénnyel összhangban meghatározza azoknak a bűncselekményeknek a körét, amelyek esetén a bíróság életfogytig tartó szabadságvesztés kiszabása esetén a feltételes szabadságra bocsátás lehetőségét kizárja.

A Btk. 44. § (1) bekezdése életfogytig tartó szabadságvesztés büntetés kiszabása esetén a bíró számára a feltételes szabadságra bocsátásból való kizárás lehetőségét teremt meg, taxatív felsorolva mindazon bűncselekményeket, amelyek esetében az eljáró bíró mérlegelésére bízta, hogy adott esetben él-e ezzel a lehetőséggel.

Ehhez képest a Btk. 44. § (2) bekezdés a) és b) pontjában két olyan esetkörrel határoz meg, amikor – az előző lehetőséghez képest – kötelező a feltételes szabadságra bocsátás kizárása. Eszerint akkor, ha az elkövető erőszakos többszörös visszaeső, illetve ha a felsorolt cselekményeket bünszervezetben követte el.

Ezáltal a (2) bekezdés révén a törvény nem a kizárás lehetőségét teremti meg, hanem a kizárás lehetőségén belüli, kötelező eset alkalmazását írja elő.

A Btk. 44. § (1) és (2) bekezdésének egymást kiegészítő értelme az, hogy a feltételes szabadságra bocsátás kizárását megengedő (1) bekezdésben felsorolt bűncselekmények elkövetőjét akkor kell – mérlegelést nem tűrően – kizárni a feltételes szabadságra bocsátásból, ha e bűncselekmények valamelyikét erőszakos többszörös visszaesőként (alanyi meghatározottság) vagy bünszervezetben (tárgyi meghatározottság) követte el.

A Btk. 44. § (1) bekezdése tehát kifejezetten és kimerítően meghatározza, azon bűncselekmények körét, amikor van lehetőség a kizárás mérlegelésére. A (2) bekezdés pedig ezt a mérlegelést zárja ki, de csak ezen bűncselekmények esetében.

Ekként a Btk. 44. § (1) és (2) bekezdése alkalmazása során is a tényleges életfogytig tartó szabadságvesztés – a legsúlyosabb büntetés – kiszabására csak oly módon kerülhet sor, amely a törvényhozói akarattal összhangban álló, és ez értelmezés útján nem tágítható. Ez alkotmányos alapjogi követelmény, ezáltal garanciális jelentőségű.

A teljesség kedvéért jegyzi meg a Kúria, hogy a Btk. 45. § (7) bekezdése az életfogytig tartó szabadságvesztésre ítélt elkövető esetében szintén kötelezővé teszi – mérlegelést nem tűrő módon – a feltételes szabadságra bocsátásból kizárást, ha ismételten életfogytig tartó szabadságvesztésre ítélik. Értelemszerűen ez a másodszori határozatlan idejű szabadságvesztésre ítélt tényéhez kötődő, nem pedig az elkövetett cselekmény jellegéhez, vagy az elkövetői minőséghez. Ez a törvény parancsa, mely világos és egyértelmű.

4. A Btk. 90. § (2) bekezdése az erőszakos többszörös visszaesővel szemben életfogytig tartó szabadságvesztés kiszabását írja elő, ha a büntetési tétel törvény szerinti felemelt – kétszeres – felső határa a húsz évet meghaladná, vagy a törvény szerint a bűncselekmény életfogytig tartó szabadságvesztéssel is büntethető. Ez az erőszakos többszörös visszaesővel szemben alkalmazandó egyfajta büntetéskiszabást érintő automatizmus, szintén törvényi kötelezés, törvény erejénél fogva kötelező.

Ehhez képest kérdésként merül fel, hogy a Btk. 90. § (2) bekezdésében írt rendelkezése és a 44. § (2) bekezdés a) pontja egymáshoz való viszonya, vagyis a 90. § (2) bekezdése alapján életfogytig tartó szabadságvesztésre ítélt erőszakos többszörös visszaeső feltételes szabadságra bocsátható-e.

A Kúria álláspontja szerint igen. A már kifejtettekből következően a Btk. 90. § (2) bekezdése szerinti automatizmushoz nem járulhat eleve egy újabb automatizmus, ha már az életfogytig tartó szabadságvesztés kiszabásához is egyfajta automatizmus útján jutunk el.

Viszont ha az erőszakos többszörös visszaeső által elkövetett cselekmény eleve életfogytig tartó szabadságvesztéssel is büntethető (tehát nem csak a büntetési tétel felső határának emelése folytán), akkor a 44. § (2) bekezdés a) pontja alkalmazandó, nyilvánvalóan az (1) bekezdés által meghatározott körben.

Másképpen szólva: a 90. § (2) bekezdése esetén is csak akkor lehet a feltételes szabadságra bocsátásból való kizáráshoz eljutni, ha a 44. § (1) bekezdése szerinti cselekményről van szó, és akkor lehet tényleges életfogytig tartó szabadságvesztést kiszabni, ha ilyen cselekményt követett el az erőszakos többszörös visszaeső.

5. Nem alapos ezért az indítványozó azon álláspontja, amely szerint erőszakos többszörös visszaeső elkövető esetén az elkövető ezen mivolta önmagában kizárja a feltételes szabadságra bocsátás lehetőségét, függetlenül attól, hogy az általa megvalósított bűncselekmény szerepel-e a Btk. 44. § (1) bekezdésének felsorolásában.

V.

A kifejtettek alapján a Kúria Jogegységi Tanácsa az ítélkezési gyakorlat egységessége érdekében – a Bszi. 37. § (1) bekezdése szerinti ülésen eljárva – a rendelkező rész szerinti jogegységi határozatot hozta.

A jogegységi határozatot a Bszi. 42. § (1) bekezdésére figyelemmel a Magyar Közlönyben, a központi honlapon és a Kúria honlapján közzéteszi.

Budapest, 2020. április 15. napján

Dr. Kónya István s.k.
a jogegységi tanács elnöke

Molnár Ferencné dr. s.k.
előadó bíró

Dr. Csák Zsolt s.k.
bíró

Dr. Katona Sándor s.k.
bíró

Dr. Márki Zoltán s.k.
bíró

Dr. Molnár Gábor Miklós s.k.
bíró

Dr. Székely Ákos s.k.
bíró

4/2020. számú BJE határozat

A Kúria Büntető Jogegységi Tanácsa a legfőbb ügyész által előterjesztett indítvány alapján lefolytatott jogegységi eljárásban Budapesten, a 2020. április 15. napján megtartott ülésen meghozta a következő

jogegységi határozatot:

A Be. hatálybalépését követően történő tanúkihallgatás során a tanúzási figyelmeztetést a Be. szerint kell közölni, ezért nincs helye a korábbi Be. szerinti figyelmeztetésnek.

Ha a tanút a korábbi Be. szabályai szerint korábban tanúként már kihallgatták, a Be. hatálybalépését követő ismételt kihallgatásakor a tanúzási figyelmeztetést az új törvény szerint kell közölni.

Az a vallomástétel megtagadására jogosult tanú, aki a korábbi Be. szabályai alapján a vallomástételt nem tagadta meg, majd a Be. hatálybalépését követően az újabb kihallgatása során e jogosultságával élni kíván, és nem tesz vallomást, a korábban tett vallomása a Be. hatálybalépését követően sem használható fel.

Indokolás:

I.

A legfőbb ügyész a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény (a továbbiakban: Bszi.) 33. § (1) bekezdés c) pontja alapján az egységes ítélkezési gyakorlat biztosítása érdekében jogegységi eljárás lefolytatását és jogegységi határozat meghozatalát indítványozta. A jogegységi indítvány szerint az ítélkezési gyakorlat megosztott abban a kérdésben, hogy a 2018. július 1. napját megelőzően indult büntetőeljárásokban 2018. július 1. napját követően folytatott tanúkihallgatások alkalmával a tanúvallomás megtagadására vonatkozó figyelmeztetéseket mely eljárási törvény – a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény (a továbbiakban: korábbi Be.) vagy a büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvény (a továbbiakban: Be.) – alapján kell közölni.

Az indítványozó az ítélkezési gyakorlat megosztottságának szemléltetésére a következő határozatokra hivatkozott:

1. A Kecskeméti Törvényszék mint másodfokú bíróság a 2019. február 6. napján meghozott és véglegessé vált 3.Bpkf.120/2019/3. számú végzésével helybenhagyta a Kiskőrösi Járásbíróság 2019. január 24. napján meghozott 4.B.302/2016/53-I. számú végzését, mely a tanút kötelezte a tanúvallomás megtételére. A másodfokú bíróság annyiban pontosította az elsőfokú határozatot, hogy a tanú a korábbi Be. 82. § (4) bekezdés b) pontjára figyelemmel köteles saját magát is terhelő tanúvallomás megtételére. Indokolásában kifejtette a törvényszék, hogy az elsőfokú végzésben felhívott jogszabályhelyek helyesbítésre szorulnak, mert a Be. 871. § (1) bekezdése értelmében a Be. 172. § (1) és (2) bekezdésében írt szabályok alkalmazásának csak a 2018. július 1. napját követően indult büntetőeljárásokban van helye, így a tanú esetében még az előző, a korábbi Be. tanúvallomás megtagadására vonatkozó rendelkezései irányadók.

Ezzel egyező gyakorlatot követett a Miskolci Törvényszék mint másodfokú bíróság a 14.Bf.409/2018/14. számú, 2019. január 21. napján megtartott tárgyalásáról készült jegyzőkönyvének és a Püspökladányi Járásbíróság az 5.B.59/2018/10. számú, 2018. október 18. napján tartott tárgyalásáról készült jegyzőkönyvének tanúsága szerint. A bíróságok mindkettő esetben a Be. 871. § (1) bekezdésére hivatkozva a korábbi Be. szabályai szerint figyelmeztették a tanúkat.

2. A Fővárosi Törvényszék mint másodfokú bíróság a 2019. február 13. napján meghozott és véglegessé vált 24.Bnyf.5552/2019/2. számú végzésének indokolásában azt rögzítette, hogy a nyomozó hatóság tévesen értelmezte a Be. 871. § (1) bekezdésében írtakat, amikor a tanút meghallgatása elején a mentességi jogára a korábbi Be. rendelkezései alapján figyelmeztette annak ellenére, hogy az eljárási cselekmény foganatosításakor már a Be. volt hatályban.

II.

A legfőbb ügyész a Fővárosi Törvényszék 24.Bf.5552/2019/2. számú végzésében kifejtett – a 2. pontban felhozott – álláspontot tartotta helytállónak. Kifejtette, hogy a Be. 868. § (1) bekezdése szerint – a törvényben meghatározott kivételekkel – az új törvény rendelkezéseit a

hatálybalépéskor folyamatban lévő büntetőeljárásokban is alkalmazni kell. A tanúvallomás megtagadására vonatkozó szabályozás terén két lényeges változást hozott a Be. a korábbi Be.-hez képest. Egyrészt a tanúvallomás megtagadásának joga alóli kivételek körében történt változás, amelyek a Be. új, kizárólag a törvény hatálybalépését követően alkalmazandó jogintézményekhez kapcsolódnak, azaz az egyezségkötéshez [Be. 411. § (5) bekezdés a) pont] és az ügyészi intézkedés kilátásba helyezéséhez [Be. 404. § (2) bekezdés a) pont]. Ezek azok a rendelkezések, amelyeket a Be. 871. § (1) bekezdése alapján csak a törvény hatálybalépését követően indult eljárásokban lehet és kell alkalmazni. Ekként annak, hogy mikor indult a büntetőeljárás, abból a szempontból van jelentősége, hogy a mentesség alóli kivételek között a Be. 172. § (1) bekezdés d) és e) pontjában írtakat csak a 2018. július 1. napja után indult büntetőeljárásban kell ismertetni. A korábban indult eljárásokban a figyelmeztetések szövege ezt nem tartalmazhatja, minden mást viszont a Be. szerint kell közölni a tanúval.

A másik változás a tanúzási figyelmeztetések körében történt, mely szerint, ha a tanú vallomást tesz, nyilatkozata az adott vagy más ügyben bizonyítási eszközként akkor is felhasználható, ha a vallomástételt a későbbiekben megtagadja. Ez az a rendelkezés, amellyel összefüggésben a Be. 871. § (2) bekezdése azt tartalmazza, hogy e törvénynek a korábbi tanúvallomás felhasználására vonatkozó szabályait azon tanúvallomások esetében lehet alkalmazni, amelyeknél a tanúzási figyelmeztetésre e törvény rendelkezései szerint került sor.

A tanúvallomások megtagadását érintően bevezetett módosítások tekintetében az átmeneti rendelkezések a jogszabályhely (1) és (2) bekezdésében eltérő módon határozzák meg azon feltételek körét, amely alapján eldöntendő, hogy melyik törvényt kell alkalmazni. Nem lehetséges az (1) bekezdésben írtakat kiterjesztő módon értelmezve a (2) bekezdés esetében is jelentőséget tulajdonítani az eljárás kezdő időpontjának. Sem a Be. 871. § (1) bekezdése, sem a (2) bekezdése nem teszi kötelezővé a 2018. július 1. napja előtt indult büntetőeljárásokban a korábbi Be. alkalmazását a tanúk figyelmeztetésekor 2018. július 1. napját követően.

Erre figyelemmel a legfőbb ügyész indítványozta, hogy a jogegységi tanács az egységes ítélkezési gyakorlat biztosítása érdekében elvi kérdésben hozzon jogegységi határozatot.

III.

A Bszi. 32. § (1) bekezdés a) pontja szerint jogegységi eljárás lefolytatásának van helye, ha az egységes ítélkezési gyakorlat biztosítása érdekében elvi kérdésben jogegységi határozat meghozatala szükséges.

A Bszi. 33. § (1) bekezdés c) pontja értelmében a jogegységi eljárást le kell folytatni, ha azt a legfőbb ügyész indítványozza.

A Kúria Jogegységi Tanácsa ezért a legfőbb ügyész indítványa alapján a jogegységi döntés meghozatalát az egységes ítélkezési gyakorlat biztosítása érdekében szükségesnek tartva az eljárást – a Be. 670. § (1) bekezdésére figyelemmel, a Bszi. 34–41. §-ai alapján eljárva – lefolytatta.

IV.

Az indítvány elbírálásánál irányadó törvényi rendelkezések a következők:

Be. 867. § Ez a törvény 2018. július 1-jén lép hatályba.

Be. 868. § (1) E törvény rendelkezéseit – a 868–876. §-ban meghatározott eltérésekkel – a hatálybalépésekor folyamatban lévő büntetőeljárásokban is alkalmazni kell.

Be. 870. § (1) Az e törvény hatálybalépésekor folyamatban lévő büntetőeljárásban az ezt megelőzően, a korábbi jogszabály szerint végzett eljárási cselekmény akkor is érvényes, ha ezt e törvény másként szabályozza.

Be. 871. § (1) E törvénynek a tanúvallomás megtagadására vonatkozó szabályait e törvény hatálybalépését követően indult eljárásokban kell alkalmazni.
(2) E törvénynek a korábbi tanúvallomás felhasználására vonatkozó szabályait azon tanúvallomások vonatkozásában lehet alkalmazni, amelyeknél a tanúzási figyelmeztetésre e törvény rendelkezései szerint került sor.

Be. 176. § (1) A tanút a nyomozás, valamint az elsőfokú és a másodfokú bírósági eljárás során az első kihallgatásakor figyelmeztetni kell arra, hogy
d) ha vallomást tesz, vallomása az adott vagy más ügyben bizonyítási eszközként akkor is felhasználható, ha a vallomástételt a későbbiekben megtagadja [az a)–d) pont a továbbiakban együtt: tanúzási figyelmeztetés].

Be. 177. § (4) A tanúnak az ügyben korábban vagy más ügyben tett tanúvallomása bizonyítási eszközként akkor is felhasználható, ha a tanú a vallomástételt a későbbiekben megtagadja. Ennek feltétele, hogy a tanúvallomásról készült jegyzőkönyvből a tanúzási figyelmeztetés és az arra adott válasz egyértelműen kitűnjön.

Korábbi Be. 296. § (3) Ha a tanú a tárgyaláson a mentességi jogával él, a korábban tett vallomása nem ismertethető és nem olvasható fel.

V.

A Be. hatálybalépéséről – 2018. július 1. napja – a 867. § rendelkezik.

A hatálybalépés a törvény ezen időponttól való kötelező alkalmazását jelenti.

Ezt a főszabályként érvényesülő törvényi akaratot nyilvánítja ki az átmeneti rendelkezések 868. § (1) bekezdése is, mely szerint a törvény rendelkezéseit – a 868–876. §-ban meghatározott eltérésekkel – a hatálybalépésekor folyamatban lévő büntetőeljárásokban is alkalmazni kell.

A korábbi Be. esetében ezt a 605. § (1) bekezdése fogalmazta meg, mely szerint a hatálybalépéstől kezdve az új eljárási törvény alkalmazása kötelező.

Következésképpen az új eljárási törvény hatálybalépését követően a már folyamatban lévő eljárásban sincs helye a tanú ismételt kihallgatásakor a korábbi Be. szerinti törvényi figyelmeztetésnek, azt kizárólag a Be. rendelkezései szerint kell közölni.

Változatlan továbbra is az az elv, hogy az új eljárási törvény hatálybalépésekor folyamatban lévő büntetőeljárásban az ezt megelőzően a korábbi jogszabály szerint végzett eljárási cselekmény akkor is érvényes, ha azt az új törvény másként szabályozza [Be. 870. § (1) bekezdés].

Éppen e máskénti szabályozás esetén szükséges a korábbi és az új törvény közötti összhangot megteremtteni a már folyamatban lévő eljárásokban.

Következésképpen az átmeneti rendelkezések oka az eltérő rendelkezés, célja pedig az új rendelkezéshez történő – a korábbi eltérő rendelkezés érvényességét nem sértő – igazodás.

Másként fogalmazva, az átmeneti rendelkezések lényege a főszabály melletti, de annak érvényesülése érdekében történő kiegészítő szabályozás, az eltérések esetén az átmenet megteremtése.

Amennyiben ugyanis nincs eltérés, átmeneti rendelkezés alkalmazása szükségtelen.

Mindez irányadó a Be. 871. § (1) és (2) bekezdésében írt – tanúvallomást érintő – átmeneti rendelkezések esetében is.

A Be. XXIX. Fejezetét, a tanúvallomás szabályait érintő új szabályok mellett, hogy a vallomástétel megtagadásához kapcsolódnak, valójában olyan jogszabályi változások, amelyek eltérő átmeneti rendelkezéseket igényelnek.

A Be. 871. § (1) bekezdése szerint a tanúvallomás megtagadására vonatkozó (új) szabályokat csak a Be. hatálybalépését követően indult eljárásokban kell alkalmazni.

E rendelkezés tartalma valójában nem több és nem kevesebb, mint a tanú vallomástételének akadályai tisztázásakor felmerülő, a vallomástétel megtagadására vonatkozó releváns okra történő figyelmeztetés törvényi igénye, figyelemmel az új törvényi rendelkezésekre. Ez azonban nem jelenti azt, hogy a korábbi Be. továbbra is alkalmazható a Be.-vel párhuzamosan a már folyamatban lévő ügyekben.

A 871. § (1) bekezdésében írt törvényi elvárás a bírói gyakorlat eddig is ismerte, törekedve arra, hogy a tanú vallomástételének lehetséges akadályai tisztázásakor a bíróság a szükségtelen figyelmeztetést mellőzze.

A következőes bírói gyakorlat szerint ugyanis a tanút arra a mentességi jogra kell figyelmeztetni, ami ténylegesen felmerült vagy felmerülhet.

Más az indoka a Be. 871. § (2) bekezdése szerinti átmeneti rendelkezésnek.

A Be. megszüntette a korábbi tanúvallomással való utólagos rendelkezés lehetőségét, azaz az ügyben korábban vagy más ügyben tett tanúvallomás akkor is felhasználható bizonyítási eszközként, ha a tanú a vallomástételt utóbb megtagadja, feltéve, hogy megtörtént a tanúzási figyelmeztetés közlése és az arra adott válaszáadás [Be. 177. § (4) bekezdés].

A tanúzási figyelmeztetés erre vonatkozó lényeges új eleme a Be. 176. § (1) bekezdés d) pontjában írt figyelmeztetés, mely szerint, aki vallomást tesz, vallomása az adott vagy más ügyben bizonyítási eszközként akkor is felhasználható, ha a vallomástételt a későbbiekben megtagadja.

Ezzel szemben a korábbi Be. 296. § (3) bekezdése szerint, ha a tanú a tárgyaláson a mentességével élt, a korábban tett vallomása nem volt ismertethető és nem volt felolvasható.

Az átmeneti rendelkezés az új szabályozás miatt indokolt, ugyanis az el nem hangzott figyelmeztetés jogkövetkezményét számon kérni nem lehet.

A Be. 871. § (2) bekezdése ezért rögzíti, hogy a korábbi tanúvallomás felhasználására vonatkozó szabályait e törvénynek azon tanúvallomások vonatkozásában lehet alkalmazni, amelyeknél a tanúzási figyelmeztetésre az új törvény rendelkezései szerint került sor.

Ez esetben nem az új törvény hatálybalépése időpontjának, hanem az új tanúzási figyelmeztetés közlésének van jelentősége.

Ekként az a vallomástétel megtagadására jogosult tanú, aki a korábbi Be. szabályai alapján a vallomástételt nem tagadta meg, majd a Be. hatálybalépését követően az újabb kihallgatása során e jogosultságával élni kíván és nem tesz vallomást, a korábban tett vallomása a Be. hatálybalépését követően sem használható fel.

Másként fogalmazva ahhoz, hogy egy törvényi figyelmeztetés jogkövetkezménye alkalmazható legyen, e törvényi figyelmeztetést kell közölni és az arra adott válaszádnak is meg kell történnie.

Ez egyben azt is jelenti, hogy ha a tanút a korábbi Be. szabályai szerint tanúként már kihallgatták, a Be. hatálybalépését követő ismételt kihallgatásakor a tanúzási figyelmeztetést az új törvény szerint kell közölni. Ez esetben tehát nem közömbös, ha a korábbi Be. szerint vallomást tett tanú él a vallomástétel megtagadásának jogával.

VI.

A fentiekre figyelemmel a Kúria az ítélezési gyakorlat egységessége érdekében – a Bszi. 37. § (1) bekezdése szerinti ülésen eljárva – meghozta a rendelkező részben foglalt jogegységi határozatot.

A jogegységi tanács a határozatát a Bszi. 42. § (1) bekezdésére figyelemmel a Magyar Közlönyben, a központi honlapon és a Kúria honlapján közzéteszi.

Budapest, 2020. április 15.

Dr. Kónya István s.k.
a jogegységi tanács elnöke

Dr. Bartkó Levente s.k.
előadó bíró

Dr. Csák Zsolt s.k.
bíró

Dr. Feleky István s.k.
bíró

Dr. Katona Sándor s.k.
bíró

Dr. Márki Zoltán s.k.
bíró

Dr. Molnár Gábor Miklós s.k.
bíró

5/2020. számú BJE határozat

A Kúria Büntető Jogegységi Tanácsa a legfőbb ügyész által előterjesztett indítvány alapján indult jogegységi eljárásban Budapesten, a 2020. július 2. napján megtartott ülésen meghozta a következő

jogegységi határozatot:

Amennyiben a bíróság az összbüntetési ítéletben a feltételes szabadságra bocsátásról – az alapítételek helyes rendelkezései ellenére – törvénysértően rendelkezett, annak kiküszöbölése érdekében nem egyszerűsített felülvizsgálatnak, hanem összbüntetési eljárás ismételt lefolytatásának van helye.

Indokolás

I.

A legfőbb ügyész a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény (a továbbiakban: Bszi.) 33. § (1) bekezdés c) pontjának felhatalmazása alapján eljárva jogegységi eljárást kezdeményezett az összbüntetési ítélet feltételes szabadsággal kapcsolatos törvénysértő rendelkezése esetén követendő eljárás tekintetében. Indítványában arra hivatkozott, hogy az ítélkezési gyakorlat a feltett kérdés tekintetében megosztott. Ennek igazolásául az alábbi bírósági határozatokra hivatkozott:

1.

A Fővárosi Törvényszék a 2019. február 28. napján jogerős 21.Bpk.1306/2018/3. számú összbüntetési ítéletében akként rendelkezett, hogy az elítélt a büntetése háromnegyed részének letöltését követő napon bocsátható feltételes szabadságra, annak ellenére, hogy mindkét összbüntetésbe foglalt alapítélet kizárta a terheltet a feltételes szabadságból. Erre figyelemmel a Fővárosi Törvényszék a 2019. március 18. napján kelt 21.Bpk.1306/2018/10. számú – egyszerűsített felülvizsgálati eljárásban hozott – végzésével megállapította, hogy a terhelt az összbüntetési ítéletben megállapított fegyházbüntetésből nem bocsátható feltételes szabadságra.

A másodfokon eljáró Fővárosi Ítéltábla 2019. június 21. napján kelt 3.Beüf.10398/2019/3. számú végzésével az elsőfokú határozatot hatályon kívül helyezte és a törvényszéket új eljárásra utasította, tekintettel arra, hogy az elsőfokú bíróság eljárási szabályt sértett, amikor a határozatát az ügyiratok alapján, a terhelt meghallgatása nélkül hozta meg. Indokai szerint ugyanakkor nem tévedett a törvényszék az eljárási formát illetően, mert nem utólagos összbüntetésbe foglalásról, hanem az eredeti, jogerős összbüntetésbe foglaló ítélet feltételes szabadságra vonatkozó rendelkezésének a speciális, saját hatáskörű korrekciójáról van szó.

A Fővárosi Ítéltábla végzésének indokolásában kifejtette, hogy a büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvény (a továbbiakban: Be.) 840. §-a szerinti utólagos összbüntetésbe foglalásra akkor van lehetőség, ha a bíróság az összbüntetésbe foglalható ügydöntő határozatok körét nem a törvénynek megfelelően állapította meg, illetve ha az összbüntetés tartamát nem a törvényi előírásoknak megfelelően számította ki. Az utólagos összbüntetésbe foglalás e két esetkörén kívüli törvénysértő rendelkezések esetén – így a feltételes szabadságra vonatkozó törvénysértés esetén is – rendkívüli jogorvoslatra az általános szabályok szerint, így a Be. 671. §-ában meghatározott esetekben egyszerűsített felülvizsgálatra kerülhet sor.

A Be. 672. § (1) bekezdése akként rendelkezik, hogy az egyszerűsített felülvizsgálati eljárásban e törvény rendelkezéseit az e Fejezetben foglalt eltérésekkel kell alkalmazni, következésképpen az egyszerűsített felülvizsgálat szabályainak alkalmazása nem kizárt az összbüntetési ítélet, mint különleges eljárás során hozott határozat – alapügy – esetén sem.

A konkrét ügyben az összbüntetésbe foglalásra és tartamának megállapítására törvényesen került sor, kizárólag az összbüntetési ítélet feltételes szabadságra bocsátásával kapcsolatos rendelkezésének törvényessége vitatható. Az összbüntetési ítélet hatályon kívül helyezésének és új összbüntetési eljárás lefolytatásának a feltételei – melyre a Be. 840. §-a adna lehetőséget – tehát nem állnak fenn, egyes rendelkezések hatályon kívül helyezésére pedig a Be. 840. §-a nem biztosít lehetőséget.

Az alapügyben hozott jogerős vagy véglegessé vált bírósági határozat törvénysértő járulékos rendelkezéseinek korrekciója tehát kizárólag a Be. 671. §-a alapján egyszerűsített felülvizsgálati eljárásban történhet. Tény, hogy az összbüntetési ítélet a Kúria értelmezése szerint nem ügydöntő határozat, azonban az egyszerűsített felülvizsgálat körét meghatározó Be. 671. §-a sem ügydöntő határozatot, hanem az alapügyben hozott határozatot említ. Kétségtelen, hogy az egyszerűsített felülvizsgálat eljárási szabályait részletező Be. 672. §-a több helyen is utal jogerőre, illetve ügydöntő határozatra, ugyanakkor, ha az összbüntetési ítélet hibái csak a Be. 840. §-a szerint lennének orvosolhatók, az ahhoz is vezetne, hogy az összbüntetési ítélet törvénysértő rendelkezései a terhelt hátrányára gyakorlatilag határidő nélkül is megváltoztathatók lennének, ami a jogbiztonság követelményével ellentétben álló.

Hasonló álláspontot foglalt el a Fővárosi Ítéltábla a 2019. június 25. napján kelt 4.Beüf.10.410/2019/6. számú végzésében is, melyben szintén kifejtette, hogy a Be. 840. §-a szerinti eljárásban az összbüntetésbe foglalásról hozott döntést (azaz az összbüntetés tényét és az összbüntetésbe foglalt alapítéletek körét) vagy az összbüntetésként megállapított szabadságvesztés tartamát lehet kijavítani, annak törvénysértő volta esetén. A feltételes szabadságra bocsátással kapcsolatos törvénysértő rendelkezés egyszerűsített felülvizsgálat keretében javítható.

2.

A Budapest Környéki Törvényszék 20.Bpk.48/2017/4. számú összbüntetési ítéletében – ami a Fővárosi Ítéltábla mint másodfokú bíróság 1.Beüf.10587/2017/11. számú végzése folytán 2017. szeptember 14. napján emelkedett jogerőre – a terheltet a feltételes szabadság kedvezményéből kizárta.

A jogerős összbüntetési ítélet ellen a terhelt védője, majd a terhelt is utólagos összbüntetési eljárás lefolytatására vonatkozó kérelmet terjesztett elő a feltételes szabadsága vonatkozó rendelkezés megváltoztatása érdekében, amit a Budapest Környéki Törvényszék 20.Bpk.48/2017/17. számú, valamint a Fővárosi Ítéltábla mint másodfokú bíróság a 2018. február 15-én kelt 1.Beüf.10.060/2018/3. számú végzésével, illetve a Budapest Környéki Törvényszék a 20.Bpk.48/2017/24. számú, valamint a Fővárosi Ítéltábla mint másodfokú bíróság a 2018. december 17-én kelt 4.Beüf.10887/2018/3. számú végzésével elutasított.

A Kúria 2019. július 4. napján kelt Bt.II.414/2019/5. számú ítéletében megállapította, hogy a fenti – a törvényesség érdekében bejelentett jogorvoslati indítvánnyal támadott – határozatok törvénysértően rendelkeztek a feltételes szabadságra bocsátás kizártságáról. A Kúria határozatában egyéb elvi tartalom mellett arra hívta fel a Budapest Környéki Törvényszéket,

hogy az összbüntetési ítéletből engedett feltételes szabadságra bocsátással kapcsolatos törvénysértő rendelkezést a Be. 840. §-a szerinti utólagos összbüntetési eljárás keretében kell törvényessé tenni.

A Kúria összbüntetési eljárás ismételt lefolytatására felhívó határozata nyomán a Budapest Környéki Törvényszék a 2019. augusztus 26-án kelt és 2019. október 28-án jogerőre emelkedett 20.Bpk.138/2019/2. számú ítéletével utólagos összbüntetési eljárás keretében korrigálta a feltételes szabadságra bocsátásra vonatkozó törvénysértő rendelkezést.

II.

A legfőbb ügyész a fenti ítéletekkel bemutatott eltérő gyakorlatok közül a Kúria Bt.II.414/2019/5. számú ítéletében kifejtett álláspontot tartotta helyesnek, mely az összbüntetési ítéletben lévő feltételes szabadságra bocsátással kapcsolatos törvénysértő rendelkezés korrigálását a Be. 840. §-a szerinti utólagos összbüntetési eljárás keretében tartja elvégezhetőnek.

Egyszerűsített felülvizsgálati eljárásra abban az esetben van lehetőség, amikor az összbüntetésbe foglalt alapítélet tartalmaz törvénysértő rendelkezést. A Be. 671. §-ából következően ugyanis ennek az eljárási formának csak alapügyben hozott határozat ellen van helye.

A Be. 671. §-ához fűzött miniszteri indokolás szerint az egyszerűsített felülvizsgálat alapja, hogy a bíróság az alapügyben meghozott jogerős ügydöntő határozata valamely felsorolt járulékos jellegű kérdésben hiányos vagy törvénysértő. A törvény tehát egyszerűsített felülvizsgálatot a jogerős, ügydöntő határozatok bizonyos járulékos kérdései tekintetében teszi lehetővé. Az összbüntetési ítélet nem ügydöntő határozat. Az összbüntetésbe foglalás során ugyanis a bíróság az alapügyekben hozott ügydöntő határozatokkal kiszabott szabadságvesztéseket egységesíti.

A büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény (a továbbiakban: korábbi Be.) 574. § (4) bekezdésének utolsó mondata még lehetővé tette azt, hogy az összbüntetési ítéletben elvégezze a bíróság az alapítételek bármelyikét illetően a büntetés-végrehajtási fokozatra (556. §), illetőleg a feltételes szabadságra (557. §) vonatkozó rendelkezések utólagos korrekcióját, amennyiben ezekben a kérdésekben az alapítélet nem a törvényeknek megfelelően rendelkezett. A Be. viszont ilyen rendelkezést nem tartalmaz, erre csak a Be. 671. és 675. §-aiban rögzített egyszerűsített felülvizsgálati eljárás keretei között van lehetőség.

A jelen szabályozás szerint tehát a bíróság vagy összbüntetésbe foglalja az alapítételeket a törvénysértő alapítéleti rendelkezés szerint, és az egyszerűsített felülvizsgálat után a Be. 840. §-a szerinti eljárást folytatja le az összbüntetési határozat törvényessé tétele érdekében, vagy előbb egyszerűsített felülvizsgálati eljárásban kiküszöbölteti az alapítéleti törvénysértést és utána foglal összbüntetésbe.

Valamely alapítélet törvénysértő rendelkezésére nézve a Be. 672. § (4) bekezdése szerinti határidőn belül lehet egyszerűsített felülvizsgálati eljárást lefolytatni. Amennyiben az alapítéleti hibákat már nem lehet korrigálni, az eredeti törvénysértő rendelkezést figyelembe véve lehet az összbüntetésről dönteni.

Más a helyzet azonban akkor, amikor törvényes alapítételeket összbüntetésbe foglaló ítélet tartalmaz törvénytörő rendelkezést, mint a Fővárosi Törvényszék 21.Bpk.1306/2018/3. számú összbüntetési határozata.

A Be. 840. §-ában írt hiányos vagy törvénytörő „összbüntetésbe foglalás” alatt mindazt érteni kell, amit az összbüntetési ítélet rendelkező része tartalmazhat: így az összbüntetésbe foglalható ügydöntő határozatok körét, az összbüntetés tartamát, a végrehajtási fokozatot, a feltételes szabadságra bocsáthatóság legkorábbi időpontját, végül a visszaesői minőséget.

Így a Be. 840. §-a szerinti különleges eljárásban lehet törvényesen meghatározni az összbüntetés tartamát, a végrehajtási fokozatot, a feltételes szabadságra bocsáthatóság legkorábbi időpontját, illetve a visszaesői minőséget, amennyiben ezekkel kapcsolatban az összbüntetési ítélet törvénytörő rendelkezést tartalmaz.

A legfőbb ügyész szerint ezt az értelmezést támasztja alá a Be.-hez fűzött miniszteri indokolás is, amely az egyszerűsített felülvizsgálati eljárástól elkülönülten kezeli az összbüntetési és utólagos összbüntetési eljárást. Eszerint az összbüntetés – természetéből eredően – csak jogerős ügydöntő határozattal kiszabott büntetés esetén, e döntések után alkalmazható, az nem egyik vagy másik elítélés orvoslására, hanem a törvényesen kiszabott szabadságvesztés büntetések tartamának a halmazati büntetéskiszabási szabályokhoz hasonló megállapítására szolgál. A törvény ezért a különleges eljárások között tartja meg az összbüntetési eljárást, egyúttal az 1998. évi XIX. törvényben utólagos összbüntetésbe foglalásként szereplő jogorvoslati jellegű különleges eljárást az összbüntetési eljárásba emeli. Más garanciákat igényel az utólagos összbüntetési eljárás, mint amelyek az egyszerűsített felülvizsgálatban adóttak, ezért ilyen esetben a törvénytörő rendelkezés hatályon kívül helyezése mellett az összbüntetési eljárás ismételt lefolytatása indokolt.

Az utólagos összbüntetési eljárás esetén nincs meghatározva, hogy a terhelt terhére meddig lehet korrigálni a járulékos rendelkezéseket, ezért ebben az eljárásban az egyszerűsített felülvizsgálat esetében meghatározott határidő nélkül lehet módosítani a törvénytörő összbüntetési ítéletet.

A legfőbb ügyész a leírtakra figyelemmel a Bszi. 32. § (1) bekezdés a) pontjának második fordulata alapján, az egységes ítélkezési gyakorlat biztosítása érdekében, elvi kérdésben jogegységi eljárás lefolytatását és jogegységi határozat hozatalát tartotta szükségesnek.

A jogegységi tanács ülésén a legfőbb ügyész képviselője az indítványt változatlan tartalommal tartotta fenn.

III.

A Bszi. 32. § (1) bekezdés a) pontja szerint jogegységi eljárás lefolytatásának van helye, ha elvi kérdésben az egységes ítélkezési gyakorlat biztosítása érdekében jogegységi határozat meghozatalára van szükség.

A Bszi. 33. § (1) bekezdés c) pontja szerint a jogegységi eljárást le kell folytatni, ha a legfőbb ügyész indítványozza.

Ezért a Kúria jogegységi tanácsa a legfőbb ügyész – képviselője által az ülésen fenntartott – indítványa alapján, a jogegységi döntés meghozatalát az egységes ítélkezési gyakorlat biztosítása érdekében szükségesnek tartva, az eljárást – a Be. 670. § (1) bekezdésére figyelemmel a Bszi. 34-41. §-ai alapján eljárva – lefolytatta.

IV.

Az indítvány által érintett törvényi rendelkezések a következők: Be. 671. §: Egyszerűsített felülvizsgálati eljárás lefolytatásának van helye, ha a bíróság az alapügyben a törvény kötelező rendelkezése ellenére nem rendelkezett, vagy nem a törvénynek megfelelően rendelkezett a következő kérdésekről: 4. a feltételes szabadságra vonatkozó rendelkezésről; Be. 840. §: A bíróság hivatalból vagy az ügyészség, az elítélt és a védő indítványára hatályon kívül helyezheti az összbüntetési eljárásban meghozott határozatát, és a 839. § alapján ismét lefolytatja az összbüntetési eljárását, ha az összbüntetési eljárás jogerős befejezését követően megállapítja, hogy az összbüntetésbe foglalásról vagy annak tartamáról nem vagy nem a törvénynek megfelelően rendelkezett.

V.

A 2018. július 1. napját megelőzően hatályban volt korábbi Be. egységesen a XXIX. Fejezetében, a különleges eljárások körében szabályozott minden olyan eljárást, melyek rendeltetése az volt, hogy az alapeljárás jogerős befejezése után felmerülő egyes, a büntetőjogi felelősséget és a büntetőjogi jogkövetkezmény megállapítását nem érintő kérdésekről (az ún. járulékos kérdésekről) a bíróság egyszerű eljárás keretében határozhasson. Az e fejezetben szabályozott eljárások egy részénél az alapügyben fel sem merülhetett az a kérdés, amiről a bíróságnak utólag döntenie kell (pl. a korábbi Be. 563. § a pénzbüntetés átváltoztatása szabadságvesztésre vagy a korábbi Be. 574. § szerinti összbüntetési eljárás), míg ezen eljárások egy másik része a bíróság - az alapeljárás során objektív vagy szubjektív okok miatt – elkövetett tévedéseire ad egyszerű korrekciós lehetőséget. Ennek megfelelően a törvény különleges eljárásként határozta meg és szabályozta mind a feltételes szabadságra vonatkozó rendelkezés utólagos módosítására [korábbi Be. 557. § (1) bekezdés], mind pedig az utólagos összbüntetésbe foglalásra irányuló eljárást (korábbi Be. 575. §). A 2018. július 1. napján hatályba lépett és jelenleg is hatályos Be. az eljárás jogerős befejezése után lefolytatható, nem a büntetőjogi főkérdések (a bűnösség és a büntetés) revíziójára irányuló eljárásokat a vázolt jelentős különbség mentén két csoportba osztotta. Ennek során létrehozta az ún. egyszerűsített felülvizsgálati eljárást (Be. XCIV. Fejezet), melynek alapja az, hogy a bíróság az alapügyben meghozott jogerős ügydöntő határozata valamely felsorolt járulékos jellegű kérdésben hiányos vagy törvényt sértő. Az egyszerűsített felülvizsgálati eljárásban nem kerülhet sor az anyagi jogerő áttörésére, csupán korrekció útján a másodlagos kérdések törvényességének biztosítására, az anyagi jogerő tiszteletben tartása mellett. A törvény az egyértelműség kedvéért tételesen felsorolja, hogy mely kérdések képezhetik az eljárás tárgyát. Amellett azonban, hogy a törvény a korábbi különleges eljárások közül a jogorvoslati rendeltetésű eljárásokat egyszerűsített felülvizsgálatként strukturálta át, különleges eljárásokként fenntartotta az anyagi jogi intézményekhez kapcsolódó szükségszerű eljárásokat (Be. Huszonegyedik Rész). Az egyszerűsített felülvizsgálati eljárás és a különleges eljárás között a legfontosabb jogi különbségek az alábbiak. Az egyszerűsített felülvizsgálati eljárás során az ügydöntő határozat jogerőre emelkedését követő egy hónapon belül a jogerős ügydöntő határozatot hozó bíróság, egyébként az alapügyben eljáró elsőfokú bíróság jár el [Be. 672. § (2) bekezdés első mondata]. Az összbüntetésbe foglalásra irányuló különleges eljárásban – így annak megismétlése során is – a

legutóbb befejezett ügyben eljáró elsőfokú bíróság jár el, ha az eljárásokat azonos hatáskörű bíróságok folytatták, egyébként a magasabb hatáskörű elsőfokú bíróság jár el [Be. 839. § (1) bekezdés, Be. 840. §].

További különbség, hogy az összbüntetésbe foglalásra irányuló eljárásban (annak megisméltése esetén is) a bíróság az ügyiratok alapján hozza meg a határozatát, ellenben az egyszerűsített felülvizsgálat során – a hatályos szabályozás szerint - a terhelt meghallgatása nem mellőzhető, ha a bíróság a feltételes szabadságra vonatkozó rendelkezés utólagos módosításáról rendelkezik [Be. 673. § (6) bekezdés a) pont].

Megjegyzi a Kúria, hogy ez az eltérés a feltételes szabadságra bocsáthatóságra vonatkozó egyszerűsített felülvizsgálati eljárás és a különleges eljárás között 2021. január 1. napjával elenyészik, mert a 2020. évi XLIII. törvény 233. §-ával módosított Be. 673. § (6) bekezdés a) pontja ekkortól a feltételes szabadságra vonatkozó rendelkezés egyszerűsített felülvizsgálatban való módosítása során a terhelt meghallgatásának kötelezettségét már csak az életfogytig tartó szabadságvesztésből engedélyezett feltételes szabadság kapcsán írja elő. További eltérés az egyszerűsített felülvizsgálat és a különleges eljárás között, hogy különleges eljárás lefolytatására – időhatártól függetlenül – mindaddig lehetőség van, amíg annak oka fennáll. Ugyanakkor a terhelt, a vagyoni érdekelt vagy az egyéb érdekelt hátrányára egyszerűsített felülvizsgálati eljárásra indítvány az ügydöntő határozat közzétételétől számított hat hónapon belül terjeszthető elő, illetve a terhelt, a vagyoni érdekelt vagy az egyéb érdekelt hátrányára egyszerűsített felülvizsgálati eljárás hivatalból is csak az ügydöntő határozat közzétételétől számított hat hónapon belül indítható [Be. 672. § (4) bekezdés]. Az egyszerűsített felülvizsgálati eljárást a megindításától számított hat hónapon belül le kell folytatni, ezt követően – a törvényben meghatározottak kivételével – nem hozható a terheltre vagy az egyéb érdekeltre hátrányosabb döntés [Be. 672. § (5) bekezdés].

VI.

Mindezek áttekintése után a Kúria álláspontja a következő. A Be. 671. §-a szerint egyszerűsített felülvizsgálati eljárás lefolytatásának akkor van helye, ha a bíróság az alapügyben a törvény kötelező rendelkezése ellenére nem rendelkezett, vagy nem a törvénynek megfelelően rendelkezett az ott meghatározott kérdésekben. E törvényhely tehát a bíróság alapügyben tett rendelkezését határozza meg az egyszerűsített felülvizsgálat tárgyaként, és nem tartalmazza kifejezetten a „jogerős ügydöntő határozatával” kitételt. Ennek oka azonban nem az, hogy a törvényhozó nem tekinti az egyszerűsített felülvizsgálat feltételének, hogy az adott kérdésben a bíróság jogerős ügydöntő határozattal döntsön, hanem az, hogy az egyszerűsített felülvizsgálattal orvosolható kérdésekről a bíróság „az alapügyben” eleve, fogalmilag csak a jogerős ügydöntő határozatban rendelkezhet, így annak külön kiemelése szükségtelen. Ezt támasztja alá az is, hogy a törvény e szakaszához fűzött miniszteri indokolás már azt rögzíti, miszerint az egyszerűsített felülvizsgálat alapja, hogy a bíróság az alapügyben meghozott jogerős ügydöntő határozata valamely felsorolt járulékos jellegű kérdésben hiányos vagy törvénysértő. A törvény tehát az egyszerűsített felülvizsgálatot csak a jogerős, ügydöntő határozatok bizonyos járulékos kérdései tekintetében teszi lehetővé.

Kétségtelen, hogy a Be. 449. § (2) bekezdése szerint az ítélet mindig ügydöntő határozat. A Be. 456-459. §-aiban foglalt szabályozás ugyancsak nem hagy kétséget afelől, hogy a törvény rendszerében csak az ügydöntő határozat „képes” jogerőre. Az sem kérdőjelezhető meg, hogy a jogalkotó szerint az összbüntetési ítélet is jogerőre emelkedhet, miután a Be. a 840. §-ában

azt a fordulatot használja, hogy „ha az összbüntetési eljárás jogerős befejezését követően megállapítja”.

Az összbüntetésre irányuló eljárásban az összbüntetésbe foglalásról a bíróság – a Be. 839. § (5) bekezdése alapján – ítélettel határoz, és az összbüntetési ítélet jogerőre képes. Ennek ellenére következetes azonban a Kúria gyakorlata abban, hogy az összbüntetési ítélet nem ügydöntő határozat. A Be. 456. § (1) bekezdése ugyanis kimondja, hogy a bíróság jogerős ügydöntő határozata végleges, mindenkire kötelező döntést tartalmaz a vádról, illetve a terhelt büntetőjogi felelősségéről, a büntetőjogi következményekről vagy ezek hiányáról. Ügydöntőnek tehát azok a határozatok tekintendők, amelyekben a bíróság a Be. vonatkozó szabályai szerint lefolytatott bírósági eljárást követően a vádról határoz, az ügy érdemében hoz mindenkivel szemben kötelező érvényű, a terhelt büntetőjogi felelősségét megállapító, vagy őt felmentő ítéletet, illetve eljárást megszüntető végzést (EBH 2004.1016.). A Be. 839. §-ában szabályozott összbüntetési eljárás különleges eljárás (Be. Huszonegyedik Rész). Különleges eljárásban a bíróság nem a vádról, nem a terhelt büntetőjogi felelősségéről, nem a büntetőjogi következményekről vagy ezek hiányáról, azaz nem a büntetőjogi főkérdésekről dönt.

Ekként tehát az összbüntetési ítélet nem ügydöntő határozat. Az összbüntetésbe foglalás során ugyanis a bíróság nem a vádról határoz, hanem az alapügyekben hozott ügydöntő határozatokkal kiszabott szabadságvesztéseket egységesíti. Az ügydöntő jelleg hiánya azt eredményezi, hogy az összbüntetési ítélet törvénysértő rendelkezése ellen egyszerűsített felülvizsgálat nem vehető igénybe, arra csak abban az esetben van lehetőség, amikor az összbüntetésbe foglalt alapítélet tartalmaz törvénysértő rendelkezést.

A korábbi Be. 574. § (4) bekezdésének utolsó mondata még lehetővé tette azt, hogy az összbüntetési ítéletben elvégezze a bíróság az alapítételek bármelyikét illetően a büntetés-végrehajtási fokozatra (556. §), illetőleg a feltételes szabadságra (557. §) vonatkozó rendelkezések utólagos korrekcióját, amennyiben ezekben a kérdésekben az alapítélet nem a törvényeknek megfelelően rendelkezett. A Be. ilyen rendelkezést már nem tartalmaz, erre csak a Be. 671. és 675. §-aiban rögzített egyszerűsített felülvizsgálati eljárás keretei között van lehetőség.

A jelen szabályozás szerint tehát a bíróság az összbüntetési eljárásban az alapítélet törvénysértő rendelkezését nem orvosolhatja. Ekként ilyen esetben az összbüntetésbe foglalást csak az alapítételek (esetlegesen téves) rendelkezéseinek alapulvételével lehet elvégezni, majd az alapügy(ek)ben lefolytatott egyszerűsített felülvizsgálat után kell a Be. 840. §-a alapján, a Be. 839. §-a szerinti eljárást ismét lefolytatni az összbüntetési határozat törvényessé tétele érdekében. Ha pedig valamely alapítélet törvénysértő rendelkezését az egyszerűsített felülvizsgálati eljárásban a Be. 672. § (4) bekezdése szerinti határidő túllépése miatt már nem lehet korrigálni, az eredeti törvénysértő rendelkezést figyelembe véve kell az összbüntetésről dönteni.

Más a helyzet azonban akkor, amikor törvényes alapítételeket összbüntetésbe foglaló ítélet tartalmaz törvénysértő rendelkezést.

A Be. 840. §-ában írt hiányos vagy törvénysértő „összbüntetésbe foglalás” alatt mindazt érteni kell, amit az összbüntetési ítélet rendelkező része tartalmazhat: így az összbüntetésbe foglalható ügydöntő határozatok körét, az összbüntetés tartamát, a végrehajtási fokozatot, a feltételes

szabadságra bocsáthatóság legkorábbi időpontját, végül a visszaesői minőséget. A megszorító értelmezésnek nincs törvényi alapja.

Ezt támasztja alá az is, hogy míg a korábbi Be. külön alcímben szabályozta az összbüntetésbe foglalásra (574. §) és az utólagos összbüntetésbe foglalására (575. §) irányuló különleges eljárást, addig a hatályos Be. 839-840. § már kizárólag összbüntetési eljárást határoz meg. A Be. 840. §-a arra ad lehetőséget, hogy törvénysértés esetén a bíróság az összbüntetési eljárást a Be. 839. §-a szerint megismételje. A megismételt összbüntetési eljárásban tehát a bíróság ugyanazon szabályok (Be. 839. §) szerint jár el, mint a korábbi összbüntetési eljárás során, és így értelemszerűen minden olyan rendelkezést is meghozhat – immár törvényes tartalommal – , amit a korábbi összbüntetési ítéletben megtett, vagy – a törvény kötelező rendelkezése ellenére – megtenni elmulasztott.

Ekként a Be. 840. §-a alapján megismételt, a Be. 839. §-a szerinti különleges eljárásban lehet törvényesen meghatározni az összbüntetés tartamát, a végrehajtási fokozatot, a feltételes szabadságra bocsáthatóság legkorábbi időpontját, illetve a visszaesői minőséget, amennyiben ezekkel kapcsolatban az összbüntetési ítélet törvénysértő rendelkezést tartalmaz.

Az összbüntetési eljárás megismétlése esetén nincs meghatározva, hogy a terhelt terhére meddig lehet korrigálni a járulékos rendelkezéseket, ezért ebben az eljárásban az egyszerűsített felülvizsgálat esetében meghatározott határidő nélkül lehet módosítani a törvénysértő összbüntetési ítéletet. Ezzel a terhelt garanciális jogai nem sérülnek, mert az alapítélet téves rendelkezései – a korábban írtak szerint – csak egyszerűsített felülvizsgálatban, az arra meghatározott határidő letelte előtt helyesbíthetők; időhatár nélküli korrekció a terhelt terhére csak az alapítételek helyes rendelkezései esetén, az összbüntetési ítéletben – azaz nem a büntetés kiszabása, hanem azok egységesítése során – elvétett rendelkezés kapcsán lehetséges.

VII.

A fentiekre figyelemmel a Kúria az ítélezési gyakorlat egységessége érdekében – a Bszi. 37. § (1) bekezdése szerinti ülésen eljárva – jogegységi döntést hozott a rendelkező rész szerint határozva.

A jogegységi határozatot a Bszi. 42. § (1) bekezdésére figyelemmel a Magyar Közlönyben, a Bírósági Határozatok Gyűjteményében, a központi honlapon és a Kúria honlapján közzéteszi.

Budapest, 2020. július 2.

Dr. Kónya István s.k.
a jogegységi tanács elnöke

Dr. Somogyi Gábor s.k.
előadó bíró

Dr. Csák Zsolt s.k.
bíró

Dr. Katona Sándor s.k.
bíró

Dr. Márki Zoltán s.k.
bíró

Dr. Molnár Gábor Miklós s.k.
bíró

Dr. Székely Ákos s.k.
bíró

2. Közigazgatási jogegységi határozatok

1/2020. számú KJE határozat

1/2020.KJE

A Kúria Kfv.II.37.894/2014/13. számú határozatától való eltérés megengedéséről

A Kúria Közigazgatási Jogegységi Tanácsa a Kúria K.II. tanácsa által indítványozott jogegységi eljárásban Budapesten, 2020. július 6-án megtartott ülésen meghozta a következő jogegységi határozatot:

A Jogegységi Tanács megállapítja, hogy a Kúria ítélkező tanácsa a Kúria Kfv.II.37.894/2014/13. számú határozatától eltérhet.

Indokolás

I.

2020. március 20. napján a Kúria K.II. tanácsa a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény (a továbbiakban: Bszi.) 32. § (1) bekezdése b/pontja alapján jogegységi eljárás lefolytatását és jogegységi határozat meghozatalát indítványozta a 2015.évi K. 27. számú közigazgatási elvi határozattól való eltérés érdekében. A jogegységi indítvány szerint a Kúria a Kfv.II.37.894/2014/13. számú ítéletében, amely BH.2015/7/K.27. szám alatt elvi határozatként is közzétételre került (a továbbiakban: határozat) azt mondta ki, hogy az Unió polgárainak és családtagjaiknak a tagállamok területén történő szabad mozgáshoz és tartózkodáshoz való jogáról szóló 2004/38/EK Európai Parlamenti és Tanácsi irányelv (a továbbiakban: Irányelv) 37. cikke folytán a hazai szabályozás alapján a közjegyző – mint hatóság – által a felek nyilatkozata szerint nyilvántartott élettársi kapcsolat a szabad mozgás és tartózkodás jogával rendelkező személyek beutazásáról és tartózkodásáról szóló 2007. évi I. törvény (a továbbiakban: Szmtv.) 2. § b) pont bj) alpontja szerinti hatóság előtt regisztrált élettársi kapcsolattal azonos. Rögzítette továbbá, hogy az Szmtv. hatályának elismerése nem zárja ki, hogy a hatóság az élettársi kapcsolat valós tartalmát érdemben vizsgálja. E döntés meghozatalakor az eljáró tanács arra jutott, hogy az Szmtv. családtag fogalma által megkívánt azon feltétel, hogy családtag a magyar állampolgár azon élettársa, aki a magyar hatóság előtt regisztrált élettársi kapcsolatot létesít, teljesül azzal, ha az ilyen élettársi kapcsolatot az Élettársi Nyilatkozatok Nyilvántartásában (a továbbiakban: Nyilvántartás) regisztrálják, függetlenül attól, hogy ez a regisztráció elkülönül a bejegyzett élettársi kapcsolatról, az ezzel összefüggő, valamint az élettársi viszony igazolásának megkönnyítéséhez szükséges egyes törvények módosításáról szóló 2009. évi XXIX. törvény (a továbbiakban: Bét.)

hatálya alá tartozó élettársi kapcsolattól. Ezt a jogértelmezést erősítette meg a Kúria a Kfv.II.37.607/2015/5. számú ítéletében.

A Kfv.II.37.117/2019. számú ügyben ismét felmerült a kérdés, hogy a Nyilvántartásba bejegyzett élettársi kapcsolatban élő felperesnek kell-e többletfeltételeket (lásd Szmtv. 8. § (1) bekezdés a) pont) igazolnia ahhoz, hogy családtagként történő tartózkodását az idegenrendészeti hatóság elfogadja vagy elegendő a Nyilvántartásba való regisztráció és az egy évnél rövidebb együttélés ahhoz, hogy családtagnak minősüljön. Az elsőfokú bíróság a kúriai gyakorlatot követve hozta meg hatályon kívül helyező döntését, amely ellen az alperesi hatóság nyújtott be felülvizsgálati kérelmet. Ebben arra hivatkozott, hogy a kúriai döntések meghozatalát követően (2016. és 2017. évben is) módosult a szabad mozgás és tartózkodás jogával rendelkező személyek beutazásáról és tartózkodásáról szóló 2007. évi I. törvény végrehajtásáról szóló 113/2007. (V.24.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Vhr.) 27. § (3) bekezdése, amely egyértelműen az Szmtv. 8. § (1) bekezdés a) pontjához tartozóan szabályozza mint benyújtandó igazolást a Nyilvántartásba vételről szóló közjegyzői határozatot. Az alperes álláspontja szerint e módosítás azt a jogalkotói szándékot tükrözi – szemben az Szmtv. 2. § b) pont bj) alpontjával és a közjegyzői nemperes eljárás szabályaival –, hogy a Nyilvántartásban regisztrált kapcsolatban magyar állampolgárral élő személy nem családtag, őt csak többletfeltétel teljesülése mellett, a hatóság mérlegelésétől függően lehet ilyenként elismerni. Ez a végrehajtási szabályváltozás az Irányelv 37. cikkével azonos jogértelmezés felé való elmozdulást teszi/teheti indokolttá, amely azonban önmagában és jogegységi eljárás nélkül nem elegendő a határozattól eltérő döntés meghozatalára. Ugyanis a jogszabályi hierarchiára tekintettel mellőzni lehetne a Vhr. szabályát, ha az lenne megállapítható, hogy az a törvényi szintű szabályozással ellentétes. Ennek ellenére és az Alaptörvény 28. cikke alapján mégis az a következtetés vonható le, hogy a jogalkotó a Vhr. szabállyal egyértelműsíteni törekedett ezt a kérdést, amelyet nem lehet figyelmen kívül hagyni, még akkor sem, ha ezt az Szmtv. 2. § b) pont bj) alpont módosításával egyszerűen megtehetette volna.

II.

A jogegységi indítvány érdemében a Legfőbb Ügyész a 2020. április 29-én kelt P.KvFK.3092/2020. számú nyilatkozatában kifejtette, hogy a magyar szabályozás nem ismer olyan élettársi kapcsolatot, amely az Irányelv 2. cikk 2. pont b) alpontja szerinti családtagi minőséget megalapozná, mert ugyan az azonos neműek anyakönyvvezető által bejegyzett élettársi kapcsolatához több jogot fűz, mint az akár egyező, akár különemű felek közjegyző által Nyilvántartásba vett élettársi kapcsolatához, de a felsoroltak egyikét sem tekinti egyenértékűnek a házasság jogintézményével. Ennek oka, hogy az Alaptörvény L. cikk (1) bekezdése szerint a családi kapcsolat alapja a házasság, illetve a szülő-gyermek viszony, kiemelt alaptörvényi védelmet ezért csak a házasság élvez. Az Irányelv 37. cikke azonban lehetővé teszi, hogy a tagállami szabályozás az érintettekre nézve az Irányelvben foglaltaknál kedvezőbb szabályokat állapítson meg. Ezzel a felhatalmazással élve társít az Szmtv. 2. § b) pont bj) alpontja a magyar vagy az Európai Unió más tagállamainak hatósága által regisztrált – házassággal nem egyenértékű – élettársi kapcsolathoz is családtagi státuszt. Az Szmtv. nem az Alaptörvény szerinti család fogalmát „használja”, hanem értelmező rendelkezései között az Irányelvhez igazodóan „saját” családtag fogalmat vezet be. Ezt egyértelműen kifejezésre juttatja az Szmtv. 2. §-ának felvezető része, amely szerint a törvényi definíció csak az Szmtv. alkalmazása során irányadó. Miután az egyes közjegyzői nemperes eljárásokról szóló 2008. évi XLV. törvény több

rendelkezése alátámasztja, hogy a közjegyző eljárása hatósági szintű eljárás, a bíróság eljárásával azonos hatályú, továbbá a 36/E. § (2) bekezdése szerint a felek Nyilvántartásba vett nyilatkozata igazolja az élettársi kapcsolatot, a szóban forgó Nyilvántartásba bejegyzett élettársi kapcsolat is kielégíti az Szmtv. 2. § b) pont bj) alpontban meghatározott törvényi követelményeket, és erre tekintettel családtagi státuszt eredményez, akár csak a Bét. szerinti bejegyzett élettársi kapcsolat.

Az előzőek szerinti jogértelmezésnek nem mond ellent az sem, hogy a Vhr. 27. § (3) bekezdése kizárólag az Szmtv. 8. § (1) bekezdés a) pontjához kötötten nevesíti a Nyilvántartásba történő bejegyzésről szóló határozatot, mint kötelezően igénybe veendő bizonyítási eszközt. E jogszabályhely ugyanis csak azt az esetkört rendezi, amikor az Szmtv. 2. § b) pont bj) alpontjában foglaltakon túl is valamely személy családtagnak minősíthető a tartózkodás szempontjából. Ezen túlmenően, ha az élettársi kapcsolat családtagi státuszt keletkeztető jogviszony, mint ahogy erről az Szmtv. 2. § b) pont bj) alpontja rendelkezik, az erről vezetett közhiteles nyilvántartás hatóság általi figyelembevétele külön előírás nélkül is magától értetődő.

Az Alaptörvényben rögzített jogszabályi hierarchia nem teszi lehetővé, hogy a Vhr., mint alacsonyabb szintű jogszabály „lerontsa” az Szmtv., mint magasabb szintű jogszabály rendelkezését. Ha tehát az Szmtv. a közjegyző által vezetett Nyilvántartásba bejegyzett élettársi kapcsolathoz családtagi minőséget kapcsol, akkor a Vhr.-t nem lehet úgy értelmezni, hogy az említett törvényi előírás érvényesülését a Vhr. bármilyen módon korlátozza. Az előzőek szerinti jogértelmezés nem zárja ki, hogy a hatóság – a tényállás-tisztázási kötelezettségének eleget téve, megelőzendő az esetleges visszaéléseket – a Nyilatkozatban szereplő élettársi kapcsolat valós tartalmát érdemben vizsgálja. Összességében a határozat – akár csak a Kfv.II.37.607/2015/5. számú határozat – az Szmtv. és a Vhr. 2018. december 31-ig hatályos előírásaival és a jogalkotói célkitűzéssel összhangban álló, helytálló jogértelmezést fogalmazott meg. Az attól való eltérés – vagyis annak kimondása, hogy a közjegyző által vezetett Nyilvántartásban szereplő élettársi kapcsolat az Szmtv. 2. § b) pont bj) alpontja szerinti családtagi minősítést nem keletkeztet – meghaladja a jogértelmezés kereteit.

A Legfőbb Ügyész megjegyezte, hogy az indítványban felvetett jogértelmezési kérdés a 2018. december 31-ét követően indult ügyekben nem merül fel, mert az Szmtv. 2. § b) pont, bj) alpontja 2019. január 1-jétől hatálytalan.

III.

Miután a Kúria ítélkező tanácsa a határozattól el kívánt térni, a Bszi. 32. § (1) bekezdés b) pontja szerinti okból jogegységi határozat meghozatala indokolt. A Kúria ezért a jogegységi indítvány elbírálása végett a Bszi. 38. §-a szerinti ülést tartott, amelyen a Legfőbb Ügyész képviselője az írásbeli nyilatkozatában foglaltakat fenntartotta.

IV.

A kezdeményezett jogegységi eljárásban a Kúria Közigazgatási Jogegységi Tanácsa az alábbi álláspontra helyezkedett.

A Jogegységi Tanács elsődlegesen hangsúlyozza, a jogegységi indítvány 2020. március 20-án került lajstromozásra, ezért a Bszi. ebben az időpontban hatályos rendelkezései irányadók az eljárás során.

A Bszi. 2020. április 1. napjától hatályba lépő, az elvi bírósági határozat jogintézményét is

érintő változásait a jogegységi tanács kizárólag a jogszabályi fogalom-használat körében alkalmazta.

A Bszi. 32. § (1) bekezdése b/ pontja szerinti jogegységi eljárás tárgya sajátos, a jogegységi eljárások fő típusától eltér. A Bszi. ezen rendelkezése szerinti indítvány esetében a jogegységi tanácsnak a korábbi határozattól való eltérés lehetőségét és a határozat kötőerejének kérdését kell elsődlegesen vizsgálat tárgyává tenni. A jogegységi döntés ebben az esetben az eltérés lehetőségére, indokoltságára vonatkozik, ugyanakkor az eltéréssel érintett ügyben az alapul vett jog értelmezését a közigazgatási per eldöntésére nézve az indítványozó tanácsnak kell elvégeznie.

A határozat meghozatalának alapjául szolgáló releváns jogszabályhelyek a következők: Az Szmtv. 2. § b) pont bj) alpontja értelmében e törvény alkalmazásában családtag: a magyar állampolgár harmadik országbeli állampolgár élettársa, amennyiben magyar hatóság vagy az Európai Unió más tagállamának hatósága előtt regisztrált élettársi kapcsolatot létesített. Az Szmtv. 8. § (1) bekezdése szerint az eljáró hatóság engedélyezheti annak a személynek a családtagként történő tartózkodását, aki a) a magyar állampolgár eltartottja, vagy vele legalább egy éve egy háztartásban él, illetve akiről súlyos egészségügyi okból a magyar állampolgár személyesen gondoskodik, b) – abban az országban, ahonnan érkeznek – a 6. § (1) bekezdésében meghatározott feltételeket teljesítő EGT-állampolgár eltartottja volt, vagy vele egy háztartásban élt, illetve akiről súlyos egészségügyi okból az EGT-állampolgár személyesen gondoskodik. A 8. § (2) bekezdése alapján az (1) bekezdésben foglalt személy tartózkodási joga megszűnik, ha az életközösség már nem áll fenn. A 8. § (3) bekezdése rögzíti, az (1) bekezdésben meghatározott személy jogszerű tartózkodása alatt a családtag jogállásával rendelkezik, azzal a kivétellel, hogy tartózkodási jogát e jogcímen nem tartja meg a) a magyar állampolgár halála vagy állampolgárságának megszűnése esetén, b) az EGT-állampolgár halála, tartózkodási jogának megszűnése esetén, ha az EGT-állampolgár a tartózkodási jogának gyakorlásával felhagyott.

A Vhr. 27. § (1) bekezdése kimondja, aki a Tv. 8. § (1) bekezdése alapján kéri a tartózkodás engedélyezését, a) okirattal köteles igazolni, hogy tartási vagy életjáradéki szerződés, illetve külön törvényben meghatározott tartási kötelezettség vagy a 25. § (1) bekezdése szerinti eltartási nyilatkozat alapján magyar állampolgár eltartottja, illetőleg jogszabály vagy szerződés alapján az EGT-állampolgár a tartására köteles; b) a kezelőorvos által kiállított igazolással köteles igazolni, hogy súlyos egészségügyi okból az EGT-állampolgár, illetőleg a magyar állampolgár személyes ápolására szorul; c) arra hivatkozva, hogy – abban az országban ahonnan érkeznek – az EGT-állampolgárral egy háztartásban élt, köteles ezt okirattal – különösen az erről kiállított hatósági bizonyítvánnyal – vagy egyéb hitelt érdemlő módon igazolni. A 27. § (2) bekezdése értelmében a regionális igazgatóság a személyi adat- és lakcímnnyilvántartásból adatot igényel arra vonatkozóan, hogy a kérelmezőnek legalább egy éve a magyar állampolgár lakóhelyével vagy a tartózkodási helyével azonos-e a lakóhelye vagy a tartózkodási helye.

A határozat meghozatalát követően, 2016. július 1-jén lépett hatályba a Kfv.II.37.117/2019. számú perben alkalmazandó Vhr. 27. § (3) bekezdése, amelynek az ügyben irányadó szövege kimondja, az eljáró hatóság az (1) és (2) bekezdésekben foglaltakon túl a Tv. 8. § (1) bekezdés a) pontja alapján előterjesztett tartózkodási kártya kiadására irányuló kérelem elbírálása során értékeli az Élettársi Nyilatkozatok Nyilvántartásába történő bejegyzésről szóló határozatot is.

2016. július 1-jétől változott az Szmvtv. 2. § b) pont bj) alpontjának szövege is, amely szerint e törvény alkalmazásában családtag: a magyar állampolgár élettársa, amennyiben a magyar hatóság vagy az Európai Unió más tagállamának hatósága előtt regisztrált élettársi kapcsolatot létesített. A jogszabályhely változása a jogegységi indítvány elbírálása körében irreleváns. Az Szmvtv. 8. § (1)-(3) bekezdései az elvi határozat meghozatalához képest változatlanok maradtak. A Kúria Jogegységi Tanácsa rámutat, hogy a határozat alapjául szolgáló jogszabályi környezet 2016. július 1-jét követően a Vhr. 27. § (3) bekezdésének beiktatásával megváltozott, amelyre tekintettel a Kfv.II.37.894/2014. számú ügy és a Kfv.II.37.117/2019. számú ügy jogi helyzete eltér egymástól. Az alapul vett, alkalmazandó közigazgatási anyagi jogszabály lényeges változása a Kúria ítélkező tanácsa számára lehetőséget teremt a korábban közzétett határozattól való eltérésre, a jogszabály módosulása a közzétett kúriai határozat kötőerejét megszünteti. A megváltozott alkalmazandó jogra figyelemmel a Kúria Kfv.II.37.894/2014/13. számú határozatától való eltérés lehetősége fennáll, amelyre tekintettel a Jogegységi Tanács arra az álláspontra helyezkedett, hogy a Kúria ítélkező tanácsa a korábban közzétett határozattól eltérhet.

V.

A Kúria jogegységi tanácsa a jogegységi indítvány alapján eljárva a Bszi. 32. § (1) bekezdés b) pontja szerinti okból a rendelkező részben foglaltaknak megfelelően határozott. A jogegységi tanács a Bszi. 42. § (1) bekezdését alkalmazva határozatát a Magyar Közlönyben, a központi honlapon és a Kúria honlapján közzéteszi.

Budapest, 2020. július 6.

Dr. Kalas Tibor s.k.
a jogegységi tanács elnöke

Dr. Sugár Tamás s.k.
előadó bíró

Dr. Bögös Fruzsina s.k.
bíró

Dr. Kiss Árpád Lajos s.k.
bíró

Dr. Balogh Zsolt s.k.
bíró

2/2020. számú KJE határozat

2/2020.KJE

A Kúria Közigazgatási Jogegységi Tanácsa a Kúria Közigazgatási Kollégiumának Kollégiumvezetője által indítványozott jogegységi eljárásban a Budapesten, 2020. szeptember 3. napján megtartott ülésen meghozta az alábbi

jogegységi határozatot:

Az országos illetékességgel eljáró közigazgatási szerv közigazgatási tevékenységének felülvizsgálata során a közigazgatási bíróság illetékességét (egyéb különös vagy kizárólagos illetékesség hiányában) a felperes lakóhelye, tartózkodási helye, székhelye alapítja meg.

Indokolás

I.

A Kúria Közigazgatási Kollégiumának Kollégiumvezetője 2020. június 20. napján a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény (a továbbiakban: Bszi.) 32. § (1) bekezdés a) pontja és a 33. § (1) bekezdés a) pontja alapján jogegységi eljárás lefolytatását és jogegységi határozat meghozatalát indítványozta a közigazgatási perrendtartásról szóló 2017. évi I. törvény (a továbbiakban: Kp.) 13. § (1) bekezdése szerinti, 2020. április 1. napjától hatályos illetékességi szabályok alkalmazásának értelmezésére, országos illetékességű közigazgatási szerv eljárása esetén.

A jogegységi indítvány szerint a Kúria Kpkf.VI.39.105/2020/3., Kpkf.VI.39.148/2020/3., Kpkf.VI.39.167/2020/3., Kpkf.VI.39.168/2020/3., Kpkf.VI.39.169/2020/3. és Kpkf.VI.39.138/2020/2. számú végzéseiben kifejtett álláspontjai nem egységesek a tekintetben, hogy a másodfokon eljáró, országos illetékességű közigazgatási szerv döntésének felülvizsgálatakor a közigazgatási bíróság illetékességét a Kp. 13. § (1) bekezdés c) pontja alapján a felperes lakóhelye, tartózkodási helye, székhelye, avagy a Kp. 13. § (1) bekezdés e) pontja szerint az elsőfokú közigazgatási cselekmény megvalósulásának helye alapozza-e meg. Kifejtette, hogy a végzések egységesek a körben, hogy a Kp. 13. § (1) bekezdés c) pontja szerinti illetékességi szabály a többfokú eljárásokban is alkalmazható, továbbá, hogy az illetékességet az alperes és nem az elsőfokú szerv vonatkozásában kell vizsgálni, mert a jogvita tárgya a másodfokú szerv közigazgatási tevékenysége. Abban a kérdésben azonban, hogy amennyiben a másodfokon eljáró közigazgatási szerv országos illetékességű, akkor az megfeleltethető-e a Kp. 13. § (1) bekezdés c) pontjában meghatározott, több mint egy megyére kiterjedő illetékességgel eljáró közigazgatási szervnek, és ez alapján a közigazgatási bíróság illetékességét a Kp. 13. § (1) bekezdés c) vagy e) pontjai alapján kell-e megállapítani, a végzésekellentétes következtetésre jutottak. Kiemelte, hogy az eljárás fellebbezési tanácsok a meghozott végzésekben többfokú közigazgatási eljárás esetén sem tartották a Kp. 13. § (1) bekezdés e) pontja szerinti illetékességi okot kizárólagosnak, az eljárás többfokú jellege tehát önmagában nem zárja ki a Kp. 13. § (1) bekezdés c) pontja szerinti illetékességi szabály alkalmazását. Az eljárás tanácsok abban a kérdésben foglaltak eltérően állást, hogy az országos illetékességű közigazgatási szerv tevékenységének felülvizsgálata esetén alkalmazható-e a Kp. 13. § (1) bekezdés c) pontja szerinti illetékességi szabály. Az egyik álláspont szerint a másodfokon országos illetékességgel eljáró közigazgatási szerv közigazgatási tevékenységének bírósági felülvizsgálatakor a bíróság illetékességét a Kp. 13. § (1) bekezdésének c) pontja alapozza meg, mert az országos illetékességű közigazgatási szerv a több mint egy megyére kiterjedő illetékességű közigazgatási szervek közé sorolandó, mivel illetékessége több megyére terjed ki, amelyre figyelemmel a bíróság illetékességét a felperes lakóhelye, tartózkodási helye, illetőleg székhelye alapozza meg. A másik álláspont szerint azonban a több mint egy megyére kiterjedő illetékességgel eljáró közigazgatási szerv fogalmába az országos illetékességgel eljáró szerv nem értendő bele. E körben a Kpkf.VI.39.138/2020/2. számú végzés utalt a központi államigazgatási szervekről, valamint a Kormány tagjai és az államtitkárok jogállásáról szóló 2010. évi XLIII. törvény 1. § (2) bekezdésére, a kormányzati igazgatásról szóló 2018. évi CXXV. törvény IV. fejezetére, továbbá a fővárosi és megyei kormányhivatalokról, valamint a fővárosi és megyei kormányhivatalok kialakításával és a területi integrációval összefüggő

törvénymódosításokról szóló 2010. évi CXXVI. törvényre, és ennek alapján arra, hogy a központi igazgatás helyi-területi szerveiként a központi közigazgatási szerveknek dekoncentrált szervei működnek, amelyek különös hatáskörrel, területi (vagy helyi) szinten működnek. Ezen szervek lehetnek megyei szinten vagy regionális, illetve helyi szinten működő szervezetek is. A dekoncentrált szervek illetékességi területe lehet egy megyére vagy több megyére kiterjedő is. Az illetékesség kétféle: országos vagy területi illetékesség, az országos szinten megállapított illetékességet nem lehet megyére vagy több megyére kiterjedő illetékességgént értelmezni, a kétféle illetékesség két külön fogalom, kétféle területi kiterjedésű illetékességet jelent. Az eljáró tanács álláspontja szerint a megyére, több megyére kiterjedő illetékesség csak a dekoncentrált szervekre értelmezhető, így a több mint egy megyére kiterjedő illetékességgel eljáró közigazgatási szerv alatt nem lehet az országos illetékességű szerveket érteni. A bíróság illetékességét ennek megfelelően az országos illetékességű közigazgatási szerv esetében a Kp. 13. § (1) bekezdés e) pontja szerinti általános illetékesség, vagyis a per tárgyává tett közigazgatási cselekmény, többfokú eljárásban megvalósított cselekmény esetén az elsőfokú közigazgatási cselekmény megvalósulásának helye alapozza meg.

II.

A legfőbb ügyész a jogegységi indítványra tett nyilatkozatában utalt a Kp. 4. § (7) bekezdés 1. pontjára, amely kizárólag a közigazgatási szerv fogalmát határozza meg, nem tartalmaz azonban arra vonatkozóan értelmező rendelkezést, hogy mely közigazgatási szervek minősülnek a Kp. alkalmazásában több mint egy megyére kiterjedő illetékességgel eljáró közigazgatási szervnek. Kifejtette, hogy az illetékesség alapvetően kétféle lehet: az ország egész területére vagy annak csak meghatározott területi egységére kiterjedő. Idézte az Alaptörvény 28. cikkét és a Kp. 13. §-ának 2020. április 1. napjától hatályos szövegéhez fűzött jogalkotói indokolást. Arra az álláspontra helyezkedett, hogy a több mint egy megyére kiterjedő illetékességű közigazgatási szerv fogalma – ezzel ellentétes, a fogalom tartalmát korlátozó kifejezett törvényi rendelkezés hiányában –, magában foglalja az országos illetékességgel eljáró közigazgatási szervet is, hiszen utóbbi illetékessége szükségszerűen egynél több megyére terjed ki, a törvényi szabályozás pedig kizárólag ezt a feltételt szabja meg a szóban forgó fogalom hatálya alá tartozás tekintetében. Ha tehát a jogalkotó az említett halmazt szűkíteni kívánta volna annak érdekében, hogy eltérő szabályok érvényesüljenek az országos illetékességű közigazgatási szervekre, akkor ezeket a közigazgatási szerveket kivette volna a Kp. 13. § (1) bekezdés c) pont szerinti illetékességi szabályok hatálya alól. Rámutatott arra, hogy a nyelvtani értelmezés is ugyanerre az eredményre vezet, mert a normaszöveg megfogalmazása a több mint egy megyére kiterjedő illetékességű közigazgatási szerv definícióját gyűjtőfogalomként használja, és ezen belül nem nevesíti külön az országos illetékességgel eljáró közigazgatási szervet. Kiemelte, hogy e fogalom-meghatározás az országos illetékességű szervet éppen úgy felöleli, mint az egy megye határait meghaladó, de az ország teljes területét nem lefedő (például regionális) illetékességű közigazgatási szervet. Érvelése szerint a jogi kategorizálás szempontjából ugyan különbség tehető az országos és a területi illetékesség között, azonban a Kp. 13. § (1) bekezdés c) pontja szerinti, a több mint egy megyére kiterjedő illetékességgel eljáró közigazgatási szerv fogalmába az országos illetékességű közigazgatási szerv is beleértendő, ezért a másodfokon eljáró országos illetékességű közigazgatási szerv döntésének bírósági felülvizsgálatakor – a Kp. 13. § (1) bekezdés c) pontjára figyelemmel – a felperes lakóhelye, tartózkodási helye, székhelye alapozza meg a bíróság illetékességét. Emellett akként foglalt állást, hogy a Kp. 13. § (1) bekezdés e) pontja szerinti illetékességi ok fennállása esetén mindig az elsőfokú közigazgatási cselekmény megvalósulásának helye szerinti bíróság jár el a közigazgatási perben, akkor is, ha a támadott közigazgatási döntés másodfokon vált véglegessé és emiatt a másodfokon eljáró közigazgatási szerv az alperes.

III.

A Kp. illetékességi szabályait tartalmazó 13. §-ának rendelkezéseit a 2020. április 1. napjával hatályba lépett, az egyes törvényeknek az egyfokú járási hivatali eljárások megteremtésével összefüggő módosításáról szóló 2019. évi CXXVII. törvény 206. §-a állapította meg. A módosítás indoka a szervezetrendszer megváltozása, a közigazgatási eljárások egyfokúvá tétele volt. A módosító rendelkezéshez fűzött jogalkotói indokolás értelmében: „az illetékességi okok rendszerében továbbra is az általános illetékességi ok a tevékenység megvalósulásának helye. [...] Az általános illetékességi okot megelőzi több különös illetékességi ok, hiszen szükséges bizonyos esetkörökre az egyenletes ügyeloszlás érdekében eltérő szabályokat alkotni. Így, ha más bíróság kizárólagos illetékessége megállapítva nincs, a perre az a bíróság illetékes, amelynek illetékességi területén ingatlanhoz kapcsolódó jog vagy kötelezettség, illetve ingatlanra vonatkozó jogviszony esetében az ingatlan fekszik, tevékenység bejelentése vagy engedélyezése esetében a tevékenység gyakorolásának helye, vagy tervezett helye található, az előbbi két esetkör kivételével a több mint egy megyére kiterjedő illetékességgel eljáró közigazgatási szerv közigazgatási tevékenysége esetében a felperes lakóhelye, tartózkodási helye, székhelye található. Mulasztás esetén különös illetékességi ok a mulasztó közigazgatási szerv székhelye. E különös illetékességi okok hiányában az illetékességet a per tárgyává tett közigazgatási cselekmény – többfokú eljárásban megvalósított cselekmény esetén az elsőfokú közigazgatási cselekmény – megvalósulásának a helye alapítja meg.”

A Kúria Kpkf.VI.39.105/2020/3., Kpkf.VI.39.148/2020/3., Kpkf.VI.39.167/2020/3., Kpkf.VI.39.168/2020/3., Kpkf.VI.39.169/2020/3., Kpkf.VI.39.138/2020/2. számú végzéseiben kifejtett álláspontjai egységesek a tekintetben, hogy a Kp. 13. § (1) bekezdés c) pontja szerinti illetékességi szabály a többfokú eljárásokra is alkalmazható, ahogyan abban sem mutatkozik eltérés a végzések között, hogy az illetékességi okot az alperes és nem az elsőfokú közigazgatási szerv vonatkozásában kell vizsgálni.

A jogegységi indítvány a körben látta szükségesnek az ítélkezési gyakorlat egységesítését, hogy a másodfokon eljáró, országos illetékességű közigazgatási szerv döntésének felülvizsgálatakor a közigazgatási bíróság illetékességét a Kp. 13. § (1) bekezdés c) pontja alapján a felperes lakóhelye, tartózkodási helye, székhelye, vagy a Kp. 13. § (1) bekezdés e) pontja szerint az elsőfokú közigazgatási cselekmény megvalósulásának helye alapján kell-e megállapítani. A jogegységi eljárás keretében eldöntendő kérdést tehát az képezte, hogy a másodfokon eljáró, országos illetékességű közigazgatási szerv tevékenységének felülvizsgálatakor alkalmazható-e a Kp. 13. § (1) bekezdés c) pontja szerinti különös illetékességi szabály, ezen belül, hogy az országos illetékességű közigazgatási szerv több mint egy megyére kiterjedő illetékességgel eljáró közigazgatási szervnek minősül-e a Kp. 13. § (1) bekezdésének c) pontjában.

A Kp. illetékességi szabályairól rendelkező 13. § (1) bekezdése akként épül fel, hogy az e) pont határozza meg az általános illetékességi okot, az ezen pont szerinti illetékességi ok alkalmazására csak a Kp. 13. § (1) bekezdés a)-d) pontjai szerinti különös illetékességi okok hiányában kerül sor. A Kp. 13. § (1) bekezdés c) pontja szerinti különös illetékességi ok az a) és a b) pontok hiányában alkalmazandó, és aszerint a perre az a bíróság illetékes, amelynek illetékességi területén a több mint egy megyére kiterjedő illetékességgel eljáró közigazgatási szerv közigazgatási tevékenysége esetében a felperes lakóhelye, tartózkodási helye, székhelye található.

A Kp. 4. § (7) bekezdés 1. pontja határozza meg a közigazgatási szerv fogalmát, azonban sem ezen rendelkezés, sem a Kp. egyéb rendelkezése nem határozza meg, hogy mit kell érteni a több

mint egy megyére kiterjedő illetékességgel eljáró közigazgatási szerv fogalmán, így, hogy abba az országos illetékességgel eljáró közigazgatási szerv beleértendő-e.

Az Alaptörvény F) cikk (2) bekezdése szerint Magyarország területe fővárosra, megyékre, városokra és községekre tagozódik. A fővárosban és a városokban kerületek alakíthatók.

A Kp. 13. § (1) bekezdés c) pontja szerinti illetékességi oknál a jogalkotó a „több mint egy megyére kiterjedő” kifejezést használja, amiből az következik, hogy a jogalkotó ezen illetékességi ok esetében az Alaptörvény F) cikk (2) bekezdése szerinti területi egységekből (főváros, megyék, városok, községek, kerületek) a megyékhez igazította az illetékességet. A Kp. 13. § (1) bekezdés c) pontja szerinti szövegezésből („több mint egy megyére kiterjedő”) az a következtetés vonható le, hogy a jogalkotó illetékességi szempontból az egy megyére kiterjedő és a több, mint egy megyére kiterjedő illetékességgel eljáró közigazgatási szerveket különböztette meg. Egyéb, illetékesség szempontjából figyelembe vehető és veendő területi egységet a Kp. 13. § (1) bekezdés c) pontja nem tartalmaz.

Az országos illetékességgel eljáró közigazgatási szerv illetékességi területe az összes megyére és a fővárosra terjed ki, az országos illetékességű közigazgatási szerv illetékességi területe tehát több mint egy megyét foglal magában. A több mint egy megyére kiterjedő illetékességgel eljáró közigazgatási szerv, mint nagyobb halmaz magában foglalja az országos illetékességgel eljáró közigazgatási szervet is, figyelemmel arra is, hogy a Kp. ezzel ellentétes rendelkezést nem tartalmaz. A Kp. nem tartalmaz ugyanis olyan rendelkezést, amely szerint a több mint egy megyére kiterjedő illetékességgel eljáró közigazgatási szerv alatt az országos illetékességű közigazgatási szervet nem kell érteni, erre figyelemmel az összes megyét (és a fővárost) felölelő illetékesség a több mint egy megye illetékességi körébe esik. Erre tekintettel minden olyan közigazgatási tevékenység, amelyet olyan közigazgatási szerv foglaltosított, amelynek illetékességi területe nem egy, hanem több megyére terjed ki, beleértve az országos illetékességgel eljáró közigazgatási szervet is, illetékesség szempontjából a Kp. 13. § (1) bekezdés c) pontja alá tartozik. Így az országos illetékességű, másodfokon eljáró közigazgatási szerv közigazgatási tevékenységének felülvizsgálata során az a bíróság rendelkezik illetékességgel (egyéb különös vagy kizárólagos illetékesség hiányában), ahol a felperes lakóhelye, tartózkodási helye, székhelye található.

A Kúria Kpkf.VI.39.138/2020/2. számú végzésében hivatkozott, a kormányzati igazgatásról szóló 2018. évi CXXV. törvény szintén nem használja a több mint egy megyére kiterjedő illetékességgel eljáró közigazgatási szerv fogalmát. Ezen jogszabály központi és területi jelleg szerint különíti el a kormányzati igazgatási szerveket (lásd 2. §), amely felosztás a kormányzati igazgatásban betöltött szerep, irányítás-felügyelet, feladatellátás szerinti tagozódást jelenti, nem pedig az a szerinti felosztást, hogy az ország mely területén látja el az adott közigazgatási szerv a közigazgatási feladatait. Ugyanez a megállapítás tehető a központi államigazgatási szervekről, valamint a Kormány tagjai és az államtitkárok jogállásáról szóló 2010. évi XLIII. törvénnyel kapcsolatban. Megjegyzendő, hogy az általános közigazgatási rendtartásról szóló 2016. évi CL. törvény sem használja a több mint egy megyére kiterjedő illetékesség fogalmát, mindamelllett, hogy illetékességi szabályai nagy fokú hasonlóságot mutatnak a Kp. illetékességi szabályaival.

Sem jogszabályi rendelkezés, sem zárt logikai érvelés nem támasztja tehát alá, hogy a több mint egy megyére kiterjedő illetékességgel rendelkező közigazgatási szervek fogalma esetén – a Kp. utaló rendelkezésének hiányában – a központi és területi jelleghez igazodó, kormányzati igazgatási szabályozás legyen figyelembe veendő, arra is figyelemmel, hogy az illetékességi

szabályok meghatározásakor a jogalkotó akarata nem lehet más, mint hogy egyszerűen és világosan értelmezhető szabályokat állapítson meg, elősegítve ezzel is az egységes jogalkalmazást. Mindez pedig a nyelvtani értelmezés szerinti jogalkalmazást erősíti.

A Kp. 13. §-ában foglalt illetékességi szabályokat módosító, az egyes törvényeknek az egyfokú járási hivatali eljárások megteremtésével összefüggő módosításáról szóló 2019. évi CXXVII. törvény 206. §-ához fűzött, fent idézett jogalkotói indokolás a módosítás okaként az egyenletes ügyelosztásra is kitért, rámutatva, hogy „az általános illetékességi okot megelőzi több különös illetékességi ok, hiszen szükséges bizonyos esetkörökre az egyenletes ügyeloszlás érdekében eltérő szabályokat alkotni”. A több mint egy megyére kiterjedő és az országos illetékességgel eljáró közigazgatási szerv fogalmának illetékességi szempontú vizsgálata során nem lehet különbséget tenni az egyfokú és a többfokú közigazgatási eljárásokat követő esetleges közigazgatási perekben alkalmazandó illetékességi szabályok között, a Kp. 13. §-ában található illetékességi szabályokat ugyanis egységesen kell értelmezni. Amennyiben az egyfokú közigazgatási eljárásban országos illetékességgel eljáró közigazgatási szervet úgy tekintjük, mint amelynek az illetékessége több mint egy megyére terjed ki, a közigazgatási bíróság illetékességét (egyéb különös vagy kizárólagos illetékesség hiányában) a Kp. 13. § (1) bekezdés c) pontja fogja megalapítani. Amennyiben azonban az egyfokú eljárásban országos illetékességgel eljáró közigazgatási szervet nem tekintjük úgy, mint amelynek illetékessége több mint egy megyére terjed ki, a közigazgatási perben az illetékességet (egyéb különös vagy kizárólagos illetékesség hiányában) a Kp. 13. § (1) bekezdés e) pontja fogja megalapítani. Tekintettel arra, hogy az országos illetékességgel eljáró közigazgatási szervek döntő többségének székhelye Budapesten található, mindez azt eredményezné, hogy a Kp. 13. § (3) és (4) bekezdései alapján amúgy is több kizárólagos illetékességgel rendelkező Fővárosi Törvényszék ügyterhe a többi közigazgatási kollégiummal rendelkező törvényszék ügyterhéhez képest aránytalanul megnövekedne, ami egyértelműen ellentétes az egyenletes ügyterhet megvalósítani kívánó jogalkotói céllal. Márpedig az Alaptörvény 28. cikkének első fordulata értelmében a bíróságok a jogalkalmazás során a jogszabályok szövegét elsősorban azok céljával és az Alaptörvénnyel összhangban értelmezik. A jogszabályok céljának megállapítása során elsősorban a jogszabály preambulumát, illetve a jogszabály megalkotására vagy módosítására irányuló javaslat indokolását kell figyelembe venni.

IV.

A fentiekre figyelemmel a Kúria Jogegységi Tanácsa a jogegységi indítvány alapján eljárva a Bszi. 40. § (1) és (2) bekezdései alapján a rendelkező részben foglaltak szerint határozott.

A jogegységi tanács a határozatát a Bszi. 42. § (1) bekezdésére figyelemmel a Magyar Közlönyben, a központi honlapon és a Kúria honlapján közzéteszi.

Budapest, 2020. szeptember 3.

dr. Darák Péter s.k.
a jogegységi tanács elnöke

dr. Bögös Fruzsina s.k.
előadó bíró

dr. Fekete Ildikó s.k.
bíró

dr. Márton Gizella s.k.
bíró

dr. Mudráné dr. Láng Erzsébet
bíró

dr. Patyi András s.k.
bíró

dr. Sperka Kálmán s.k.
bíró

3/2020. számú KJE határozat

3/2020.KJE

A Kúria Közigazgatási Jogegységi Tanácsa a Kúria elnöke által kezdeményezett, a termőföld kisajátítása esetén a haszonbérlőnek járó kártalanítás kérdéséről szóló jogegységi eljárásban meghozta a következő

jogegységi határozatot:

Termőföld kisajátítása esetén a kisajátítási eljárásban a haszonbérlőnek kártalanítás közvetlenül nem állapítható meg.

Indokolás

I.

A Kúria elnöke a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény (a továbbiakban: Bszi.) 32. § (1) bekezdés a) pontja, illetve 33. § (1) bekezdés a) pontja alapján az egységes ítélkezési gyakorlat biztosítása érdekében jogegységi indítványt terjesztett elő a termőföld kisajátítása esetén a haszonbérlőnek járó kártalanítás kérdésében.

Az indítványozó álláspontja szerint a Kúria gyakorlata nem egységes abban a tekintetben, hogy a kisajátítási kártalanítás az érintett ingatlan haszonbérlijét közvetlenül megilleti-e.

Az indítvány szerint a Kfv.VI. tanács egységes ítélkezési gyakorlatot folytatott (Kfv.VI.37.387/2016/9., Kfv.VI.37.720/2018/6. számú ítéletek) a tekintetben, hogy a kisajátítási kártalanítás szempontjából az ingatlanon fennálló jog jogosultja alatt az ingatlan-nyilvántartásba bejegyzett jogosultat kell érteni, és az ingatlan tulajdonosával kötött haszonbérleti megállapodás alapján a haszonbérlet kártalanítás közvetlenül nem illeti meg. A Kfv.IV. tanács szerint (Kfv.IV.37.721/2018/6. számú ítélet) ugyanakkor a termőföldekre vonatkozó haszonbérlet, amelyet a földhasználati nyilvántartásba bejegyeztek, a dologi jogokkal egy tekintet alá eső, az ingatlanon fennálló olyan jognak minősül, amelynek megszűnése esetén a haszonbérlőnek is közvetlenül kártalanítás jár.

Az indítványozó szerint abban nem mutatkozik eltérés az eljáró tanácsok ítéletei között, hogy az ingatlant érintő haszonbérlet esetén a haszonbérlet a kisajátítás következtében keletkezett kárai miatt „kompenzáció” illeti meg, az ítélezési gyakorlat a vonatkozásban mutat eltérést, hogy a kisajátítási kártalanítás a haszonbérlet közvetlenül, vagy a haszonbérlettel érintett ingatlan tulajdonosán keresztül, vele szemben érvényesíthető, a szerződéses viszonyból adódó elszámolás körébe tartozó jogosultságként illeti-e meg.

A Kfv.VI. tanács szerint az ingatlanon fennálló jogok alatt az ingatlan-nyilvántartásba bejegyzett jogokat kell érteni, és a kisajátításról szóló 2007. évi CXXIII. törvény (a továbbiakban: Kstv.) szóhasználata alapján a tulajdonjog elvonásán kívül az ingatlanon fennálló jog megszűnéséért jár kártalanítás. Mivel az ingatlan tulajdoni lapja nem tartalmazza a haszonbérletet, ezért a Kstv. fogalomrendszerében az nem minősül az ingatlanon fennálló jognak.

A Kfv.IV. tanács álláspontja alapján azonban az ingatlanon fennálló jog jogosultja nem azonos az ingatlan-nyilvántartásba bejegyzett jogosulttal. A vonatkozó jogszabályhelyek összevetése és értelmezése alapján a tanács arra a következtetésre jutott, hogy a termőföldre vonatkozó haszonbérlet, amelyet a földhasználati nyilvántartásba bejegyeztek, a dologi jogokkal egy tekintet alá eső, az ingatlanon fennálló olyan jognak minősül, amelynek megszűnése esetén kártalanítás jár.

A Kfv.IV. és a Kfv.VI. tanács a Kstv. indokolása alapján is eltérő következtetésre jutott. A Kfv.IV. tanács álláspontja szerint a törvényi indokolás egyértelműen azt a jogalkotói szándékot juttatja kifejezésre – sőt „expressis verbis” ki is mondja –, hogy a haszonbérleti jog megszűnése esetén kártalanítás jár, a Kfv.VI. tanács szerint azonban a Kstv. 9-21. §-ához fűzött, az indokolásnak a jogkérdés szempontjából releváns bekezdése arra az esetre vonatkozik, amikor a tulajdonos kártalanítására csereingatlannal kerül sor.

Mindkét eljáró tanács a jogértelmezése során figyelemmel volt a 15/2014. (V.13.) AB határozatra, amelyből a Kfv.IV. tanács azt hangsúlyozta, hogy az Alkotmánybíróság gyakorlatában a tulajdonhoz való alkotmányos alapjog kiterjed nemcsak a polgári jogi értelemben vett tulajdonosok, hanem a vagyoni értékű jogok jogosultjainak védelmére is, míg a Kfv.VI. tanács azt emelte ki, hogy a haszonbérlet nem tulajdoni várományos, nem viseli egyedül a kárveszélyt, ezért jogi helyzete nem azonosítható a pénzügyi lízingbe vevővel.

Mindkét tanács a jogértelmezése során – bár eltérő következtetéssel –, de értékelte azt a tényt is, hogy a haszonbérlet az ingatlan-nyilvántartásban nem, de a földhasználati nyilvántartásban szerepel. A Kfv.IV. tanács arra a következtetésre jutott, hogy a haszonbérlet ugyan az ingatlan-nyilvántartásban nem szerepel, de a Kstv. nem tartalmazza azt a kitétel, hogy a jogosultságok csak akkor relevánsak a kártalanítás szempontjából, ha azokat az ingatlan-nyilvántartásba bejegyezték. A Kfv.VI. tanács álláspontja szerint a földhasználati nyilvántartás az ingatlan-nyilvántartás adataira épülő, de attól elkülönülő közhiteles hatósági nyilvántartás, ez azonban a Kstv. 9. § (1) bekezdése szempontjából jelentőséggel nem bír még akkor sem, ha azt is az ingatlanügyi hatóság vezeti.

Mindezek alapján az indítványozó kérte, hogy a jogegységi tanács foglaljon állást abban a kérdésben, hogy a termőföldre vonatkozó haszonbérlet az ingatlanon fennálló olyan jognak minősül-e, amelynek az ingatlan kisajátítása miatti megszűnése esetén a haszonbérletnek a kisajátítási eljárásban közvetlenül megállapítandó kártalanítás jár.

II.

A Legfőbb Ügyész a jogegységi indítványra tett nyilatkozatában kifejtette, hogy a haszonbérlet a használati kötelmek egyik fajtája, amely relatív szerkezetű jogviszony. A kötelelem megszűnése pedig csak elszámolási kötelezettséggel jár.

Hangsúlyozta azt is, hogy a haszonbérleti szerződés mindig kötelmi jogviszonyt eredményez, a jogviszony dologi hatályú ingatlan-nyilvántartási bejegyzésére nincs lehetőség. Kiemelte, hogy a földhasználati nyilvántartás deklaratív hatályú, az pedig, hogy a termőföldre vonatkozó jogszabályok a haszonbérleti szerződéseken alapuló használat földhasználati nyilvántartásba vételének kötelezettségét írják elő, a kötelmi jogviszonyt nem teszi dologi hatályúvá.

A Legfőbb Ügyész rögzítette, hogy a Kstv. 8. § (3)-(10) bekezdései a tehermentes szerzés érdekében az egyes jogok, illetve jogviszonyok jogi sorsát rendezi, amely független a Kstv. 9. § (1) bekezdése alapján kártalanításra jogosultak körétől, azzal nem hozható összefüggésbe, mert ez utóbbi rendelkezés a kötelmi jogi jogátszállást biztosítja. Ingatlanon fennálló jognak kizárólag a korlátolt dologi jogok tekinthetők, mert a kötelmek nem eredményeznek abszolút szerkezetű jogviszonyt. Az ingatlanon csak a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvényben (a továbbiakban: Ptk.) nevesített használati jogok állnak fenn. A Kstv. 9. § (1) bekezdéséből tehát önmagában is az következik, hogy a haszonbérlet közvetlenül nem illeti meg kártalanítás, hanem ez irányú igényét a vizsgált körben kizárólag a haszonbérbeadóval szemben érvényesítheti.

Kisajátítás esetén, ha ez csereingatlan hiánya miatt a haszonbérleti szerződés megszűnéséhez vezet, a haszonbérletől a tulajdonoshoz kerül vissza a használat és a hasznok szedésének joga. A kötelelem megszűnése azonban sem a tulajdonosnál, sem pedig a haszonbérletnél nem okoz vagyoni előnyt vagy hátrányt, mivel egyidejűleg szűnik meg a mindkét felet terhelő kötelezettség.

Összességében arra a következtetésre jutott, hogy a termőföldön fennálló haszonbérlet, amelyet a földhasználati nyilvántartásba bejegyeztek, a dologi jogokkal nem esik egy tekintet alá, és nem minősül az ingatlanon fennálló olyan jognak, amelynek megszűnése esetén a haszonbérletnek kártalanítás jár. A haszonbérlet a kisajátítással keletkezett kárát a polgári jog általános szabályai szerint a tulajdonossal szemben érvényesítheti.

III.

A jogegységi tanács az indítványozó által feltett kérdésben az alábbiak szerint foglalt állást.

A Kstv. 9. § (1) bekezdése szerint a kisajátított ingatlan tulajdonosát a tulajdonjoga elvonásáért, az ingatlanon fennálló jog jogosultját pedig a joga megszűnéséért – a zálogjog és a végrehajtási jog jogosultja kivételével – teljes, azonnali és feltétlen kártalanítás illeti meg. A Kstv. 9. § (2) bekezdése alapján pedig a megszűnt jogokért járó kártalanítást az ingatlan tulajdonjoga elvonásáért járó kártalanításnál figyelembe kell venni.

A Kstv. 9-21. §-ához fűzött törvényi indokolás szerint: „A megszűnt idegen dologbeli jogokért és alkotmányos tulajdonvédelemben részesítendő más jogokért (ellenérték fejében szerzett vagyonkezelői jog, bérleti jog) pénzbeli kártalanítás jár. A megszűnt egyéb jogok (jelzálogjog, végrehajtási jog), valamint törölt tények miatt kártalanítás nem jár. Amennyiben a tulajdonos kártalanítására csereingatlanra kerül sor, a jogok, illetve terhek a csereingatlanra szállnak át,

bizonyos – a törvény által két „kivételi körbe” sorolt – jog kivételével. A kisajátított ingatlanhoz, mint „szolgáló telekhez” kötött jogok (telki szolgalom, közérdekű használati jog, vezetékjog, szolgalom, illetve egyéb tulajdoni korlátozás), illetve a bérleti jog nem száll át a csereingatlanra, ha e jogok fennmaradása a közérdekű cél megvalósítását nem akadályozza. További rendelkezés szerint a bérleti, haszonbérleti, haszonélvezeti jogot és a használat jogát csak a jogosult kérésére kell a csereingatlanra átvinni. Amennyiben e jogok megszűnnek – a törvény szabályai szerint – kártalanítás jár.”

A Kstv. 9. § (1) bekezdése szerint a kisajátított ingatlan tulajdonosán kívül kártalanítás az ingatlanon fennálló jog jogosultját illeti meg, ezért a jogegységi tanácsnak mindenekelőtt abban a kérdésben kellett állást foglalnia, hogy az ingatlanon fennálló jog jogosultjának mely alanyi kör tekinthető.

A jogegységi tanács elsőként a kisajátítás szempontjából tekintette át a haszonbérelő jogi helyzetét.

A polgári jogi értelemben vett tulajdonost fő szabályként megilleti a birtoklás, a használat és hasznosítás, valamint a rendelkezés joga. A tulajdonjog egyes részjogosítványainak viszonylagos önállósága van, ezek a tulajdonjogból kiszakíthatók, átengedhetők. A törvény által elismert, a mindenkori tulajdonossal szemben fennálló, önállósult részjogosítványokat az ingatlan-nyilvántartásról szóló 1997. évi CXLI. törvény (a továbbiakban: Inyvtv.) 16. §-a tartalmazza.

Az önállósult részjogosítványok egyik csoportját a használati jogok képezik. A használati jogok a birtoklás és a használat vagy hasznosítás jogát biztosítják más jogosult számára, amelyet a tulajdonos túrni köteles.

A korlátolt dologi jogok sajátossága, hogy a dolog egy időben a tulajdonos mellett más személy érdekeit is szolgálja. A jogosultság dologi hatályú és abszolút szerkezetű, amely nemcsak a tulajdonossal, hanem bármely más harmadik személlyel szemben is védelmet jelent. A korlátolt dologi jogok zártkörűek, kizárólag a törvényben meghatározott és szabályozott dologi jogok alapíthatóak és – a bejegyzési elv alapján – jegyezhetőek be az ingatlan-nyilvántartásba. A dologi jogok zártkörűségének elvéből pedig az következik, hogy dologi jog csak az lehet, amit a jogi szabályozás ilyenként elismer és nevesít. Elismerés hiányában a taxációban nem szereplő egyéb jog csak kötelmi jogi jogviszonyban értelmezhető.

Abban az esetben, ha a kisajátított ingatlan tulajdonosát nem illeti meg korlátlanul a tulajdonjog – mert azon törvény által elismert, a mindenkori tulajdonossal szemben teherként fennálló, a tulajdonos változása esetén is fennmaradó jog van –, akkor a teljes kártalanítás alapelve úgy valósul meg, hogy azt a jogosítványában részben korlátozott tulajdonos és a tulajdonjogot korlátozó, az ingatlanon fennálló jog jogosultja együttesen kapja meg.

A haszonbérelő részére közvetlenül megállapítható kisajátítási kártalanítás kérdése a haszonbérlet jellege alapján dönthető el.

A Ptk. 6:349. § (1) bekezdése szerint haszonbérleti szerződés alapján a haszonbérelő hasznot hajtó dolog időleges használatára vagy hasznot hajtó jog gyakorlására és hasznainak szedésére jogosult, és köteles ennek fejében haszonbért fizetni. A jogviszony relatív szerkezetű, a szerződés csak a haszonbérbeadó és a haszonbérbe vevő közötti jogviszonyra terjed ki. A mező- és erdőgazdasági földekre vonatkozóan a haszonbérleti szerződésekre a mező- és erdőgazdasági

földek forgalmáról szóló 2013. évi CXXII. törvény (a továbbiakban: Fftv.) és e törvénnyel összefüggő egyes rendelkezésekről és átmeneti szabályokról szóló 2013. évi CCXII. törvény (a továbbiakban: Fétv.) tartalmaz további szabályokat. A Fétv. 62. §-a alapján a kötelelem bármilyen okból történő megszűnése esetére a haszonbérbeadó és a haszonbérelő egymás közti elszámolási kötelezettségét írja elő. A tulajdonos a kötelelem megszűnésével nem önállósult tulajdonosi részjogosítványt szerez vissza. A haszonbérleti szerződés mindig kötelmi jogviszonyt eredményez, a jogviszony dologi hatályú ingatlan-nyilvántartási bejegyzésére nincs lehetőség. Bár a földhasználati nyilvántartás a Fétv. 93. és 94. § (1) bekezdése alapján szintén közhiteles nyilvántartás, az abba való bejegyzések, eltérően az ingatlan-nyilvántartásba történő bejegyzésétől, csak deklaratív hatályúak, ezért a Kstv. 9. § (1) bekezdése szempontjából relevanciával nem bírnak.

A Kstv. 8. § (2) bekezdése szerint a kisajátítási határozatban rendelkezni kell az ingatlanra vonatkozóan más személyt megillető jogokról és az ingatlanra feljegyzett tényekről. Ezen alanyi kör azonban nem azonosítható a Kstv. 9. § (1) bekezdésben foglalt, szűkebb körben meghatározott, kizárólag „az ingatlanon fennálló jog” jogosulti körével. A Kstv. 9. § (1) bekezdése szerinti, ingatlanon fennálló jognak kizárólag az abszolút szerkezetű, korlátolt dologi jogok tekinthetők, az ingatlanon csak a Ptk.-ban nevesített dologi jogok állhatnak fenn. A haszonbérlet nem ingatlanon fennálló jog, hanem kizárólag a haszonbérelő és a tulajdonos között értelmezhető relatív jogviszony, amelyből az következik, hogy a haszonbérlet az ingatlan kisajátítása esetén kompenzáció kizárólag az ingatlan tulajdonosával szemben illeti meg.

Ezt a megközelítést támasztja alá a Kstv. 8. §-ához, illetve 9-21. §-ához fűzött indokolása is, amely kimondja, hogy kártalanítás a dologi jogok, valamint az Alkotmánybíróság és az emberi jogi egyezmények alapján a tulajdonvédelemben [illetve 9-21. §-ához fűzött indokolás szerint alkotmányos tulajdonvédelemben] részesülő kötelmi jogok jogosultját illetik meg.

A jogegységi tanács figyelemmel a 15/2014. (V. 13.) AB határozatra is hangsúlyozza, hogy a haszonbérleti szerződés az ingatlan vonatkozásában tulajdoni várományt nem keletkeztet, ezért az alkotmányos tulajdonvédelem köre a haszonbérletet megillető kompenzációra nem terjeszthető ki, e vonatkozásban párhuzam nem vonható.

A Kstv. 23. § (1) bekezdés d) pontja alapján a kisajátítási eljárásban a haszonbérelő ugyan ex lege ügyfélnek minősül, mindez azonban nem eredményezi, hogy a Kstv. 9. § (1) bekezdése szerint kártalanításra jogosult személy lenne. Az ügyféli minőség a jogviszony relatív szerkezete miatt nem alapozza meg a közvetlen kártalanítás lehetőségét.

A jogegységi tanács rögzíti, hogy az ingatlan kisajátítása miatt kárt nem csak a tulajdonos és az ingatlanon fennálló jog jogosultja szenvedhet el, kára lehet a haszonbérelőnek is. Az ő kára azonban a kisajátításhoz áttételesen, a tulajdonoson keresztül kapcsolódik. A haszonbérelő a tulajdonossal kötelmi jellegű jogviszonyban áll, s személyében nem a törvény által is elismert önállósult tulajdonosi részjogosítvány jogosultja.

Mindezek alapján a jogegységi tanács arra a következtetésre jutott, hogy a haszonbérlet az ingatlan kisajátítása esetén, a kisajátítási eljárásban a jogviszony kötelmi jellege, relatív szerkezete miatt közvetlen kártalanítás nem illeti meg, az őt ért kár esetén a kötelmi jog szabályai szerint a tulajdonossal való elszámolásnak van helye.

IV.

A jogegységi tanács az Alaptörvény 25. cikk (2) bekezdése és a Bszi. 40. § (1) bekezdése alapján az egységes bírósági jogalkalmazás biztosítása érdekében a rendelkező részben foglaltak szerint határozott.

A jogegységi tanács a jogegységi határozatot a Bszi. 42. § (1) bekezdése szerint közzéteszi a Magyar Közlönyben, a Bírósági Határozatok Gyűjteményében, a bíróságok központi honlapján és a Kúria honlapján.

Budapest, 2020. szeptember 7.

dr. Kalas Tibor s.k.
a jogegységi tanács elnöke

dr. Márton Gizella s.k.
előadó bíró

dr. Sperka Kálmán s.k.
bíró

dr. Hajnal Péter s.k.
bíró

dr. Balogh Zsolt s.k.
bíró

Huszárné dr. Oláh Éva s.k.
bíró

dr. Kurucz Krisztina s.k.
bíró

4/2020. számú KJE határozat

A Kúria Közigazgatási Jogegységi Tanácsa a Kúria Közigazgatási Kollégiumának vezetője által indítványozott, az építményadó tárgyának meghatározásakor alkalmazandó jogszabályi rendelkezésekről szóló jogegységi eljárásban meghozta a következő

jogegységi határozatot:

1. Az építményadó tárgyát a helyi adókról szóló 1990. évi C. törvény (a továbbiakban: Helyi adó tv.) alapján kell meghatározni, arra más jogszabály rendelkezései abban az esetben alkalmazandók, ha azt a Helyi adó tv. elrendeli.
2. Az épület, épületrész akkor tárgya az építményadónak, ha teljesülnek a Helyi adó tv. 11. § (1) bekezdésében és 14. § (1) bekezdésében foglalt feltételek. Az épületrész nem az önálló ingatlanként történő ingatlan-nyilvántartási bejegyzéssel válik az építményadó tárgyává.

3. Az épületrész önálló épületté alakítását követően az adó alapját annak ismeretében kell meghatározni, hogy megszűnt-e a kiegészítő helyiség jelleg.

Indokolás

I.

A bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény (a továbbiakban: Bszi.) 32. § (1) bekezdés a) pontja és 33. § (1) bekezdés a) pontja alapján, az egységes ítélezési gyakorlat biztosítása érdekében a Kúria Közigazgatási Kollégiumának kollégiumvezetője jogegységi eljárás lefolytatását indítványozta az építményadó tárgyának meghatározásánál releváns jogszabályi rendelkezések meghatározása, továbbá a tekintetben, hogy az ingatlan-nyilvántartási bejegyzéssel utóbb önállóvá vált ingatlan helyi adókötelezettsége mi alapján keletkezik.

Az indítvány szerint a Kúria gyakorlata nem egységes a fenti kérdésekben, ebből adódóan hasonló tényállás és azonos jogkérdés mellett az eljáró kúriai ítélező tanácsok eltérően foglaltak állást arról, hogy az ingatlannyilvántartásban „egyéb helyiség” megnevezéssel nyilvántartott ingatlanok a helyi adók vonatkozásában adótárgynak minősülnek-e. Az eljáró tanácsok döntései közti ellentét kiindulópontja az építmény és az épület fogalmainak eltérő értelmezése, illetve annak meghatározása, hogy más jogágba tartozó fogalom meghatározást figyelembe lehet-e venni a fogalmak értelmezésekor.

Az adótárgy meghatározása céljából alkalmazandó jogszabályi rendelkezések körét illetően az egyik álláspont szerint az építményadó tárgya a Helyi adó tv. szerinti lakás vagy nem lakás (funkciót betöltő) célját szolgáló épület. Tehát az építészetileg és a szó hétköznapi értelmében is használatos építmények közül – a Helyi adó tv. 11. § (1) bekezdése alapján – csak azok minősülnek adótárgynak, amelyek a Helyi adó tv. szerinti lakás vagy nem lakás funkciót töltik be, a törvény szóhasználatával élve ezek közül valamelyik „cél szolgálják”.

Ezen álláspont szerint, ha az adójogi jogszabályok valamely fogalom meghatározásáról nem rendelkeznek, akkor a más jogágba tartozó fogalommeghatározást figyelembe kell venni. Ugyan az álláspontot tükröző ítélet *expressis verbis* nem tartalmaz az épített környezet alakításáról és védelméről szóló 1997. évi LXXVIII. törvény (a továbbiakban: Étv.) és az országos településrendezési és építési követelményekről szóló 253/1997. (XII. 20.) Korm. rendelet (a továbbiakban: OTÉK) rendelkezéseire való utalást az építmény, épület, helyiség fogalmakat illetően, ugyanakkor burkoltan elismeri azok alkalmazhatóságát. Az álláspont szerint az építésügyi fogalommeghatározások mellőzésének abban az esetben van helye építményadó-ügyben, amennyiben az adójogi jogszabályok meghatározzák az adott fogalom tartalmát. Amennyiben azonban azt az adójogi rendelkezések nem rendezik, a más jogágba tartozó fogalommeghatározás nem maradhat figyelmen kívül. Ezt az álláspontot tükrözi a Kfv.I.35.395/2019/13. számú ítélet.

A másik álláspont szerint az adózási jogviszonyokban az adott adókötelezettséget előíró jogszabályban meghatározott fogalmak az irányadók. Más jogszabályban definiált fogalmak csak abban az esetben vehetők figyelembe, amennyiben erre az adónemet szabályozó jogszabály rendelkezést nem tartalmaz, és más jogszabály alkalmazására e jogszabály lehetőséget biztosít. A Helyi adó tv. 52. § 5. pontjában foglalt, Étv.-re történő utalás kizárólag az építmény fogalmának használatában nyilvánul meg. A Helyi adó tv. az épület értelmező rendelkezései körében az épület definícióját saját meghatározása mellett nem veszi át az Étv.-

ből, így tartalommal való megtöltésekor sem lép ki a Helyi adó tv. rendszeréből. Ezen érvelés annak tulajdonított elvi jelentőséget, hogy az építményadó tárgya tekintetében alapvetően a Helyi adó tv. 52. § 5. pontja szerinti épület fogalom rendelkezései az irányadók, és abban az esetben van lehetőség más jogszabályban – az Étv. – foglaltak figyelembevételére, amennyiben erre a Helyi adó tv. kifejezetten lehetőséget biztosít.

Az álláspont szerint továbbá az ingatlant az adótárgynak minősüléshez nem kell besorolni a lakás vagy nem lakás céljára szolgáló épületek körébe. A Helyi adó tv. rendelkezéseiből ez a következtetés ugyanis nem vonható le, ezt csak akkor kell vizsgálni, ha az adóalany vitatja, hogy az épület lakás vagy nem lakás célú ingatlan. A Helyi adó tv. szabályozási logikájából az következik, hogy e két kategóriába a Helyi adó tv. szabályozási tárgya alá tartozó mindenfajta építmény besorolható.

Ez az okfejtés jelenik meg a Kfv.I.35.252/2020/5. számú, a Kfv.I.35.234/2020/5. számú és a Kfv.I.35.256/2020/5. számú végzéseikben.

Az indítványozó kifejtette, hogy az eljáró tanácsok abban is eltérő következtetésre jutottak, hogy az ingatlan-nyilvántartási bejegyzéssel utóbb önállóvá vált ingatlanok mi alapján válhatnak építményadó-kötelessé, az adókötelezettség keletkezésére a Helyi adó tv. 14. §-ának rendelkezéseit hogyan kell alkalmazni.

Az egyik tanács a Helyi adó tv. 14. §-ában foglalt rendelkezések közül az ingatlan fizikai állapotában bekövetkezett változásnak és az új engedélyek hiányának tulajdonított jelentőséget. A tárgyi ingatlan (padlás) az ingatlan-nyilvántartásban utóbb önálló ingatlanként került bejegyzésre. Ebből adódóan, mivel a Helyi adó tv. fogalomrendszerén belül korábban adóterhet nem viselő építészeti egység (padlás) önálló ingatlan lett, adójogi helyzetét a Helyi adó tv. 14. § (2) bekezdése alapján kell megítélni. A társasházi padlástér fizikai állapotában az önálló ingatlankénti bejegyzést követően változás nem következett be, használatbavételi-, fennmaradási engedélyezés, tényleges használatbavétel, építészeti munka hatósági tudomásulvétele sem történt, ezért a beépítetlen, közműekkel, padlózattal, földemmel nem rendelkező egykori padlástér nem vált adóköteles vagyontárggyá. Az álláspont a Kfv.I.35.395/2019/13. számú ítéletben jelenik meg.

A másik ítélkező tanács végzéseiben – arra tekintettel, hogy az épület már rendelkezik használatbavételi engedéllyel – az új használatbavételi engedély irrelevanciájára hivatkozott és azt írta elő az új határozat meghozatalához kiindulópontnak, hogy a társasház, amelynek korábban a perben érintett ingatlan (padlás) a kiegészítő helyiségét képezte, már rendelkezett használatbavételi engedéllyel, ezért az ingatlan-nyilvántartásban önálló ingatlanként való feltüntetését követően – adókötelezettség keletkezésénél – ismételten nem volt szüksége használatba vételi engedélyre. Ugyanezen résztanács a Kfv.I.35.234/2020/5. számú és a Kfv.I.35.256/2020/5. számú végzéseiben utalva a Kfv.V.35.274/2014/9. számú ítélet indoklására hangsúlyozta, hogy az az építmény, amely egyszer már engedélyt kapott, az engedély jogerőre emelkedését követő év első napjától építményadó kötelessé válik, függetlenül attól, hogy funkcióját később megváltoztatják-e vagy sem, illetve később kap-e további építési, használatbavételi-, vagy fennmaradási engedélyt.

Mindezek alapján az indítványozó kezdeményezte, hogy a jogegységi tanács az alábbi kérdésekben foglaljon állást:

1. Az építményadó tárgyat mely jogszabályi rendelkezések alapján kell meghatározni?

2. Az ingatlan-nyilvántartási bejegyzéssel utóbb önállóvá vált ingatlan milyen feltételek teljesülése esetén válik építményadó-kötelessé?

II.

A jogegységi indítvány érdemében a legfőbb ügyész a 2020. október 19. napján kelt P.KvFK. 8135/2020. számú nyilatkozatában kifejtette, hogy az építményadó tárgyát a Helyi adó tv. rendelkezései alapján kell meghatározni, illetve az ingatlan-nyilvántartási bejegyzéssel utóbb önállóvá vált ingatlan akkor válik építményadó-kötelessé, ha arra nézve teljesülnek az építményadó tárgyát meghatározó, Helyi adó tv. 11. § (1) bekezdésében foglalt rendelkezések.

A felmerült jogalkalmazási kérdések megválaszolásánál a jogalkotásról szóló 2010. évi CXXX. törvény 4. §-át figyelembe véve abból kell kiindulni, hogy ha egy tárgykört törvény szabályoz, az alapvető jogintézményeket és a szabályozási cél megvalósulásával összefüggő lényeges garanciákat a tárgykört szabályozó törvény tartalmazza. Az építményadóra vonatkozó alapvető szabályokat a Helyi adó tv. állapítja meg. Az 52. § megállapítja azoknak a fogalmaknak a tartalmát, amelyek a Helyi adó tv. alkalmazásában jelentőséggel bírnak. Az építményadó Helyi adó tv. 11. § (1) bekezdésében meghatározott tárgyát a Helyi adó tv. 52. § 5. és 6. pontjában foglalt értelmező rendelkezések alapulvételével kell megállapítani. A lakás és a nem lakás célú épület Helyi adó tv. 52. § 8. és 11. pontja által meghatározott fogalmaiból következik, hogy az építményadó kötelezettség minden épületnek és épületrésznek minősülő építményre kiterjed. A lakás, illetve a nem lakás funkció vizsgálata nem eredményezi az adótárgyak körének szűkülését, mivel az épületek és épületrészek vagy az egyik, vagy a másik funkció alá sorolhatók be.

Tekintettel arra, hogy az adó tárgya az „épület” és az e fogalomhoz kapcsolódóan meghatározott épületrész, a Helyi adó tv. 11. § (1) bekezdésének alkalmazása során nincs szükség arra, hogy az adóhatóság a 11. § (3) bekezdésében, vagy az 52. § 6. pontjában említett „helyiség” fogalmat más jogág rendelkezései alapján értelmezze. Az OTÉK 1. számú melléklete 48. pontjában, vagy a lakások és helyiségek bérletére, valamint az elidegenítésükre vonatkozó egyes szabályokról szóló 1993. évi LXXVIII. törvény 91/A. § 7. és 11-12. pontjában foglalt „helyiség” fogalmak az említett jogszabályok alkalmazási körében irányadók, vagy akkor, ha más jogszabály az alkalmazásukat kifejezetten előírja. A Helyi adó tv. ilyen előírást nem tartalmaz.

Az ingatlan-nyilvántartási bejegyzéssel utóbb önállóvá vált ingatlanok adókötelezettségének keletkezésével összefüggésben kifejtette, hogy a Helyi adó tv. 14. § (1) bekezdése az új építmény létesítéséhez kötődve állapítja meg az adókötelezettség keletkezésének időpontját. Az adómegállapítás jogalapját azonban a Helyi adó tv. 11. § (1) bekezdésében meghatározott feltételek szerint kell vizsgálni. Az építményt, mint adótárgyat terhelő adókötelezettség a Helyi adó tv. 14. § (3) bekezdése értelmében az építmény megszűnéséig (a megszűnés évének utolsó napjáig) fennáll, ezért a létesítés és a megszűnés közötti időben bekövetkezett adókötelezettséget érintő változást — az épületen belül új ingatlan kialakítását — a Helyi adó tv. 14. § (2) bekezdése alapján kell értékelni.

A Helyi adó tv. 42/C. § (1) bekezdésével összhangban álló, az önkormányzati adóhatóságok által rendszeresíthető bevallási, bejelentési nyomtatványok tartalmáról szóló 35/2008. (XII. 31.) PM rendelet 1. mellékletéből egyértelműen kiténik, hogy az adózónak az építményadóra vonatkozó adatbejelentési kötelezettséget helyrajzi számonként külön-külön kell teljesíteni, így az építményadó kötelezettséget is helyrajzi számonként önállóan kell vizsgálni. Amennyiben a

már fennálló építményben ingatlan-nyilvántartási bejegyzéssel új önálló ingatlan keletkezik, az építményadó kötelezettség szempontjából annak van jelentősége, hogy az önállóvá vált ingatlan tekintetében fennállnak-e az adótárgy Helyi adó tv. 11. § (1) bekezdésében foglalt ismérvei. A Helyi adó tv. 14. § (1) bekezdésében foglalt rendelkezéseknek akkor lehet jelentősége, ha az ingatlan-nyilvántartási bejegyzést követően az új ingatlant terhelő építményadó kötelezettség nem keletkezik, de egy későbbi időpontban olyan változás következik be, amely adókötelezettséget eredményez.

III.

A Bszi. 33. § (1) bekezdés a) pontja szerint jogegységi eljárást kell lefolytatni, ha azt a Kúria kollégiumvezetője indítványozza, ezért a Bszi. 38. §-a alapján a Kúria Jogegységi Tanácsa ülést tartott.

IV.

A jogegységi tanács az indítványozó által feltett kérdésekben az alábbiak szerint foglalt állást.

1. Az építményadó tárgyának meghatározásánál releváns jogszabályi rendelkezések meghatározása.

Annak a kérdésnek az eldöntésénél, hogy az ingatlannyilvántartásban „egyéb helyiség” megnevezéssel nyilvántartott ingatlanok a helyi adók vonatkozásában adótárgynak minősülnek-e, vagyis az építményadó tárgyának meghatározásánál, a releváns jogszabályi rendelkezések azonosítása alapvető jelentőségű.

Az Alkotmánybíróság 2/2016. (II. 8.) AB határozata 51. pontjában megállapította, hogy „...a nullum crimen sine lege elvét figyelembe véve, a jogbiztonság követelményének érvényre juttatása...” szükséges. Eszerint vizsgálandó, hogy az adójog mint közjogi szabályrendszer esetében mennyiben korlátozódik az adótényállási elemek (adótárgy) meghatározása pénzügyi szabályra, illetve mennyiben elfogadható a pénzügyi szabály (illetékjogi előírás) keretszabályként, amelynek lényeges tartalmát más jogterület (építésügy) rendelkezései határozhatják meg.

A releváns jogszabályi rendelkezés alkalmazhatóságára irányadó a Magyarország Gazdasági Stabilitásáról szóló 2011. évi CXCV. törvény 29. § (1) bekezdése, amely fizetési kötelezettség előírását kizárólag törvényi vagy – annak felhatalmazása alapján – önkormányzati rendeleti formában teszi lehetővé.

Az Alkotmánybíróság a 14/B/2001. AB határozatában kimondta, hogy az Alkotmány nem határozza meg a közteher fogalmát, nem rendelkezik arról, hogy az állam milyen jogcímen vethet ki adót, csak azt a követelményt állítja, hogy azok feleljenek meg az alanyi kötelezettek jövedelmi és vagyoni viszonyainak. Ezért a törvényalkotó az Alkotmány felhatalmazása és említett követelménye alapján a Helyi adó tv.-ben állapíthatta meg a helyi adók fajtáit, a helyi adók tárgyait és alanyait. Erre tekintettel tehát a Helyi adó tv. az Alkotmány 70/I. §-a alapján lehetővé tette a vagyoni viszonyokhoz igazodóan vagyoni típusú adók bevezetését és az adó tárgyaként megjelölhette az ingatlantulajdont és az ingatlanhoz kapcsolódó vagyoni értékű jogot.

A Helyi adó tv. 2. §-a szerint az önkormányzat adómegállapítási joga az e törvényben meghatározott adóalanyokra és adótárgyakra terjed ki.

A Helyi adó tv. 6. § e) pontja értelmében az önkormányzat adómegállapítási joga arra terjed ki, hogy e törvény és az adózás rendjéről szóló törvény, valamint az adóigazgatási rendtartásról szóló törvény keretei között az adózás részletes szabályait meghatározza.

A Helyi adó tv. második részének elején „Az egyes adókra vonatkozó különös rendelkezések” cím alatt rögzíti a jogalkotó, hogy „Az egyes adók az általános rendelkezések (első rész) figyelembevételével és a II-VII. fejezet rendelkezései szerint vezethetők be”.

A Helyi adó tv. második részéhez fűzött indokolása szerint „Az általános rendelkezések kötelező (normatív) jellegével szemben az egyes adókra vonatkozó különös szabályokat az önkormányzati képviselőtestület – a törvény által behatárolt körben – a helyi sajátosságok figyelembevételével alkalmazhatja, illetőleg érvényesítheti a saját rendeletében meghatározott feltételekkel.”

A Helyi adó tv. 43. § (1) bekezdése szerint az adóval és az önkormányzat költségvetése javára más jogszabályban megállapított minden adóval kapcsolatos eljárásban az e törvényben és az adózás rendjéről szóló törvényben foglaltakat – a (2)-(4) bekezdésben meghatározott eltérésekkel – kell alkalmazni. A (2) bekezdés értelmében az önkormányzat az adóelőleg- és az adófizetés esedékességére vonatkozóan az adózás rendjéről szóló törvényben foglaltaktól, továbbá a 41. §-ban szabályozottaktól eltérően rendelkezhet, ha ezzel az adóalany számára válik kedvezőbbé kötelezettségének teljesítése.

A Helyi adó tv. 43. §-ához fűzött jogalkotói indokolás leszögezi, hogy „A Javaslat e rendelkezései a helyi adók bevezetésével kapcsolatban – eljárási szempontból részben deklaratív tartalmú, részben az önkormányzatnak további szabályozási – felhatalmazást adó szabályokat állapítanak meg. Rögzíti a Javaslat, hogy a helyi adót, továbbá az önkormányzat költségvetése javára más jogszabályban megállapított minden adót érintő eljárásban az adózás egységes rendjéről szóló külön törvényben megállapított szabályok az irányadók. (...)

(...) a rendszer működőképessé tétele érdekében – az előre nem szabályozható esetekre is felkészülve – szükséges a helyi adókról, illetőleg az adózás rendjéről szóló külön törvénytől eltérő szabályok megalkotásának lehetővé tétele. Ezt a kört a törvény garanciális okokból is taxatív rögzíti.”

Az adózási jogviszonyokban az adott adókötelezettséget előíró jogszabályban meghatározott fogalmak az irányadók. A helyi adók esetében a sajátos szabályozás abban mutatkozik meg, hogy a Helyi adó tv. általános rendelkezései kötelező (normatív) jellegűek, ezzel szemben az egyes adókra vonatkozó különös szabályokat az önkormányzati képviselőtestület a helyi sajátosságok figyelembevételével alkothatja meg, de a törvény által taxatív módon behatárolt körben. A helyi adóra vonatkozó jogi szabályozás tehát sajátos, alapvetően a Helyi adó tv. rendelkezéseire épül, de a Helyi adó tv. utalása alapján az adózás rendjéről szóló 2017. évi CL. törvény (a továbbiakban: Art.) és az adóigazgatási rendtartásról szóló 2017. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Air.) rendelkezésein is alapul, a helyi szempontokat érvényesítő taxatív körben meghatározott önkormányzati rendeletek szabályaival kiegészülve.

A Helyi adó tv. 11. § (1) bekezdése meghatározza az adókötelezettség tárgyát akként, hogy adóköteles az önkormányzat illetékességi területén lévő építmények közül a lakás és a nem lakás céljára szolgáló épület, épületrész (a továbbiakban együtt: építmény). A 11. § (3) bekezdése szerint az adókötelezettség az építmény valamennyi helyiségére kiterjed, annak rendeltetésétől, illetőleg hasznosításától függetlenül.

A Helyi adó tv. 52. §-a szerint e törvény alkalmazásában:

5. épület: az épített környezet alakításáról és védelméről szóló törvény szerinti olyan építmény vagy annak azon része, amely a környező külső tértől szerkezeti elemekkel részben vagy egészben mesterségesen kialakított, elválasztott teret alkot és ezzel az állandó vagy időszakos tartózkodás, illetve használat feltételeit biztosítja, ideértve az olyan önálló létesítményt is, amely részben vagy teljes belmagasságával a környező csatlakozó terepszint alatt van;

Az épületrész a Helyi adó tv. 52. § 6. pontja szerint az épület önálló rendeltetésű, a szabadból vagy az épület közös közlekedőjéből nyíló önálló bejárattal ellátott helyisége vagy helyiségcsoportja, amely a 8., a 20., a 45. és 47. pontokban foglaltak szerint azzal felel meg lakásnak, üdülőnek, kereskedelmi egységnek, egyéb nem lakás céljára szolgáló épületnek, hogy az ingatlan-nyilvántartásban önálló ingatlanként nem szerepel.

Az épület tehát a Helyi adó tv. 52. § 5. pontja, az épületrész a Helyi adó tv. 52.§ 6. pontja alapján lesz a 11.§ (1) bekezdése szerint építmény. A Helyi adó tv. az épület fogalmánál utal az Étv-re.

A Helyi adó tv. tehát önálló rendszerben szabályoz, 2. §-ában kifejezetten kimondja, hogy az e törvényben meghatározott adótárgyakra terjed ki a törvény hatálya. A Helyi adó tv. további – fentebb idézett – rendelkezései szintén arra vezetnek, hogy a helyi adók kapcsán a Helyi adó tv. rendelkezései kötelezően alkalmazandók, a Helyi adó tv. mellett más jogszabály alkalmazására csak a Helyi adó tv. kifejezett rendelkezése esetében van mód. Ilyen általános érvennyel történő utalást a Helyi adó tv. kizárólag az Art. és az Air. kapcsán mond ki, illetve egyéb kérdésekben pedig a Helyi adó tv. az egyes speciális szabályai között rögzít utaló rendelkezéseket. Jelesül a Helyi adó tv. 52. § 5. pontjában az épület fogalmánál kifejezetten utal a Helyi adó tv. az Étv. építmény fogalmára, következésképpen az Étv. 2. § 8. pontjában meghatározott építmény fogalma az adótárgy megítélése szempontjából relevanciával bír, ugyanakkor ezen túlmenően az Étv., az OTÉK illetve bármely más jogszabály további rendelkezései a Helyi adó tv. kifejezett utalása hiányában nem vehetők figyelembe.

Mindezért, tekintettel arra, hogy az adó tárgya az „épület” és az e fogalomhoz kapcsolódóan meghatározott „épületrész”, a Helyi adó tv. 11. § (1) bekezdésének alkalmazása során nincs szükség, illetve Helyi adó tv.-beli felhatalmazás hiányában lehetőség sem arra, hogy a 11. § (3) bekezdésében, vagy az 52. § 6. pontjában említett „helyiség” fogalmat más jogág rendelkezései alapján lehessen értelmezni. A Helyi adó tv. ugyanis egyértelműen és aggálymentesen rendelkezik arról, hogy az adótárgy tekintetében kizárólag a Helyi adó tv. rendelkezései az irányadók, következésképpen más jogszabály rendelkezése csak a Helyi adó tv. kifejezett utalása alapján vehető figyelembe.

2. Az ingatlan-nyilvántartási bejegyzéssel utóbb önállóvá vált ingatlan milyen feltételek teljesülése esetén válik építményadó-kötelessé?

Amennyiben a már fennálló építményben ingatlan-nyilvántartási bejegyzéssel új önálló ingatlan keletkezik, akkor az építményadó kötelezettség szempontjából annak van jelentősége, hogy az önállóvá vált építmény tekintetében fennállnak-e az adótárgy Helyi adó tv. 11. § (1) bekezdésében foglalt ismérvei. Az építményadó tárgyának való minősülés körében ugyanis nem bír relevanciával az épület „lakás” vagy „nem lakás céljára szolgáló” minősége. Főszabály szerint minden, a Helyi adó tv. 11. § (1) bekezdésében említett „építmény” adóköteles, függetlenül attól, hogy azt az adóhatóságnak külön valamely kategóriába be kellene sorolnia.

A Helyi adó tv. 14. § (1) bekezdése szerint az adókötelezettség a használatbavételi, illetőleg a fennmaradási engedély jogerőre emelkedését vagy véglegessé válását vagy a használatbavétel tudomásulvételét vagy az egyszerű bejelentéshez kötött épület felépítésének megtörténtéről szóló hatósági bizonyítvány kiadását követő év első napján keletkezik. Az engedély nélkül épült vagy anélkül használatba vett építmény esetén az adókötelezettség a tényleges használatbavételt követő év első napján keletkezik. A 14. § (2) bekezdése alapján pedig az adókötelezettséget érintő változást (így különösen a hasznos alapterület módosulását, az építmény átminősítését) a következő év első napjától kell figyelembe venni.

A Helyi adó tv. 14. § (1) bekezdése határozza meg tehát az adókötelezettség keletkezésének időpontját. Az adókötelezettség a hatósági döntés (határozat) keltéhez kötődik.

Az adómegállapítás jogalapját a Helyi adó tv. 11. § (1) bekezdésében meghatározott feltételek szerint kell vizsgálni és az építmény tárgya az építményadó, amennyiben megfelel a Helyi adó tv. 52. § 5. pontja szerinti definíció további elemeinek – a környező külső tértől szerkezeti elemekkel részben vagy egészben mesterségesen kialakított, elválasztott teret alkot és az állandó vagy időszakos tartózkodás, illetve használat feltételei biztosítottak – is. Az építmény a Helyi adó tv. 14. § (1) bekezdése szerinti időponttól adótárgy, tehát az engedélyező hatósági döntés (határozat) keltétől (az adókötelezettség keletkezése).

Az épületrész e feltételek teljesülése esetén és nem az önálló ingatlanként történő ingatlan-nyilvántartási bejegyzéssel válik az építményadó tárgyává. Ha pedig egy építmény már rendelkezett használatbavételi engedéllyel, majd annak valamely része utóbb önállóvá vált, az önállóvá váló épületnek vagy épületrésznek az ingatlan-nyilvántartásban önálló ingatlanként való feltüntetését követően – az adókötelezettség keletkezésénél – ismételten már nincs szüksége használatbavételi engedélyre, ez a körülmény az adókötelezettség fennállását nem befolyásolja. Tehát az az építmény, amely egyszer már engedélyt kapott, az engedély jogerőre emelkedését követő év első napjától építményadó kötelessé válik, függetlenül attól, hogy funkcióját később megváltoztatják-e vagy sem, illetve később kap-e további építési, használatbavételi-, vagy fennmaradási engedélyt.

3. Ha megvalósulnak a Helyi adó tv. 11. § (1) bekezdésében foglalt feltételek (a Helyi adó tv. 14. § (1) bekezdése szerinti időponttól) és a jelen jogegységi eljárással érintett döntések tényállásában szereplő épületrészek (padlások, tetőterek, melyek az ingatlan-nyilvántartásban „egyéb helyiség” megnevezéssel vannak nyilvántartva) tárgyai az építményadó, akkor további kérdésként merül fel a gyakorlatban, hogy azok után milyen feltételek bekövetkezése esetén (tehát mikortól) terheli az adóalanyokat adófizetési kötelezettség.

A Helyi adó tv. 15. §-a szerint az adó alapja az önkormányzat döntésétől függően:

- a) az építmény m²-ben számított hasznos alapterülete, vagy
- b) az építmény korrigált forgalmi értéke.

52. § E törvény alkalmazásában:

9. hasznos alapterület: a teljes alapterületnek olyan része, ahol a belmagasság – a padlószint (járófelület) és az afelett levő épületszerkezet (födém, tetőszerkezet) vagy álmennyezet közti távolság – legalább 1,90 m. A teljes alapterületbe a lakáshoz, üdülőhöz tartozó kiegészítő helyiségek, melléképületek, melléképületrészek kivételével valamennyi helyiség összegzett alapterülete, valamint a többszintes lakrészek belső lépcsőjének egy szinten számított vízszintes

vetülete is beletartozik. Az építményhez tartozó fedett és három oldalról zárt külső tartózkodók (lodzsa, fedett és oldalt zárt erkélyek), és a fedett terasz, tornác alapterületének 50%-a tartozik a teljes alapterületbe. A lakások esetében a pincszinten (a csatlakozó terepszint alatt) kialakított helyiségek alapterületének 70%-át kell a teljes alapterületbe számítani;

10. kiegészítő helyiség: a lakáshoz, üdülőhöz tartozó, jellegénél és kialakításánál fogva csak tárolásra alkalmas padlás, pince, ide nem értve a gépjárműtárolót;

Mindaddig, amíg az építményadó tárgyának minősülő épületrész – pl. egy padlás – jellegénél és kialakításánál fogva csak tárolásra alkalmas, adótárgynak minősül ugyan, azonban adóterhet nem visel. Ha azonban az a kialakítás következtében – jellegénél fogva – már nem csak tárolásra alkalmas, vagyis a kiegészítő helyiség jellegét elveszíti, úgy az építmény azon túlmenően, hogy az építményadó tárgyát képezi, adóterhet is visel. E tények feltárása az adott épületrész vonatkozásában az önkormányzati adóhatóság tényállásbiztosítási kötelezettsége körébe tartozik.

V.

A Kúria Jogegységi Tanácsa a jogegységi indítvány alapján eljárva a Bszi. 32. § (1) bekezdés a) pontjára tekintettel a rendelkező részben foglaltak szerint határozott.

A jogegységi tanács a Bszi. 42. § (1) bekezdését alkalmazva a határozatát a Magyar Közlönyben, a Bírósági Határozatok Gyűjteményében, a központi honlapon és a Kúria honlapján közzéteszi.

A jogegységi tanács a kifejtett indokok folytán az Alaptörvény 25. cikk (3) bekezdése, a Bszi. 24. § (1) bekezdés c) pontja, 25. §-a, valamint 40. § (1)-(2) bekezdése alapján a bíróságok jogalkalmazása egységének biztosítása érdekében a rendelkező részben foglaltak szerint határozott és a határozatát a Bszi. 42. § (1) bekezdése szerint a Magyar Közlönyben, a bíróságok központi internetes honlapján és a Kúria honlapján közzéteszi.

Budapest, 2020. november 5.

Dr. Darák Péter s.k.
a jogegységi tanács elnöke

Dr. Demjén Péter s.k.
előadó bíró

Dr. Heinemann Csilla s.k.
bíró

Huszárné dr. Oláh Éva s.k.
bíró

Dr. Kurucz Krisztina s.k.
tanácselnök

Dr. Sperka Kálmán s.k.
tanácselnök

Dr. Stefancsik Márta s.k.
bíró

3. Polgári jogegységi határozatok

1/2020. számú PJE határozat

A Kúria Polgári Kollégiumának öttagú jogegységi tanácsa a Fővárosi Ítéltábla elnöke által kezdeményezett, a mező- és erdőgazdasági hasznosítású föld eladása esetén az elővásárlási jog megsértéséből fakadó igény érvényesítése tárgyában lefolytatott jogegységi eljárásban meghozta a következő

jogegységi határozatot:

A mező- és erdőgazdasági földek forgalmáról szóló 2013. évi CXXII. törvény hatálya alá tartozó föld tulajdonjoga átruházásáról szóló, hatósági jóváhagyáshoz nem kötött adásvételi szerződést elfogadó elővásárlásra jogosult az elővásárlási joga megsértéséből fakadó igényét a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény 6:223. § (2) bekezdése alapján érvényesítheti.

Keresetében annak megállapítását kell kérnie, hogy az adásvételi szerződés vele szemben hatálytalan és a szerződés – a mező- és erdőgazdasági földek forgalmáról szóló 2013. évi CXXII. törvény által szabályozott kifüggesztési eljárásban megtett elfogadó nyilatkozata folytán – közte és az eladó között jött létre.

Indokolás

I.

A Fővárosi Ítéltábla elnöke a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény (a továbbiakban: Bszi.) 33. § (1) bekezdés a) pontja alapján, a Bszi. 32. § (1) bekezdés a) pontjában foglalt okból indítványozta jogegységi eljárás lefolytatását és jogegységi határozat hozatalát abban a kérdésben, hogy a mező- és erdőgazdasági földek forgalmáról szóló 2013. évi CXXII. törvény (a továbbiakban: Földforgalmi tv.) 22. § (2) bekezdése a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 6:223. § (1) bekezdésében meghatározott relatív hatálytalansági tényállásként értelmezendő-e. Az indítvány szerint a bírói gyakorlat nem egységes ebben a kérdésben, így a jogegységi eljárás lefolytatása mind anyagi jogi, mind eljárásjogi szempontból szükséges az egységes bírói jogalkalmazás megteremtése érdekében.

Az indítvány szerint a bírósági gyakorlatban két álláspont ismert: Az egyik szerint az elővásárlási jog megsértésének szankciója minden esetben a relatív hatálytalanság, így a Földforgalmi tv. 22. § (2) bekezdése is a Ptk. 6:223. § (1) bekezdésében meghatározott relatív hatálytalansági tényállás. Az elővásárlási joga megsértése miatt pert indító jogosultnak a keresetében egyrészt kérnie kell annak megállapítását, hogy az adásvételi szerződés vele szemben hatálytalan, másrészt annak megállapítását is, hogy az elfogadó nyilatkozata folytán az adásvételi szerződés közte és az eladó között jött létre. Ezt az álláspontot tükrözi a Fővárosi Ítéltábla 5.Pf.21.430/2017/12/II., 17.Pf.20.182/2019/10. számú ítélete és a Kúria több döntése is (pl. BH2019.52.).

A másik álláspont abból indul ki, hogy a Földforgalmi tv. a Ptk. elővásárlási jogra vonatkozó szabályaihoz képest speciális rendelkezéseket tartalmaz: a föld tulajdonosa a már megkötött szerződést köteles hirdetményi úton közölni az elővásárlásra jogosultakkal; az elővásárlásra jogosultnak a szerződést kell elfogadnia; az elővásárlásra jogosult az adásvételi szerződésbe

belép, azaz a szerződésben a vevő oldalán alanycsere történik. Ezen álláspont szerint a Földforgalmi tv.-nek a Ptk.-tól eltérő szabályozása folytán az adásvételi szerződés az elővásárlásra jogosulttal szemben nem hatálytalan, ezért neki nem hatálytalansági keresetet kell előterjesztenie, hanem a szerződésbe való belépése megállapítását kell kérnie a bíróságtól. Ezt az álláspontot képviseli a Fővárosi Ítéltábla a PJD2019.1. számon közzétett 9.Pf.21.080/2017/9/II. számú ítéletében.

II.

A legfőbb ügyész a jogegységi indítványra tett nyilatkozatában úgy foglalt állást, hogy a Földforgalmi tv. 22. § (2) bekezdése az elővásárlási jog megsértésére alapított igény polgári perben történő vizsgálata során relatív hatálytalansági tényállásként értelmezendő. Az elővásárlási joga megsértése miatt polgári pert indító felperesnek keresetében egyrészt kérnie kell annak megállapítását, hogy a támadott adásvételi szerződés vele szemben hatálytalan, másrészt annak megállapítását is, hogy ennek folytán az adásvételi szerződés közte és az eladó között jött létre. Eredményes igényérvényesítés esetén az elővásárlási jogában sértett felperes a szerződéses vevő helyébe lép, ez azonban nem eredményez olyan alanycserét és jogutódlást, mint a szerződéses pozíció ügyleti úton történő átruházása esetén.

III.

A jogegységi indítvány – és ebből következően a jogegységi eljárás – arra az esetre korlátozódik, amikor a földre vonatkozó adásvételi szerződés mentes a hatóság (mezőgazdasági igazgatási szerv) jóváhagyása alól [Földforgalmi tv. 22. § (1) bekezdés a) pont, 22. § (2) bekezdés]. Ilyen esetben merül fel ugyanis az elővásárlási jog megsértéséből fakadó igény polgári jogi úton történő érvényesítésének a kérdése. Hatósági jóváhagyáshoz kötött adásvételi szerződés esetében az ilyen igény érvényesítése közigazgatási hatósági, illetve közigazgatási bírósági útra tartozik [Földforgalmi tv. 30. § (4)-(5) bekezdések.]

A Ptk. 6:223. § (1) bekezdése egyértelműen rögzíti az elővásárlási jog megsértésével való szerződéskötés következményét: az így megkötött szerződés az elővásárlási jog jogosultjával szemben hatálytalan. A Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény ezt a jogkövetkezményt kifejezetten nem fogalmazta meg, de a bírói gyakorlat az elővásárlási jog megsértését mindig is relatív hatálytalansági tényállásnak tekintette [PK 9. állásfoglalás VIII. pont; 2/2009. (VI. 24.) PK vélemény – a Ptk. alkalmazásában is irányadó – 8. pont]. E szerint az elővásárlási joga megsértése miatt pert indító jogosultnak keresetében egyrészt kérnie kell annak megállapítását, hogy az adásvételi szerződés vele szemben hatálytalan, másrészt – az ajánlatot elfogadó nyilatkozat egyidejű megtételével – annak megállapítását is, hogy ennek folytán az adásvételi szerződés közte és az eladó között jött létre.

A jogegységi eljárásban eldöntendő kérdés, hogy a Ptk.-hoz képest lex specialisnak minősülő Földforgalmi tv. Ptk.-tól eltérő szabályozása a hatálya alá tartozó – hatósági jóváhagyás alá nem eső – esetekben szükségessé teszi-e az eltérést az elővásárlási jog megsértéséből fakadó igények érvényesítése tekintetében kialakult bírói gyakorlattól. A Földforgalmi tv. szerint föld eladása esetén a tulajdonos nem a számára elfogadható vételi ajánlatot, mint saját eladási ajánlatát közli az elővásárlásra jogosulttal, hanem a tulajdonos és a szerződéses vevő által megkötött adásvételi szerződést kell hirdetmény útján közölni az elővásárlásra jogosultakkal [21. § (1) bekezdés], ha pedig az arra jogosult sikerrel gyakorolja az elővásárlási jogát, az adásvételi szerződés szerinti vevő helyébe lép [22. § (2) bekezdés].

Az elővásárlásra jogosultnak az elfogadó nyilatkozata megtételekor az elővásárlási joga megsértéséből fakadó igénye még nincs. Ilyen igénye nem a szerződéskötésről való tudomásszerzéssel keletkezik, hanem akkor, amikor valamilyen – tényállástól függően eltérő – módon tudomást szerez az elővásárlási joga megsértéséről, vagyis arról, hogy az eladó nem

fogadja el, figyelmen kívül hagyja az elfogadó nyilatkozatát és a felek az általuk kötött szerződést teljesítik.

Hatósági jóváhagyáshoz nem kötött adásvételi szerződés esetén a Földforgalmi tv. az elővásárlási jog megsértésének jogkövetkezménye, valamint az abból fakadó igény érvényesítése tekintetében nem tartalmaz a Ptk.-tól eltérő speciális rendelkezéseket, ezért arra a Ptk. 6:226. § (3) bekezdésének első mondata folytán alkalmazandó 6:223. § irányadó (az igényérvényesítési határidő kezdő időpontjára vonatkozó előbbieken említett eltéréssel).

A Ptk. 1:2. § (2) bekezdésében foglalt értelmezési alapelv szerint a polgári jogi viszonyokra vonatkozó jogszabályokat a Ptk.-val összhangban kell értelmezni. Ennek megfelelően a Földforgalmi tv. 22. § (2) bekezdésének azt a megfogalmazását, amely szerint az elővásárlásra jogosult az adásvételi szerződés szerinti vevő helyébe lép, az elővásárlási jog megsértésére alapított igény polgári perben történő vizsgálata során a Ptk. 6:223. § (1) bekezdésében meghatározott relatív hatálytalansági tényállásként kell értelmezni. A szabályszerűen gyakorolt elővásárlási jog megsértésének jogkövetkezménye tehát az eladó és a szerződéses vevő által megkötött adásvételi szerződés relatív hatálytalansága. Ennek megfelelően az elővásárlási jogát gyakorló felperesnek keresetében az általa elfogadott adásvételi szerződés vele szembeni hatálytalanságának, valamint annak megállapítását kell kérnie, hogy a Földforgalmi tv. által szabályozott kifüggesztési eljárásban megtett elfogadó nyilatkozata folytán az adásvételi szerződés közte és az eladó között jött létre.

A Ptk. 6:223. § alapján indított perben annak bírósági megállapítása érhető el, hogy az alperesek által kötött szerződés a felperessel szemben hatálytalan. Ezáltal az elővásárlásra jogosult felperesnek kötelmi igénye keletkezett a szerződés teljesítésének követelésére is, amelyhez azonban – akár már a hatálytalansági perben – további marasztalásra irányuló kereseti kérelmek előterjesztése szükséges, amelyek elemzése nem tárgya a jogegységi eljárásnak.

IV.

A jogegységi tanács a kifejtett indokok folytán az Alaptörvény 25. cikk (2) bekezdése, a Bszi. 24. § (1) bekezdés c) pontja, 25. §-a, valamint 40. § (1)-(2) bekezdése alapján a bíróságok jogalkalmazása egységének biztosítása érdekében a rendelkező részben foglaltak szerint határozott, és a határozatát a Bszi. 42. § (1) bekezdése szerint a Magyar Közlönyben, a központi honlapon és a Kúria honlapján közzéteszi.

Budapest, 2020. február 17.

Dr. Wellmann György s.k.
a jogegységi tanács elnöke

Dr. Kocsis Ottilia s.k.
előadó bíró

Dr. Madarász Anna s.k.
bíró

Dr. Magosi Szilvia s.k.
bíró

Dr. Puskás Péter s.k.
bíró

2/2020. számú PJE határozat

Gépjárműtörzskönyv hitelező általi birtokban tartásának atipikus biztosítéki jellege tárgyában

A Kúria összevont polgári-gazdasági-munkaügyi jogegységi tanácsa a Fővárosi Ítéltábla elnökének indítványa alapján a gépjárműtörzskönyv atipikus biztosítéki jellegének értelmezése tárgyában lefolytatott jogegységi eljárásban meghozta a következő

jogegységi határozatot:

Gépjármű vásárlásának finanszírozására kötött kölcsönszerződés atipikus biztosítékként is érvényesen kiköthető a hitelező javára a törzskönyv birtokban tartásának joga a teljes kölcsöntartozás visszafizetéséig, amennyiben a felek kölcsönszerződéséből, illetve a részévé vált általános szerződési feltételekből egyértelműen kitűnik, hogy a törzskönyv birtokban tartásának joga a kölcsönszerződés önálló biztosítékaul szolgál.

Indokolás

I.

A Fővárosi Ítéltábla elnöke a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény (a továbbiakban: Bszi.) 33. § (1) bekezdés *a*) pontja, valamint a 32. § (1) bekezdés *a*) pontja alapján – az indítvány szöveges tartalma és indokai szerint az egységes ítélkezési gyakorlat biztosítása céljából – jogegységi eljárás lefolytatását és jogegységi határozat hozatalát indítványozta abban a kérdésben, hogy a jármű megvásárlásához kölcsönt nyújtó hitelező a jármű tulajdonjogát érintő korlátozás hiányában – vagy korlátozás esetén a korlátozás megszűnését követő időre – rendelkezhet-e érvényesen a jármű tulajdonosát megillető törzskönyvről úgy, hogy az a kölcsöntartozás teljes megfizetéséig a hitelezőt illeti.

Indítványában jelezte, hogy a gépjárműtörzskönyv kiadása iránt indított perek ítélkezési gyakorlatában eltérő a gépjárművásárlási célú kölcsönszerződések azon kikötésének megítélése, amely szerint a hitelező a kölcsöntartozás teljes megfizetéséig – a szerződés önálló biztosítékként – jogosult a finanszírozott gépjármű törzskönyvének birtoklására. A Kúria a törzskönyv visszatartását a szerződési szabadság által megengedett atipikus biztosítékként értékeli (Pfv.V.21.971/2015/6., Gfv.VII.30.505/2018/6. számú határozatok), míg a Fővárosi Ítéltábla egyes tanácsai a vizsgált szerződéses feltételt az elidegenítési tilalom célját szolgáló, a dologra vonatkozó jog hiányában a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: rPtk.) 114. § (2) bekezdésébe ütköző, ezáltal az rPtk. 200. § (2) bekezdése szerint semmis kikötésként értelmezik (5.Pf.20.622/2019/5/II., 13.Gf.40.641/2017/5-II. számú ítéletek).

Az indítványozó rámutatott, hogy a közúti közlekedési okmányok kiadásáról és visszavonásáról szóló 326/2011. (XII. 28.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Kormányrendelet) szabályozásából, kiemelten a gépjármű tulajdonjogát igazoló törzskönyv szabályából [81. § (1) bekezdés] és a törzskönyv kiadásának rendjéből [81. § (3) bekezdés, 84. § (3) és (4) bekezdés] következően, törzskönyv nélkül a gépjármű eladója nem tudja igazolni a tulajdonjogát, nem tudja továbbá biztosítani a vevő részére az új törzskönyv kiállítását sem, amellyel a vevő tudná igazolni a megszerzett tulajdonjogát. A tulajdonost megillető törzskönyv hitelezőnél való elhelyezéséből a vevő egyúttal arra is következtet, hogy a jármű tulajdonjoga korlátozott. Az rPtk. a hatálya alatt kötött szerződésekben egyedül elidegenítési és terhelési tilalom alapításával, ennél fogva az rPtk. 114. § (2) bekezdésében írt korlátok között engedte a jármű tulajdonjogának

korlátozását. Ilyen törvényben meghatározott korlát, hogy az elidegenítési és terhelési tilalom az átruházónak vagy más személynek a dologra vonatkozó jogát kell biztosítsa. Ebből az következik, hogy gépjármű vásárlására nyújtott kölcsönszerződés esetén az elidegenítési és terhelési tilalom a hitelező biztosítéki célú vételi jogát védhette, a megjelölt tulajdoni korlát azonban magának a kölcsönkövetelésnek a biztosítására nem volt alapítható. A törzskönyvre vonatkozó vizsgált szerződéses feltétel az elidegenítést kívánja elidegenítési tilalom kikötése nélkül, más módon tiltani. A kikötés a rendelkezési jog gyakorlásának egyéb módon megvalósuló tiltásaként lényegében az elidegenítési tilalom meghosszabbításaként fogható fel. A Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvénynek (a továbbiakban: Ptk.) – a Ptk. hatálybalépésével összefüggő átmeneti és felhatalmazó rendelkezésekről szóló 2013. évi CLXXVII. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 46. §-a szerint a törvény hatálybalépése előtt kikötött korlátozásokra is irányadó – 5:32. § (3) bekezdése, 5:31. § (2) bekezdése, továbbá a Kormányrendelet 84. § (3) és (4) bekezdése értelmében nem tartható vissza a törzskönyv a vételi jog, illetve az azt biztosító elidegenítési és terhelési tilalom ötéves időtartamának leteltével.

Jogirodalmi álláspontok kiemelésével kitért arra is az indítvány, hogy a törzskönyv – mint gépjárműokmány – visszatartásának joga nem szerződésszegési szankció, ezért nem szolgálja az adós teljesítőkészségét, teljesítési képességét pedig azért nem, mivel nem értékpapír, nem bővíti a hitelező rendelkezésére álló vagyon körét. A hitelező célja a vizsgált kikötéssel az okmánnyal érintett gépjármű eladásának megakadályozása.

Az indítványozó végül kérdésként fogalmazta meg azt is, hogy hivatalból kell-e észlelnie a bíróságnak az adós által a törzskönyv kiadására kezdeményezett perben a törzskönyv visszatartását szabályozó szerződéses rendelkezés bármely okból jelentkező semmisségét, avagy elegendő, ha a szerződési feltételnek az rPtk. 207. § (1) bekezdése szerinti értelmezésével megállapítja, hogy a kikötés meddig jogosítja a hitelezőt a törzskönyv birtoklására.

II.

A legfőbb ügyész a jogegységi indítványra adott nyilatkozatában úgy foglalt állást, hogy a jármű megvásárlásához kölcsönt nyújtó hitelező a jármű tulajdonjogát érintő korlátozás hiányában vagy a korlátozás megszűnése utáni időre is rendelkezhet érvényesen az egyébként a jármű tulajdonosát megillető törzskönyvről oly módon, hogy az a kölcsöntartozás teljes megfizetéséig őt illeti, feltéve, hogy a jogosultságot a kölcsönügylet atipikus biztosítékként kötötte ki.

III.

Gépjárművásárlási célú kölcsönügyletekkel kapcsolatban elterjedt szerződéses megoldás – a hitelező javára szóló vételi jog, valamint annak biztosítására elidegenítési és terhelési tilalom előírásán túlmenően – az a további kikötés, amely a hitelezőt feljogosítja a finanszírozott gépjármű törzskönyvének birtoklására. Ez utóbbi rendelkezés az ismertté vált szerződéses konstrukciókban két, egymástól jól elhatárolható szabályozási módszerrel fordul elő. Az egyik, a gyakorlatban tipikusnak tekinthető esetben a hitelezőnek a törzskönyv birtoklásához való joga – a felek között a kölcsönszerződés mellett létrejött külön megállapodások, jellemzően vételi jogot alapító szerződés, adásvételi szerződés szerint – kizárólag a javára kikötött vételi jogot, illetve az ahhoz kapcsolódó elidegenítési és terhelési tilalmat biztosító járulékos jog, ennél fogva a biztosított jog gyakorlása nélkül, járulékos jellege szerint maga is megszűnik a vételi jog megszűnésével. A hitelezési gyakorlatban jóval ritkábban előforduló további – a bíróságok által nem egységesen megítélt – esetekben a törzskönyv visszatartásának joga önálló,

más biztosítékhoz nem tapadó biztosítékként jelenik meg azáltal, hogy a felek megállapodása szerint a hitelező a teljes kölcsöntartozás megfizetéséig jogosult a finanszírozott gépjármű törzskönyvének birtoklására.

A törzskönyv kiadására irányuló perekben a bíróságok ez utóbbi szerződéses feltételt, a törzskönyv birtoklásához való jog önálló biztosítéki jellegét ítélik meg eltérően.

Az ítélezési gyakorlatban megjelenő egyik álláspont a törzskönyv birtoklását a szerződési szabadság [rPtk. 200. § (1) bekezdés] által megengedett atipikus biztosítékként értékeli, biztosítéki jellegét, tartalmának és feltételeinek meghatározását – a felek rendelkezési joga alá tartozó kérdésként – a felek szerződésére utalja. A törzskönyv birtoklása eszerint kiköthető a kölcsönszerződés önálló biztosítékként is, amely esetben a hitelező a kölcsönszerződésből eredő tartozás maradéktalan megfizetéséig nem tartozik kiadni a törzskönyvet (Kúria Pfv.V.21.971/2015/6., Pfv.VI.20.558/2016/5., Pfv.I.21.202/2015/4., Gfv.VII.30.852/2016/6., Gfv.VII.30.534/2018/3., Fővárosi Ítéltábla 20.Gf.40.415/2018/11., 10.Gf.40.048/2017/6-II., Szegedi Ítéltábla Pf.II.20.007/2015/5., Pf.II.20.023/2018/4., Pécsi Ítéltábla Pf.V.20.062/2019/7., Pf.V.20.135/2017/5. számú határozatok).

A másik – a Fővárosi Ítéltábla gyakorlatában jelentkező és magában az indítványban is képviselt – álláspont szerint a törzskönyvre vonatkozó szerződéses feltétel nem fogadható el a kötelelem önálló atipikus biztosítékként. A vizsgált kikötés a gépjármű elidegenítését és terhelését korlátozó funkcióján keresztül, a dologra vonatkozó biztosított jog hiányában az rPtk. 114. § (2) bekezdésébe ütközik, az rPtk. 200. § (2) bekezdése szerint semmis, ezért a hitelező a törzskönyvet a vételi jog megszűnésével köteles kiadni (5.Pf.20.622/2019/5-II., 13.Gf.40.641/2017/5-II. számú ítéletek). A törzskönyv hiányában az eladó a tulajdonjogát igazolni, anélkül pedig a gépjárművet átruházni (megterhelni) nem tudja; a törzskönyv hitelező általi birtokban tartása a pénzfizetési kötelezettség teljesítéséig az elidegenítés és terhelés tilalmát valósítja meg (13.Gf.40.641/2017/5-II. számú ítélet).

IV.

A jogegységi tanács álláspontja az indítványban meghatározott elvi kérdéssel kapcsolatban a következő:

1. A törzskönyv a közúti közlekedési nyilvántartásról szóló 1999. évi LXXXIV. törvény (a továbbiakban: Kknytv.) 2. § 6. pontja, valamint a Kormányrendelet 81. § (1) és (3) bekezdése értelmében a jármű tulajdonjogát igazoló járműokmány, amelyet a közlekedési igazgatási hatóság a jármű első forgalomba helyezése során, majd ezt követően a jármű tulajdonjogában bekövetkezett változás nyilvántartásba vételekor (illetve a törzskönyvben feltüntetett bármely más adatot érintő változás esetén) állít ki a korábbi törzskönyv egyidejű visszavonása mellett. Lényegét tekintve a törzskönyv a járműnyilvántartás vonatkozó adataival megegyező tartalommal kiállított okirat a jármű tulajdonjogának igazolására, a hozzá társítható joghatások a járműnyilvántartással összefüggésben tárhatók fel.

A járműnyilvántartás a Kknytv. 2. § 2. pontja értelmében a járműtulajdonos (üzembentartó), a külön törvény alapján nyilvántartott jármű, valamint a járműokmány adatait és az adatokban bekövetkezett változásokat (történeti állomány) egységesen tartalmazó elektronikus nyilvántartás. A járműtulajdonos (üzembentartó) adataira nézve tartalmazza a nyilvántartás a természetes és jogi személyek azonosító adatai mellett a tulajdonjog és az üzembentartói jog kezdetének és megszűnésének időpontját [Kknytv. 9. § (1) bekezdés *a)-e*) pontok], tulajdonjog-változás esetén – a tulajdonszerző bejelentéséig – a nyilvántartásba bejegyzett tulajdonos bejelentése alapján a tulajdonszerzőre vonatkozó nyilvántartási adatokat, a tulajdonjog-átruházás időpontját, a bejelentés tényét és idejét is [Kknytv. 9. § (1a) bekezdés]. Járművel

kapcsolatos nyilvántartási tartalom többek között – az azonosító és műszaki jellegű adatokon felül – a forgalmazási korlátozásra, a járműokmányok, idetartozóan a törzskönyv jelére, kiadására, érvényességére, cseréjére, visszavonására, továbbá elvesztésére, megsemmisülésére vonatkozó adat [Kknytv. 9. § (2) bekezdés *c*)-*e*) pontok].

A közlekedési igazgatási hatóság feladatát a járműnyilvántartással összefüggésben a nyilvántartási adatok és azok változása átvezetésében határozza meg a törvény, feladatába tartozik továbbá a hatóságnak a törzskönyv kiállítása és kiadása az ügyfél részére [Kknytv. 5. § (1) bekezdés *b*) és *e*) pont].

A járműnyilvántartás rendeltetésének betöltését szolgálja a törvényben előírt bejelentési kötelezettség a nyilvántartott adatok módosulása esetén, átvezetésük kezdeményezésére [Kknytv. 33. § (1) bekezdés *a*)-*e*) pontok].

Jármű tulajdonjogát érintő változás esetén – eltérő joghatállyal – mindkét felet bejelentési kötelezettség terheli, amelyet a Kknytv. 33. § (6) bekezdése, illetve a közúti közlekedési nyilvántartásba bejegyzett jármű tulajdonjogának, illetve üzembentartó személyének változását igazoló teljes bizonyító erejű magánokiratnak a közlekedési igazgatási eljárásban történő felhasználhatóságához szükséges kötelező tartalmi elemekről szóló 304/2009. (XII. 22.) Korm. rendelet [a továbbiakban: 304/2009. (XII. 22.) Kormányrendelet] szerint teljes bizonyító erejű, egyúttal külön tételezett kötelező tartalmi elemekkel bíró magánokirattal kell teljesíteniük. A jármű elidegenítését követően a járműnyilvántartásba bejegyzett – tulajdonjogát átruházó – tulajdonos kötelezettsége az eladás bejelentése, a jármű új tulajdonosának pedig a tulajdonjog változásbejegyzésének kezdeményezése, az új tulajdonos adatait tartalmazó törzskönyv kiadására irányuló közlekedési igazgatási eljárásban. Az átruházó bejelentésére – amennyiben a Kknytv. 33. § (6) bekezdésében foglaltak szerint megfelel az elvárt formai és tartalmi követelményeknek, és a gépjárművet a nyilvántartás szerint nem terheli forgalmazási korlátozás – a közlekedési igazgatási hatóság a bejelentés tényét és idejét a nyilvántartásba bejegyzí [304/2009. (XII. 22.) Kormányrendelet 1. § *b*) és *c*) pontok, 2. § (1)-(5) bekezdés].

Az, ha a jármű tulajdonának átruházására kötött szerződés nem rendelkezik a 304/2009. (XII. 22.) Kormányrendeletben meghatározott kötelező tartalmi kellékekkel, nem eredményezi az ügylet érvénytelenségét, a jogügylet kötelmi hatályát nem rontja le. A jelzett tartalmi hiányosság az adott okiratot csupán a járműnyilvántartásba való bejegyzésre – a tulajdonosváltás átvezetésére – teszi alkalmatlanná.

A járműnyilvántartás az abba bejegyzett adatok, illetve azok változása tekintetében nem konstitutív – nem jogot keletkeztető – hatályú, hanem deklaratív, a bejegyzett jogokat, tényeket igazoló természetű. A nyilvántartó hatóság a járműnyilvántartásban vezetett adatokra nézve csupán regisztratív tevékenységet végez. A gépjármű feletti tulajdonjog létrejöttének, módosulásának (átszállásának) nem feltétele a járműnyilvántartási bejegyzés.

Mindebből következően a jármű tulajdonjogának átszállásához az ingó dolgok átruházásának általános polgári jogi szabályai szerint – ami a magyar szabályozási megoldásban tradíciós rendszert jelent – egyedül a jogcímet keletkeztető (érvényesen létrejött) szerződés és a dolog átadása szükséges [rPtk. 117. § (2) bekezdés, Ptk. 5:38. § (1) bekezdés].

A járműnyilvántartási bejegyzés jogi természete meghatározza a jármű első forgalomba helyezésével, majd pedig a tulajdonosváltások nyilvántartásba vétele alkalmával kiállított járműokmány, a törzskönyv jellegét is.

A Kormányrendelet 81. § (1) bekezdése a törzskönyvet a jármű tulajdonjogát igazoló okiratként definiálja, a (4) bekezdés pedig arról is rendelkezik, hogy a törzskönyv birtokosát – az ellenkező bizonyításáig – a jármű jogszerű tulajdonosának kell tekinteni.

A szabályozás értelmében a törzskönyv pusztán okirat, nem minősül értékpapírnak, ezáltal nem tulajdonítható a törzskönyvnek az értékpapírok sajátja: az érintett dologgal (jármű) kapcsolatos dologi jogokat megtestesítő jelleg. A törzskönyvből származtatható jogok nem azonosak az alapul fekvő jogviszonyból eredő, a dologra vonatkozó tulajdonosi jogokkal.

A jármű tulajdonosa a jármű feletti rendelkezési jogát – bármely tulajdonosi részjogosítvány átengedését – nem a törzskönyv átadásával gyakorolja. A járműre kötött adásvételi szerződés érvényességének, a jármű tulajdonjoga átruházásának nem feltétele, hogy a tulajdonos (az eladó) a szerződéskötéskor vagy a jármű birtokba adásakor a törzskönyv birtokában legyen. A törzskönyv birtokosa pedig, ha nem ő az abban feltüntetett tulajdonos, egyedül abban az esetben tudja tulajdonosként bejegyeztetni adatait a járműnyilvántartásba, amennyiben a tulajdonostól levezethető tulajdonszerzését a jogcímet keletkeztető szerződéssel (más jogi aktussal) megfelelően alátámasztja.

2. A tulajdonjog tartalma klasszikusan – a jogosultságok oldaláról megközelítve – a birtokláshoz való jog, a használathoz és hasznosításhoz való jog, valamint a rendelkezési jog hármában ragadható meg. A rendelkezési jog az, amelynek gyakorlásával bármelyik tulajdonosi részjogosítvány átengedhető, korlátozható. A tulajdonost a rendelkezési jogba tartozóan illeti meg, hogy a dolog birtokát, használatát vagy hasznai szedésének jogát másnak átengedje, a dolgot biztosítékul adja, a dolog tulajdonjogát másra átruházza vagy azzal – az ingatlan kivételével – felhagyjon.

Az rPtk.-ban és a Ptk.-ban egyaránt intézményesített tulajdonjogi korlátozás – a dologra vonatkozó vételi, visszavásárlási, elővásárlási jogon, a kisajátítási jogon és a dolog forgalomképtelenné minősítésén túl – a tulajdonos rendelkezési jogát csorbító elidegenítési és terhelési tilalom, amelynek értelmében a tulajdonos a dolog tulajdonjogát másra nem ruházhatja át, illetve nem jogosult a dolgot biztosítékul adni. Az elidegenítési és terhelési tilalomba ütköző rendelkezés jogkövetkezménye aszerint alakul eltérően, hogy a tilalom kötelmi hatályú, vagyis kizárólag a szerződő felek egymás közti viszonyában érvényesül, avagy dologi – harmadik felekre is kiterjedő – hatályú.

Az elidegenítési és terhelési tilalomnak a törvény rendelkezéséből fakadó sajátossága, hogy meghatározott jogok biztosításához kötött (járulékos), ebből következően fennállása időben korlátozott, jogosultjának személye – akinek jogát a tilalom védi – minden esetben meghatározható.

Az elidegenítési és terhelési tilalom szabályozásának előzőekben ismertetett vonása nem egyedi – nem kizárólag az elidegenítési és terhelési tilalom sajátja –, a dologi jogok zártkörűségének elve szerint ugyanis az idetartozó jogok mindegyikét jellemzi.

A dologi jogok zártkörűsége a tulajdonjogi szabályozás magától értetődő elve. Az, hogy a dologi jogok köre zárt, kézenfekvő válasz a dologi jogi jogviszonyok abszolút szerkezetére, egyúttal biztosítéka annak, hogy a tulajdonjog részjogosítványai időben és terjedelemben csak korlátozottan váljanak el az absztrakt értelemben vett tulajdonjogtól.

Az elidegenítési és terhelési tilalom – az előzőekhez igazodóan – tradicionálisan szűk körben, kizárólag járulékosan alapítható szerződéssel; nem köthető ki sem önálló, absztrakt biztosítékként, sem pedig pénzkövetelés biztosítására. Az rPtk. szabályozási megoldása – a II. világháború előtti magánjogi gyakorlat talaján – kizárólag az átruházó vagy más személy dologra vonatkozó jogának biztosítására és egyedül a tulajdonjog átruházásának alkalmával engedte az elidegenítés és terhelés jogának szerződéses kizárását vagy korlátozását [rPtk. 114. § (2) bekezdés]. A Ptk. a gyakorlati igények felismerésével már megengedőbb a korábbi szabályozáshoz képest: a tulajdonátruházás alkalmán kívül is lehetővé teszi az elidegenítési és terhelési tilalom kikötését, a tilalomba ütköző rendelkezés jogkövetkezményeként pedig – nem

érvénytelenségről, hanem – relatív hatálytalanságról rendelkezik [Ptk. 5:31. § (1) bekezdés, 5:32. § (1) bekezdés]. Közös vonása a korábbi és a hatályos polgári jogi szabályozásnak, hogy a jóhiszemű, ellenérték fejében szerzők jogszerzését a szerződéses tilalom dologi hatályával szemben is védik.

Az arra vonatkozó megállapodás azonban, amely a jármű megvásárlásához nyújtott kölcsön visszafizetéséig kötelmi jogcímet biztosít a hitelező számára a törzskönyv birtokban tartására, a járműnyilvántartás és a törzskönyv jogot keletkeztető, illetve megtestesítő hatásának hiányában önmagában nem zárja ki, nem korlátozza a tulajdonos rendelkezési jogát – így a gépjármű elidegeníthetőségét, a tulajdonjog harmadik személyekkel szembeni érvényesíthetőségét –, ennél fogva nem minősíthető a tulajdonost megillető jogosultságok oldaláról a tulajdonjog magánjogi korlátozásának, tartalmát, joghatását tekintve nem azonosítható az elidegenítési és terhelési tilalommal.

Az ilyen megállapodás, tehát a kölcsönszerződésből eredő követelés biztosítékként a hitelező javára a kölcsöntartozás teljesítéséig a törzskönyv birtoklására vonatkozó (egyben abban ki is merülő) jog kikötése kétségkívül nem személyi jellegű biztosítékot keletkeztet, hiszen az adós mellé más személy saját vagyonával nem lép be a helytállásra kötelezettek közé, és nem hoz létre a hagyományos értelemben tipizált dologi biztosítékot sem, mivel sem a dolog tulajdonjogának megszerzésével (tulajdonjog-fenntartás, biztosítéki célú tulajdonátruházás, óvadék), sem pedig a dolog értékesítése során befolyó vételárból (zálogjog) nem biztosít külön fedezetet és kielégítési jogot a hitelező számára.

E – kötelmi hatályú, tehát a szerződő felek egymás közötti viszonyában érvényesülő – szerződéses kikötés sajátosságát az adja, hogy közvetlen és közvetett tárgyán, a törzskönyv birtoklásán és annak túrésán, továbbá magán a törzskönyvön túlmenően hat: polgári jogi jogalanyoknak a dologgal kapcsolatos magatartását, egyes jogaik és kötelezettségeik mikénti gyakorlását – direkt meghatározásuk nélkül – közvetve, alapvetően az érintett jogalanyok érdekei mentén befolyásolja. Jogilag nem zárja ki, nem korlátozza a jármű elidegenítését, de gyakorlati szempontból megnehezíti azt, törzskönyv hiányában ugyanis a tulajdonos a járművet gyorsan, viszonylagosan rövid idő alatt nyilvánvalóan csak speciális vevői kör részére, jóval a forgalmi értéke alatt tudja értékesíteni. Az a megállapodás tehát, amely szerint az adós az általa megvásárolt, de a hitelező által finanszírozott gépjármű törzskönyvét törlesztési kötelezettsége maradéktalan teljesítésével kaphatja meg, az adós magatartását indirekt módon – alapvetően a törzskönyv nélküli gépjárművek iránti speciális keresleti (vevői) oldal magatartásán, a piaci törvényszerűségek visszacsatolásán keresztül – orientálja, az adóst abba az irányba tereli, hogy törzskönyv nélkül, forgalmi értéke alatt ne értékesítse a járművet.

Az ilyen szerződéses kikötés ezért végeredményét tekintve egyrészt a kölcsönszerződésnek megfelelő magatartásra ösztönzi az adóst, vagyis a teljesítési készségét növeli, másrészt abba az irányba hat, hogy a hitelező által finanszírozott gépjármű az adós vagyonában maradjon. Ennél fogva a hitelező által finanszírozott gépjármű – mindenki más követelésével azonos rendben – fedezetet jelent a hitelező követelésének kielégítésére. Mindezzel a törzskönyv hitelező általi birtokban tartásának joga – a hitelező külön, más hitelezőt megelőző kielégítési joga nélkül – közvetetten, de mégis fedezetképzővé, helyesebben fedezetet megtartóvá válik. A hitelezőt a megállapodás alapján megillető jog, a törzskönyv birtokban tartásának joga ugyanakkor időben és terjedelmében korlátozott, továbbá abban az értelemben járulékos jellegű jog, hogy egyértelműen meghatározott a kötöttsége: a hitelező e joggal biztosított kölcsönkövetelésének megszűnésével – vagyis az adós szerződésszerű teljesítésével – maga a biztosítéki jog is megszűnik. A törzskönyv visszatartására vonatkozó megállapodás hatálya csak a szerződő felekre, tehát a hitelezőre és az adósra terjed ki, harmadik személyekkel

szemben nem lehet rá hivatkozni. Lényeges vonása az is, hogy a hitelező számára nem biztosít külön kielégítési jogot, ennél fogva nem töri át az általános polgári jogi szabályok szerinti, valamint a csődjogi és a végrehajtási eljárásban érvényesülő kielégítési szabályokat sem. A törzskönyv birtoklásával kapcsolatos biztosíték a hitelezői követelések jogalkotó által elismert kielégítésének sorrendjét érintetlenül hagyja, a hitelező helyzetét nem teszi előnyösebbé sem tulajdoni, sem kötelmi igénnyel.

A törzskönyv biztosítéki jellegű birtokban tartására vonatkozó megállapodás mindezekre figyelemmel egy olyan sajátos szerződést biztosító mellékkötelezettséget keletkeztet, amely – mivel hatálya csak a szerződő felekre terjed ki, harmadik személyekkel szemben nem lehet rá hivatkozni – nem töri át a dologi jogok zártkörűségének elvét, és – tartalmából következően – nem kerüli meg a hitelbiztosítéki szabályozás kogens rendelkezését (*lex commissoria tilalma*) sem.

Nem állapítható meg az sem, hogy az ilyen megállapodás kifogásolható módon megbontaná a felek érdekeinek szerződéses egyensúlyát. Jármű vásárlásához felvett kölcsön esetében az adósnak nem a kölcsönből vásárolt gépjármű értékesítésével kell eleget tennie az adott kölcsönszerződésen alapuló fizetési kötelezettségének, a kölcsön segítségével megvásárolt vagyontárgy – mint fedezet – a hitelező követelésének lehetséges biztosítéka, nem pedig az adós teljesítésének. A gépjárműnek a kölcsön futamideje alatti elidegenítése ezért nem értékelhető az adós teljesítésének olyan lehetséges és kizárólagos forrásaként, amelyet a törzskönyv hitelező általi birtoklása a szerződéses érdekegyensúly felborításával vonna el.

Gépjármű vásárlásának finanszírozására kötött kölcsönszerződés esetében mindezek értelmében önálló, atipikus biztosítékként is érvényesen kiköthető a hitelező javára a törzskönyv birtokban tartásának joga a teljes kölcsöntartozás visszafizetéséig, nincs jogi akadálya annak, hogy a felek ilyen tartalmú megállapodást kössenek egymással [rPtk. 200. § (1) bekezdés, Ptk. 6:59. § (1), (2) bekezdés].

Az, hogy a hitelező számára a törzskönyv birtokban tartásának kötelmi hatályú joga a jármű elidegenítésének kizárása vagy korlátozása nélkül, illetve a járműre vonatkozó kielégítési elsőbbséget biztosító jog hiányában, önmagában a kölcsönszerződés megfelelő, illetőleg elegendő biztosítékaul szolgálhat-e, nem a megállapodás érvényességének vizsgálatára tartozó kérdés, a törzskönyv birtoklására vonatkozó megállapodás érvényességét nem érinti.

V.

Az előzőekben kifejtettek szerint nem volt megállapítható a törzskönyv hitelező általi birtokban tartásának jogát lehetővé tevő szerződéses kikötés érvénytelensége, ezáltal szükségtelenné vált az indítványozó által felvetett további kérdés – a hivatalból észlelt semmisség adott kikötésre konkretizált szempontrendszerének – vizsgálata.

Kizárta a kérdés érdemi vizsgálatát az is, hogy a korábban generális jelleggel megfogalmazott iránymutatások [1/2005. (VI. 15.) PK vélemény, 2/2010. (VI. 28.) PK vélemény] biztosítják a semmisségi ok bíróság általi észlelésének egységes és következetes ítélkezési gyakorlatát, a rendelkezési elv érvényesülése, a felek eljárási jogainak rendeltetésszerű gyakorlása mellett. Az indítványozó ebben a körben nem hivatkozott a bíróságok eltérő gyakorlatára a jogegységi eljárást megalapozó körülményként, ezért az általa a semmisségi ok észlelésével összefüggésben kiegészítő jelleggel felvetett kérdés a Bszi. 32. § (1) bekezdés a) pontja, 33. § (2) bekezdése szerint nem volt érdemben vizsgálható a jogegységi eljárásban.

VI.

A kifejtett indokok alapján a jogegységi tanács a Bszi. 24. § (1) bekezdés c) pontja, 25. §-a, valamint 40. § (1) és (2) bekezdése alapján a bíróságok jogalkalmazása egységének biztosítása [Alaptörvény 25. cikk (3) bekezdés] érdekében, a rendelkező részben foglaltak szerint határozott. Határozatát a Bszi. 42. § (1) bekezdésében írtak szerint a Magyar Közlönyben, a Bírósági Határozatok Gyűjteményében, a bíróságok központi internetes honlapján és a Kúria honlapján közzéteszi.

Budapest, 2020. szeptember 14.

Dr. Darák Péter s.k.
a jogegységi tanács elnöke

Dr. Farkas Attila s.k.
előadó bíró

Dr. Harter Mária s.k.
bíró

Dr. Orosz Árpád s.k.
bíró

Dr. Puskás Péter s.k.
bíró

Simonné dr. Gombos Katalin s.k.
bíró

Dr. Zumbók Péter s.k.
bíró

3/2020. számú PJE határozat

a bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvény 23/C. §-a alkalmazásának egyes kérdéseiről

A Kúria összevont polgári-gazdasági-munkaügyi jogegységi tanácsa a Kúria elnökhelyettesének indítványa alapján a bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvény (a továbbiakban: Vht.) 23/C. §-a alkalmazásának egyes kérdései tárgyában lefolytatott jogegységi eljárásban meghozta a következő

jogegységi határozatot:

- 1. A közjegyző a Vht. 23/C. §-a szerinti jogkörében eljárva nem vizsgálhatja a záradékolni kért, alakilag szabályszerűnek látszó közjegyzői okiratba foglalt kötelezettség létrejöttét, érvényességét és fennállását.**
- 2. Nem akadály a végrehajtási záradék Vht. 23/C. §-a alapján történő kiállításának, és nem ad okot a kiállított végrehajtási záradék törlésére sem, ha a záradékolni kért okiratba foglalt kötelezettség jogcímét adó jogviszony egyoldalú jognyilatkozat folytán korábban már megszűnt.**

3. A végrehajtást kérő a végrehajtási záradék Vht. 23/C. §-a szerinti kiállítása során a közjegyzőkről szóló 1991. évi XLI. törvény 136. § (1) bekezdés e) vagy g) pontjának megfelelően kiállított közjegyzői tanúsítvánnyal is igazolhatja, hogy a záradékolni kívánt okiratba foglalt kötelezettséget egyoldalú nyilatkozatával lejárttá tette.

Indokolás

I.

A Kúria elnökhelyettese a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény (a továbbiakban: Bszi) 33.§ (1) bekezdés a) pontja alapján – figyelemmel a Bszi. 32.§ (1) bekezdés a) pontjában foglaltakra, az egységes ítélkezési gyakorlat biztosítása érdekében – jogegységi eljárás lefolytatását és határozat hozatalát indítványozta a végrehajtási záradék Vht. 23/C.§-a szerinti kiállításának egyes kérdései tárgyában.

Kérdésként vetette fel, hogy a közjegyző a Vht. 23/C. §-a szerinti jogkörében eljárva vizsgálhatja-e a záradékolni kért, alakilag szabályszerűnek látszó közjegyzői okiratba foglalt kötelezettség létrejöttét, érvényességét és fennállását.

Az indítványozó a jogegységi tanács állásfoglalását kérte abban a kérdésben is, hogy ha a záradékolni kívánt okiratba foglalt kötelezettség jogcímét adó jogviszony közjegyzői okirattal igazolt felmondását megelőzően más egyoldalú jognyilatkozat folytán megszűnt, ez önmagában akadály-e a Vht. 23/C. §-a alapján a végrehajtási záradék kiállításának, illetve okot ad-e a végrehajtási záradék törlésére. Ennek kapcsán rámutatott, hogy nem egységes a közjegyzők végzése elleni fellebbezést elbíráló bíróságok álláspontja. Egyes bíróságok szerint a közjegyző a Vht. 23/C. §-a körében nem bocsáthatja ki a végrehajtási záradékot, illetve a már kiállított záradékot törölnie kell, ha közjegyzői okirat igazolja: a végrehajtás alapját képező jogviszony a másik fél egyoldalú nyilatkozata alapján a végrehajtási záradék kiállítása előtt megszűnt. Más bíróságok álláspontja szerint a közjegyzőnek ennek ellenére ki kell állítania a végrehajtási záradékot, mert a Vht. 23/C. §-a alapján lefolytatott eljárása során nem vizsgálhatja a végrehajtás alapjául szolgáló jogviszony létrejöttét, érvényességét és fennállását; az ehhez szükséges vizsgálat meghaladja a közjegyző előtti nemperes eljárás kereteit, ez csak polgári perben lehetséges.

Az indítványozó további kérdésként vetette fel, hogy a végrehajtást kérő a végrehajtási záradék Vht. 23/C. §-a alapján igényelt kiállításakor milyen módon tanúsíthatja, hogy a záradékolni kért okiratba foglalt kötelezettséget egyoldalú nyilatkozatával lejárttá tette (felmondta). Az indítvány szerint ennek kapcsán három álláspont körvonalazódott, amelyek közül az indítványban elsőként ismertetett szerint a tanúsítás kizárólag a közjegyzőkről szóló 1991. évi XLI. törvény (a továbbiakban: Kjtv.) 142. §-ában meghatározott eljárás eredményeként történhet: a közjegyző a felmondás szövegét szó szerint jegyzőkönyvbe foglalja, a másik fél részére továbbítja és a felmondás közléséről ad tanúsítványt a kérelmet előterjesztő félnek, amelyben szó szerint feltünteti a felmondás szövegét is. Ehhez szorosan kapcsolódik az indítványban részletezett második álláspont, amelynek követői szerint ha a felmondás kézbesítése nem a közjegyző eljárásának keretében történt, a Kjtv. 136. § (2) bekezdése értelmében a közjegyző a kézbesítés tényéről nem állíthat ki tanúsítványt. Az indítvány szerinti harmadik – valójában az előző kettőhöz képest második – álláspont lényege, hogy a közjegyző tanúsítványt állíthat ki akkor is, ha a jogosult a közjegyző előtt kijelenti és igazolja: a magánokirati formában felmondott, és a felmondás, a magánokirat kézbesítése – a felmutatott kézbesítési igazolással igazoltan – megtörtént (amely esetben a tanúsítványt azt igazolja, hogy a jogosult a tanúsítványban rögzített nyilatkozatait a közjegyző előtt megtette).

II.

A legfőbb ügyész nyilatkozatában az első kérdés kapcsán rámutatott: a közjegyző a Vht. 23/C. §-a szerinti jogkörében eljárva nem vizsgálhatja a záradékolni kért, alakilag szabályszerűnek látszó közjegyzői okiratba foglalt kötelezettség létrejöttét, érvényességét vagy fennálltát. A második kérdést illetően véleménye szerint önmagában akadálya lehet a Vht. 23/C. §-a alapján a végrehajtási záradék kiállításának, és okot ad a már kiállított végrehajtási záradék törlésére is, ha a végrehajtás alapjául szolgáló jogviszony a végrehajtási záradék kiállítása előtt megszűnt. A harmadik kérdés vonatkozásában azt a megoldást támogatta, amely szerint a végrehajtást kérő kizárólag a Kjt. 142.§ (1) bekezdése szerinti feltételeknek megfelelő ténytanúsítvánnyal igazolhatja, hogy a záradékolni kért okiratba foglalt kötelezettséget egyoldalú nyilatkozatával lejárttá tette.

III.

Tekintettel arra, hogy a felvetett kérdések közvetlenül érintik a közjegyzők tevékenységét, a jogegységi eljárásban eseti meghívottként részt vett a Magyar Országos Közjegyzői Kamara (a továbbiakban: MOKK) képviselője, aki az első és a második kérdés kapcsán kifejtette: a közjegyző a Vht.23/C. §-a szerinti jogkörében eljárva nem vizsgálhatja sem a záradékolni kért, alakilag szabályszerűnek látszó közjegyzői okiratba foglalt kötelezettség létrejöttét, sem annak érvényességét vagy fennálltát, s mivel nem vizsgálhatja azt sem, hogy a közjegyzői okiratba foglalt kötelezettség jogcímét adó jogviszony egyoldalú nyilatkozat folytán megszűnt-e, erre tekintettel nincsen lehetőség utóbb a kiállított végrehajtási záradék törlésére sem. A harmadik kérdést illetően rámutatott, hogy „bizonyosan megfelel” a Vht. 23/C. § (2) bekezdésében előírt követelménynek a Kjt. 142. §-a szerint felvett közjegyzői ténytanúsító okirat, de megfelel az a közokirat is, amely a felek megállapodásán alapul, vagy amelyet az adós ilyenként előzetesen elfogadott.

IV.

A jogegységi tanács álláspontja az indítványban megfogalmazott kérdésekkel kapcsolatban a következő:

1.Ha a közjegyző közreműködését a Vht. 23/C. § (1) és (2) bekezdése alapján végrehajtási záradék kiállításához kéri, a közjegyzőnek azt kell vizsgálnia, hogy a rendelkezésére állnak-e a záradékoláshoz szükséges okiratok [a záradékolni kért közjegyzői okirat, azaz a Vht. 23/C. § (1) bekezdése szerinti ügyleti okirat, valamint záradékoláshoz szükséges, a Vht. 23/C. § (2) bekezdésben előírt tanúsítvány], és ezek megfelelnek-e a Vht. 23/C. §-ában előírt alaki és tartalmi követelményeknek.

A Vht. 23/C. § (1) bekezdése – összhangban a Kjt. 112. § (1) bekezdésével – úgy rendelkezik, hogy az okiratot készítő közjegyző végrehajtási záradékkal látja el a közjegyzői okiratot, ha az tartalmazza

- a) a szolgáltatásra és ellenszolgáltatásra irányuló vagy egyoldalú kötelezettségvállalást,
- b) a jogosult és a kötelezett nevét,
- c) a kötelezettség tárgyát, mennyiségét (összegét) és jogcímét,
- d) a teljesítés módját és határidejét.

A Vht. 23/C. § (2) bekezdése – egyezően a Kjtv. 112. § (2) bekezdésével – kimondja: ha a kötelezettség feltételnek vagy időpontnak a bekövetkezésétől függ, a végrehajthatósághoz az is szükséges, hogy a feltétel vagy időpont bekövetkezését közokirat tanúsítsa.

Végrehajtási záradék kiállítása iránti kérelem esetén a közjegyző jogkörét a Vht. 23/C. § előbbiekben idézett (1)-(2) bekezdései jelölik ki, de egyben be is határolják. A közjegyző azt köteles vizsgálni, hogy a végrehajtási záradék kiállítása iránti kérelem az arra jogosulttól származik-e, illetve teljesülnek-e a Vht. 23/C. § (1)-(2) bekezdéseiben előírt feltételek, azonban nem terjeszkedhet túl a Vht. 23/C. § (1)-(2) bekezdéseiben előírt alaki és tartalmi feltételek vizsgálatán, vitás kérdésekben nem foglalhat állást. A közjegyző az előtte a végrehajtást kérő kérelmére indult nemperes eljárásban – amelynek az adós még nem alanya – nem szerezheti be a felek nyilatkozatait, nem folytathat le bizonyítást, márpedig annak vizsgálata, hogy a záradékolni kért közjegyzői okiratokba foglalt kötelezettség létrejött-e, érvényes-e és fennáll-e, szükségképpen mindezeket igényelné. A Vht. 23/C. § (1)-(2) bekezdéseiben előírt feltételek fennállása esetén a közjegyzőnek a végrehajtási záradékot ki kell bocsátania.

A végrehajtási záradék kiállítása során a közjegyző nem vizsgálhatja a tartozás összegét, nem foglalhat állást arról, hogy a tartozás fennáll-e és milyen összegű. Arra viszont ügyelnie kell a közjegyzőnek, hogy a végrehajtási záradékban feltüntetett összeg – még ha a kérelem magasabb összegre is irányul – nem haladhatja meg a záradékolni kért közjegyzői okirat szerinti kötelezettségvállalás mértékét és terjedelmét, az esetleges számítási (szorzási, összeadási és hasonló jellegű) hibákra pedig fel kell hívnia a végrehajtást kérő figyelmét.

2. Az előzőekben kifejtett indokok vonatkoznak az indítványban felvetett – az 1. kérdéssel szorosan összefüggő – 2. kérdés megválaszolására is: a végrehajtási záradék kiállítása iránti kérelem kapcsán a közjegyző a Vht. 23/C. § (1)-(2) bekezdéseiben előírt alaki és tartalmi feltételek fennállását jogosult és köteles vizsgálni, fennállásuk esetén köteles a végrehajtási záradék kiállítására, ugyanakkor nem vizsgálhat az említett jogszabályi rendelkezések körét meghaladó körülményeket. Így – az előzőekben kifejtettek szerint – nem csak azt nem veheti figyelembe, hogy a záradékolni kért okiratba foglalt kötelezettség jogcímét adó jogviszony létrejött-e, érvényes-e és fennáll-e, hanem azt sem, hogy mikor és milyen módon szűnt meg. A közjegyző akár hivatalból, akár bejelentés alapján szerez tudomást arról, hogy a végrehajtás alapjául szolgáló jogviszony bármely okból – így például az adós egyoldalú jognyilatkozata következtében – megszűnt, a Vht. 23/C. § (1) és (2) bekezdésében előírt feltételek fennállása esetén a végrehajtási záradékot ki kell állítania. A Vht. többször említett rendelkezései nem írják elő kötelezettségként a közjegyző számára a jogviszony fennállásának vizsgálatát: nem foglalhat állást abban a kérdésben, hogy a tartozás esedékessé válását tanúsító – a Vht. 23/C. § (2) bekezdésének megfelelő – közjegyzői okirat tartalma valós-e, annak kiállításakor fennáll-e a jogviszony, illetve a kiállítását követően a jogviszony megszűnt-e. Abból, hogy az arra jogosult a végrehajtás elrendelését kéri, kitűnik, hogy nem tartja jogszerűnek és hatályosnak a másik fél (az indítvány szerinti esetben: az adós) egyoldalú, az anyagi jogi jogviszony megszüntetését célzó nyilatkozatát (felmondását), a jogosult álláspontja szerint a jogviszony nem szűnt meg, fennáll. Mindebből az következtetés vonható le, hogy a felek között nincsen egyetértés a közöttük létrejött jogviszony megszűnését illetően. Feltehető vitájukra, továbbá arra is figyelemmel, hogy a másik fél (az indítvány szerinti esetben: az adós) még nem alanya a közjegyző előtti eljárásnak, a tényleges helyzet feltárása a felek nyilatkozatának beszerzését és bizonyítás lefolytatását igényelné, amely meghaladja a közjegyző hatáskörét, az előtte folyamatban lévő nemperes eljárás kereteit. Vita esetén polgári perre tartozik annak vizsgálata és eldöntése is, hogy az adós egyoldalú nyilatkozata (elállása) megszüntette-e a jogviszonyt. Nem ad alapot a végrehajtási záradék Vht. 211. § (2) bekezdése szerinti törlésére, ha utóbb a bíróság megállapítja: a jogviszony a végrehajtási záradék kiállítása előtt megszűnt. A Vht.

211.§ (2) bekezdése szerint ha a bíróság vagy a közjegyző az okiratot a törvény megsértésével látta el végrehajtási záradékkal, a végrehajtási záradékot törölni kell. A rendelkezés kifejezetten a törvény (a Vht.) megsértésével kiállított végrehajtási záradék törléséről rendelkezik, viszont ha a közjegyző a végrehajtási záradék kiállításakor nem vizsgálhatta a végrehajtás alapjául szolgáló jogviszony fennállását (mert az előzőek szerint ezt a Vht. nem írta elő, nem tette a közjegyző kötelezettségévé, így lehetősége sem nyílt erre), nem állapítható meg a törvény megsértése.

Ha az adós a végrehajtási záradék kiállítását megelőzően terjeszt elő kérelmet arra vonatkozóan, hogy a közjegyző utasítsa el a jogosult záradékolás iránti kérelmét, az adós kérelmét érdemi vizsgálat nélkül kell elutasítani (visszautasítani), mert az adós a végrehajtási záradék kiállítása előtt még nem alanya a közjegyző előtti nemperes eljárásnak. Amennyiben az adós utóbb, a végrehajtási záradék kiállítását követően a jogviszony megszűnésére hivatkozással kéri a végrehajtási záradék törlését, kérelmének elutasítása mellett tájékoztatni kell arról, hogy vita esetén a kérdés vizsgálata polgári perre tartozik. Ha pedig a per eredményeként a bíróság jogerős ítélete állapítja meg, hogy a végrehajtás elrendelésekor a végrehajtandó követelés nem állt fenn, a végrehajtás megszüntetésére kerül sor.

3. A Vht. előbbieken már idézett 23/C. § (1) és (2) bekezdéseinek megfelelően: ha a kötelezettség feltétel vagy időpont bekövetkezésétől függ, a végrehajtást kérőnek nem csupán a záradékolni kért, a Vht. 23/C. § (1) bekezdésének megfelelő közjegyzői okirattal kell rendelkeznie, hanem a végrehajtási záradék kiállításának előfeltételeként közokirattal kell tanúsítania azt is, hogy a feltétel bekövetkezett, a követelés (az indítvány szerinti esetben: felmondás következtében) esedékessé vált.

A feltétel bekövetkeztének tanúsítása közokirattal, ezen belül általában közjegyzői tanúsítvánnyal történik, amelyet a közjegyző a Kjtv. 136. § (1) bekezdésében felsorolt esetekben és tartalommal állíthat ki.

A Kjtv. 136.§ (1) bekezdése szerint a közjegyző tanúsítványt állít ki

- a) arról, hogy a másolat az előtte felmutatott okirattal megegyező,
- b) a fordítás helyességéről,
- c) az aláírás és kézjegy valódiságáról,
- d) az okirat felmutatásának időpontjáról,
- e) a nyilatkozat vagy értesítés közléséről,
- f) a tanácskozásról és határozatról,
- g) egyéb jogi jelentőségű tényről,
- h) váltó, csekk és más értékpapír óvásáról,
- i) a közhitelességű nyilvántartás tartalmáról,
- j) a külföldi eljárás céljára tett peren kívüli eskü vagy fogadalom tételéről.

Abban egységes a bírói gyakorlat, hogy a Kjtv. 136. § (1) bekezdése e) pontjának megfelelő tanúsítvány – amelyet a közjegyző a Kjtv. 142. §-a szerinti eljárása eredményeként állít ki – megfelelően tanúsítja a követelés esedékessé válását. A Kjtv. 142.§ (2) bekezdése szerint a közjegyző a nyilatkozat vagy értesítés szövegét szó szerint jegyzőkönyvbe foglalja, és az okiratot postán ajánlott vagy tértivevényes küldeményként, illetve az E-ügyintézési törvényben meghatározott módon a másik fél részére továbbítja. A közjegyző a jegyzőkönyvbe foglalt nyilatkozat vagy értesítés szövegét a nyilatkozattevő előtt felolvassa, e jegyzőkönyvet a nyilatkozattevőnek alá kell írnia. A közjegyző a nyilatkozat vagy értesítés közléséről a kérelmet előterjesztő félnek tanúsítványt ad, amelyben feltünteti a nyilatkozat vagy értesítés szó szerinti

szövegét, a felek nevét, lakóhelyét, ennek hiányában tartózkodási helyét, illetve székhelyét, a feladás évét, hónapját, napját, a kérelmet előterjesztő kívánságára óráját is.
A felmondás ilyen esetben a közjegyző által foganatosított közléssel hatályosul.

A bíróságok álláspontja abban tér el, hogy kiállítható-e közjegyzői tanúsítvány az előbbieken ismertettektől eltérő, további esetben, így akkor, ha a jogosult (a későbbi végrehajtást kérő) a záradék kiállítása iránti kérelmének előterjesztése előtt magánokiratba foglalta a felmondást és azt postai úton meg is küldte az adósnak. Az nyilvánvaló, hogy ebben az esetben a Kjtv. 136. § (1) bekezdés e) pontjának megfelelő tanúsítvány nem állítható ki, hiszen a közjegyző csak a Kjtv. 142. §-ának megfelelő eljárás lefolytatásának eredményeként, tehát akkor tanúsíthatja a felmondás közlését, ha az általa szó szerint jegyzőkönyvbe foglalt felmondást eljárása során, annak részeként kézbesítette a másik fél (az adós) részére.

A Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény 6:213. § (1) bekezdése szerint, aki jogszabálynál vagy szerződésnél fogva felmondásra vagy elállásra jogosult, a másik félhez intézett jognyilatkozattal szüntetheti meg a szerződést. E rendelkezésnek megfelelően: ha a felmondás lehetősége egyébként fennáll, a magánokiratba foglalt és a másik félhez eljuttatott felmondás megszünteti a szerződést. A polgári jog szabályai nem írnak elő a felmondásra közokirati formát és a felmondás közlésére sem közjegyzői közreműködést, a Vht. 23/C. § (2) bekezdése pedig nem a jognyilatkozat közokiratba foglalását, hanem a „feltétel bekövetkezésének” közokirati tanúsítását követeli meg, amely tanúsítás kifejezetten a végrehajtási záradék kiállításához szükséges. Ennek oka, hogy a végrehajtási záradék Vht. 23/C. §-on alapuló kiállítása nem bíróság jogerős marasztaló határozata alapján történik, a kötelezettségvállalást és a követelés esedékessé válását a közokiratokhoz fűződő bizonyító erővel kell igazolni.

A szerződő felek egymás közötti viszonyukban szabályozhatják a követelés esedékessé válásának (egyéb, a követelést lejárttá tevő feltétel bekövetkeztének) eseteit, az esedékessé válás (feltétel bekövetkezése) közlésének, illetve a Vht. 23/C. § (2) bekezdése szerinti tanúsításának módját. A bírói gyakorlat egységes abban, hogy a felek mindezekben a kérdésekben megállapodást köthetnek (Legfelsőbb Bíróság EBH2008. 1786. számon közzétett elvi határozata), de a kötelezett egyoldalú nyilatkozata (tartozáselismerése, kötelezettségvállaló nyilatkozata) is tartalmazhat ezekre vonatkozó kikötést; így a felek megállapodása (vagy az adós egyoldalú kötelezettségvállalása) azt is előírhatja, hogy felmondás esetén annak közlése csak a Kjtv. 142. §-ának megfelelő eljárásban történhet. Ellenkező kikötés hiányában a felmondásra jogosultnak lehetősége van arra, hogy felmondását magánokiratba foglalja, azt közölje a másik féllel, s mindezek megtörténtének tényéről a közjegyzőtől a Kjtv. 136. § (1) bekezdés g) pontjának megfelelő tanúsítvány kiállítását kérhesse. Ekkor a felmondást és annak közlését nem a közjegyző foganatosítja, ezért a közjegyző nem azt tanúsítja, hogy a felmondás és annak közlése az eljárása során megtörtént, hanem az előtte előadott tényeket foglalja jegyzőkönyvbe. Ennek megfelelően a közjegyző Kjtv. 136. § (1) bekezdés g) pontja alapján kiállított jegyzőkönyve azt tanúsítja, hogy a jogosult (a későbbi végrehajtást kérő) felmutatta a felmondását tartalmazó magánokiratot, a közjegyző előtt megerősítette a felmondási szándékát, továbbá felmutatta a felmondás közlését dokumentáló okiratot is. A jogosult kijelentéseinek tanúsítása kellő alapot ad a végrehajtási záradék kiállításához, hiszen a felmondás jogát a másik félhez intézett egyoldalú nyilatkozattal gyakorolhatta; annak vizsgálata pedig, hogy a felmondásra jogszabály vagy szerződés alapján a jogosultnak lehetősége volt-e, az előbbieken kifejtett indokok szerint meghaladja a közjegyző eljárásának kereteit, ezt a közjegyzőnek nem kell és nem is lehet vizsgálnia. A közlés a felmondás hatályosulásához szükséges, de – a felmondó nyilatkozat elkészítéséhez hasonlóan – a közlés sem igényli közjegyző

közreműködését, eljárását. A közlés tényének kijelentése és a közléssel kapcsolatos dokumentum felmutatása is „egyéb jogi jelentőségű” tényként tanúsítható.

A Kjtv. 144. § (1) bekezdésében foglaltak sem képezik akadályát annak, hogy a közjegyző a Kjtv. 136. § (1) bekezdés g) pontja alapján a jogosult nyilatkozatáról (mint „egyéb jogi jelentőségű tény” -ről) a tanúsítványt állíthasson ki. A Kjtv. 136. § (1) bekezdés g) pontja és 144.§-a szerinti eljárás keretében a közjegyző az általa észlelt tényeket tanúsíthatja jegyzőkönyvi formában. Ez lehet valamely tényállapot, fizikailag észlelhető körülmény, jelenlévő személy által előadott nyilatkozat, felmutatott okirat tartalma stb. A korábban a felmondást magánokiratba foglaló és a címmel közlő jogosult a Kjtv. 144. §-a szerinti eljárás keretében – közokirathamisítás jogkövetkezményeinek terhe mellett – előadhat tényeket, így azt is, hogy korábban kivel milyen tartalmú jognyilatkozatot és milyen módon közölt, felmutathatja a közölt jognyilatkozatot tartalmazó okiratot és a közlésére vonatkozó dokumentumot (amely általában a Magyar Posta által alkalmazott aláírást rögzítő egyéb technikai eszköz, a tértivevénynek megfelelő elektronikus dokumentum). A jogosult kérésére ezeket az iratokat a közjegyző a jegyzőkönyvhöz is fűzheti (eredetben, hiteles vagy egyszerű másolatban). Az így elkészült közjegyzői tanúsítvány azt igazolja a közokiratokhoz fűződő bizonyító erővel, hogy a jogosult a közjegyző előtt megjelent, milyen tartalmú tényelőadást tett és milyen tartalmú okiratokat mutatott fel a közjegyző előtt. Azt, hogy a jogosult tényelőadása a valóságnak megfelel-e (így például a felmutatott dokumentum valóban a közöltként állított felmondáshoz kapcsolódik-e), a Kjtv. 136. § (1) bekezdés g) pontja szerinti ténytanúsítvány nem bizonyítja.

A Kjtv. 136. § (1) bekezdés g) pontjának megfelelő tanúsítvány kiállítása esetén a közjegyző – jogi jelentőségű tényként – azt is a tanúsítványba foglalja, hogy a felmondásra jogosult felmutatta a felmondás közlésére vonatkozó dokumentumot. Az előzőek szerint a felmondás közlése általában postai kézbesítés útján történik, problémát jelenthet azonban az, hogy a magánokiratok jogosult által postai úton történő megküldése nem tartozik a hivatalos iratok kézbesítésére vonatkozó rendelkezések hatálya alá. A közlés, ezen belül a kézbesítés módjára is iránymutatást adhat a kötelezettségvállalást tartalmazó, a Vht. 23/C. § (1) bekezdésének megfelelő közjegyzői ügyleti okirat (ideértve a kötelezett egyoldalú kötelezettségvállaló nyilatkozatát is), amelybe befoglalhatók a közlésre, illetve a kézbesítés módjára vonatkozó kikötések (például arra vonatkozóan is, hogy a „nem kereste” jelzéssel visszaérkezett küldeményt szabályszerűen kézbesítettnek kell tekinteni).

Ha a jogosult nem vagy nem megfelelően dokumentálja, hogy a másik féllel közölte: a kötelezettséget egyoldalú nyilatkozatával lejártta tette, a Vht. 23/C. § (2) bekezdése szerint a feltétel bekövetkezése nem tanúsítható, s így a végrehajtási záradék sem bocsátható ki.

A közjegyző akár a Kjtv. 136. § (1) bekezdés e) pontja, akár a g) pontja alapján állít ki tanúsítványt, egyik esetben sem vizsgálhatja, hogy a jogosultat megillette-e a felmondás joga, a követelés valóban létrejött-e, valóban esedékessé vált-e. Vita esetén mindezek vizsgálata és a vitás kérdések eldöntése kereset alapján, polgári per keretében történhet meg.

V.

A jogegységi tanács a kifejtett indokok alapján a Bszi. 24. § (1) bekezdés c) pontja, 25. §-a, valamint 40. § (1)-(2) bekezdései alapján – a bíróságok jogalkalmazása egységének az Alaptörvény 25. cikk (2) bekezdésében előírt biztosítása érdekében – a rendelkező részben foglaltak szerint határozott, és a határozatát a Bszi. 42. § (1) bekezdésének megfelelően a Magyar Közlönyben, a bíróságok központi internetes honlapján és a Kúria honlapján közzéteszi.

Budapest, 2020. december 14.

Dr. Darák Péter s.k.
a jogegységi tanács elnöke

Dr. Csentericsné dr. Ágh Bíró Ágnes s.k.
bíró

Dr. Gyarmathy Judit s.k.
bíró

Dr. Harter Mária s.k.
előadó bíró

Dr. Kiss Gábor s.k.
bíró

Dr. Orosz Árpád s.k.
bíró

Dr. Varga Edit s.k.
bíró

4. Több ügyszakot érintő jogegységi határozatok

1/2020. számú KPJE határozat

A Kúria Közigazgatási-Polgári Jogegységi Tanácsa a Kúria Közigazgatási Kollégiumának vezetője által indítványozott, a 2018. január 1. napja előtt előterjesztett keresetlevéllel indult, közszolgálati jogviszonyból származó perek elbírálásának egyes kérdéseiről szóló jogegységi eljárásban meghozta a következő

jogegységi határozatot:

1. A 2018. január 1. előtt előterjesztett keresetlevéllel indult, a keresetlevél benyújtásakor a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény 349. § (1) bekezdés c)-d) pontjai szerint munkaügyi pernek minősülő közszolgálati jogviszonyból származó perek elsőfokon történő elbírálására 2020. április 1-től kezdődően a 2020. március 31-én megszűnt közigazgatási és munkaügyi bíróságok székhelye szerinti törvényszékek – mint a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény 20. § (2) bekezdése szerinti munkaügyi bíróságok – rendelkeznek hatáskörrel.

2. A 2018. január 1. napja előtt előterjesztett keresetlevéllel indult, a keresetlevél benyújtásakor a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény 349. § (1) bekezdés c)-d) pontjai szerint munkaügyi pernek minősülő közszolgálati jogviszonyból származó perek másodfokon történő elbírálása 2020. április 1-től kezdődően az elsőfokon eljáró közigazgatási és munkaügyi bíróság vagy törvényszék illetékességi területe szerinti ítéletábra hatáskörébe tartozik.

Indokolás

I.

I.1. A bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény (a továbbiakban: Bszi.) 32. § (1) bekezdés a) pontja és 33. § (1) bekezdés a) pontja alapján, az egységes ítélkezési gyakorlat biztosítása érdekében a Kúria Közigazgatási Kollégiumának kollégiumvezetője jogegységi eljárás lefolytatását indítványozta a 2018. január 1. napja előtt indult közszolgálati jogviszonyból származó perekben a 2020. április 1. napját követően eljáró bíróságok meghatározása tárgyában.

Az indítvány szerint a bírósági fórumrendszer 2020. április 1-jei hatállyal – az egyes törvényeknek az egyfokú járási hivatali eljárások megteremtésével összefüggő módosításáról szóló 2019. CXXVII. törvénnyel (a továbbiakban: Efjtv.) – elrendelt megváltoztatásával, a közigazgatási bíraskodás kétszintű rendszerének kialakításával, a közigazgatási és munkaügyi bíróságok 2020. március 31-i megszüntetésével országosan eltérő jogértelmezési- és alkalmazási gyakorlat alakult ki abban a kérdésben, hogy az 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: régi Pp.) hatálya alatt indult, 2020. április 1-jén még folyamatban lévő közszolgálati jogvitákban első fokon valamennyi törvényszék, vagy csak a közigazgatási kollégiummal működő törvényszékek, másodfokon az ítéltáblák vagy a Kúria járjon-e el.

Az első- és másodfokon folyamatban lévő, 2018. január 1. előtt indult közszolgálati perek elbírálására 2020. április 1-től hatáskörrel és illetékességgel rendelkező bíróságoknak történő iratátadással összefüggésben két, egymástól markánsan eltérő álláspont alakult ki, mégpedig attól függően, hogy ezeket az ügyeket munkaügyi pereknek, vagy – a polgári perrendtartásról szóló 2016. CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) és a közigazgatási perrendtartásról szóló 2017. évi I. törvény (a továbbiakban: Kp.) 2018. január 1-jei hatályba lépésétől kezdve – közigazgatási pereknek tekintik-e.

Az eltérő gyakorlat alapja az, hogy az egyes bíróságokon az ügyátadásra a Pp. vagy a Kp. 2020. január 1-től hatályos átmeneti rendelkezéseit alkalmazták-e. Az ügyátadás során a Pp.-t alkalmazó törvényszékek szerint a 2018. január 1. előtt indult, a 2017. december 31-ig hatályos régi Pp. 349. § (1) bekezdés c)-d) pontjai alapján munkaügyi pernek minősülő azon közszolgálati jogvitákra, amelyek 2018. január 1-jén még folyamatban voltak, a Pp. 630. § (6) bekezdése alapján a régi Pp.-t kell alkalmazni. A 2018. január 1. előtt benyújtott keresetlevél alapján indult közszolgálati perek munkaügyi pereknek minősülnek, ezek közigazgatási perré alakulását a régi Pp. hatályon kívül helyezése, a Kp. hatálybalépése sem eredményezte. A Pp. 630. § (11) bekezdését a Bszi.-nek a közigazgatási és munkaügyi bíróságok megszüntetéséről rendelkező 197/A. §-ára tekintettel iktatták be a Pp.-be, ennek alapján a munkaügyi perként folyó közszolgálati jogvitákat első fokon a törvényszékek, mint munkaügyi bíróságok, a fellebbezéseket másodfokon az ítéltáblák bírálják el 2020. április 1. után. Az indítványozó hangsúlyozta, hogy ezen értelmezés esetén megmarad a harmadfokú elbírálás, a rendkívüli perorvoslat lehetősége is: a másodfokú bíróság határozata ellen – a régi Pp. XIV. fejezetében foglalt szabályok alapján – a Kúria előtt felülvizsgálati eljárás kezdeményezhető.

Az ügyek átadását a Kp. átmeneti rendelkezéseinek alkalmazásával elrendelő törvényszékek kiindulási pontja az előzővel azonos: azt, hogy az adott ügyre melyik perrend alkalmazandó, a keresetlevél benyújtásának időpontja határozza meg. A 2018. január 1. előtt munkaügyi perként indult közszolgálati jogvitákat a régi Pp. szabályai alapján kell tárgyalni, ez azonban nem jelenti

azt, hogy a Kp. rendelkezéseinek alkalmazását generálisan ki lehetne zárni. A 2018. január 1. előtt indult közsolgálati perek a 2018. január 1-től hatályos Kp. átmeneti rendelkezéseinek alkalmazásában közigazgatási ügyeknek minősültek, illetve minősülnek. A tárgyaló ügyek 2018. január 1-től közigazgatási ügyként, de a régi Pp. eljárási szabályai alapján kerülnek elbírálásra, azokban első fokon a közigazgatási kollégiummal működő törvényszékek, másodfokon a Kúria döntenek [Kp. 7. § (1)-(2) bekezdés, 157. § (2) bekezdés]. A fellebbezéseket azért is a Kúriának kell elbírálnia, mert a régi Pp. 358. § (1) bekezdése, amely szerint a fellebbezést a közigazgatási és munkaügyi bíróság székhelye szerint illetékes törvényszék bírálja el, nem alkalmazható: a törvényszékek a munkaügyi jogvitákban 2020. április 1-től a közigazgatási és munkaügyi bíróságok jogutódjaiként első fokon járnak el, vagyis ezekben az ügyekben az eljárásra hatályos eljárási törvény szerint nincs fellebbviteli bíróság.

Az indítványozó megállapította, hogy a törvényszékeken felmerült, a Kp. 2018. január 1-től hatályos átmeneti rendelkezéseivel kapcsolatos alkalmazási problémát illetően a kúriai gyakorlat sem egységes. A Kúria 2018. január 1. előtt indult, a régi Pp. 349. § (4) bekezdése hatálya alá tartozó munkaügyi ügyekben eljáró bíróság kijelölésére irányuló kérelem elbírálása, a Kp. hatályba lépésekor előírt ügyátadások kapcsán a Kp. 157. § (1) és (5) bekezdése alkalmazhatóságát érintő vitás kérdésben kimondta, hogy az utóbbi rendelkezések alkalmazásában közigazgatási ügyek alatt nem a Kp., hanem a Pp. rendelkezései szerint közigazgatási ügynek minősülő ügyeket kell érteni (Kkk.X.37.504/2019/2., Kkk.X.37.551/2019/2.), a Kp. 157. § (5) bekezdésében előírt megküldendő ügyek körének meghatározása során a régi Pp. rendelkezéseit tekintette irányadónak. A Kúria a bíróságok illetékességi összeütközés miatti kijelölésére irányuló kérelem elbírálása során egy 2017 decemberében előterjesztett keresetlevéllel indult közigazgatási ügyben arra az álláspontra helyezkedett, hogy a jogvitában a Kp.-t a 157. § (1) bekezdésére tekintettel nem lehet alkalmazni, a bíróság illetékességéről a régi Pp. 326. § (1) bekezdése alapján kell döntenie (Kkk.VI.37.396/2018/2.).

A Kúria a Kp. 2018. január 1-től hatályos 157. § (2) bekezdését és a Kp. más rendelkezéseit [4. § (2) bekezdés, 5. § (2) bekezdés, 13. § (11) bekezdés] közsolgálati jogvitában 2018. január 1. után előterjesztett fellebbezés elbírálására illetékes bíróság meghatározásakor alkalmazva rámutatott, hogy a Kp. 157. § (2) bekezdés szerinti közigazgatási ügyekben a közigazgatási és munkaügyi bíróság által hozott határozattal szemben a 2018. január 1. napján, vagy azt követően előterjesztett fellebbezést az e törvény szerint illetékes törvényszék, mint másodfokú bíróság bírálja el, a közigazgatási ügy meghatározásakor a Kp. 4. § (7) bekezdésében és 5. § (2) bekezdésében foglaltakat és a törvény indokolásából kitűnő azon jogalkotói szándékot is figyelembe kellett venni, hogy a 2018. január 1-jét követően benyújtott fellebbezés elbírálásakor minden, a Kp. fogalomhasználata szerint közigazgatási ügynek minősülő ügyben a Kp. szerint illetékes törvényszék járjon el (Mfv.II.10.566/2018/4., Mfv.I.10.357/2019/2., Mfv.II.10.289/2019/7.).

Egy megismételt eljárásban a másodfokú bíróság által a Kp. szabályai alkalmazásával hozott ítélet elleni felülvizsgálati kérelem elbírálásakor a Kúria azt mondta ki, hogy a 2018. január 1. előtt benyújtott keresetlevéllel indult ügyekben a fellebbezési eljárásokat a régi Pp. szabályai szerint kell lefolytatni. Ez irányadó a fellebbezés tárgyaláson vagy tárgyaláson kívüli elbírálására, a jogi képviselő és a fellebbezési fórumrendszer szabályaira is. Az egyetlen kivétel a fellebbezés elbírálására illetékes törvényszék meghatározása, amelyre a Kp. 157. § (2)

bekezdésének kifejezett rendelkezése folytán a Kp. szabályait kell alkalmazni, ha 2018. január 1. napján, vagy azt követően terjesztették elő a fellebbezést (Kfv.VII.37.234/2020/7.).

Az indítványozó hangsúlyozta, hogy a tárgyalat jogértelmezésbeli eltérések alkotmányossági kérdéseket is felvetnek: a rendkívüli jogorvoslat lehetőségének a folyamatban lévő ügyekben való fenntartása vagy megszüntetése érinti az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdéséből származó hátrányos visszamenőleges hatályú jogalkotás tilalmának és a XXVIII. cikk (7) bekezdésében biztosított jogorvoslathoz való alapvető jognak az érvényesülését.

Mindezek alapján indítványozta, hogy a Jogegységi Tanács az alábbi kérdésekben foglaljon állást:

1.) A 2018. január 1. napja előtt előterjesztett keresetlevéllel indult, a keresetlevél benyújtásakor a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény XXIII. fejezete hatálya alá tartozó, a 349. § (1) bekezdés c)-d) pontjai szerint munkaügyi pernek minősülő közszolgálati jogviszonyból származó azon perek elbírálására, amelyekben az elsőfokú eljárás 2020. április 1-jén még folyamatban van, a 2020. március 31-én megszűnt közigazgatási és munkaügyi bíróságok székhelye szerinti törvényszékek, mint a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény 20. § (2) bekezdése szerinti munkaügyi bíróságok vagy a közigazgatási perrendtartásról szóló 2017. évi I. törvény 7. § (1) bekezdés a) pont szerinti közigazgatási kollégiummal működő törvényszékek rendelkeznek hatáskörrel?

2.) A 2018. január 1. napja előtt előterjesztett keresetlevéllel indult, a keresetlevél benyújtásakor a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény XXIII. fejezete hatálya alá tartozó, a 349. § (1) bekezdés c)-d) pontjai szerint munkaügyi pernek minősülő közszolgálati jogviszonyból származó azon perekben, amelyekben a másodfokú eljárás 2020. április 1-jén folyamatban van, a 2020. április 1. napját megelőzően benyújtott fellebbezések elbírálására az ítéletábrák vagy a Kúria rendelkezik hatáskörrel?

II.

A jogegységi indítvány érdemében a legfőbb ügyész a 2020. augusztus 11. napján kelt P.KvFM. 6246/2020. számú nyilatkozatában kifejtette, hogy a Pp. 630. §-ának (6) bekezdése nyomán a régi Pp. XXIII. fejezete alapján indult közszolgálati jogviszonnyal kapcsolatos pereket a régi Pp. szabályai alapján kell lefolytatni, azok a Kp. 156-157. §-ában foglalt hatályba léptető és átmeneti rendelkezések alapján sem tartoznak közigazgatási bírói útra (Kp. 5. §).

A 2018. január 1. napja előtt előterjesztett keresetlevéllel indult, a keresetlevél benyújtásakor a régi Pp. XXIII. fejezete hatálya alá tartozó, a régi Pp. 349. §-ának (1) bekezdése c)-d) pontjai szerint munkaügyi pernek minősülő közszolgálati jogviszonyból származó azon perek elbírálására, amelyekben az elsőfokú eljárás 2020. április 1. napján még folyamatban van, a 2020. március 31. napján megszűnt közigazgatási és munkaügyi bíróságok székhelye szerinti törvényszékek, mint a Pp. 20. §-ának (2) bekezdése szerinti munkaügyi bíróságok rendelkeznek hatáskörrel.

Tekintettel arra, hogy az Efjtv. nem érintette a Pp. 8. §-ának (2) bekezdés b) pontját – amely szerint a törvényszékhez tartozó ügyekben másodfokon az ítéletábrák ítélik –, így a munkaügyi bíróságként eljáró törvényszék határozatai elleni jogorvoslati kérelmek elbírálása az ítéletábrák hatáskörébe tartozik. Mivel a 2017. december 31. napjáig indult közszolgálati jogviszonnyal kapcsolatos perek a régi Pp. akkor hatályos rendelkezései szerinti

munkaviszonnal kapcsolatos jellegüket megőrizték, ezekre az Efjtv. által módosított Pp. munkaügyekben eljáró bíróságokra irányadó hatásköri szabályait kell alkalmazni.

A legfőbb ügyész álláspontja szerint a 2018. január 1. napja előtt előterjesztett keresetlevéllel indult, a keresetlevél benyújtásakor a régi Pp. XXIII. fejezete hatálya alá tartozó, a régi Pp. 349. §-ának (1) bekezdés c)-d) pontjai szerint munkaügyi pernek minősülő közszolgálati jogviszonyból származó azon perekben, amelyekben a másodfokú eljárás 2020. április 1. napján folyamatban van, a 2020. április 1. napját megelőzően benyújtott fellebbezések elbírálására az ítéletábrák rendelkeznek hatáskörrel.

III.

A Bszi. 33. § (1) bekezdés a) pontja szerint jogegységi eljárást kell lefolytatni, ha azt a Kúria kollégiumvezetője indítványozza, ezért a Bszi. 38. §-a alapján a Kúria Jogegységi Tanácsa ülést tartott.

IV.

A jogegységi eljárásban a Kúria Jogegységi Tanácsa az alábbi álláspontot foglalta el a Pp., a Kp., a Bszi. és az Efjtv. vonatkozó rendelkezéseinek egybevetésével:

Az indítványban hivatkozott kúriai határozatok egységesen foglaltak állást abban a kérdésben, hogy a 2018. január 1. előtt indult közszolgálati jogviták elbírálására a régi Pp. munkaügyi perekre vonatkozó szabályait kell alkalmazni. A határozatok egy része a Kp. 2018. január 1-től hatályos átmeneti rendelkezései [Kp. 157. § (2) bekezdés], valamint az ettől az időponttól irányadó közigazgatási jogvita definíció (Kp. 4. §) alapján helyezkedett arra az álláspontra, hogy a közigazgatási jogvitákban (közigazgatási ügyekben) 2018. január 1. után benyújtott fellebbezés elbírálására az alkalmazandó eljárási szabályoktól (régii Pp. XXIII. fejezet) függetlenül kizárólag a Fővárosi Törvényszék illetékes. 2019. december 19-ig a Kp. 4. §-ának (2) bekezdése a közszolgálati jogvitákat is a közigazgatási jogviták közé sorolta. A Kp.-nek az Efjtv. 203. §-ával módosított 2019. december 20-ától – jelen határozat meghozatalakor is – hatályos rendelkezései nem tekintik közigazgatási jogvitának a közszolgálati jogviszonyból származó jogvitákat. A Kp. tárgyi hatályát szabályozó fogalmaknak, így a közigazgatási jogvita fogalmának újraszabályozott rendjében, melynek központjában változatlanul a közigazgatási tevékenység törvényességének megítélése áll, a közszolgálati jogvita a közigazgatási bírói útról rendelkező 5. §-ban kapott helyet. Eszerint a bíróság a közigazgatási jogvitának már nem minősülő közszolgálati jogviszonyal kapcsolatos jogvitát is közigazgatási perben bírálja el.

Az indítványban foglalt kérdésekre vonatkozó álláspont kialakítása során a közigazgatási jogvita (közigazgatási ügy) jelenleg irányadó definícióján túlmenően elsősorban a Pp. 2019. évi CXXVII. törvénnyel megállapított 2020. január 1-től hatályos átmeneti rendelkezéseiben foglaltaknak van jelentősége.

A Pp. Efjtv.-vel megállapított, 2020. január 1-től hatályos 630. § (9)-(10) bekezdése úgy rendelkezik, hogy a Kúrián folyamatban lévő per kivételével munkaügyi perben 2020. március 15. napját követő időpontra – az ügyek átadására tekintettel az átadó bíróságon – tárgyalási határnap nem tűzhető. A munkaügyi perben meghozott ügödöntő határozatokat 2020. március 31. napjáig írásba kell foglalni, és intézkedni kell azok közlése iránt. A közigazgatási és munkaügyi bíróságok bírái a még el nem bírált elsőfokú ügyek, a törvényszékek bírái a még el

nem bírált másodfokú ügyek iratanyagát 2020. március 15-ig felterjesztik a törvényszék elnökének.

A Pp. 630. § (11) bekezdése szerint a törvényszék elnöke 2020. április 1-jét követően haladéktalanul, de legkésőbb 2020. április 15-ig gondoskodik a (10) bekezdés szerinti elsőfokú ügyek kiosztásáról, valamint a (10) bekezdés szerinti másodfokú ügyeket megküldi az illetékes ítélőtáblának.

A fenti rendelkezések – eltérő jogszabályi rendelkezés hiányában – minden munkaügyi perben irányadóak, a 2018. január 1. előtt indult közszolgálati perek pedig – a Kúria korábbi határozataival is alátámasztottan – munkaügyi pernek minősülnek, azokat a régi Pp. munkaügyi perekre vonatkozó szabályai alapján kell elbírálni. Míg a 2018. január 1-től irányadó másodfokú fórumrendszer e perekre irányadó meghatározása során a másodfokon eljárni illetékes törvényszék megállapítása szempontjából – eltérő Pp. rendelkezés hiányában – jelentősége volt annak, hogy a közigazgatási jogviták közé tartoztak a közszolgálati jogviták is, addig a Pp-nek a 2020. január 1-től hatályos 630. §-ában foglalt munkaügyi perekre vonatkozó egyértelmű fenti rendelkezései miatt a közigazgatási jogvita definíciójának az indítványban foglalt kérdések megválaszolása során már nincs ügydöntő jelentősége.

A Pp. 630. §-ának 2020. január 1-től hatályos (9)-(11) bekezdései a munkaügyi perekre vonatkozó egységes rendelkezéseket tartalmaznak attól függetlenül, hogy a keresetlevél vagy a fellebbezés benyújtására mikor került sor. Eszerint a Pp. 8. §-ában foglaltakkal összhangban a munkaügyi perekben 2020. április 1-től elsőfokon az illetékes törvényszékek, másodfokon pedig az ítélőtáblák járnak el.

V.

A Kúria Jogegységi Tanácsa a jogegységi indítvány alapján eljárva a Bszi. 32. § (1) bekezdés a) pontjára tekintettel a rendelkező részben foglaltak szerint határozott.

A Jogegységi Tanács a Bszi. 42. § (1) bekezdését alkalmazva a határozatát a Magyar Közlönyben, a Bírósági Határozatok Gyűjteményében, a központi honlapon és a Kúria honlapján közzéteszi.

Budapest, 2020. szeptember 14.

Dr. Darák Péter s.k.
a jogegységi tanács elnöke

Dr. Patyi András s.k.
előadó bíró

Dr. Suba Ildikó s.k.
előadó bíró

Dr. Farkas Katalin s.k.
bíró

Dr. Hajdu Edit s.k.
bíró

Dr. Magyarfalvi Katalin s.k.
bíró

Dr. Stark Marianna s.k.
bíró

2/2020. számú KPJE határozat

a perindítás tényének a feljegyezhetőségéről az ingatlan tulajdonjogának kötelmi igényen alapuló megszerzése iránti perben

A Kúria Közigazgatási-Polgári Jogegységi Tanácsa a Fővárosi Ítéltábla elnöke által kezdeményezett, az ingatlan tulajdonjoga iránti perek kapcsán az ingatlan tulajdonjogának kötelmi igényen alapuló megszerzésére irányuló per esetén a perindítás tényének az ingatlan-nyilvántartásba való feljegyezhetősége tárgyában lefolytatott jogegységi eljárásban meghozta a következő

jogegységi határozatot:

Az ingatlan tulajdonjogának kötelmi igényre alapított megszerzése iránti per ingatlan tulajdonjoga iránti pernek minősül, ezért ebben az esetben a fél kérelmére a perindítás tényét az ingatlan-nyilvántartásba az ingatlan-nyilvántartásról szóló 1997. évi CXLI. törvény 64. § (1) bekezdés b) pontja alapján fel kell jegyezni.

Indokolás

I.

A Fővárosi Ítéltábla elnöke a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény (a továbbiakban: Bszi.) 33. § (1) bekezdés a) pontja alapján, a Bszi. 32. § (1) bekezdés a) pontjában foglalt okból indítványozta jogegységi eljárás lefolytatását és jogegységi határozat hozatalát abban a kérdésben, hogy az ingatlan-nyilvántartásról szóló 1997. évi CXLI. törvény (a továbbiakban: Inyvtv.) 64. § (1) bekezdés b) pontjában foglaltak alkalmazásában ingatlan tulajdonjoga iránti pernek csak az a per minősül, amelyben a per tárgya az ingatlan ingatlan-nyilvántartáson kívül megszerzett tulajdonjogának az ingatlan-nyilvántartásba való bejegyzése, vagy ingatlan tulajdonjoga iránti pernek minősül az per is, amikor a fél a per eredményeként a tulajdonjogot az ingatlan-nyilvántartásba való bejegyzéssel szerzi meg.

Az indítvány szerint a bírói gyakorlat ebben a kérdésben nem egységes. Az egyik álláspont szerint ingatlan tulajdonjoga iránti pernek csak az a per minősül, amelynek a tárgya az ingatlan-nyilvántartáson kívül már megszerzett tulajdonjognak az ingatlan-nyilvántartásba való feltüntetése. Tulajdonjog megszerzése iránti kötelmi igény esetén a félnek csak „várományi” joga van, amely nem minősül olyan védendő érdeknek, mint a már megszerzett tulajdonjog. Ezt az álláspontot tükrözi a Fővárosi Ítéltábla 13.Gpkf.44.179/2019/2., 4.Pkf.26.671/2017/2. számú végzése.

A másik álláspont szerint a perindítás tényét akkor is fel kell jegyezni az ingatlan-nyilvántartásban, ha a per kötelmi igényen alapuló tulajdonszerzésre irányul, mert kötelmi igény esetén is megvan a perfeljegyzéssel védendő érdek, ugyanis, ha a kereset alapos, a jogerős ítélet alapján szintén helye van a tulajdonváltás ingatlan-nyilvántartásba való bejegyzésének és a perindítás tényének feljegyzése nélkül ez a védendő érdek szenvedhet sérelmet. Ezt az álláspontot képviseli a Fővárosi Ítéltábla 5.Pkf.26.828/2013/6., 10.Gpkf.44.180/2019/2., valamint 7.Pkf.25.005/2020/4. számú végzése.

II.

A Legfőbb Ügyész nyilatkozatában kifejtette, hogy a Legfelsőbb Bíróság „az ingatlan tulajdonjogát érintő per” kifejezést korábban tágan értelmezte (például: BH2002. 10., BDT2005. 1184.). A hivatkozásai szerint az Inyvtv. 64. § (1) bekezdés *b*) pontját módosító, az egyes törvényeknek agrár- és környezetügyi tárgyban történő módosításáról szóló 2013. évi CCL. törvény (a továbbiakban: Módtv.) 47. §-ának indokolása értelmében „az ingatlan tulajdonjogát érintő per” fogalma pontatlan és túl tág értelmezésre ad lehetőséget. A perfeljegyzés célja ugyanis az, hogy a perbeli ingatlan tulajdonjoga a per feljegyzését követően keletkezett tulajdonváltozástól függetlenül, az ezt követően bejegyzett terhektől mentesen a pernyertes felperes számára megszerezhető legyen. A jogalkotói szándék tehát egyértelműen a feljegyezhető perek körének szűkítésére irányult, azonban az indokolásból nem állapítható meg az, hogy az új definíció kizárja-e a tágabb értelmezést. Erre a kérdésre a nyelvtani és a rendszertani értelmezés sem ad egyértelmű választ. A jogirodalomban felmerülő ellentétes álláspontok ismertetését követően kitért arra, hogy a szabályozás a perfeljegyzésben a bejegyzés deklaratív, vagy konstitutív jogi jellegére visszavezethető indokolatlan megkülönböztetést eredményez.

A Legfőbb Ügyész véleménye szerint a jelenlegi jogi-szabályozási környezetben a bejegyzési engedély pótlásával kapcsolatos bírói gyakorlatra is figyelemmel az ingatlan tulajdonjoga iránti perekben – ha a kereseti kérelem a felperes saját javára való tulajdonjog bejegyzésére irányul – a perindítás ténye akkor jegyezhető fel, ha a kereset a már ingatlan-nyilvántartáson kívül megszerzett tulajdonjog bejegyzésére irányul.

III.

Régi telekkönyvi jogunkban nem volt egyértelműen eldöntött kérdés, hogy milyen esetekben volt helye perfeljegyzésnek. Eredetileg erre csak törlési és kiigazítási perek esetében volt lehetőség, utóbb a jogi szabályozás változása folytán és a bírói gyakorlatban a kör folyamatosan bővült, így fel lehetett jegyezni a jelzáloggal biztosított követelés érvényesítése, a tulajdonközösség megszüntetése iránti, valamint az ingatlanra vonatkozó házassági vagyoni jogi pert is.

Az Inyvtv. jelenleg hatályos 64. § (1) bekezdése szerint a bíróság – az ügyfél kérelmére – előzetesen végrehajtható végzéssel megkeresi az ingatlanügyi hatóságot *a*) a törlési és kiigazítási, *b*) az ingatlan tulajdonjoga iránti, *c*) az ingatlanon fennálló közös tulajdon megszüntetése iránti, *d*) az ingatlanra vonatkozó házassági vagyoni jogi, *e*) a jelzálogjoggal biztosított követelés vagy az önálló zálogjog – ide értve az átalakításos önálló zálogjogot is – alapján fennálló kielégítési jog érvényesítésére irányuló, valamint *f*) az ingatlan határvonalával és területével kapcsolatos kiigazítási per megindítása tényének feljegyzése iránt.

Az Inyvtv.-nek a 64-65.§-aihoz fűzött indokolása szerint „A törlési és kiigazítási perekben a kereset az ingatlan-nyilvántartási bejegyzés törlésére vagy kiigazítására irányul. Vannak azonban olyan perek is, amelyek közvetlenül nem valamely konkrét bejegyzés ellen irányulnak, azonban bejegyzéssel zárulnak. Ezeket a törvény tételesen felsorolja.” A törvény indokolásából következően tehát a törlési és kiigazítási perekben túl a további tételesen felsorolt pertípusokba minden olyan per beletartozik, amelynek eredményessége esetén a bejegyzett tulajdonos vagy tulajdonosok személyében vagy a tulajdonjog terjedelmében változás következik be, ezért a

jogerős döntés alapján a jogváltozást az ingatlan-nyilvántartásban át kell vezetni, azaz a per „bejegyzéssel” zárul.

Az Inyvtv. 64. § (1) bekezdés *b*) pontját a Módtv. 47. §-a módosította. A 64. § (1) bekezdés *b*) pontjának eredeti szövege „az ingatlan tulajdonjogát érintő” perről rendelkezett. A módosító törvénynek az Alaptörvény 28. cikke szerint figyelembe veendő indokolása szerint „[a]z Inyvtv. által meghatározott «ingatlan tulajdonjogát érintő per» fogalma pontatlan, így túlságosan tág értelmezésre ad lehetőséget. A perfeljegyzés célja ugyanis az, hogy a perbeli ingatlan tulajdonjoga a per feljegyzését követően keletkezett tulajdonváltozástól függetlenül, az ezt követően bejegyzett terhektől mentesen a pernyertes felperes számára megszerezhető legyen.”

Az Inyvtv. módosítása koncepcionálisan tehát nem változtatott azoknak a pereknek a körén, amelyek esetében a perindítás ténye az ingatlan-nyilvántartásban feljegyezhető, sőt, a módosító törvény indokolása a tulajdonjog „megszerezhetőségéről” tesz említést.

Az ingatlan-nyilvántartásról szóló 1997. évi CXLI. törvény végrehajtásáról szóló 109/1999. (XII. 29.) FVM rendelet 29. § (1) bekezdése szerint az Inyvtv. 64. §-ában meghatározott perek feljegyzését követően további jogokat – a jogszabályon, bírósági vagy hatósági határozaton alapuló, továbbá az Inyvtv. 16. § *e*) és *f*) pontjában meghatározott jogok kivételével – csak a per eredményétől függő hatállyal lehet bejegyezni. Az Inyvtv. 65. § (1) bekezdése pedig akként rendelkezik, hogy a feljegyzett perben hozott határozaton alapuló változás bejegyzésével egyidejűleg törölni kell a perfeljegyzést és a függő hatállyal történt bejegyzéseket.

A perindítás ténye feljegyzéséhez fűződő joghatások: a peróvó, jogóvó és jogszerző joghatás. A peróvó joghatás lényege, hogy az eljárás eredményeként az ítélet jogereje kihat azokra is, akik a perben félként nem szerepeltek, de a perindítás tényének feljegyzését követően szereztek valamilyen jogot az ingatlanban. A jogóvó hatás a már megszerzett jog védelmét szolgálja, mert a perfeljegyzés folytán a későbbi szerző – függetlenül a szerzés visszterhes jellegétől – már nem minősül jóhiszeműnek. A jogszerző hatás lényege, hogy a jogosultnak még nincs az ingatlan-nyilvántartásba bejegyzett vagy az ingatlan-nyilvántartáson kívül már korábban megszerzett dologi joga (tulajdonjog), de a dologi jog szolgáltatására irányuló kötelmi igényét a perfeljegyzés mindenkivel szemben biztosítja, és ebben a formában szintén dologi jogi védelemben részesül.

Nincs olyan dogmatikai indok, vagy más törvényes védelemben részesíthető vagyoni érdek tehát, amely alapot adna az Inyvtv. 64. § (1) bekezdés *b*) pontjában foglalt ingatlan tulajdonjoga iránti perek körének megszorító értelmezésére, mivel az azzal járna, hogy a tulajdonjog megszerzése iránti kötelmi igény nem részesülne védelemben. Ezért az Inyvtv. 64. § (1) bekezdés *b*) pontjának helyes értelmezése szerint azok a perek is ingatlan tulajdonjoga iránti pernek minősülnek, amelyekben az érvényesíteni kívánt jog kötelmi jogviszonyból ered, és a per eredményessége esetén a jogváltozást az ingatlan-nyilvántartásba be kell jegyezni.

A kifejtettek nem vonatkoznak arra az esetre, ha a kereset nem következetes, mert a fél tényelődása nincs összhangban az érvényesíteni kívánt joggal és az általa előterjesztett kereseti kérelemmel. Ilyen esetben a perindítás ténye az ingatlan-nyilvántartásba nem jegyezhető fel.

IV.

A jogegységi tanács a kifejtett indokok folytán az Alaptörvény 25. cikk (2) bekezdése, a Bszi. 24. § (1) bekezdés *c*) pontja, 25. §-a, valamint 40. § (1)-(2) bekezdése alapján a bíróságok

jogalkalmazása egységének biztosítása érdekében a rendelkező részben foglaltak szerint határozott, és a határozatát a Bszi 42. § (1) bekezdése szerint a Magyar Közlönyben, a bíróságok központi internetes honlapján és a Kúria honlapján közzéteszi.

Budapest, 2020. szeptember 23.

Dr. Darák Péter s.k.
a jogegységi tanács elnöke

Dr. Kiss Árpád Lajos s.k.
előadó bíró

Dr. Kiss Gábor s.k.
előadó bíró

Dr. Harter Mária s.k.
bíró

Dr. Kocsis Ottilia s.k.
bíró

Dr. Mudráné dr. Láng Erzsébet s.k.
bíró

Dr. Sugár Tamás s.k.
bíró

2. sz. melléklet

A Kúria 2020. évben elfogadott kollégiumi véleményei

1. Büntető Kollégium	2
2. Közigazgatási-Munkaügyi Kollégium	3
1/2020.(IV.23.) KK vélemény a közigazgatási perekben veszélyhelyzetben érvényesülő határidők számításáról.....	3
2/2020. (XI.9.) KK vélemény a haszonbérleti díj megállapításáról a földforgalmi hatósági ügyekben	5
3/2020. (XI.9.) KK vélemény a megelőző eljárásban kirendelt igazságügyi szakértő alkalmazásáról.....	7
4/2020. (XI.9.) KK vélemény a közigazgatási peres eljárás felfüggesztéséről a büntető eljárás befejezéséig.....	10
3. Polgári Kollégium	12
1/2020. (IV. 30.) PK vélemény a másodfokú eljárásra irányadó szabályoknak a veszélyhelyzet ideje alatt történő alkalmazásáról	12
2/2020. (IV. 30.) PK vélemény veszélyhelyzet ideje alatt az elektronikus kép és hang továbbítására alkalmas eszköz útján megtartott tárgyalás feltételeiről	15
3/2020. (IV. 30.) PK vélemény a hozzátartozók közötti erőszak miatt alkalmazható megelőző távoltartás elrendelésére irányuló polgári nemperes eljárásra irányadó szabályoknak a veszélyhelyzet ideje alatt történő alkalmazásáról.....	19

1. Büntető Kollégium

A Kúria Büntető Kollégiuma a 2020-as évben nem fogadott el kollégiumi véleményt.

2. Közigazgatási-Munkaügyi Kollégium

1/2020.(IV.23.) KK vélemény a közigazgatási perekben veszélyhelyzetben érvényesülő határidők számításáról

A Kúria Közigazgatási Kollégiuma a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény 27. § (1) bekezdése alapján a veszélyhelyzet ideje alatt érvényesülő egyes eljárásjogi kérdésekről szóló 74/2020. (III.31.) Korm. rendeletben a veszélyhelyzet idejére meghatározott, a közigazgatási perekre vonatkozó határidő számítás egyes kérdéseiről az egységes ítélkezési gyakorlat előmozdítása érdekében a következő kollégiumi véleményt alkotja:

- 1. A 2020. március 15. és április 15. napja között lejáró eljárási határidők 2020. április 30. napjáig meghosszabbodnak. Az eljárás félbeszakadása esetén a határidő számítására eltérő szabályok vonatkoznak.**
- 2. A keresetindítási határidő a veszélyhelyzet miatt nem hosszabbodik meg.**
- 3. Ha az eljárási cselekmény lefolytatása olyan személyes közreműködést igényel, amely a veszélyhelyzet miatt nem foganatosítható, az eljárási cselekmény akadályának elhárultáig vagy a veszélyhelyzet megszűnéséig tartó időszak a határidőkbe nem számít bele.**
- 4. A 2020. március 11. napjának 15 órájától 2020. március 15. napjának 15 órájáig lejárt határidők esetében az általánostól eltérő határidő számításra kerülhet sor.**

* * *

A veszélyhelyzet alatt érvényesülő egyes eljárásjogi intézkedésekről szóló 74/2020. (III. 31.) Korm. rendelet (Veir.) különleges szabályokat tartalmaz a határidőkre és azok számítására vonatkozóan. E rendelkezéseknek a közigazgatási perekben való egységes értelmezése érdekében a Kúria Közigazgatási Kollégiumának álláspontja szükséges.

1. A Kormány a 40/2020.(III.11.) Korm. rendelettel hirdette ki a veszélyhelyzetet, amely aznap 15 órakor lépett hatályba. A 45/2020.(III.14.) Korm. rendelet 1.§-a ítélkezési szünetet rendelt el, azonban a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.)

148. §-ában szabályozott ítélezési szünethez hasonló rendelkezést nem tartalmazott. Az ítélezési szünetre és a Veir. hatályba lépését követő 15. napig terjedő időszakban (azaz 2020. március 15. és április 15-e között) lejáró határidők tekintetében a Veir. 97.§ (2) bekezdése ad jogalkalmazási segítséget. E szerint az előbb említett időszakban lejárt határidők meghosszabbodnak a Veir. hatályba lépésétől számított 30. napig (azaz április 30-áig). A Veir. 35.§-a szerint, ha a Veir. másként nem rendelkezik, a veszélyhelyzet a határidők folyását nem érinti, azaz ha a Veir. nem tartalmaz speciális rendelkezéseket, akkor a határidők nem nyugszanak.

Kivételt képez ezen értelmezés alól, ha a bíróság az eljárás félbeszakadását állapította meg, mert akkor arra továbbra is a Pp.-nek az eljárás félbeszakadására vonatkozó, 119.§-120.§-ában foglalt rendelkezései alkalmazandók, illetve a Veir. 97.§ (3) bekezdése. Utóbbi rendelkezés szerint, ha a közigazgatási peres és nemperes eljárásokban, továbbá az egyéb közigazgatási bírósági eljárásokban a 45/2020. (III. 14.) Korm. rendelet szerinti rendkívüli ítélezési szünet elrendelésére hivatkozással az eljárás félbeszakadását állapították meg, az eljárás félbeszakadása megszűnik a Veir. hatálybalépésével a 97.§ (3) bekezdése alapján. A Veir. hatálybalépését követően a félbeszakadásról az e rendeletben foglalt eltérésekkel alkalmazott törvényi rendelkezések szerint hozható döntés. A Veir. 97.§ (2) bekezdésének a határidő-számításánál való alkalmazásáról indokolt esetben a feleket – különös figyelemmel a jogi képviselő nélkül eljáró felekre – tájékoztatni kell. A Veir. 97. § (2) bekezdése körében az üzemszünet idejét figyelmen kívül kell hagyni. A jogerősítő végzésekben indokolt rögzíteni annak tényét, hogy a jogerő időpontját a bíróság a Veir. § (2) bekezdése alapján állapította meg.

2. A közigazgatási perrendtartásról szóló 2017. évi I. törvény (a továbbiakban: Kp.) a 39.§ (1) bekezdésében szabályozza a keresetindítási határidőt, amely a 37.§ (1) bekezdésében írtak alapján a közigazgatási per megindítására vonatkozó, nem eljárási határidő. A Kp. 39. § (4) bekezdése szerint a keresetlevél benyújtására nyitva álló határidőt az ítélezési szünet nem érinti.

Alapvető kérdés, hogy Veir. 97.§ (2) bekezdését, amely közigazgatási peres és nemperes eljárásokban érvényesülő „határidő” meghosszabbításáról szól, a keresetindításra vonatkozóan miként kell értelmezni.

A Veir. 97. § (2) bekezdésének célja az volt, hogy az eljárási határidőknek a rendkívüli ítélezési szünetben, illetve a veszélyhelyzet alatt való alkalmazását illetően felmerülő esetleges bizonytalanságokat megszüntesse. A közigazgatási per megindításának határideje tekintetében – az ítélezési szünet miatt – bizonytalanság a Kp. 39. § (4) bekezdése miatt nem merülhetett fel, így nem is indokolt, hogy a felek további határidőt kapjanak. A keresetindítási határidőre veszélyhelyzet alatti elmulasztásának igazolására is alkalmazandó ugyanakkor a Veir. 1. §-a, így tehát a veszélyhelyzetre hivatkozással hónapok múlva is igazolási kérelem lesz előterjeszhető, mert a Kp. 36.§ (1) bekezdés g) pontja szerint alkalmazandó Pp. 151.§ (1) bekezdésében meghatározott határidőbe a veszélyhelyzet időtartama nem számít bele. Figyelemmel tehát arra, hogy a 45/2020.(III.14.) Korm. rendelettel elrendelt ítélezési szünet keresetindításra vonatkozó rendelkezése a Kp. 39.§ (4) bekezdése alapján a közigazgatási perekben jogértelmezési nehézséget nem okozott - ugyanakkor a mulasztás kimentésére a felperesnek hosszabb határidő állt rendelkezésére - ezért a Veir. 97.§ (2) bekezdése a keresetindítási határidő számítását nem érinti. Lényeges, hogy a Veir. az ágazati szabályokban foglalt keresetindítási határidőkre nem vonatkozik, így e keresetindítási határidőkre vonatkozó

megengedő értelmezés fel sem merülhet. A Kp.-ban és az ágazati szabályokban található keresetindítási határidő tekintetében eltérő értelmezés nem indokolt.

3. A Veir. 35.§-ában foglaltakhoz képest külön szabályt tartalmaz a 41.§ (3) bekezdése arra az esetre, ha a személyes közreműködést igénylő eljárás cselekmény szükséges lenne ugyan a közigazgatási perben, de annak végrehajtása akadályozott. Ha a közigazgatási perben a személyes közreműködést igénylő eljárás cselekményre nincs lehetőség és már nincs más, egyéb teendő a perben, akkor a személyes közreműködést igénylő eljárás cselekmény foganatosítása akadályának megszűnéséig vagy a veszélyhelyzet megszűnéséig tartó időszak az eljárási határidőkbe nem számít bele. Minderről a feleket tájékoztatni kell.

4. A Veir. 97.§ (6) bekezdése a 2020. március 11. napjának 15 órája (veszélyhelyzet kihirdetése) és a 2020. március 31. napjának 15 órája (Veir. hatályba lépése) között lejárt határidők esetében is alkalmazni rendeli a Veir. szabályait, ha a (2)-(5) bekezdés eltérően nem rendelkezik. Ez egy generális szabály, amely valamennyi bírósági eljárásra (polgári, büntető, közigazgatási és egyéb eljárásokra) vonatkozik. Értelemszerűen a közigazgatási ügyek esetében ezt a rendelkezést a Veir. 97.§ (2) bekezdésével összevetve kell értelmezni. Figyelemmel arra, hogy a közigazgatási perekre, a közigazgatási nemperes és egyéb közigazgatási eljárásokra a Veir. 97.§ (2) bekezdése 2020. március 15. napjának 15 órájától április 15-ig lejárt határidők tekintetében sajátos szabályokat alkot (azok meghosszabbodnak április 30-ig), a Veir. 97.§ (6) bekezdése – miután a (2) bekezdés rendelkezéseit nem írhatja felül – valójában a 2020. március 11. napjának 15 órájától március 15. napja 15 órájáig terjedő időszakra vonatkozik. A Veir. 97.§ (6) bekezdése az 1.§, a 35.§, a 41.§ (3) bekezdése szerinti határidő-számításra vonatkozhat és olyan helyzetet teremt, mintha a veszélyhelyzet kihirdetésekor már léteztek volna ezek a speciális eljárási szabályok. Ez annyit tesz, hogy a kézbesítési kifogás előterjesztése, mulasztás igazolása véghatáridejének ezen időszakra eső lejárta nyerhet halasztást, egyéb tekintetben a határidők folyása nem érintett. Amennyiben az érintett időszakban egy adott ügyben már nem volt lehetőség további bizonyításra, eljárási cselekmények foganatosítására, és már csak az akadályozott személyes közreműködést igénylő eljárás cselekmény miatt kell a tárgyalást későbbre kitűzni, a kieső idő a határidőkbe nem számít bele. A Veir. 97.§ (2) bekezdésében foglalt határidőszámítás a 2020. március 11. napjának 15 órájától március 15. napjának 15 órájáig terjedő időszakra nem vonatkozik, hiszen a (2) bekezdés pontosan megadja azt az időintervallumot, amire eső lejárt határidők április 30. napjáig meghosszabbodnak.

2/2020. (XI.9.) KK vélemény a haszonbérleti díj megállapításáról a földforgalmi hatósági ügyekben

A Kúria Közigazgatási Kollégiuma a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény 27. § (1) bekezdése alapján a mező- és erdőgazdasági földek forgalmáról szóló 2013. évi CXXII. törvény 53. § (2) bekezdés a) pontjának értelmezéséről az egységes ítélkezési gyakorlat előmozdítása érdekében a következő kollégiumi véleményt alkotta:

1. A haszonbérleti díj aránytalansága az ügyek tényállása alapján ítélt meg. Az aránytalanság kérdésében való döntés nem azonos az adott területen tevékenykedő

gazdák hétköznapi ismeretei szerint adott nyilatkozataival, s azok hatóság általi elfogadásával. A bizonyítás a mezőgazdasági igazgatási szerv feladata.

2. A kikötött haszonbérleti díj abban az esetben nem tekinthető aránytalannak, ha az érintett ingatlan olyan pozitív tulajdonságokkal bír, amely az átlagos díjhoz képesti eltérést indokolja. Ennek vizsgálata során csak az objektív tényeket lehet figyelembe venni, mint például a területek fekvése, a földek minősége (AK értéke), öntözhetősége, művelhetősége, közútról való megközelíthetősége.

* * *

1. A mező- és erdőgazdasági földek forgalmáról szóló 2013. évi CXXII. törvény (a továbbiakban: Földforgalmi törvény) 53. § (2) bekezdése a) pontja szerint a mezőgazdasági igazgatási szerv akkor is megtagadhatja a haszonbérleti szerződés jóváhagyását, ha a haszonbérleti szerződés szerinti ellenszolgáltatás (a továbbiakban: haszonbér) értékének aránytalansága alkalmas volt arra, hogy a haszonbérelő előhaszonbérletre jogosultat távol tartson az előhaszonbérleti jogának gyakorlásától. A 2/2018. (IX.17.) KMK vélemény 5. pontja szerint a haszonbérleti szerződés jóváhagyása – mérlegelési jogkörben eljárva – akkor tagadható meg, ha a haszonbér értékének aránytalansága mellett az is megállapítható, hogy a haszonbérelő előhaszonbérletre jogosultat tart távol ezen jogának gyakorlásától.

A gyakorlatban számos probléma merült fel a haszonbérleti díj aránytalanságának megállapításával kapcsolatban. A Kúria több eseti döntésében vizsgálta a földbizottságok, a képviselő-testület, és a mezőgazdasági igazgatási szerv tényfeltárási kötelezettségeit, ennek körében a bizonyítékok mérlegelésének szempontjait. A Kúria rámutatott, hogy a Földforgalmi tv. 53. § (2) bekezdés a) pontjában foglalt haszonbérleti szerződés jóváhagyásának megtagadáshoz a két konjunktív feltétel együttes teljesülésére van szükség, így a mezőgazdasági igazgatási szervnek ez okból egyrészt indokolnia kell, hogy az adott esetben miért él a megtagadás eszközével, másrészt eljárása során a jogszabályban írt kettős feltétel tekintetében bizonyítást kell lefolytatnia. (EBH 2018.K.16.)

A közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény (a továbbiakban: Ket.) 50. § (1) bekezdése szerint a hatóság köteles a döntéshozatalhoz szükséges tényállást tisztázni. Ha ehhez nem elegendők a rendelkezésre álló adatok, bizonyítási eljárást folytat le. Amennyiben az ügyben az általános közigazgatási rendtartásról szóló 2016. évi CL. tv. alkalmazandó, úgy irányadó ezen törvény 62. § (1) bekezdése a tényállás tisztázásának szabályairól. E szabályok alapján a mezőgazdasági igazgatási szervnek kell bizonyítani az eljárási törvényekben biztosított bizonyítási eszközökkel – így adott esetben szakértői bizonyítással – a haszonbérleti díj aránytalanságát, amelynek szakszerű megválaszolása nem azonos az adott területen tevékenykedő gazdák hétköznapi ismeretei alapján adott válasszal, s annak hatósági elfogadásával. Sem a haszonbérbeadó, sem a haszonbérleti szerződést kötő fél nem kötelezhető annak bizonyítására, hogy a haszonbérleti díj nem aránytalan.

A szerződési szabadság polgári jogi szabályai a Földforgalmi tv. hatálya alá tartozó haszonbérleti szerződések megkötése szempontjából nem alkalmazhatók, erre vonatkozóan a Földforgalmi tv. speciális rendelkezései alapján járhat el a mezőgazdasági igazgatási szerv (a Kfv.III.37.298/2016/4., Kfv.II.37.107/2016/6.).

2. A kikötött haszonbérleti díj abban az esetben nem tekinthető aránytalannak, ha az érintett ingatlan olyan pozitív tulajdonságokkal bír, amely az átlagos díjhoz képesti eltérést indokolja.

Az aránytalanság kérdésben való döntés során az átlagos értékadat csak kiindulási pont lehet, mert ez nélkülözi az egyedi földterületek, egyedi ügyletek sajátosságainak, szerződő felek érdekeinek értékelését. Vizsgálni kell, hogy van-e gazdasági racionalitása az adott szerződésnek, vagy az önmagában csak a piac más szereplőinek kirekesztésére, távol tartására törekszik. Meghatározó szerepe van e körben a szakértő által alkalmazott korrekciós tényezőknek, mert ezek biztosítják a komplex értékelést, amelyekkel az egyediesítés megvalósítható (Kfv.III.37.289/2017/5.).

A díj aránytalanságánál figyelembe lehet venni a területek fekvését, a földek minőségét (AK értékét), öntözhetőségét, művelhetőségét, közútról való megközelíthetőségét (lásd pl. a Kfv.II.37.234/2017/5. számú ítéletet), de nem lehet figyelembe venni a bizonytalan, jövőbeni eseményeket, és részben a haszonbérelő elhatározásától, kockázatvállalásától függő körülményeket. A Földforgalmi tv. 53. § (2) bekezdés a) pontja megsértése körében vizsgálni kell az átlag haszonbérhez képest az adott ingatlanra elérhető korrigált fajlagos haszonbért, a kikötött haszonbérhez képest a korrigált haszonbérérték eltéréseinek mértékét, a díj arányosságát, és adott esetben kigazdálkodhatóságát. Bár önmagában a díj kigazdálkodhatóságára való utalás a díj arányosságának megállapítására nem alkalmas, ugyanakkor lényeges szempontként szolgál az arányosság mérlegeléséhez. A díj kigazdálkodhatóságának megállapításához részletes, minden költségre (munkabérek, adók, járulékok, kamarai tagdíj stb.) kiterjedő számítások elvégzése szükséges (Kfv.II.37.527/2017/6.).

Az átlagos haszonbérhez képesti, illetve a kikötött haszonbérhez képesti aránytalan mérték tehát általánosságban nem, csak esetről esetre vizsgálva határozható meg. Az átlagos és a kikötött haszonbérleti díjak közti 15-20%-os eltérés esetén az értékkülönbségére tekintettel egyszerű arányosítással megítélhető, hogy az adott díj az átlagos haszonbérleti díjhoz képest nem tekinthető aránytalannak. Ezt meghaladó eltérés esetén a kikötött haszonbérleti díj abban az esetben nem tekinthető aránytalannak, ha az érintett ingatlan olyan pozitív tulajdonságokkal bír, amely – a fent kifejtettek szerint – az átlagos díjhoz képesti eltérést indokolja (Kfv.II.37.234/2017/5.).

Az olyan haszonbérleti díj, amely jelentős mértékben meghaladja az átlagos haszonbérleti díjat, feltételezhető, hogy alkalmas más jogosultak előhaszonbérleti jog gyakorlásától való távol tartására, különösen ha a díj nem indokolható a termőföld olyan értékjellemezőjével, amely a kiemelkedően magas díj felszámítását megalapozhatja.

3/2020. (XI.9.) KK vélemény a megelőző eljárásban kirendelt igazságügyi szakértő alkalmazásáról

A Kúria Közigazgatási Kollégiuma a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény 27. § (1) bekezdése alapján a közigazgatási perrendtartásról szóló 2017. évi I. törvény 80. §-ának értelmezéséről, az egységes ítélkezési gyakorlat előmozdítása érdekében a következő kollégiumi véleményt alkotta:

A közigazgatási perrendtartásról szóló 2017. évi I. törvény 80. § (1) bekezdése szerint a bíróság a közigazgatási perben a megelőző eljárásban kirendelt igazságügyi szakértő alkalmazásától akkor tekinthet el, ha a felperes az igazságügyi szakértő szakvéleményének aggályosságát sikerrel valószínűsíti.

* * *

A közigazgatási perrendtartásról szóló 2017. évi I. törvény (a továbbiakban: Kp.) 80. § (1) bekezdése rendelkezik a megelőző eljárásban kirendelt igazságügyi szakértő alkalmazásáról, amely alapján a perben ugyanazon szakkérdés tárgyában szakértőként elsősorban a megelőző eljárásban kirendelt igazságügyi szakértő alkalmazandó. A (3) bekezdés szerint a megelőző eljárásban kirendelt igazságügyi szakértő alkalmazását követően ugyanazon szakkérdés vonatkozásában magánszakértő vagy más eljárásban kirendelt szakértő alkalmazásának nincs helye. A polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) és a Kp. szabályainak együttes alkalmazása értelmében az aggályos szakvélemény esetében, ha annak oka a szakértő által adott felvilágosítás után sem volt megszüntethető, a felek a perben új szakértő kirendelését indítványozhatják.

A bírói gyakorlatot – az alkotmánybírósági normakontroll kezdeményezéséből is láthatóan – megosztja a Kp. fenti rendelkezéseinek értelmezése. Emiatt szükséges a Kp. 80. § (1) bekezdésének kúriai értelmezése a megelőző eljárásban részt vett szakértő helyzetéről és esetlegesen újabb szakértő kirendelésének feltételeiről.

A gyakorlat elsősorban azokban a közigazgatási jogvitákban veti fel a megelőző eljárásban beszerzett szakvélemény kérdését, ahol a közigazgatási szerv részéről kötelező a szakértő igénybevétele.

Az 1952. évi Pp. XX. fejezete alapján a közigazgatási perekben olyan bírói gyakorlat alakult ki, amely a közigazgatási eljárás során érintett szakkérdést a perben új igazságügyi szakértői bizonyítás keretében vizsgálta. Ezt követően a közigazgatási eljárás során beszerzett, illetve a perben kirendelt szakértő által benyújtott szakvélemények összevetése, ütköztetése révén döntött a bíróság a szakkérdésről, s ennek nyomán az arra alapított közigazgatási határozatról és a perbe vitt kereseti kérelemről.

A Kp. új szabályozása alapján a bíróságnak – a jogszabály megfogalmazása szerint – „elsősorban” kell alkalmaznia a megelőző eljárásban eljáró szakértőt. Ugyanakkor a jogszabályi terminológia eltérésre is elvi lehetőséget ad, mivel a megelőző eljárásban részt vett szakértő alkalmazása nem kizárólagos. A megváltozott szabályozás jogalkotói indokolása szerint az ésszerű idő követelményének érvényesülését biztosítja az, hogy a kirendelésre – a polgári perrendtartás szabályainak alkalmazásával – csak abban az esetben kerül sor, ha az például a szakvélemény kiegészítése vagy az ellentmondások feloldásának megkísérlése miatt indokolt.

A gyakorlat azt mutatja, hogy a közigazgatási jogvita a Kp. szerinti perekben is a megelőző eljárásban beszerzett szakértői vélemény érdemi vitatását jelenti.

Ezért, ha a felperes a bíróság megítélése szerint alappal hivatkozik a közigazgatási jogvitában arra, hogy a hatósági eljárásban eljáró szakértő szakvéleménye aggályos, új szakértő kirendelésére kerülhet sor. Erre a perben többféle eljárási lehetőség áll rendelkezésre. Általában a megelőző eljárásban kirendelt szakértő véleményének vizsgálatára kerülhet sor a felperes által

előterjesztett bizonyítékok alapján a Pp. 316. § szerint, figyelemmel a 317. §. rendelkezéseire is. Ennek eredményeképpen dönthet a bíróság újabb szakértő alkalmazásának szükségességéről. Kivételesen azonban a megelőző eljárásban beszerzett szakértői véleménnyel kapcsolatos eljárás mellőzhető, ha a felperes által szolgáltatott bizonyítékok alapján a szakértői vélemény aggályos volta egyértelműen megállapítható.

A bíróság tehát felperesi valószínűsítés esetén a közigazgatási eljárásban kirendelt szakértőtől eltérő igazságügyi szakértőt rendelhet ki, és a közigazgatási eljárás során vizsgált szakkérdést a perben egy új, a felektől és a megelőző eljárástól független igazságügyi szakértő kirendelése útján vizsgálhatja.

A szakkérdéssel érintett közigazgatási jogvitákban a hatósági eljárásban a beszerzett szakvéleményben foglalt megállapításon alapul maga a támadott közigazgatási cselekmény, melynek anyagi jogi megfelelését a bíróság annak függvényében tudja érdemben megvizsgálni, hogy a szakkérdésben mennyiben megalapozott a vélemény. A Kp. 80.§ (1). bekezdésének megfogalmazása alapján adott a törvényi lehetőség a megelőző közigazgatási eljárásban kirendelt szakértő helyett új szakértő kirendelésére. Nem kizárólagos lehetőség az, hogy a perben csak a közigazgatási eljárásban kirendelt szakértő – esetlegesen pontosított, kiegészített – szakvéleményére alapítottan kell a bíróságnak a felülvizsgálatot elvégeznie.

A bizonyító fél tehát a Kp. hivatkozott szabálya alapján nincs elzárva attól, hogy vitassa a megelőző eljárásban kirendelt szakvélemény tartalmát, a Pp. 317. § (1) bekezdés d) pontja alapján pedig a bírónak a pervezetés keretében fel kell hívnia a fél figyelmét, ha a kirendelt szakvélemény aggályosságát (Pp. 316. § (1) bekezdés) észleli. Amennyiben pedig az aggályossági okot nem sikerül kiküszöbölni, a mögöttesen alkalmazandó Pp. szabályai alapján a bíróság eleget tesz a bizonyító fél új szakértő kirendelésére irányuló indítványának.

Az Alkotmánybíróság 5/2020. (I. 29.) határozatában foglaltak alapján a Pp. szabályai a szakértői bizonyítás három módját különböztetik meg: a magánszakértő, a más eljárásban már alkalmazott szakértő, valamint a bíróság által kirendelt szakértő esetét. E szakértői bizonyítási módoktól meg kell különböztetni a Kp. 80. (1) bekezdésében nevesített megelőző eljárásban kirendelt szakértő alkalmazásának esetét.

A „megelőző eljárásban eljáró szakértő” és a „más eljárásban már alkalmazott szakértő” jogintézménye kapcsán utalni kell a Pp. 270. § (1) bekezdésére is, amely rendelkezés hatalmazza fel a bírót arra, hogy az előtte folyamatban lévő perben felhasználhassa a más eljárásban beszerzett bizonyítékokat, így a szakértői véleményt is. Eszerint, ha a polgári perben releváns tény más eljárásban, adott esetben egyéb büntető, polgári vagy közigazgatási perben már bizonyítást nyert, úgy annak megismétlésére nincs szükség: a tény hitelt érdemlő bizonyítéka megfelelő körülmények között felhasználható.

Az Alkotmánybíróság hivatkozott határozata szerint a Kp. 80. § (1) bekezdésében található „megelőző eljárás” fogalma ettől eltérő helyzetet jelöl: a közigazgatási ügyben nem csupán ugyanazon tény bizonyítási szükségessége köti össze a hatósági eljárást a közigazgatási perrel. A közigazgatási per jogorvoslati jellegű eljárás, amely a közigazgatási szervhez képest „más szerv”, vagyis a bíróság előtti folyik. Emellett pedig a per célja a közigazgatási jogvita tárgyának, a közigazgatási tevékenység jogszerűségének, törvényességének a felülvizsgálata (a kibocsátott aktushoz vezető eljárás és/vagy az aktusban megjelenő rendelkezés törvényessége),

bizonyos esetekben a közigazgatási döntés korrekciója (az aktusban megjelenő rendelkezés megváltoztatása).

Az Alkotmánybíróság hivatkozott határozatában megállapította azt is, hogy a Kp. 80. § (1) bekezdése értelmében a hatósági eljárásban kirendelt szakértőre úgy kell tekinteni, mintha a kirendelésére a közigazgatási perben került volna sor.

A rendelkezésből két következtetés adódik: egyrészt a közigazgatási bíró kirendelő végzése révén a szakértő megőrzi ezen minőségét a perben, másrészt a Kp. „átvezető” jellegű 80. § (1) bekezdése nem rendelkezik a megelőző (hatósági) eljárásban keletkezett szakvélemény érinthetlenségéről, avagy támadhatatlanságáról. Azzal éppen ellentétesen: a hatósági eljárásban benyújtott szakvélemény megalapozottsága, tartalma a felülvizsgált hatósági határozatba történt beépülését követően a közigazgatási perben is vitathatóvá válik. A Kp. 80. § (4) bekezdése értelmében ugyanis a megelőző eljárásban kirendelt szakértőre a Pp. kirendelt szakértőre vonatkozó szabályait kell alkalmazni (Pp. XXI. fejezet, 90. pontja).

A Kp. 80. § (1) bekezdés második mondatának „elsősorban” kitétele a bírói mérlegelés körébe utalja a megelőző eljárásban kirendelt szakértő által adott szakvélemény aggályosságának megítélését. A mérlegelés feltétele az, hogy a szakkérdésben a felperes a korábbi szakértői álláspont helyességét kellő mélységben és megalapozottsággal aggályossá tudja tenni, s az ehhez szükséges bizonyítékokat is előterjeszti. Más megfogalmazásban ez azt jelenti, hogy a felperesnek kell olyan peranyagot szolgáltatnia, amely megalapozza új szakértő kirendelését.

Ennek során a felperesnek lényegében a Pp. 316. §-ának megfelelően kell eljárnia. Így a szakvélemény akkor aggályos, ha hiányos, illetve nem tartalmazza a szakvélemény jogszabályban előírt kötelező tartalmi elemeit, homályos, önmagával, illetve a perbeli adatokkal ellentétes, vagy egyébként helyességéhez nyomatékos kétség fér.

Nem tekinthető ugyanakkor a felperes részéről a megelőző eljárásban beszerzett szakvélemény aggályossá tételének a szakvélemény szakmai adatok és bizonyítékok nélküli kritikája vagy a szakértő személyére, illetve a szakértői kompetencia hiányára vonatkozó – alá nem támasztott – eljárásjogi hivatkozás.

Amennyiben a felperes kellő hivatkozással a megelőző eljárásban beszerzett szakvélemény megalapozottságát nem tudja megkérdőjelezni, az azt alátámasztó peranyagot nem szolgáltatja, úgy a bíróság még a felperes ezt ellenző indítványa ellenére sem tekinthet el a megelőző eljárásban kirendelt szakértő alkalmazásától.

4/2020. (XI.9.) KK vélemény a közigazgatási peres eljárás felfüggesztéséről a büntető eljárás befejezéséig

A Kúria Közigazgatási Kollégiuma a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény 27. § (1) bekezdése alapján a közigazgatási peres eljárás felfüggesztése körében az egységes ítélkezési gyakorlat előmozdítása érdekében a következő kollégiumi véleményt alkotta:

A közigazgatási jogvitákban az eljárás felfüggesztésének az ugyanabból vagy – ténybeli és jogi okból – összefüggő jogviszonyból indult büntetőeljárás jogerős befejezéséig általában nincs helye.

Kivételesen kerülhet sor az eljárás felfüggesztésére, amennyiben a közigazgatási ügyben eljáró bíróság az ügy összes körülményének figyelembevételére alapján úgy ítéli meg, hogy az ugyanabból vagy – ténybeli és jogi okból – összefüggő jogviszonyból indult büntetőeljárásban beszerzett bizonyítékok felhasználása a közigazgatási jogvitában szükséges és a közigazgatási ügyben eljáró bíróság kizárólag a büntető ügyben eljáró bíróság döntése alapján győződhet meg a bizonyítékok beszerzésének jogszerűségéről.

* * *

A közigazgatási perek gyakorlatában rendszeresen felmerülő kérdés az ugyanabból vagy – ténybeli és jogi alapon – összefüggő jogviszonyból indult büntetőeljárás során beszerzett bizonyítékok felhasználása és ezzel összefüggésben az eljárás felfüggesztése. A bírói gyakorlat e kérdésekben nem egységes, korábban ilyen tartalmú jogegységet biztosító eszköz nem került alkalmazásra.

A közigazgatási peres eljárás és a büntetőeljárás – akár azonos történeti tényállás esetén is – eltérést mutatnak az alkalmazandó jog dogmatikája, az eljárás célja, alanya, tárgya, és az elbírálandó tényállási elemek tekintetében. Az ugyanabból vagy – ténybeli és jogi alapon – összefüggő jogviszonyból fakadóan indult párhuzamos eljárásokban is a közigazgatási ügyekben eljáró bíróság eltérő jogi keretek között vizsgálja ugyanazon cselekménysorozatot és a közigazgatási jogi tényállási elemek bizonyítottsága esetén tesz megállapítást a közigazgatási felelősség kérdésében. E lényeges jogi eltérésekre való tekintettel a bizonyítékok azonossága esetén is a közigazgatási, illetve büntetőjogi felelősség kérdésében a közigazgatási-, illetve büntetőeljárások eltérő megállapításokat eredményezhetnek, ezért főszabály szerint nem szükséges a közigazgatási ügyekben eljáró bíróságoknak bevárni a büntetőeljárás lezárását.

A közigazgatási bíróságok a büntetőeljárásban beszerzett bizonyítékokat a közigazgatási határozat bírói felülvizsgálata körében kizárólag jogi/tartalmi megfeleléségi szempontból vizsgálják, hogy azok okszerűen alkalmasak-e az alperesi határozat jogszerűségének megalapozására. Attól függetlenül, hogy ezek a bizonyítékok mely eljárásban lettek beszerezve – a párhuzamosan folyó büntetőeljárásban, avagy a közigazgatási perben –, azok önálló értékelésre alkalmasak lehetnek, így nem szükséges a közigazgatási eljárásnak a büntetőeljárás lezárásáig történő felfüggesztése.

Mindezen okokból kifolyólag a közigazgatási perben is felhasználható, de a büntetőeljárásban beszerzett bizonyítékok felhasználása önmagában nem ad alapot a közigazgatási per felfüggesztésére. Amennyiben mégis elengedhetetlen a büntető eljárás bizonyítékainak felhasználása, de a bizonyítékok beszerzésének jogszerűsége kapcsán további eljárásjogi aggályok merülnek fel, kivételesen sor kerülhet a per tárgyalásának felfüggesztésére abban az esetben, amennyiben a közigazgatási bíróság úgy ítéli meg, hogy a bizonyíték beszerzésének jogi minősítéséhez szükséges a büntetőeljárás jogerős befejezése.

A közigazgatási perrendtartásról szóló 2017. évi I. törvény (a továbbiakban: Kp.) 78. §-ának bekezdései szabályozzák a bizonyítási eljárási szabályokat, rögzítve, hogy a bizonyításra a polgári perrendtartás szabályait kell alkalmazni a Kp. ezen fejezetében foglalt eltérésekkel. A jogszabályhely (4) bekezdése rögzíti, miszerint a megelőző eljárás idején fennálló, de a

megelőző eljárásban nem értékelt tényre, körülményre a felperes vagy az érdekelt akkor hivatkozhat, ha azt a megelőző eljárásban a közigazgatási szerv arra való hivatkozása ellenére nem vette figyelembe, azt önhibáján kívül nem ismerte, illetve arra önhibáján kívül nem hivatkozott.

Az Európai Bíróság C-419/14. számú ítélete alkalmazza – azonban nem idézi – az Emberi Jogok és Alapvető Szabadságok Védelméről szóló, Rómában, 1950. november 4-én kelt egyezmény 8. Cikkét, valamint az Európai Unió Alapjogi Chartája 7., 8., 41., 48. és 52. Cikkeit, amelyek szempontjából elemzi a bizonyítékok közigazgatási eljárásban történő felhasználhatóságát. Az ítélet rámutatott arra, hogy a bizonyítékok megítélése szempontjából fontos jelentősége van a titkos információgyűjtés során begyűjtött bizonyítékok jogszerűségi felülvizsgálatának, azaz annak, hogy azok ilyen irányú vizsgálatát, mely bíróság, milyen eljárási rezsim alatt végezheti el. Az ítélet megállapítása szerint a titkos információgyűjtés során beszerzett bizonyítékok jogszerűségi felülvizsgálatát törvényi felhatalmazás alapján csak a büntető bíróság végezheti, ilyen jogosultsága a közigazgatási ügyekben eljáró bíróságoknak nincs, így a közigazgatási bíróság nem foglalhat állást érdemben a büntetőeljárásban foganatosított eljárási cselekmények jogszerűsége kérdésében.

A titkos adatgyűjtéssel kapcsolatban az Európai Unió Bírósága a C-419/14. számú ítélete kifejtette, miszerint az uniós jogot úgy kell értelmezni, hogy az EUSZ 4. cikk (3) bekezdésének, az EUMSZ 325. cikknek és a közös hozzáadottértékadó-rendszerről szóló, 2006. november 28-i 2006/112/EK tanácsi irányelv 2. cikkének, 250. cikke (1) bekezdésének és 273. cikkének alkalmazásában azzal nem ellentétes, ha az adóhatóság egy párhuzamosan folyó és még le nem zárt büntetőeljárás keretében (...) folytatott titkos adatgyűjtés során, például távközlési rendszerek útján való kommunikáció lehallgatásával és elektronikus levelek lefoglalásával beszerzett bizonyítékokat használhat fel, feltéve hogy e bizonyítékoknak az említett büntetőeljárás keretében való beszerzése és azoknak a közigazgatási eljárás keretében való felhasználása nem sérti az uniós jog által biztosított jogokat.

A magyar büntetőeljárás szabályai szerint a titkos információgyűjtés tekintetében a bizonyíték beszerzésének jogszerűsége tárgyában a büntetőeljárásban való felhasználhatóságról való döntést megelőzően is több bírói döntésre kerül sor, amelyek célja a beszerzés jogszerűségének biztosítása. Ennek megfelelően tehát, amennyiben a közigazgatási jogvitában a felperes a titkos információszerzéssel beszerzett bizonyítékok körében azok beszerzésének jogszerűségét vitatja, és a büntetőbíróság az Alapjogi Charta 52. Cikkének (1) bekezdésének megfelelő, nemzeti szabályozásban szereplő szempontok alapján dönt, úgy a közigazgatási bíróságnak azt kell vizsgálnia, hogy rendelkezésre állnak-e azok a bírói döntések, amelyek a beszerzés jogszerűségét hivatottak igazolni.

3. Polgári Kollégium

1/2020. (IV. 30.) PK vélemény a másodfokú eljárásra irányadó szabályoknak a veszélyhelyzet ideje alatt történő alkalmazásáról

A veszélyhelyzet ideje alatt érvényesülő egyes eljárásjogi intézkedésekről szóló 74/2020. (III. 31.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Veir.) – a bíróságok biztonságos működésének biztosítása érdekében, a közvetlen személyes kapcsolatok csökkentésének célkitűzését szem előtt tartva –

speciális szabályokat tartalmaz mind a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: 1952-es Pp.), mind a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) hatálya alá tartozó ügyekre. Ha a Veir. valamely kérdéssel összefüggésben rendelkezést tartalmaz, úgy azt kell elsődlegesen alkalmazni, vagyis a Pp. és az 1952-es Pp. rendelkezései figyelmen kívül maradnak. A speciális és a perrendi szabályok alkalmazása összhangjának megteremtése és ezzel az ügyek zavartalan elbírálásának elősegítése érdekében a Kúria Polgári Kollégiuma a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény (a továbbiakban: Bszi.) 27. § (1) bekezdése alapján a következő

véleményt

nyilvánítja.

1. A Veir. alkalmazásában a perorvoslati bíróságnak a veszélyhelyzet idejére főszabályként hivatalból mellőznie kell a tárgyalás kitűzését. Ez az értelmezés – az alábbi kivételekkel – irányadó azokra az esetekre is, amelyekben a felek a Veir. hatálybalépése előtt kérték a tárgyalás tartását, a tárgyalás kitűzésére azonban még nem került sor.

2. Az 1952-es Pp. hatálya alá tartozó ügyekben a tárgyaláson kívüli elbírálás lehetőségét a 256/A. § (1) bekezdés f) pontja is lehetővé teszi a bíróság számára. Ha a felek az 1952-es Pp. 256/A. § (1) bekezdés e) pontja alapján maguk is kérték a tárgyaláson kívüli elbírálást, az a bíróság számára is kötelező, kivéve az 1952-es Pp. 256/A. § (5) bekezdésében foglaltakat.

3. A Pp. hatálya alá tartozó ügyekben is dönthet úgy a másodfokú bíróság – a Pp. 376. § (1) bekezdés c) pontjába foglalt esetben –, hogy tárgyalást tart az ügyben, illetve ez okból a tárgyaláson kívüli elbírálás során is áttérhet a tárgyalás tartására.

4. A Veir. 29. § (2) bekezdése magában foglalja azt az esetkört is, amikor a másodfokú bíróság a felek ez irányú kérelme nélkül maga rendelkezett úgy, hogy az ügyben tárgyalást tart.

5. Ha a másodfokú bíróság a már tárgyalásra kitűzött ügyben a tárgyaláson kívüli elbírálásról dönt, a feleket az erről szóló értesítéssel egyidejűleg tájékoztatni kell a tárgyalás tartására irányadó kérelem lehetőségéről és a Veir 21. § (3)-(4) bekezdésében írtakról.

6. Az elsőfokú ítélet perorvoslati részének tartalmaznia kell azt a tájékoztatást, hogy a felek a veszélyhelyzet ideje alatt tárgyalás tartását nem kérhetik.

1. A Veir. megalkotásának alapvető célja az volt, hogy a veszélyhelyzet idejére – a bíróságok működését biztosítva – a „személyes kontaktokat” úgy csökkentse, és úgy teremtsen meg a bírósági eljárás lefolytatásának feltételeit, hogy a másodfokú (felülvizsgálati) eljárásra – főszabályként – előírta a tárgyalás mellőzésével történő ügyintézés. Ennek megfelelően a 29. § (1) bekezdése valamennyi fellebbezési és felülvizsgálati eljárásra irányadó. Ebből – összevetve a 29. § (2) bekezdésében foglaltakkal – az a következtetés vonható le, hogy a perorvoslati bíróságnak főszabályként hivatalból mellőznie kell a tárgyalás kitűzését.

A Veir. 29. § (1) bekezdésének ez az értelmezése – miután a 29. § (2) bekezdése csak a „már kitűzött” tárgyalásokra (ideértve: a rendkívüli ítélkezési szünetre tekintettel elhalasztott tárgyalásokat) tartalmaz rendelkezést – irányadó azokra az esetekre is, amelyekben a fél kérte a tárgyalás kitűzését, a másodfokú bíróság azonban erről még nem intézkedett. Ezt az

értelmezést erősíti a Veir. 97. § (1) bekezdése is, amely szerint a rendeletet a hatálybalépésének napján folyamatban lévő eljárásokban is alkalmazni kell.

Mindezen rendelkezések egybevetett tartalmából – figyelemmel a már hivatkozott jogalkotói célra is és a rendelet hatályáról szóló rendelkezésre – észszerűen arra a következtetésre biztosan nem lehet jutni, hogy a már kitűzött ügyekben mellőzhető a tárgyalás, míg a még ki nem tűzött ügyekben tárgyalást kell tartani. Ebből azonban az a további következtetés is adódik, hogy a másodfokú bíróság mindazokban a folyamatban lévő eljárásokban, amelyekben a felek a Veir. hatálybalépése előtt kérték a tárgyalás tartását, a tárgyalás kitűzésére azonban még nem került sor, – az alább tárgyalt kivételektől eltekintve – nem tart tárgyalást. Ebben a körben szükséges hangsúlyozni, hogy bár az 1952-es Pp. alkalmazásában a fellebbező fél hallgatása tárgyalás tartása iránti kérelemnek minősül, a Veir. 29. § (1) bekezdése ezt a szabályt is „felülírja.”

2. Az 1952-es Pp. hatálya alá tartozó ügyekben a tárgyaláson kívüli elbírálásra a 256/A. § (1) bekezdés f) pontja is lehetőséget ad a bíróságnak. Abban az esetben, ha a felek az 1952-es Pp. 256/A. § (1) bekezdés e) pontja alapján maguk is kérték a tárgyaláson kívüli elbírálást, az a bíróság számára is kötelező.

Ezekre az ügyekre nézve az 1952-es Pp. 256/A. § (3) bekezdésének és a Veir. 29. § (1) bekezdésének egybevetéséből az következik, hogy a feleket a másodfokú bíróság a tárgyaláson kívüli elbírálásról tájékoztatja, de azzal, hogy a felek a bíróságnak az 1952-es Pp. 256/A. § (1) bekezdés f) pontján alapuló döntése esetén sem kérhetik tárgyalás tartását. Ilyenkor a fellebbező fél ellenfelét a fellebbezési ellenkérelem benyújtására kell felhívni, és a csatlakozó fellebbezés előterjesztésének lehetőségéről kell tájékoztatni.

Azokban az 1952-es Pp. hatálya alá tartozó perekben, amelyekben a felek a fellebbezésben nem kérték a tárgyaláson kívüli elbírálást, de a bíróság az 1952-es Pp. 256/A. § (3) bekezdése szerinti tájékoztatást és felhívást adott ki, a félnek a tárgyalás tartására irányuló kérelmét a Veir. hatálybalépése után nem lehet figyelembe venni. Erről a tényről, továbbá arról, hogy a másodfokú bíróság a fellebbezést – a kérelem ellenére – tárgyaláson kívül bírálja el, a feleket tájékoztatni kell.

Abban az esetben, ha a másodfokú eljárásban bizonyítást kell lefolytatni, a Veir nem zárja ki az 1952-es Pp. 256/A. § (5) bekezdésében foglaltak alkalmazását. Személyes meghallgatás szükségessége esetén pedig a Veir. 21. § (7) bekezdése szerint kell eljárni.

Ha a személyes meghallgatás, illetve a bizonyítás lefolytatásának szükségessége a tárgyaláson kívüli elintézés során merül fel, a másodfokú bíróság áttérhet a tárgyaláson történő elbírálásra, ami a Veir. 21. § (3) és (4) bekezdése szerinti – az alábbiak szerint részletezett – eljárást jelenti.

3. Kivételt jelent a tárgyaláson kívüli elbírálás főszabálya alól a Pp. hatálya alá tartozó ügyekben is az az eset, amikor a másodfokú bíróság a Pp. 376. § (1) bekezdés c) pontja alapján dönt úgy, hogy a bizonyítás foganatosítása érdekében a veszélyhelyzet ellenére is elengedhetetlen a tárgyalás tartása, illetve ez okból a tárgyaláson kívüli elbírálás során is áttérhet a tárgyaláson való elbírálásra. A feleket ilyen döntés esetén a Veir. 29. § (2) bekezdésében szabályozott esetkörrel megegyezően tájékoztatni kell arról is, hogy ez az adott helyzetben a Veir. 21. § (3) és (4) bekezdése szerinti eljárást jelenti.

4. A Veir. 29. § (2) bekezdésének a „korábbi kérelem alapján már kitűzött tárgyalások” fordulata egyrészt az 1952-es Pp. alkalmazásában magában foglalja azt az esetkört is, amikor a felek ilyen kérelmet nem terjesztettek elő, lévén, hogy a már kifejtettek szerint a hallgatásukat kell tárgyalás tartására irányuló kérelemnek tekinteni. Másrészt, mivel a tárgyaláson kívüli elbírálásról szóló döntés lehetősége ez esetben közvetlenül a veszélyhelyzetből fakad, a másodfokú bíróság hozhat ilyen döntést akkor is, ha egyébként a felek ez irányú kérelme nélkül, maga rendelkezett úgy, hogy tárgyalást tart. Ez alól kivételt jelent, ha van olyan eljárási

cselekmény, ami feltétlenül igényli ebben a sajátos helyzetben is a tárgyalás megtartását (pl. a tanúbizonyítás lefolytatása).

5. Ha a másodfokú bíróság a már tárgyalásra kitűzött ügyben (értve ez alatt a kitűzött, de a rendkívüli ítélkezési szünetre tekintettel elhalasztott ügyeket is) a tárgyaláson kívüli elbírálásról dönt, e döntéséről a Veir. 29. § (2) bekezdés második mondata alapján köteles értesíteni a peres feleket. Egyidejűleg a 29. § (3) bekezdése értelmében tájékoztatni kell őket arról, hogy az értesítést követően 15 napon belül benyújtott közös kérelmük alapján a bíróság tárgyalást tart, amelynek során a 21. § (3)-(4) bekezdése szerint jár el. Megjegyzendő, hogy az 1952-es Pp. hatálya alá tartozó ügyekben ez a 15 napos határidő nem érinti az 1952-es Pp. 244. § (2) bekezdésében írt határidőket.

A Veir. 21. § (3) bekezdése a tárgyalás megtartásának módjára látszólag egy sorrendet is felállít. Ebből viszont csupán az következik, hogy ha nem adottak a feltételek a tárgyalás elektronikus eszköz útján történő megtartására, az nem jelenti a határozathozatal akadályát, hanem a 21. § (3) és (4) bekezdésben írt egyéb nyilatkozattételi módok alkalmazása előtt nyitja meg a lehetőséget. Ebben a kérdésben – a másodfokú tárgyalás keretében szükségessé váló eljárási cselekmények jellegétől (a felek személyes meghallgatása, egy szakértői vélemény kiegészítése vagy szakértők együttes meghallgatásának szükségessége, tanú meghallgatása vagy tanúk, illetve a fél és a tanúk szembesítése stb.) függően – a bíróság dönt.

Az így kitűzendő tárgyalás előkészítésének gyorsítása érdekében a „többkörös levelezéseket” elkerülendő célszerűnek látszik megkívánni a felektől, hogy már a tárgyalás tartására irányuló közös kérelmükben nyilatkozzanak arról is: milyen informatikai eszközök állnak a rendelkezésükre; a jogi képviselők felhívhatók arra, hogy az e-tárgyalás megtartásához szükséges adatokat jelentsék be, az erre vonatkozó nyilatkozataikat tegyék meg.

6. A Veir. 29. § (3) bekezdése ugyan csak a 21. § (3)-(4) bekezdésének alkalmazását írja elő, ez azonban nem zárja ki a 27-28. §-okban foglalt alkalmazását sem a másodfokú eljárásban. Az előző pontokban foglaltakból következő, az elsőfokú eljárásra kiható elvárás, hogy az elsőfokú ítélet perorvoslati része a Veir. 20. §-ára utalással terjedjen ki arra is: a felek a veszélyhelyzet ideje alatt tárgyalás tartását nem kérhetik. Az ítélet indokolásában erre a záró rész előtt javasolt röviden, a jogszabályhely feltüntetésével utalni.

2/2020. (IV. 30.) PK vélemény veszélyhelyzet ideje alatt az elektronikus kép és hang továbbítására alkalmas eszköz útján megtartott tárgyalás feltételeiről

A veszélyhelyzet ideje alatt érvényesülő egyes eljárásjogi intézkedésekről szóló 74/2020. (III. 31.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Veir.) – a bíróságok biztonságos működésének biztosítása érdekében, a közvetlen személyes kapcsolatok csökkentésének célkitűzését szem előtt tartva – speciális szabályokat tartalmaz mind a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: 1952-es Pp.), mind a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) hatálya alá tartozó ügyekre. Ha a Veir. valamely kérdéssel összefüggésben rendelkezést tartalmaz, úgy azt kell elsődlegesen alkalmazni, vagyis a Pp. és az 1952-es Pp. rendelkezései figyelmen kívül maradnak. A speciális és a perrendi szabályok alkalmazása összhangjának megteremtése és ezzel az ügyek zavartalan – elektronikus úton történő – elbírálásának elősegítése érdekében a Kúria Polgári Kollégiuma a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény (a továbbiakban: Bszi.) 27. § (1) bekezdése alapján a következő

véleményt

nyilvánítja.

1. A Veir. alkalmazásában a civilisztikai ügyekben a más elektronikus kép és hang továbbítására alkalmas eszköz útján csak akkor tartható tárgyalás (a továbbiakban: e-tárgyalás), ha az ehhez szükséges technikai feltétel a bíróság tagjain kívül minden – a tárgyalásra idézendő – személynek rendelkezésére áll. A bíróságnak hivatalból kell vizsgálnia ezeket a feltételeket, és ha minden érintettnek rendelkezésére áll, az e-tárgyalás kitűzhető. A felek, közreműködők és más személyek részvételének az e-tárgyaláson az a feltétele, hogy a bíróság felhívására előzetesen bejelentsék az e-mail címüket, és az, hogy rendelkezzenek internet-kapcsolattal és olyan eszközzel, amely alkalmas a kép és hang egyidejű továbbítására.

2. Az e-tárgyalás megtartása akkor mellőzhető, ha az ehhez szükséges technikai feltételek nem biztosítottak, vagy ha a tárgyaláson olyan eljárási cselekmény foganatosítása szükséges, amely az e-tárgyaláson nem biztosítható személyes közreműködést igényel.

3. Az e-tárgyalások során továbbra is alkalmazni kell – a Veir.-ből fakadó eltérésekkel – a tárgyalásra szóló idézésnek az 1952-es Pp.-ben és a Pp.-ben írt szabályait.

4. Az e-tárgyalásra is megfelelően alkalmazható a Pp. 624. § (2) bekezdése, amely szerint az elektronikus hírközlő hálózat útján történő meghallgatás esetén a tárgyalás nyilvánosságára vonatkozó rendelkezéseket kell alkalmazni azzal, hogy a nyilvánosságot a tárgyalás „kitűzött helyszínén” kell biztosítani, ami a bíró jelenléti helyét jelenti. Zárt tárgyalás tartásának akkor állnak fenn a feltételei, ha a bíróság felhívására az eljárás résztvevői (felek, tanú) úgy nyilatkoznak, hogy náluk is fennállnak a nyilvánosság kizárásának a feltételei.

5. A bíróság az e-tárgyalásról is köteles jegyzőkönyvet készíteni.

6. Az e-tárgyaláson is lehetséges a felek és a tanú (tanúk) szembesítése.

7. A bíró az e-tárgyaláson – ha ennek fennállnak a feltételei – a tárgyalást berekeszti, az ítélet kihirdetésére viszont a tárgyaláson már nem kerül sor, a bíróság az ítéletet tárgyaláson kívül hozza meg.

1. A Veir. 21. § (3) bekezdése alapján a civilisztikai ügyekben a tárgyalást lehetőség szerint elektronikus hírközlő hálózat vagy más elektronikus kép és hang továbbítására alkalmas eszköz útján kell megtartani. Az elektronikus hírközlő hálózat igénybe vételét a polgári perrendtartás szabályozza (1952-es Pp. 394/N-394/P. §, Pp. 622-627. §). Bár a Veir. nem utal ezek alkalmazására, célszerű ezt a szabályozást is figyelembe venni a más elektronikus kép és hang továbbítására alkalmas eszköz útján tartott tárgyalásoknál (a továbbiakban: e-tárgyalás).

A Veir. ugyan nem határozza meg tételesen azokat a szempontokat, hogy mikor biztosítottak az e-tárgyalás szerinti feltételek, azonban ez nem is szükséges. Az e-tárgyalás tartásának „előfeltétele” a bíróság és a felek számára rendelkezésre álló megfelelő technikai eszköz.

A bíróságok egységesen a Skype for Business-t tudják alkalmazni azon eljárási cselekmények esetében, ahol a személyes közreműködés ilyen módon kiváltható. A Skype for Business ugyanis alkalmas a személyazonosítás biztosítására, ha a technikai feltételek a bíróságon adottak.

E-tárgyalás csak akkor tartható, ha erre a bíróság tagjain kívül minden – a tárgyalásra kötelezően idézendő – személynek rendelkezésére áll az ehhez szükséges technikai feltétel. Ezt a tárgyalásra idézendő személyek előzetes nyilatkozata alapján lehet megállapítani. Az eszköz,

illetve a program fajtája között a felek nem válogathatnak, azt a bíróságnak kell előre meghatározni.

A bíróságnak hivatalból kell vizsgálnia ezeket a feltételeket, és ha minden érintettnek rendelkezésére áll, – a Veir. eltérő rendelkezése hiányában – hivatalból köteles e-tárgyalást tartani. A Veir. megalkotásának célja, a személyes kontaktusok elkerülése ugyanis ezzel biztosítható.

A felek, közreműködők és más személyek részvételének a Skype útján tartott e-tárgyaláson az a feltétele, hogy a bíróság felhívására előzetesen bejelentsék az e-mail címüket, valamint, hogy rendelkezzenek internet kapcsolattal és olyan mobil eszközzel, amely alkalmas a kép és hang továbbítására.

Az e-kapcsolattartásra kötelezetteket (jogi képviselők, gazdálkodó szervezetek) akkor is fel kell hívni, hogy nyilatkozzanak arról: a technikai feltételek rendelkezésükre állnak-e, ha a bíróság ismeri az e-mail címüket, mert abból a feltételek megléte még nem következik automatikusan. A felhívásnak célszerű azt a tájékoztatást is tartalmaznia, hogy amennyiben nincs lehetőség az e-tárgyalás tartására, annak mi lesz a jogkövetkezménye, illetve, hogy ha a megadott határidőn belül nem nyilatkoznak a felhívásra, a bíróság úgy tekinti, hogy nem állnak rendelkezésre a technikai feltételek.

Annak nincs akadálya, hogy a jogi képviselő nyilatkozzon a fél, illetve a tanúként bejelentett személy vonatkozásában is ezekről a feltételekről, amennyiben ismeri ezeket.

Ha a fél és a jogi képviselője vállalja, hogy egy helyiségben tartózkodik és ugyanazt az eszközt használja, ez önmagában nem akadályozza az e-tárgyalás megtartását. Lehetnek olyan esetek, amikor a bírónak a rendelkezésére álló egyéb adatok ismeretében egyedileg kell majd arról döntenie, hogy fennáll-e a technikai feltétel (ilyen lehet például, ha a felek az egyező akaratnyilvánítással történő házasság felbontása iránti perben bejelentik, hogy bár külön e-mail címmel rendelkeznek, de egy lakásban élnek, és csak egy ilyen eszközük van, amelyen közösen kívánnak nyilatkozni).

A Pp. alapján indult perekben célszerű ezeket az adatokat, nyilatkozatokat már a perfelvétel lezárását megelőzően beszerezni, mivel a Veir. 21. § (2) bekezdése alapján nem tartható perfelvételi tárgyalás, a nyilatkozatokat pedig írásban kell megtenni. Tanúbizonyítás esetén is célszerű már a perfelvételi szakban megkövetelni a féltől ezeknek az adatoknak a bejelentését, ha pedig a fél nem ismeri, felhívható írásban is a tanú ennek bejelentésére. Ez nem minősül a tanúbizonyítás lefolytatásának, amire az érdemi tárgyalási szakban kerülhet sor, ugyanakkor elősegíti az eljárás észszerű időn belüli befejezését.

Ha a bíróság a szakértőt a szakvélemény írásbeli előterjesztésére hívja fel, szükséges arra is kitérni, hogy az e-tárgyalás tartásához szükséges technikai feltételekről nyilatkozzon a szakvéleménye előterjesztésekor.

2. Az e-tárgyalás megtartása akkor mellőzhető, ha az ehhez szükséges technikai feltételek nem biztosítottak. Ebben az esetben a nyilatkozatokat írásban vagy a személyazonosítást lehetővé tevő más elektronikus eszköz igénybevétele útján kell beszerezni, és ez utóbbi esetben szükség szerint jegyzőkönyvet is kell készíteni.

Az e-tárgyalás megtartása akkor is mellőzhető, ha az eljárási cselekmény lefolytatása olyan személyes közreműködést igényel, ami a Veir. 21. § (3) bekezdése szerinti módon nem fogantatható. Ez esetben a Veir. 21. § (4) bekezdése szerint kell eljárni.

3. Az e-tárgyalásoknál továbbra is alkalmazni kell – a Veir.-ből fakadó eltérésekkel – a tárgyalásra szóló idézés perrendi szabályait, ezért e-tárgyalás kitűzése esetén sem mellőzhető az idézés.

Az idézésen a tárgyalás helye helyett értelemszerűen a tárgyalás megtartásának a pontos módját kell feltüntetni. A tárgyalásra idézett személyeket célszerű tájékoztatni, hogy a megjelölt kép és hang továbbítására alkalmas eszköz kizárólag csak a tárgyalás idejére vehető igénybe a bírósággal történő kommunikáció céljából, a tárgyalásról tilos kép- és hangfelvétel készítése. Az idézésben a címzettnek nem kell előírni az eszköz és a program használatának a módját, de arról tájékoztatni kell, hogy a „skype értekezlet”-ről külön kap egy linken értesítést, valamint célszerű mellékelni az OBH által készített tájékoztatónak a „skype értekezlethez való becsatlakozás külsős ügyfeleknek” szülő leírást.

Az idézésnek tartalmaznia kell az e-tárgyalásról való távolmaradás következményeit is, és célszerű azt a tájékoztatást is megadni, hogy a fél kérheti a tárgyalás/érdemi tárgyalás távollétében való megtartását (például 1952-es Pp. 135-136. §, Pp. 223. §). A Pp. hatálya alá tartozó peres eljárásokban ugyanis az érdemi tárgyalási szakban már mindkét fél kérheti a tárgyalás távollétében történő megtartását, de ez – amennyiben az eljárás a Pp. 121. § (1) bekezdés b) pontja alapján nem szünetel – a Pp. 190. § (2) bekezdése szerinti jogkövetkezményeket eredményezi.

Közreműködők esetén pedig a velük szemben a tárgyalás elmulasztása esetén alkalmazható kényszerítő eszközök közül alkalmazható rendelkezésekről kell tájékoztatást adni (például a pénzbírsággal sújtás, de a Pp. 272. § (1) bekezdés c) pont szerinti elővezetés nyilvánvalóan nem alkalmazható).

4. Az e-tárgyalásra is megfelelően alkalmazható a Pp. 624. § (2) bekezdése, amely szerint az elektronikus hírközlő hálózat útján történő meghallgatás esetén a tárgyalás nyilvánosságára vonatkozó rendelkezéseket kell alkalmazni azzal, hogy a nyilvánosságot a tárgyalás „kitűzött helyszínén”, a veszélyhelyzeti érintkezés szabályainak betartásával (személyes távolság tartása, védőfelszerelés alkalmazása) kell biztosítani. Ez ilyen esetben is a bíró jelenléti helyét jelenti, nem a felek és más perbeli személy jelenléti helyét. A zárt tárgyalás feltételeinek biztosítása speciális. Ebben az esetben a bírónak be kell szereznie a résztvevők (peres felek, tanú) nyilatkozatát, hogy náluk is fennállnak a nyilvánosság kizárásának a feltételei. Ha erről nyilatkoznak, akkor a bíró azt rögzíti a jegyzőkönyvben, hogy biztosítottak a zárt tárgyalás feltételei.

5. Eltérő törvényi rendelkezés hiányában a bíróság az e-tárgyalásról is köteles jegyzőkönyvet készíteni. Bár a Pp. alapján az érdemi tárgyalási szakban is az írásbeli jegyzőkönyvvezetés a főszabály, ugyanakkor bármelyik fél kérelmére, vagy a bíróság rendelkezése alapján az eljárási cselekményről – ha a technikai feltételek rendelkezésre állnak – a képet és hangot egyidejűleg rögzítő folyamatos felvételt kell készíteni (a Skype for Business az eljárási szabályoknak megfelelő jegyzőkönyv készítésére jelenleg nem alkalmas). Az e-tárgyalásról ezért a jegyzőkönyv készülhet jegyzőkönyvvezető közreműködésével, illetve hangfelvétel útján is. Célszerű e tényen kívül a jegyzőkönyvben röviden utalni arra is, hogy ez mit is jelent, nyilvánvalóvá téve azt, hogy nincs különbség ahhoz képest, mint ha személyesen jelen lenne a fél a kitűzött tárgyalás helyszínén. A jegyzőkönyv a polgári és közigazgatási bírósági eljárás anyagát rögzítő felvétel alkalmazásának részletes szabályairól szóló 24/2017. (XII. 22.) IM rendelet 2. § b) pontja szerinti módon, a hangfelvételre vonatkozó rendelkezések szerint készíthető el. Az e-tárgyalásról felvett tárgyalási jegyzőkönyvben – az idéző végzéssel összhangban – az e-tárgyalás helye helyett az e-tárgyalás megtartásának módját kell feltüntetni.

6. Az e-tárgyaláson is lehetséges a peres felek és a tanú (tanúk) szembesítése, mivel nem kell fizikailag egy térben lenniük. Erre akkor nem kerülhet sor, ha a tanú nem rendelkezik olyan e-eszközzel, amelyen keresztül a meghallgatása fogatosítható.

Tanúk esetén az azonosításhoz akár az idézésben is adható olyan „kód”, amellyel ellenőrizhető a személyazonosságuk a személyi adataikon túlmenően.

7. A Veir. 28. § (2) bekezdése alapján a bíróság az ítéletet tárgyaláson kívül hozza meg. Ezért a bíró az e-tárgyaláson – ha ennek fennállnak a feltételei – be is rekeszti a tárgyalást, az ítélet kihirdetésére viszont már nem kerül(het) sor.

3/2020. (IV. 30.) PK vélemény a hozzátartozók közötti erőszak miatt alkalmazható megelőző távoltartás elrendelésére irányuló polgári nemperes eljárásra irányadó szabályoknak a veszélyhelyzet ideje alatt történő alkalmazásáról

A veszélyhelyzet ideje alatt érvényesülő egyes eljárásjogi intézkedésekről szóló 74/2020. (III. 31.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Veir.) – a bíróságok biztonságos működésének biztosítása érdekében, a közvetlen személyes kapcsolatok csökkentésének célkitűzését szem előtt tartva – speciális szabályokat tartalmaz mind a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: 1952-es Pp.), mind a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) hatálya alá tartozó ügyekre, 30. §-a pedig a bírósági hatáskörbe tartozó polgári nemperes eljárások, így a hozzátartozók közötti erőszak miatt alkalmazható távoltartásról szóló 2009. évi LXXII. törvényben (a továbbiakban: Hketv.) szabályozott megelőző távoltartás elrendelésére irányuló polgári nemperes eljárás hatálya alá tartozó ügyekre is. Ha a Veir. valamely kérdéssel összefüggésben rendelkezést tartalmaz, úgy azt kell elsődlegesen alkalmazni, vagyis a Pp. és az 1952-es Pp. rendelkezései figyelmen kívül maradnak. A speciális és a perrendi szabályok alkalmazása összhangjának megteremtése és ezzel az ügyek zavartalan elbírálásának elősegítése érdekében a Kúria Polgári Kollégiuma a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény (a továbbiakban: Bszi.) 27. § (1) bekezdése alapján a következő

véleményt

nyilvánítja.

- 1. A Veir. 21. § (3) és (7) bekezdését a Hketv. 15. § (1)-(3) bekezdéseire is alkalmazni kell.**
- 2. A Veir. 21. § (3) bekezdése, illetve a Veir. 21. (7) bekezdése szerint akkor tekinthető elektronikus hírközlő hálózat vagy más elektronikus kép és hang továbbítására alkalmas eszköznek a viber, skype vagy egyéb informatikai alkalmazás számítástechnikai eszközön való felhasználása, ha az a meghallgatott személy képmását és hangját egyidejűleg továbbító videóhívás mellett kerül alkalmazásra.**
- 3. A Veir. 21. § (3) bekezdése, illetve a Veir. 21. § (7) bekezdése szerinti írásbeli nyilatkozatok beszerzése kizárólag akkor lehetséges, ha mindkét fél rendelkezik elektronikus levelezési címmel, illetve a kérelmező az elektronikus kapcsolattartást választotta vagy elektronikus kapcsolattartásra köteles. A bíróság köteles előírni a bántalmazó számára az elektronikus kép és hang továbbítására alkalmas eszköz alkalmazását a bíróság által meghatározott időpontban, ha annak feltételei a bántalmazó számára adottak, illetve annak feltételeit a bántalmazó biztosítani tudja.**
- 4. A Veir. 21. § (3) és (7) bekezdése alkalmazhatóságának hiányában kerülhet sor a Hketv. 15. § (1) bekezdése szerint a rendőrség megkeresésére az idézés és a kérelem kézbesítése iránt.**

5. A bíróság mellőzheti a Hktv. 15. § (7) bekezdése szerint a felek egymás jelenlétében történő meghallgatását akkor is, ha azt az igénybe venni kívánt elektronikus kép és hang továbbítására alkalmas eszköz alkalmazása teszi szükségessé.

6. A felek személyes megjelenésre idézése csak akkor szükséges, ha a meghallgatás másként nem foganatosítható a Veir. rendelkezései szerint.

7. Javasolt a rendőrség közreműködését kérni a bántalmazót távoltartás hatálya alá helyező határozat kézbesítéséhez. Ennek előrelátható – vagy tényleges – sikertelensége esetén a bíróság köteles az ilyen határozatot a postai szolgáltató útján, a hivatalos iratok kézbesítésére vonatkozó jogszabályok szerint a címzettek részére történő kézbesítés mellett a címzettek elektronikus levélcímének elérhetősége esetén elektronikus levélben, ennek hiányában, a telefonszámuk ismerete esetén a telefonos rövid üzenetszolgáltatás keretében küldött üzenethez (sms) elektronikusan mellékelve is megküldeni.

1. A Veir. megalkotásának alapvető célja az volt, hogy a veszélyhelyzet idejére – a bíróságok működését biztosítva – a személyes érintkezések számának csökkentése mellett teremtsen meg a bírósági eljárások lefolytatásának a feltételeit. Ennek megfelelően a 30. § (1) bekezdése a kivételek körébe nem vont, valamennyi nemperes eljárásra irányadó. Ebből – figyelembe véve a Hktv. vonatkozásában a veszélyhelyzet idejére kimondott sajátos rendelkezések hiányát is – az a következtetés vonható le, hogy a Hktv. hatálya alá tartozó polgári nemperes eljárások körében is alkalmazandók a Veir.-nek a tárgyalás tartására és a személyes meghallgatás helyettesítésére irányuló rendelkezései, a Veir. 21. § (3) és (7) bekezdései.

2. A Hktv. 15. § (1)-(2) bekezdéseiben megjelenő jogalkotói szándék értelmezése során abból kell kiindulni, hogy a bíróságnak kötelező meghallgatást tartani, amelyen megkísérli a felek személyes meghallgatását. A meghallgatásra a Veir. 30. §-ának utaló rendelkezése alapján a nemperes eljárás jellegéből adódó eltérésekkel alkalmazni kell a Veir. peres eljárásra irányadó rendelkezéseit, így a Veir. 21. § (3) bekezdését. Ez alatt kell érteni különösen a skype vagy viber útján való meghallgatást is, ha ennek a feltételei rendelkezésre állnak. A telefonos meghallgatás (például viber) is elképzelhető, mert ez a forma alkalmas kép és hang továbbítására video hívásnál, ha a hivatali telefonon van ilyen lehetőség is. 3. A Hktv. 15. § (6) bekezdése szerint az eljárást hivatalból indult eljárás esetén a rendőrség által elrendelt ideiglenes megelőző távoltartás kezdő időpontjától számított három napon belül, kérelemre indult eljárás esetén a kérelem beérkezésétől számított három munkanapon belül le kell folytatni. Ezek olyan rövid határidők, amelyek alatt nincs reális esélye annak, hogy a sikeres vagy sikertelen postai kézbesítés visszaigazolása a bírósághoz megérkezzen. Az elektronikus levelezés során az írásbeli nyilatkozat beszerzésének pedig értelemszerűen objektív feltétele, hogy mindkét fél rendelkezzen elektronikus levelezési címmel.

3. A Veir. és a Hktv. céljainak érvényesülését szolgálja a két jogszabály olyan értelmezése, amely szerint a bíróság kötelezettsége a bántalmazó számára az elektronikus kép és hang továbbítására alkalmas eszköz használatának előírása. A bántalmazó tisztességes eljáráshoz való jogából fakadóan azonban ennek garanciális kritériuma az, hogy a bántalmazó rendelkezik ilyen eszközzel, vagy előreláthatóan tudja biztosítani ezt a feltételt.

4. A Hktv. 15. § (1) bekezdése kizárólag az idézés kézbesítésénél nevesíti a rendőrség közreműködését, azonban a bántalmazó esetében – ha a kérelmet is kézbesíteni kell – a kérelmet is ide kell érteni, hiszen a kérelem ismerete nélkül nem várható el, hogy nyilatkozzon a felhívásra. A bíróság jogosult a rendőrség közreműködését kérni az idézés és kérelem

kézbcsítéséhez. A bíróság az idzésben tájékoztatja a bántalmazót arról is, hogy a kérelemre írásban – ideértve az elektronikus levelet is – juttassa el a nyilatkozatát és észrevételeit, vagy személyesen jelenjen meg a bíróságon a kitűzött időpontban meghallgatásra.

5. A Veir. nem teszi kötelezővé a nyilatkozatok egyidejű, egymás jelenlétében történő beszerzését, ezért dönthet úgy a bíróság, hogy a Hketv. 15. § (7) bekezdése folytán mellözi a felek egymás jelenlétében történő meghallgatását, vagyis akár a bíróságon is folyhat a meghallgatás két külön helyiségben a hivatali skype-on keresztül.

6. A Veir. rendelkezései módosítják a Hketv.-t. Így a Hketv. szerinti „kötelező” személyes meghallgatás a Veir. alkalmazásában azonosítható azzal, hogy „szükséges” a felek meghallgatása. Ezt az értelmezést támasztja alá különösen az is, hogy a Hketv. 15. § (2) bekezdése az ott meghatározott esetben a felek személyes meghallgatása nélkül is megengedi az ügy érdemi eldöntését. A járványügyi intézkedések hatékonysága megköveteli, hogy amennyiben a skype vagy más elektronikus hang- és képfelvételt lehetővé tevő rendszer a kérelmező rendelkezésére áll, a meghallgatás azon keresztül történjen. A bíróság épületében történő meghallgatás nem szolgáltat a bíró számára többletinformációt, így a kérelmező érdekeit sem veszélyezteti jobban annak elmaradása.

7. Elektronikus úton történő meghallgatás esetén a határozat nem kézbesíthető a kérelmezőnek papír alapon. A határozat időszerű kézbesítésének viszont kiemelt jelentősége van a kérelmező számára, mert ezzel tudja igazolni a hatóságok felé, hogy a bántalmazó távoltartás hatálya alatt áll. A Hketv. 16. § (3) bekezdés második és harmadik mondata szerint, ha a meghallgatáson a bántalmazó nem jelent meg, a bíróság – szükség esetén faxon vagy elektronikus úton – a rendőrség útján intézkedik a kézbesítésről. A rendőrség köteles a határozat kézbesítéséről gondoskodni és a kézbesítés megtörténtéről a bíróságot haladéktalanul tájékoztatni. E rendelkezés analógiájára hivatkozással indokolt a rendőrség közreműködését kérni a kérelmezőnek való kézbesítés körében is. Ha ez nem biztosítható, akkor indokolt az elektronikus levélben, ennek hiányában akár szöveges telefonos üzenetben (sms-ben), fájlsatolással történő közlés addig, amíg a papír alapú kézbesítés meg nem történik. A jogalkotói cél ugyanis nem más, mint a bántalmazott jogvédelmének időszerű elősegítése.

3. sz. melléklet

A Kúria 2020. évi ügyforgalmi adatai

1. Az ügyérkezés, a befejezés, a folyamatban maradt ügyek általános tendenciái az előző három év viszonylatában	2
2. Az ügyforgalmi adatok alakulása az egyes szakágakban	5
2.1. Büntető Kollégium	5
2.2. Közigazgatási Kollégium	6
2.3. Polgári Kollégium	7
2.3.1. Polgári Szakág	7
2.3.2. Gazdasági Szakág	8
2.3.3. Munkaügyi Részkollégium	9
2. Az időszerűségi adatok – különösen az éven túl folyamatban maradt ügyek - alakulása	9
3. A soron kívüli ügyek	11
3.1. Büntető Kollégium	11
3.2. Közigazgatási Kollégium	11
3.3. Polgári Kollégium	12
4. A Kúria 2020. évi ügyforgalmi statisztikai jelentése (ún. L minta)	13

1. Az ügyérkezés, a befejezés, a folyamatban maradt ügyek általános tendenciái az előző három év viszonylatában

Az alábbi táblázatban az egyes szakágak összesített (valamennyi ügytípus adatainak egybeszámításával képzett) ügyforgalmi adatai olvashatók. A Közigazgatási Kollégium adataiban a választási ügyek adatai is szerepelnek.

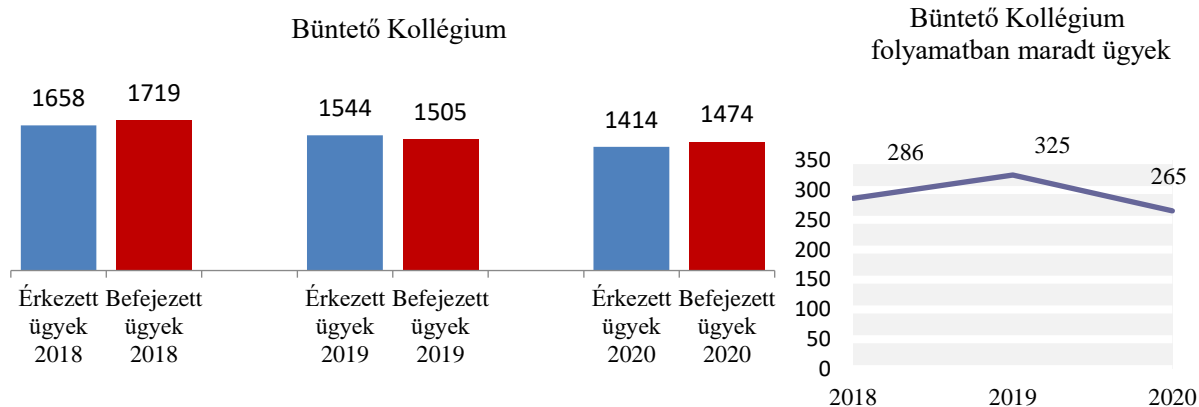
A Kúria ügyforgalmi adatai 2018-2020. évben

	2018			2019			2020		
	Érkezett	Befejezett	Folyamatban	Érkezett	Befejezett	Folyamatban	Érkezett	Befejezett	Folyamatban
Büntető Kollégium	1658	1719	286	1544	1505	325	1414	1474	265
Közigazgatási Kollégium	2125	1909	1210	2147	2537	820	3140	3416	544
Közigazgatási Kollégium Önkormányzati ügyek	42	40	8	41	45	4	37	34	7
Polgári Kollégium Polgári Szakág	2617	2820	1613	2150	2393	1370	1708	2267	811
Polgári Kollégium Gazdasági Szakág	572	647	297	451	503	245	467	500	212
Polgári Kollégium Munkaügyi Szakág	572	727	320	372	511	181	195	310	66
Jogegységi panaszügyek *	-	-	-	-	-	-	6	5	1
Összesen	7586	7862	3734	6685	7494	2945	6967	8006	1906

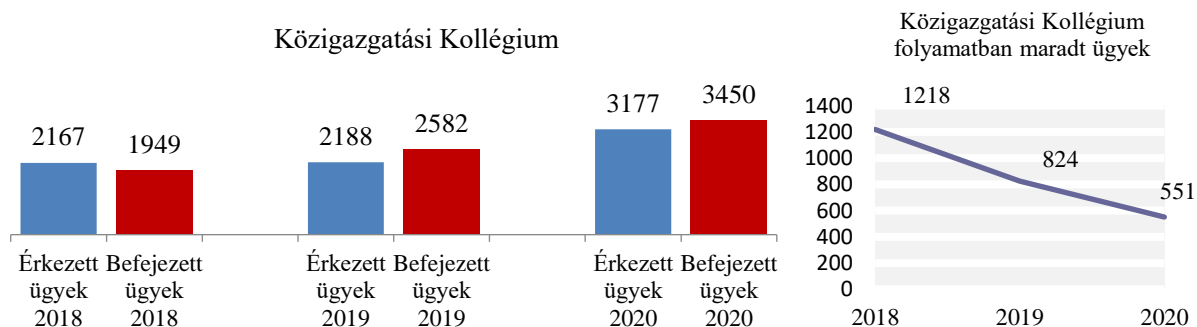
* 2020. július 1-jétől a Kúrián jogegységi panaszügyeket is elbírálnak.

A táblázat adatainak elemzéséből megállapítható, hogy a Büntető Kollégium utolsó évi érkezése nem érte el sem a 2018-as, sem a 2019-es év érkezési adatait. A befejezések száma szintén csökkent az előző két év adataihoz képest.

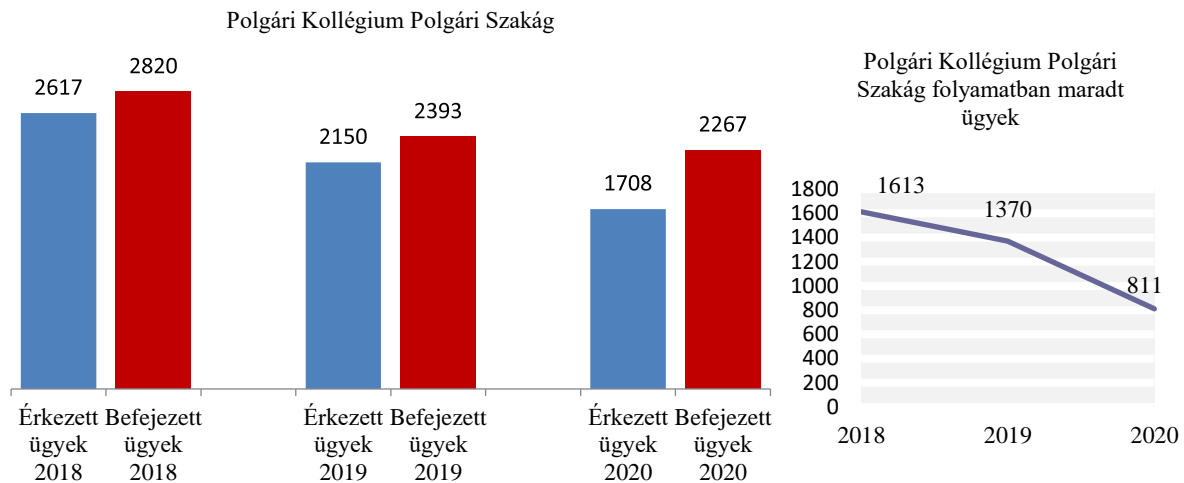
2020. évben az előző évekhez képest alacsonyabb érkezési és befejezési mutatók tapasztalhatók, de jól látható, hogy a befejezések száma meghaladta az érkezések számát, ebből kifolyólag a folyamatban maradt ügyek száma a 2019. évi adathoz képest csökkent.

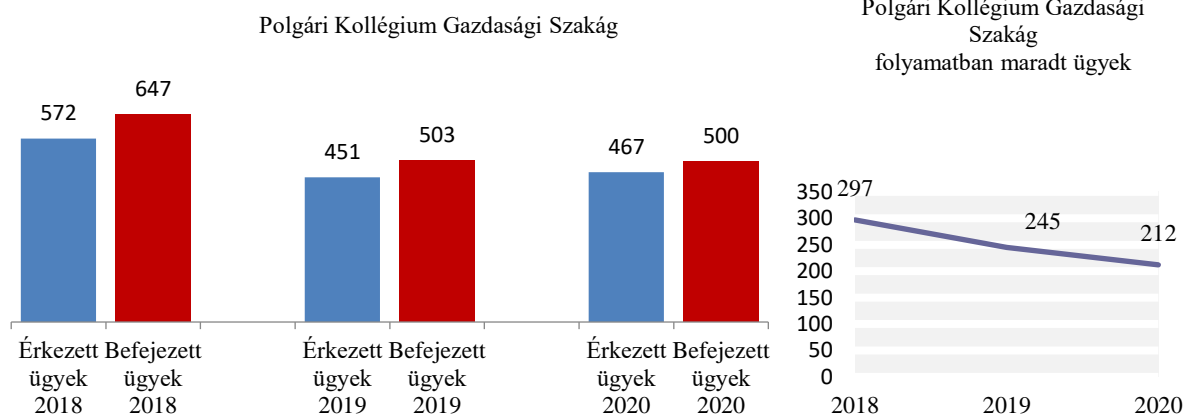
A fenti oszlopdiagram a Büntető Kollégium utolsó hároméves összesített érkezési és befejezési adatait mutatja be, amelyekből megállapítható, hogy az utolsó három évet tekintve 2020. évben volt a legalacsonyabb mind az érkezés, mind a befejezés. A 2018. évi, legmagasabb számadatakhoz képest a 2020. évi érkezések száma 15%-os csökkenést, a befejezések száma ugyancsak 15%-os csökkentést mutat. A folyamatban maradt ügyek száma a 2018. évhez képest 18%-kal csökkent.

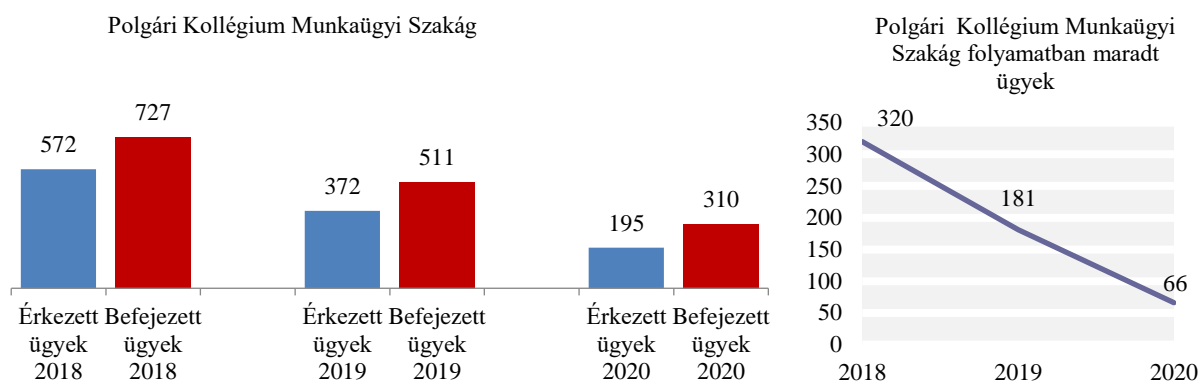
A fenti oszlopdiagram a közigazgatási ügyszak utolsó hároméves összesített érkezési és befejezési adatait mutatja meg, míg a grafikonon a folyamatos ügyek számának előző évhez mért erőteljes csökkenése látható. Az Eftv. ugyanakkor 2020. április 1-jei hatállyal jelentősen átalakította a közigazgatási bíráskodás rendszerét. Az akkor hatályba lépő szabályok szerint közigazgatási (és közszolgálati) ügyekben megszűnt a törvényszékek és ítéltáblák másodfokú hatásköre, és a Kúria vált általános másodfokú bírósággá. Szintén megszűnt a törvényszékek elsőfokú hatásköre a gyülekezési jog gyakorlásával kapcsolatos bírósági eljárásokban, és ezekben – a felosztatás kivételével – immár első és végső fokon is a Kúria jár el. Ennek megfelelően a 2020. április 1-jén még folyamatban lévő közszolgálati jogvitákban másodfokon a Kúria is eljár, a közigazgatási és munkaügyi bíróságok által hozott határozatokkal szemben 2020. április 1-jén vagy azt követően előterjesztett fellebbezéseket már a Kúria volt köteles elbírálni, ami a 2020-as évben a fellebbezett peres és nem peres ügyek számának ugrásszerű emelkedését eredményezte. 2020-ban a Kúriára érkezett ügyek 45,6%-a (!) a Közigazgatási Kollégiumba érkezett.

A fenti oszlopdiagram a Polgári Kollégium Polgári Szakágának utolsó három éves összesített érkezési és befejezési adatait mutatja meg. A Kollégium befejezett ügyeinek száma 2020-ban ismét meghaladta az érkezők számát, ugyanakkor az utóbbi három év tekintetében a 2020. évi befejezés volt a legalacsonyabb. A 2018. évi, legmagasabb érkezőszámhoz képest a 2020. évi érkezők száma 35%-kal esett vissza (a 2019. évhez viszonyítva 21%-os visszaesés tapasztalható). A befejezett ügyek száma – az előző évi magasabb érkezőre figyelemmel – mindössze 5,3 %-kal csökkent. Az érkező ügyek számának nagymértékű visszaesése és a befejezőszám kismértékű csökkenése eredményeként a folyamatban maradt ügyek száma a 2018-as évhez képest a felére csökkent.

A fenti oszlopdiagram a Gazdasági Szakág utolsó három évi érkezési és befejezési adatait mutatja meg, míg a grafikonon a folyamatban maradt ügyek számának folyamatos csökkenése látható. A Polgári Kollégium Gazdasági Szakágában a 2018. évi magasabb ügyérkezési és -befejezési adatokhoz képest a 2020-as évben is szignifikáns csökkenés figyelhető meg mind az érkezők, mind a befejezők számában. A 2020. évi befejezők száma csaknem megegyezik az előző évi befejezőszámmal. Az érkezők számát meghaladó befejezőszám következménye a folyamatban maradt ügyek számának csökkenése.

A fenti oszlopdiaagramon a Munkaügyi Szakág utolsó három évi érkezési és befejezési adatai láthatók. A 2020-as évben az érkezők száma az előző két évhez képest jelentős mértékben csökkent (a 2018. évi adathoz képest 66%-os arányú a csökkenés), ami a társadalombiztosítási és jogviszonyból eredő ügyek eddigi munkaügyi szakágból való közigazgatási ügyszakba való átkerüléséből adódik. A befejezések száma 2020-ban 57%-kal volt kevesebb a 2018. évi befejezéshez képest. Az alacsonyabb érkezőszám, és a 2019. évi érkezéshez képest magasabb befejezés együttes hatásaként a folyamatban maradt ügyek száma nagymértékben csökkent.

2. Az ügyforgalmi adatok alakulása az egyes szakágakban

2.1. Büntető Kollégium

- 2019. évről áthozott ügyek száma:	325
- 2020. évben érkezett ügyek száma:	1414
befejezett ügyek száma:	1474
folyamatban maradt ügyek száma:	265

Ügycsoportonkénti bontásban:

Érkezett ügyek:

felülvizsgálat (Bfv.):	952
törvényességi (Bt.)	8
fellebbezett (Bpkf+Hkf)	326
harmadfok (Bhar.)	22
bíróság kijelölése (Bkk.)	54
kifogás (Bkif.)	0
semmisségi (Bs)	11
peren kívüli (Bpk)	41
Összesen:	1414

Befejezett ügyek:

felülvizsgálat (Bfv.):	1010
törvényességi (Bt.)	14

fellebbezett (Bpkf+Hkf)	317
harmadfok (Bhar)	19
bíróság kijelölése (Bkk)	60
kifogás (Bkif)	0
semmisségi (Bs)	16
peren kívüli (Bpk)	38
Összesen:	1474

Folyamatban maradt ügyek:

felülvizsgálat (Bfv):	213
törvényességi (Bt)	1
fellebbezett (Bpkf+Hkf)	33
harmadfok (Bhar)	8
bíróság kijelölése (Bkk)	4
kifogás (Bkif)	0
semmisségi (Bs)	3
peren kívüli (Bpk)	3
Összesen:	265

A Büntető Kollégiumba a 2020-as évben 960 db felülvizsgálati és törvényességi jogorvoslati, 348 db fellebbezett és harmadfokú fellebbezett, továbbá 106 db egyéb ügy érkezett. A befejezett felülvizsgálati, törvényességi ügyek száma 1024 volt. Az elbírálás időtartamát nézve a felülvizsgálati ügyek 70,56 %-a (594 db) 3 hónapon belül, 296 db ügy (21,50%) 3-6 hónap között, 130 ügy (7,94%) 6-12 hónap között fejeződött be. 2020-ben a kollégiumban a befejezettekénél 4 ügy (0,39%) volt 1 éven túli pertartamú.

2.2. Közigazgatási Kollégium

- 2019. évről áthozott ügyek száma:	824
- 2020. évben érkezett ügyek száma:	3177
befejezett ügyek száma:	3450
folyamatban maradt ügyek száma:	551

Ügycsoportonkénti bontásban:

Érkezett ügyek:

felülvizsgálat	1527
fellebbezett	1370
önkormányzati, választási, népszavazási	57
egyéb ügyek (bíróság kijelölés)	218
kifogás	5
Összesen:	3177

Befejezett ügyek:

felülvizsgálat	1846
fellebbezett	1347
önkormányzati, választási, népszavazási	49

egyéb ügyek (bíróság kijelölés)	203
kifogás	5
Összesen:	3450

Folyamatban maradt ügyek:

felülvizsgálat	395
fellebbezett	124
önkormányzati, választási, népszavazási	12
egyéb ügyek (bíróság kijelölés)	20
kifogás	0
Összesen	551

A közigazgatási ügyszakba 2020-ban összesen 1527 db felülvizsgálati ügy, 1370 db fellebbezett ügy, 57 db önkormányzati, választási és népszavazási ügy, valamint 223 db egyéb ügy érkezett.

A 2020. évben befejezett felülvizsgálati ügyek száma 1846 db volt, az elbírálás időtartamát nézve az ügyek (838 db) 45,3 %-a 3 hónapon belül, 6 hónapon belül 15,8 %-a (291 db), 6-12 hónap között 472 db (25,6%) került befejezésre. Az egy évet meghaladóan elbírált ügyek száma 245 db, mely a 2020. évi befejezett felülvizsgálati ügyek számának 13,3%-a.

2.3. Polgári Kollégium

2.3.1. Polgári Szakág

- 2019. évről áthozott ügyek száma:	1370
- 2020. évben érkezett ügyek száma:	1708
befejezett ügyek száma:	2267
folyamatban maradt ügyek száma:	811

Ügycsoportonkénti bontásban:

Érkezett ügyek:

felülvizsgálat	1363
fellebbezett	92
egyéb ügyek (bíróság kijelölés)	248
kifogás	5
Összesen:	1708

Befejezett ügyek:

felülvizsgálat	1894
fellebbezett	110
egyéb ügyek (bíróság kijelölés)	258
kifogás	5
Összesen:	2267

Folyamatban maradt ügyek:

felülvizsgálat	783
fellebbezett	21

egyéb ügyek (bíróság kijelölés)	6
kifogás	1
Összesen:	811

A 2020-as évben a Polgári Szakágba összesen 1363 db felülvizsgálati ügy (ezek közül 16 db „kiemelt felülvizsgálati ügy”), 92 db fellebbezett, valamint 253 db egyéb ügy érkezett.

A 2020. évben befejezett felülvizsgálati ügyek száma 1894 db volt, az elbírálás időtartamát nézve az ügyek (319 db) 16,8 %-a 3 hónapon belül, 6 hónapon belül 14,9 %-a (282 db), 6-12 hónap között 700 db (36,9%) került befejezésre. Az egy évet meghaladóan elbírált ügyek száma 593 db, mely a 2020. évi befejezett felülvizsgálati ügyek számának 31,3%-a.

2.3.2. Gazdasági Szakág

- 2019. évről áthozott ügyek száma:	245
- 2020. évben érkezett ügyek száma:	467
befejezett ügyek száma:	500
folyamatban maradt ügyek száma:	212

Ügycsoportonkénti bontásban:

Érkezett ügyek:

felülvizsgálat	390
fellebbezett	77
egyéb ügyek (bíróság kijelölés)	0
kifogás	0
Összesen:	467

Befejezett ügyek:

felülvizsgálat	421
fellebbezett	78
egyéb ügyek (bíróság kijelölés)	0
kifogás	1
Összesen:	500

Folyamatban maradt ügyek:

felülvizsgálat	180
fellebbezett	32
egyéb ügyek (bíróság kijelölés)	0
kifogás	0
Összesen	212

2020-ban a Gazdasági Szakágba összesen 390 db felülvizsgálati ügy (ezek közül 10 db „kiemelt felülvizsgálati ügy”), valamint 77 db fellebbezett ügy érkezett.

A 2020. évben befejezett felülvizsgálati ügyek száma 421 db volt, az elbírálás időtartamát nézve az ügyek (78 db) 18,5 %-a 3 hónapon belül, 6 hónapon belül 36,1 %-a (152 db), 6-12 hónap között 190 db (45,1%) került befejezésre. Az egy évet meghaladóan elbírált ügyek száma 1 db, mely a 2020. évi befejezett felülvizsgálati ügyek számának 0,002%-a.

2.3.3. Munkaügyi Rész kollégium

- 2019. évről áthozott ügyek száma:	181
- 2020. évben érkezett ügyek száma:	195
befejezett ügyek száma:	310
folyamatban maradt ügyek száma:	66

Ügycsoportonkénti bontásban:

Érkezett ügyek:

felülvizsgálat	177
fellebbezett	4
egyéb ügyek (bíróóság kijelölés)	14
Összesen:	195

Befejezett ügyek:

felülvizsgálat	289
fellebbezett	2
egyéb ügyek (bíróóság kijelölés)	19
Összesen:	310

Folyamatban maradt ügyek:

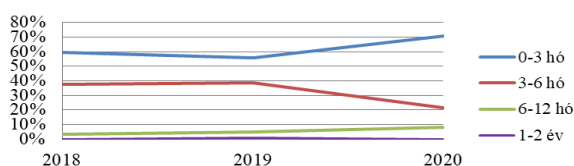
felülvizsgálat	64
fellebbezett	2
egyéb ügyek (bíróóság kijelölés)	0
Összesen	66

A Munkaügyi Szakág ügyforgalmi helyzetét vizsgálva a 2020. évben befejezett felülvizsgálati ügyek száma 289 db volt, az elbírálás időtartamát nézve az ügyek (38 db) 13,2 %-a 3 hónapon belül, 6 hónapon belül 27,4%-a (70 db), 6-12 hónap között 171 db (59,3%) került befejezésre.

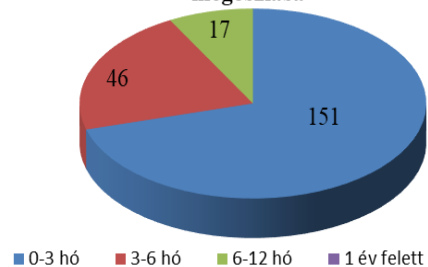
Az egy évet meghaladóan elbírált ügyek száma 1 db, mely a 2020. évi befejezett felülvizsgálati ügyek számának 0,003%-a.

2. Az időszerűségi adatok – különösen az éven túl folyamatban maradt ügyek - alakulása

Büntető Kollégium folyamatban maradt felülvizsgálati ügyek időszerűsége

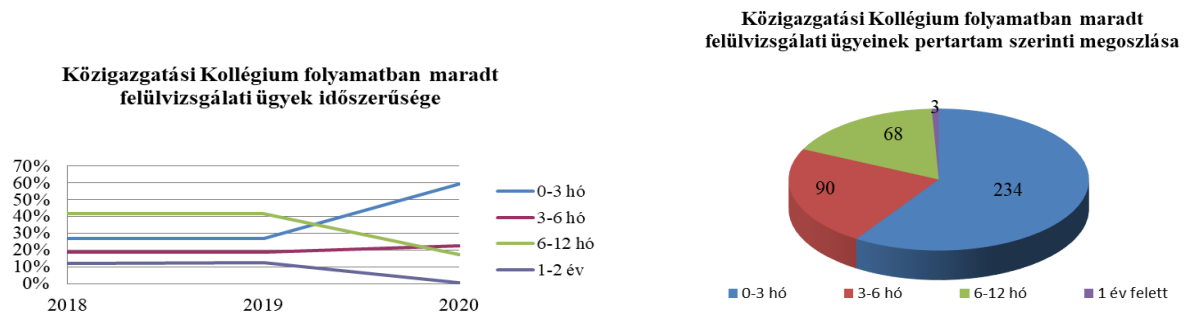

Büntető Kollégium folyamatban maradt felülvizsgálati ügyeinek pertartam szerinti megoszlása

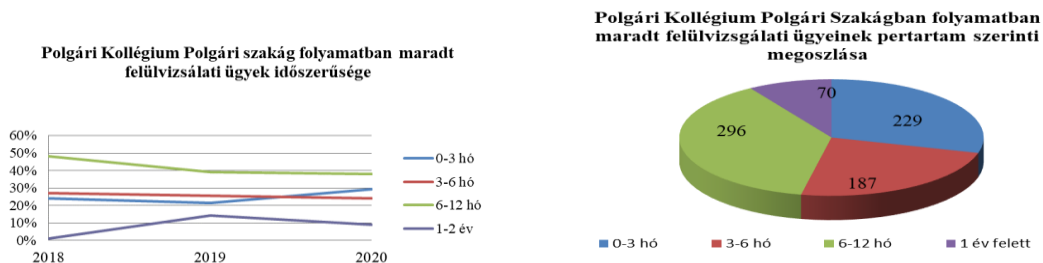

A Büntető Kollégium időszerűségi mutatói megfelelnek az elvárásoknak. A folyamatban maradt 214 db felülvizsgálati ügyből mindössze 17 db ügy van, amely 6-12 hónap pertartamú (nincs éven túl folyamatban maradt ügy), a 3-6 hónap közötti pertartamú ügyek száma 46 db, a 3 hónapon belüli pertartamúaké pedig 151 db.

A 0-3 hónap közötti pertartamú felülvizsgálati ügyek aránya 55,46%-ról 70,56%-ra emelkedett. A 3-6 hónap közötti pertartamú felülvizsgálati ügyek aránya 38,49%-ról 21,50%-ra csökkent. A 6-12 hónap közötti folyamatban maradt ügyek aránya 5,04%-ról 7,94%-ra emelkedett, míg az éven túli ügyek az összes folyamatban lévő ügynek mindössze 0,39%-át teszik ki.

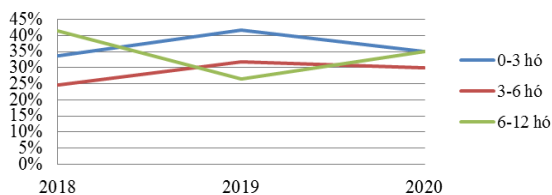

A Közigazgatási Kollégiumban a folyamatban maradt ügyek közül a 0-3 hónap közötti pertartamú felülvizsgálati ügyek aránya emelkedett 26,75 %-ról 59,24 %-ra. A 3-6 hónap közötti pertartamú felülvizsgálati ügyek száma 18,77 %-ról 22,78 %-ra emelkedett. A 6-12 hónap közötti pertartamú folyamatban maradt ügyek aránya 42 %-ról 17,22 %-ra, míg az éven túli ügyek aránya 12,46 %-ról 0,76 %-ra csökkent.

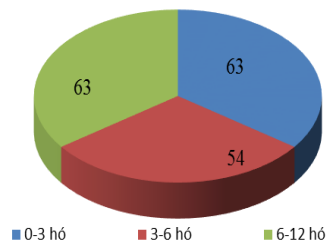

A Polgári Kollégium Polgári szakág folyamatos ügyeinek fele éven belüli pertartamú, éven túli ügy 2020. év végén 593 db volt. Az utóbbi három év belső időszerűségi mutatói alapján a Polgári Szakág folyamatban maradt ügyei közül a 0-3 hónap pertartamú ügyek vonatkozásában 7,8 %-os emelkedés, a 3-6 hónap közötti pertartamú ügyek tekintetében a 2019-es évhez képest minimális mértékű csökkenés (1,57%), míg a 6-12 hónap vonatkozásában 1,16%-os csökkenés figyelhető meg. Az 1 éven túli folyamatban maradt ügyek arányát tekintve 13,22%-os csökkenés tapasztalható a 2019-es évhez képest.

Polgári Kollégium Gazdasági szakág folyamatban maradt felülvizsgálati ügyek időszerűsége

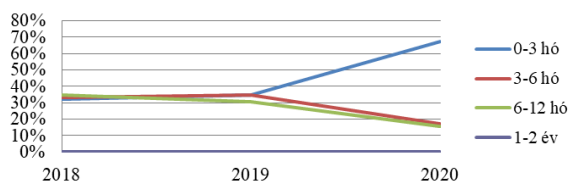

Polgári Kollégium Gazdasági Szakágban folyamatban maradt felülvizsgálati ügyeinek pertartam szerinti megoszlása

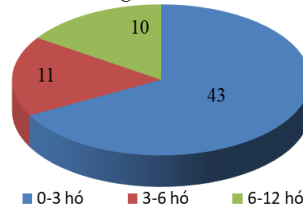

A Polgári Kollégium Gazdasági Szakágban a folyamatban maradt ügyek 73%-a fél éven belüli, 27%-a pedig 6-12 hónap közötti pertartamú. Az időszerűségi adatokat bemutató grafikonon látható, hogy a 0-3 hónap pertartamú ügyek aránya a 2019-es évhez képest 6,71 %-kal csökkent, a 3-6 hónap pertartamúaké 1,75 %-kal csökkent, míg a 6-12 hónap pertartamú ügyek arányát tekintve 8,46%-os növekedés tapasztalható. Éven túli folyamatban maradt ügy nincs a szakágban.

Polgári Kollégium Munkaügyi szakág folyamatban maradt felülvizsgálati ügyek időszerűsége

Polgári Kollégium Munkaügyi Szakágban folyamatban maradt felülvizsgálati ügyeinek pertartam szerinti megoszlása

A Munkaügyi Szakágban a 2020. év végén nem maradt éven túli elbírátlan felülvizsgálati ügy.

A folyamatban maradt ügyek belső időszerűségi arányai a következők: a 0-3 hónap közötti pertartamú felülvizsgálati ügyek aránya 32,53%-os növekedést, a 3-6 hónap közötti pertartamúaké 17,19%-os csökkenést, míg 6-12 hónap közötti folyamatban maradt ügyek száma 15,63%-os csökkenést mutat az előző, 2019. évi adatokhoz képest.

3. A soron kívüli ügyek

3.1. Büntető Kollégium

A Büntető Kollégiumban lényegében nincs szükség a soronkívülség intézményére, mivel az ügyek több mint 90%-a fél éven belül befejeződik.

3.2. Közigazgatási Kollégium

2020. évben a Közigazgatási Kollégiumban 4 soron kívüli ügy volt. Az ügyek soron kívüli elbírálásának szabályozási keretei a korábbi évekhez képest azonosak. Az egyéni kérelem tárgyában továbbra is a Kúria elnöke dönt, melynek során figyelembe veszi az érintett

tanácselnök és a kollégiumvezető véleményét. A soron kívüli eljárás kivételes lehetőség. Elrendelésére elsősorban a közérdek érintettsége vagy különös méltánylást érdemlő személyi körülményére tekintettel van lehetőség. A 2020. évi kérelmeket jelentősen befolyásolta a járványhelyzet alakulása, melynek alapján a kérelmek száma az előző évekhez képest lényegesen csökkent. A Közigazgatási Kollégium törvény szerinti soron kívüli eljárást folytat a Pp. XXX. fejezete szerinti ügyekben, amelyekben az Alkotmánybíróság döntése alapján kell a Kúriának meghatározni a követendő eljárást. A Kúria e fejezetben eljáró tanácsa minden esetben figyelembe veszi a soron kívüli eljárás követelményét és jellemzően az ügyeket 30 nap körüli időtartammal fejezi be.

3.3. Polgári Kollégium

A Polgári Kollégiumban 8 soron kívüli eljárás elrendelése iránti ügy volt, a soronkívüliség tárgyában a döntések meghozatalára minden esetben a kollégiumvezető javaslata alapján került sor.

3.3.1. Munkaügyi Részkollégium

A Munkaügyi Részkollégiumban 2020. évben egy alkalommal került sor - a felek felülvizsgálati ügyben (Mfv.X.10.118/2020.) előterjesztett soron kívüli eljárás engedélyezése iránti kérelme nyomán - soron kívüli eljárás lefolytatására.

4. A Kúria 2020. évi ügyforgalmi statisztikai jelentése (ún. L minta)

Sorszám	Az eljárás tárgya			Az ügyek száma a beszámolási időszakban					
				előző időszakra folyamatban maradt	érkezet		befejezett		az időszak végén folyamatban maradt
1.	2.			3.	4.	5.	6.	7.	8.
I. Elsőfokú ügyek									
101	Az önkormányzati rendelet más jogszabályba ütközése és megsemmisítése			4	34	0	32	0	6
102	A helyi önkormányzat törvényen alapuló jogalkotási kötelezettsége elmulasztásának megállapítása			0	3	0	2	0	1
103	OVV határozata elleni kifogás - választási ügy			0	8	0	8	0	0
104	OVV határozata elleni kifogás - népszavazási ügy			0	12	0	7	0	5
110	Elsőfokú ügy összesen			4	57	0	49	0	12
II. Fellebbezett másodfokú ügyek									
201	Büntetőügy	peres	0	0	0	0	0	0	0
		nempere s	19	314	0	301	0	32	
202	Katonai ügy	peres	0	0	0	0	0	0	
		nempere s	0	0	0	0	0	0	
203	Polgári ügy (kivéve a 204 alatti ügy)	peres	12	20	0	25	0	7	
		nempere s	26	76	0	86	0	16	
204	Társadalmi szervezet, alapítvány stb. nyilvántartási ügy		1	0	0	1	0	0	
205	Gazdasági ügy (kivéve a 207 és a 208 alatti ügyek)	peres	9	18	0	20	0	7	
		nempere s	19	43	2	41	1	21	
206	Cégügyek		5	16	0	17	0	4	
207	Csőd- és felszámolási eljárások		0	0	0	0	0	0	
208		peres	98	201	6	238	0	61	

	Közigazgatási ügy	nempere s	3	1169	89	1109	0	63
210	Fellebbezett másodfokú ügy összesen		192	1857	97	1838	1	211
III. Fellebbezett harmadfokú ügyek								
301	Büntetőügy	peres	10	34	0	35	0	9
		nempere s	0	0	0	0	0	0
302	Katonai ügy	peres	0	0	0	0	0	0
		nempere s	0	0	0	0	0	0
310	Fellebbezett harmadfokú ügy összesen		10	34	0	35	0	9
IV. Felülvizsgálati eljárások								
401	Büntető ügy	peres	271	952	0	1010	0	213
		nempere s	7	8	0	14	0	1
402	Katonai ügy	peres	0	0	0	0	0	0
		nempere s	0	0	0	0	0	0
403	Polgári ügy (kivéve a 404 alatti ügy)	peres	1314	1360	17	1891	2	783
		nempere s	0	0	0	0	0	0
404	Társadalmi szervezet, alapítvány stb. nyilvántartási ügy		0	3	0	3	0	0
405	Gazdasági ügy (kivéve a 406 és a 407 alatti ügyek)	peres	173	320	6	329	1	164
		nempere s	0	0	0	0	0	0
406	Cégügyek		13	8	0	15	0	6
407	Csőd- és felszámolási eljárások		25	62	0	77	0	10
408	Közigazgatási ügy	peres	714	1527	75	1846	0	395
		nempere s	0	0	0	0	0	0
409	Munkajogi ügy	peres	176	177	18	289	0	64
		nempere s	0	0	0	0	0	0
410	Felülvizsgálati eljárás összesen		2693	4417	116	5474	3	1636
V. Egyéb ügyek								
501	Büntetőügy		18	106	0	114	0	10
502	Polgári ügy		17	253	0	263	0	7
503	Gazdasági ügy		1	0	0	1	0	0
504	Közigazgatási ügy		5	223	3	208	0	20
505	Munkajogi ügy		5	14	0	19	0	0

510	Egyéb ügy összesen	46	596	3	605	0	37
Egyéb ügyekből: a bírósági eljárás elhúzódása miatt felterjesztett kifogás							
511	Büntetőügy	0	0		0		0
512	Polgári ügy	1	5		5		1
513	Gazdasági ügy	1	0		1		0
514	Közigazgatási ügy	0	5		5		0
515	Munkajogi ügy	0	0		0		0
520	Összesen	2	10		11		1
V/b. Jogegységi panasszal érintett ügyek							
521	Büntetőügy		0	0	0		0
522	Polgári ügy		2	0	2		0
523	Gazdasági ügy		1	0	1		0
524	Közigazgatási ügy		3	0	2		1
525	Munkajogi ügy		0	0	0		0
530	Összesen		6	0	5		1

VI. Az eljárás időtartama a beszámolási időszakban befejezett első fokú ügyekben								
Sorszám	Az eljárás tárgya	Összesen	Ebből: az eljárás időtartama a kezdő irat érkezése, illetve az újralajstromozás napjától az eljárás tárgyaláson vagy tárgyaláson kívüli befejezéséig					
			0-3 hó	3-6 hó	6-12 hó	1-2 év	2 év felett	
601	Az önkormányzati rendelet más jogszabályba ütközése és megsemmisítése	32	24	6	0	2	0	
602	A helyi önkormányzat törvényen alapuló jogalkotási kötelezettsége elmulasztásának megállapítása	2	2	0	0	0	0	
603	OVB határozata elleni kifogás - választási ügy	8	8	0	0	0	0	
604	OVB határozata elleni kifogás - népszavazási ügy	7	6	1	0	0	0	
VII. Az eljárás időtartama a beszámolási időszakban befejezett másodfokú fellebbezett ügyekben								
Sorszám	Az eljárás tárgya	Összesen	Ebből: az eljárás időtartama a kezdő irat érkezése, illetve az újralajstromozás napjától az					

			eljárás tárgyaláson vagy tárgyaláson kívüli befejezéséig				
			0-3 hó	3-6 hó	6-12 hó	1-2 év	2 év felett
701	Büntetőügy (katonai nélkül)	301	294	7	0	0	0
702	Katonai ügy	0	0	0	0	0	0
703	Polgári ügy (kivéve a 704)	111	60	48	1	2	0
704	Társadalmi szervezetek	1	0	1	0	0	0
705	Gazdasági ügy (kivéve a 706-707)	61	17	28	16	0	0
706	Cégügyek	17	1	3	13	0	0
707	Csőd- és felszámolási eljárás	0	0	0	0	0	0
708	Közigazgatási ügy	1347	1157	90	63	37	0
VIII. Az eljárás időtartama a beszámolási időszakban befejezett harmadfokú fellebbezett ügyekben							
Sorszám	Az eljárás tárgya	Összesen	Ebből: az eljárás időtartama a kezdő irat érkezése, illetve az újralajstromozás napjától az eljárás tárgyaláson vagy tárgyaláson kívüli befejezéséig				
			0-3 hó	3-6 hó	6-12 hó	1-2 év	2 év felett
801	Büntetőügy (katonai nélkül)	35	11	15	9	0	0
802	Katonai ügy	0	0	0	0	0	0
IX. Az eljárás időtartama az időszak végén folyamatban maradt elsőfokú ügyekben							
Sorszám	Az eljárás tárgya	Összesen	Ebből: az eljárás időtartama a kezdő irat érkezése, illetve az újralajstromozás napjától az eljárás tárgyaláson vagy tárgyaláson kívüli befejezéséig				
			0-3 hó	3-6 hó	6-12 hó	1-2 év	2 év felett
901	Az önkormányzati rendelet más jogszabályba ütközése és megsemmisítése	6	6	0	0	0	0
902	A helyi önkormányzat törvényen	1	1	0	0	0	0

	alapuló jogalkotási kötelezettsége elmulasztásának megállapítása						
903	OVB határozata elleni kifogás - választási ügy	0	0	0	0	0	0
904	OVB határozata elleni kifogás - népszavazási ügy	5	0	5	0	0	0

X. Az eljárás időtartama az időszak végén folyamatban maradt másodfokú fellebbezett ügyekben

Sorszám	Az eljárás tárgya	Összesen	Ebből: az eljárás időtartama a kezdő irat érkezése, illetve az újralajstromozás napjától az időszak végéig				
			0-3 hó	3-6 hó	6-12 hó	1-2 év	2 év felett
1001	Büntetőügy (katonai nélkül)	32	31	1	0	0	0
1002	Katonai ügy	0	0	0	0	0	0
1003	Polgári ügy (kivéve a 1004)	23	13	9	1	0	0
1004	Társadalmi szervezetek	0	0	0	0	0	0
1005	Gazdasági ügy (kivéve a 1006-1007)	28	17	10	1	0	0
1006	Cégügyek	4	2	1	1	0	0
1007	Csőd- és felszámolási eljárás	0	0	0	0	0	0
1008	Közigazgatási ügy	124	104	19	1	0	0

XI. Az eljárás időtartama az időszak végén folyamatban maradt harmadfokú fellebbezett ügyekben

Sorszám	Az eljárás tárgya	Összesen	Ebből: az eljárás időtartama a kezdő irat érkezése, illetve az újralajstromozás napjától az időszak végéig				
			0-3 hó	3-6 hó	6-12 hó	1-2 év	2 év felett
1101	Büntetőügy (katonai nélkül)	9	6	2	1	0	0
1102	Katonai ügy	0	0	0	0	0	0

XII. Az eljárás időtartama a beszámolási időszakban befejezett felülvizsgálati eljárásokban

Sorszám	Az eljárás tárgya	Összesen	Ebből: az eljárás időtartama a kezdő irat érkezése, illetve az				
---------	-------------------	----------	--	--	--	--	--

			újralajstromozás napjától az eljárás tárgyaláson vagy tárgyaláson kívüli befejezéséig				
			0-3 hó	3-6 hó	6-12 hó	1-2 év	2 év felett
1201	Büntetőügy (katonai nélkül)	1024	594	296	130	4	0
1202	Katonai ügy	0	0	0	0	0	0
1203	Polgári ügy (kivéve a 1204)	1891	317	282	699	592	1
1204	Társadalmi szervezetek	3	2	0	1	0	0
1205	Gazdasági ügy (kivéve a 1206-1207)	329	34	125	169	1	0
1206	Cégügyek	15	2	3	10	0	0
1207	Csőd- és felszámolási eljárás	77	42	24	11	0	0
1208	Közigazgatási ügy	1846	838	291	472	245	0
1209	Munkajogi ügy	289	38	79	171	1	0
XIII. Az eljárás időtartama az időszak végén folyamatban maradt felülvizsgálati eljárásokban							
Sorszám	Az eljárás tárgya	Összesen	Ebből: az eljárás időtartama a kezdő irat érkezése, illetve az újralajstromozás napjától az időszak végéig				
			0-3 hó	3-6 hó	6-12 hó	1-2 év	2 év felett
1301	Büntetőügy (katonai nélkül)	214	151	46	17	0	0
1302	Katonai ügy	0	0	0	0	0	0
1303	Polgári ügy (kivéve a 1304)	783	229	187	296	70	1
1304	Társadalmi szervezetek	0	0	0	0	0	0
1305	Gazdasági ügy (kivéve a 1306-1307)	164	58	46	60	0	0
1306	Cégügyek	6	1	4	1	0	0
1307	Csőd- és felszámolási eljárás	10	4	4	2	0	0
1308	Közigazgatási ügy	395	234	90	68	3	0
1309	Munkajogi ügy	64	43	11	10	0	0